

december

12

1973

SLOVENIJA

Pogled na Bled z Zatrnika, kjer so v zadnjem času uredili novo slovensko smučarsko središče. Bled je s tem postal zanimiv vse leto — poleti se v jezeru lahko kopamo, pozimi se drsamo na njem in v bližini smučamo. V prijetnem gorenjskem okolju je tudi dovolj možnosti za vesela praznovanja. Foto: Marjan Garbajs

Novo za Jugoslovane na Danskem!

JUGOSLOVANI,

Brezplačno in preprosto pošiljanje denarja iz Danske v Jugoslavijo vam v prihodnje omogoča

JUGOBANKA

ki je sklenila poseben sporazum o sodelovanju s

KJOEBENHAVNS HANDELSBANK

Sporazum omogoča pošiljanje prihrankov prek POSEBNIH DVOJEZIČNIH OBRAZCEV

Posebna ugodnost za vas je:

obrazci so tiskani v srbohrvatskem in danskem jeziku tako, da odslej lahko brez težav pošljete svoj denar v domovino. Obrazce lahko dobite brezplačno pri vseh filialah **KJOEBENHAVNS HANDELSBANK**

Poleg tega lahko v okviru sklenjenega sporazuma pošiljate prihranke v domovino tudi s

ČEKOM VROČENIM NA JUGOBANKO

Tako poslan denar predstavlja za vas največjo varnost. To praktično pomeni, da čeka ne more vnovčiti oseba, ki je vi niste pooblastili.

Za varčevalce JUGOBANKE so vse usluge prek KJOEBENHAVNS HANDELSBANK brezplačne!

Jugoslovani,

ki ste zaposleni na Danskem,
v vašem interesu je, da odprete de-
vizni račun pri JUGOBANKI!

Postopek je preprost:

Predhodno vplačilo ni potrebno.

Zadostuje že, da izpolnite ta obrazec
in ga pošljete poslovni enoti

JUGOBANKE, pri kateri želite, da se
vodi vaš račun

Jugobanka z vami v inozemstvu!

Jugobanka z vami v domovini!

Zahteva za otvoritev hranilne knjižice — deviznega računa

JUGOBANKA

sedež

Prosim, da mi odprete devizno hranilno knjižico — devizni račun*

na ime:

Ulica in št.

Kraj

Naloge za razpolaganje s sredstvi z devizno hranilne knji-
žice — deviznega računa bom podpisoval takole:

.....
Kraj in datum

* Nepotrebno prečrtaj!

Iz vaših pisem

Kje smo sploh doma?

Pravkar sem prejela Rodno grudo in sem jo takoj prebrala. Najprej se vam moram zahvaliti za prečudovite barvne fotografije s trgatve na Bizeljskem in slike s koruzo. Potem sem brala, kako je ena Slovenka iz Venezuele pisala, da njen 4 leta star sinek ne zna govoriti slovensko. Ne morem razumeti te skrbi, saj sta vendar oče in mati Slovenca, zakaj ne govorita doma samo slovensko? Najin sin je bil star 4 leta in pol, ko smo odšli iz Ljubljane na Švedsko. Doma smo in še vedno govorimo samo slovensko. Ko je sin začel hoditi v šolo, je šel moj mož z njim. Ker mu je ime Marjan, tukaj pa je to dekliško ime, so ga prvi dan v šoli poklicali med dekleti. On je šel sam k učiteljici in ji je rekel: »Jaz sem Jugoslovan in tam je ime Marjan zelo lepo ime za fanta, zato hočem, da veste vsi, da sem jaz fant!« Od takrat je bil vedno dober prijatelj s Švedi in v šoli se je izkazal kot dober učenec. Ko je bil v 8. razredu osnovne šole, je na šolo prišel neki novinar. Poklicali so Marjana, učitelja in direktorja šole, ker so hoteli vedeti, kako se v šoli počuti inozemec. Marjan je povedal, da doma govorimo samo slovensko, v šoli pa se itak uči švedski, angleški in nemški jezik. Potem je bilo v časopisu, kako je pametno, da ima otrok en jezik zastonj in da zna govoriti tudi s staro mamo in očetom, kadar gre na obisk v Jugoslavijo. Povedati moram, da smo bili takrat še edini Jugoslovani v Motali. Od takrat je bil še večkrat v časopisu, ker je bil prvak v šahu in namiznem tenisu, le v Motali, a vendar. V letu 1974 bo Marjan diplomiral za strojnega inženirja.

S tem sem hotela povedati le to, da mu nikdar ni škodilo pri učenju ali v šoli, ker je doma govoril samo slovensko. Koristilo pa mu je, ko je šel na počitnice v Slovenijo, prepotoval vso deželo in povsod se je razumel z ljudmi. Mimogrede se je v Motali naučil tudi srbohrvatsko, ker imamo neke prijatelje, ki so doma iz Beograda.

Morda bi o tem kdaj pisali tudi v Rodni grudi, saj vemo, da ima veliko staršev strah, da otrok ne bi zmožl učiti se v šoli, če bi doma govorili svoj jezik. Vsak otrok pa ima čudovit dar, da se laže uči tujih jezikov kot starejši človek. Seveda pa je vse veliko teže, kadar je eden izmed staršev druge narodnosti.

Kje se še počutimo doma? Kadar smo v Sloveniji, si želimo nazaj na Švedsko, ko smo na Švedskem, nas vleče nazaj v Slovenijo. Ali ni to nekakšna kazen, ker je človek zapustil svoj rojstni kraj? V Sloveniji nam je tekla zibel, tukaj pa imamo svoje otroke in vnučke. Raje končam, preden me bodo zalile solze...

Jože, Marjan in Terezija Černoša in hčerka Jožica Andersson
Motala, Švedska

Prosimo za Haloze in Ptuj

Rodna gruda mi v tujini resnično dela kratek čas in me tudi tesno povezuje z domovino, najbolj pa s sinom in starši, ki živijo v našem rodnem domu v prelepih Halozah. Hvala vam

za sliko, ki ste jo objavili v 3. številki. Hiša je bila skoraj podobna mojemu rojstnemu domu. Moram vam tudi povedati, da je bil pri meni na počitnicah tudi sin, ki je star 10 let, in ni se mogel nagledati in načitati te vaše lepe revije. Naročil mi je, da vse lepo pozdravim tudi v njegovem imenu. Ko boste imeli malo prostora, pa vas lepo prosim, da objavite

*Srečno in uspešno novo leto 1974
želimo vsem rojakom po svetu,
vašim organizacijam,
društvom in klubom*

Foto: Ančka Tomšič

Slovenska izseljenska matica
Uredništvo Rodne grude

še kako sliko iz Haloz ali iz Ptuja. Mislim, da nas ni malo haloških »domotožcev«, ki nas bo ta objava razveselila.

Rezika Žunec
Oberkochen, ZR Nemčija

Upamo, da smo Haložanom in Ptujčanom vsaj deloma ustregli že v tej številki.

Lep tisk

Prvič se vam oglašam iz te daljave in vam obenem pošiljam tudi naslov novega naročnika. Vaša revija mi je zelo všeč in jo vedno težko pričakujem. Moram vam reči, da je revija res lepo urejena in tisk prvorazreden. Jaz sem po poklicu tiskarski strojnik. Izučil sem se v Ljubljani, zdaj pa delam v Melbourneu že več kot deset let.

Prav lepo pozdravljam uredništvo Rodne grude in vse delavce kočevske tiskarne za tako lepo in čisto delo. Obenem pa pozdravljam vse rojake po širnem svetu in doma.

Lojze Kovačič
Melbourne, Avstralija

»Rodna gruda« v bolnišnici

Sem zvesta bralka in naročnica Rodne grude. Trenutno ležim v bolnici Univerzitetne klinike v Frankfurtu/Main. Poleg mene leži tudi bolnica iz Jugoslavije, Anica Ivanović iz Slavonskega broda. Umrli ji je otrok, star šest mesecev, od same žalosti pa je dobila živčni zlom. Ona piše tudi pesmi, prozo in je resnično nadarjena. Pošiljam vam eno izmed pesmic, ki je sicer v srbohrvaškem jeziku, vendar mislim, da ne bo ovir za objavo. In zdaj pesmica:

Vidim te — spiš.
Poljubim te na hladno čelo.
Zakaj, sine? Zakaj?
Zakaj je prekleta moja vroča želja?
Želela sem si te, kot bolnik zdravja,
življenje si mi pil iz dojke.
Zakaj nisi ostal, zakaj,
ves mil in nežen, ne živiš?
Čakala sem te polnih šest let
in vse noseče ženske gledala z zavistjo.
Nobena pa ni zvedela nikoli,
zakaj mi solze tečejo po licih.

Elica Ridel, Walldorf, ZR Nemčija

Op. urednika: pesem smo vseeno prevedli. Upamo, da bo s prevodom zadovoljna tudi avtorica.

Skupaj sva se vozili v Ameriko

Pred seboj imam pismo iz Amherst, Ohio, od koder mi je pisala Ivana Mavec, ki je doma iz Preserja pri Ljubljani. Pred 52 leti sva se skupaj vozili v Ameriko z ladjo Calabria. Jaz sem šla v Barberton, Ivana pa v Amherst, Ohio. Ko sva se poročili, sva odšli vsaka k sebi za boljšim kruhom.

Ko je Ivana Mavec, zdaj je poročena Žnidaršič, zagledala mojo sliko ob 50-letnici članstva v SNPJ, je rekla hčerki Jean Balogh naj mi piše. Pisala mi je po angleško, da je velikokrat mislila name, kje živim, če sem sploh še živa. Njo je zadela kap in je še zdaj zelo bolna. Lepo pozdravljam njo in vso njeno družino.

Mary Tursich, New York City, ZDA

Hvala za branje

Sporočam vam, da odjavljam Rodno grudo in Slovenski koledar, ker se v decembru vračam domov v Ljubljano. Ob tej priložnosti se vsem v uredništvu zahvaljujem za izredno lepo revijo in za prizadevnost, da bi Slovenci po svetu ostali povezani med seboj in z domovino, da ne bi pozabili materinega jezika in da se preprosto ne bi porazgubili po svetu. Jaz se po sedmih letih vračam domov srečna, da bom spet zaživela in delala med svojimi ljudmi.

Franja Svetličič, Geislingen/Steige, ZR Nemčija

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

12

LETO XX — DECEMBER 1973

Iz vsebine

Iz vaših pisem	1
V središču pozornosti	3
Ceste plezajo čez prelaze	4
Na kratko	6
Po domačih krajih	8
Pogled skozi dvajset let	10
Ena družina — eno stanovanje	11
Široka kulturna izmenjava	14
Slovensko blago na svetovnem trgu	16
Grad Snežnik — muzej	20
Praznik v Beli krajini	22
ZAČASNO NA TUJEM (I)	23
ENGLISH SECTION (II)	23
Naši po svetu	31
Življenje — edina glasbena šola	33
Vprašali ste nas	34
Vožnja skozi življenje	36
Otroci berite	38
Gospodstvo polje	42
Križanka	46
Kako se oblačijo Slovenke	47
Filatelija	48
Slovenci v Južni Ameriki	49
Slavko Avsenik: idealizem po dvajsetih letih	50
Slovenski koledar 1974	52

IZDAJA — PUBLISHER:
Slovenska izseljenska matica
Naslov — Address:
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Jugoslavija

Telefon:
23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

GLAVNI UREDNIK:
Drago Seliger

ODGOVORNI UREDNIK:
Jože Prešeren

Urednica:
Ina Slokan

Uredniški odbor:
Dragan Flisar, Anton Ingolič, Branka Jurca, Janez Kajzer, Tone Krašovec,
Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan Pirc, Anton Rupnik,
Mila Senk, France Vurnik

Upravnica publikacij:
Vera Valenci

Oblikovalec:
Jože Boncelj

Prevajalci:
Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno

Letna naročnina: Jugoslavija: 50 din, Inozemstvo: 5 am. dolarjev, Argentina: 5 USA dol., Avstralija: 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg, Avstrija: 115.— Asch, Belgija: 220.— Bfr, Brazilija: 5.— dol., Danska: 35.— Dkr, Finska: 20.— Fm, Francija: 25.— FF, Holandija: 16.— Hfl, Italija: 2.900 Lit, Nemčija: 16.— DM, Norveška: 33.— Nkr, Švedska: 24.— Skr, Švica: 19.— Sfr, ZDA — USA: 5.— dol.

PLAČILA NAROČNINE:

za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356

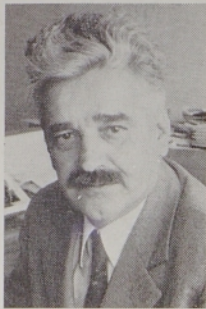
iz inozemstva: dev. račun: 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu

PAYMENT FROM ABROAD:

assignment to our account no. 501-620-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by international money order or by check in registered letter
Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

CENA POSAMEZNEGA IZVODA: 5 DIN

Tisk — Printed by Kočevski tisk, Kočevje

V središču pozornosti

Drago Seliger
glavni urednik

Skupnost narodov in narodnosti Jugoslavije se ta čas ukvarja z mnogoterimi vprašanji. Izredno živahna družbena in politična dejavnost je prav gotovo ena od značilnosti njenega sedanjega trenutka. Vzroki za to so mnogovrstni, taki, ki jih poraja svet, v katerem živimo, in taki, ki jih prinaša naš notranji razvoj. V tej živahnosti je opaziti posebnost, za katero ne bi mogli trditi, da je vsakodnevna v našem življenju. Dejali bi ji lahko množična razgibanost vseh ljudi. Ne gre torej za dogodek, ki bi se omejeval na družbene, oblastne in politične organe in organizacije, marveč za stvar, ki živo zanima vsakega državljanca. Med tisočerimi vprašanji, ki jih te dni zastavljajo naši ljudje, naj gre za delavce, kmete ali razumnike, ni težko izluščiti tista, ki so najpogostejše predmet razprav. Zanesljivo lahko trdimo, da je dvojje stvari, o katerih je največ besedi, predlogov, kritik, razmišljanj, mnenj in stališč. Najprej gre za sprejem nove ustave SFRJ, ustav socialističnih republik in ustavnih zakonov pokrajin Vojvodine in Kosovo. Hkrati teko priprave za kongres ZKJ in kongrese ZK v republikah.

Človek, ki samo površno pozna našo deželo, ne pa tudi njeno družbeno ureditev in njena hotenja, bi se morda utegnil začuditi, čemu sta prav ta dva dogodka v središču naše pozornosti. Z nekaj besedami bi težko pojasnili, čemu tako. Zato so te vrstice lahko le skromen poskus, ne pa pojasnilo v vsej njegovi razsežnosti. Z sprejetjem nove ustave SFRJ, temeljne listine skupnosti naših narodov in narodnosti, se v marsičem spreminjajo družbeni odnosi v naši skupnosti. Lahko rečemo, da ni področja človekove dejavnosti, pa naj gre za območje gospodarstva, šolstva, kulture, sociale, zdravstva tja do političnega si-

stema, kjer z sprejetjem nove ustave ne bi začeli delovati novi odnosi. Temeljna prvina novih odnosov bo slonela na ustavnem načelu, da sta v naši družbi delo in njegovi uspehi tista dejavnika, ki opredeljujeta gmotni in družbeni položaj človeka. Samoupravljanje, ki je v zadnjih dveh desetletjih postalo prevladujoč odnos v naši družbi, je kot družbeni sistem dokazalo svojo življenjsko moč.

Najpomembnejše v tem sistemu je prav gotovo, da delavci in delovni ljudje, ki s svojimi rokami in razumom ustvarjajo dobrine družbe, ne le smejo in morejo, ampak tudi morajo odločati o razdelitvi ustvarjenih dobrin. Zato naša ustavna določila dokaj podrobno opredeljujejo to osnovno pravico in dolžnost ljudi ter odnose med ljudmi, delovnimi organizacijami in širšimi združenji in organizmi družbe. Ustava, zvesta temu načelu, določa tudi političen sistem, katerega osnovni celici sta temeljna organizacija združenega dela in krajevna skupnost. Ker bodo osnovne celice volile delegacije v vse organe samoupravljanja, bo neposreden interes delovnih ljudi v vseh organih upravljanja od občine do federacije veliko bolj neposreden.

Dolgotrajna razprava o ustavi, ki so se je udeležili milijoni naših ljudi, je prinesla mimo številnih predlogov in pripomb tudi dvojje nadvse pomembnih spoznanj. Prvo je množična podpora, ki jo ljudje dajejo taki usmeritvi naše družbe, kot jo načrtuje ustava, in drugo, da sprejem ustave ne pomeni konca, ampak začetek boja za nove družbene odnose. Se tako vzoren zakon ali resolucija ostaneta mrtva črka na papirju, če ne izražata resničnih interesov delovnih ljudi. Tu tiči odgovor na vprašanje, odkod tolikšno zanimanje za bližnje kongrese ZK republik in kongres ZK Jugoslavije. Družba, ki si zastavlja napredne in humane cilje, se prav dobro zaveda, da nastajajo novi družbeni odnosi kot sad vsakodnevnega boja naprednih družbenih sil. To pa je v naši družbi nesporno Zveza komunistov, ki je bila ne samo poglaviti pobudnik in organizator osvobodilnega boja, temveč tudi temeljni idejni usmerjevalec v graditvi naše družbe kot neodvisne, samoupravne socialistične skupnosti. Zato ljudje upravičeno pričakujejo, da jim bo Zveza komunistov najmočnejša opora pri dolgoročnem pogledu na naš razvoj in v vsakodnevem boju za uresničevanje načel.

Dvajset let

Jože Prešeren
odgovorni urednik

Končali smo dvajseti letnik Rodne grude, samo dvajsetletnico izida prve številke naše revije pa bomo praznovali v prvih mesecih prihodnjega leta. Nikakor nimamo namena povečevati tega jubileja, saj smo prepričani, da bo za praznovanje v prihodnje še dovolj priložnosti. Odveč nam je bučno proslavljanje, ker jubileji ne pomenijo konca nekega obdobja in ga ne ločujejo od drugega. Tistih, ki prebirajo našo revijo od vsega začetka, je še malo, mlajšim pa naš jubilej ne pomeni veliko.

V naše uredništvo prihaja vsa leta veliko vaših pism s priznanji in pohvalami. Veseli smo jih in nekatere izmed

njih tudi objavljamo med drugimi pismi. Zakaj? Ne zato, da bi nam pohvale pisali še drugi, morda to delamo bolj zaradi tistih, katerim ravno tista številka kot prva pride v roke. Prav tako kot pohval smo veseli tudi kritičnih pripomb, ki nam jih nekateri napišete v pismih. Veseli smo jih predvsem zato, ker jih je manj, pa tudi zato, ker nam lahko pomagajo pri našem urejevanju v prihodnje. Tu so še številni predlogi o tem, kaj naj pišemo, katere fotografije naj objavljamo. Ob koncu leta opažamo, da smo dolžni izpolniti še precej želja in moram vam pojasniti, zakaj je prišlo do tega. V uredništvu sva stalno zaposlena samo dva in se v obilici dela le redkokdaj uspeva odpraviti na »teren«. Največ sva za prispevke iz raznih krajev vezana na zunanje sodelavce, ki imajo še veliko svojih dolžnosti. Tako nam ne izpolnjujejo obljub, ne držijo se rokov, odlašajo s svojimi prispevki iz meseca v mesec. Oškodovani pa ste predvsem vi, bralci, ki si želite fotografije in sestavke iz posameznih krajev.

Zaključujemo dvajseti letnik in že pripravljamo gradivo za novega. Zaželim si vsi skupaj veliko sreče v prihodnje, tudi to, da bi nam delo veliko lažje teklo od rok.

Dva poletna posnetka z našega najvišjega gorskega prelaza Vršič. Foto: Drago Kralj

Ceste plezajo čez prelaze

V Sloveniji je Vršič najvišji, ne pa edini prelaz

»Prelazi so zato, da hodimo čeznje,« je zapisal star modrijan v neki zelo daljni azijski deželi. Slovenija ima veliko, skoraj preveč prelazov, saj je gorata dežela in z njenega ozemlja odtekajo reke v dve morji — v Črno in v Jadransko. Mnogi prelazi pa so prava razvodja rek, ki so si izbrala ta različna morja.

Zavozljani Vršič

Najvišji slovenski prelaz, prek katerega pelje kolikor toliko dobra cesta je Vršič (1612 metrov); čezenj se vije cesta v 50 serpentinah iz doline ob Savi v dolino ob Soči. Cesta čez Vršič je dolga približno 24 kilometrov (iz Kranjske gore v Zgornjo Trento), vzpona je največ za 14 odstotkov, asfalt je »pogrnjen« s kranjskogorske strani precej daleč (do Koče na Gozdu) s primorske strani pa le do vznožja prvih najhujših klancev (do Ku-

gyjevega spomenika). Vse serpentine pa so tudi tam, kjer ni asfalta, tlakovane z granitnimi kockami.

Vršič zelo radi obiskujejo avtomobilisti in planinci, najraje pa tisti, ki so oboje hkrati. Mnogim avtomobilistom je Vršič izhodišče za ture na vrhove Julijcev. Na Vršiču je več planinskih postojank, največja je Tičarjev dom, ki stoji nedaleč od najvišje točke prelaza. Velika škoda je, da je cesta čez Vršič prevozna le poleti; pravzaprav od začetka maja pa tja do konca novembra, če prej ne pade kak večji sneg. Pozimi ceste čez Vršič ne plužijo.

Da je Vršič pozimi zaprt za promet, je seveda velika škoda. Pluženje ceste bi bilo zelo drago in naporno, pa tudi precej nevarno zaradi plazov, ki grmijo s pobočij Mojstrovke. Ko vsako leto ob prvem maju čistijo sneg na vršiški cesti, je ponekod pod Mojstrovko snežena odeja debela še pet in več metrov.

Vedno bolj pa se sliši želja in zahteva, da bi tudi Vršič plužili vso zimo, saj je povezava med Soško in Savsko do-

lino zelo potrebna. Strokovnjaki menijo, da bi bili najboljši dve rešitvi. Prva predvideva zavarovanje obstoječe ceste z betonskimi nadstreški (galerijami), prek katerih bi drseli plazovi. Na tak način so zavarovane mnoge ceste v Alpah. Druga rešitev pa predvideva gradnjo nove ceste čez sam Vršič, nekako mimo Poštarske koče. Ta cesta, ki bi šla več ali manj po trasi stare »ruske« ceste, ki so jo med prvo svetovno vojno zgradili ruski vojni ujetniki, bi bila varna pred plazovi. Bila pa bi bolj ovinkasta in bi se povzpela malo višje kakor današnja cesta. Večina strokovnjakov se ogreva za prvo rešitev, ker je preprostejša in cenejša.

Preobremenjeni Korén

Večina najbolj znanih prelazov je na državni meji. Prvi je Predel (1156 m) med Jerebico in Mangartom na italijansko jugoslovanski meji. Predel je razmeroma nizek in je vzpon nanj razmeroma kratek (med Logom in Rabelj-

skim jezerom). Predel je vso zimo prevozen, le redko se zgodi, da pade toliko snega, da ga ne morejo takoj splužiti. Čez Predel redno vozi tudi avtobus med Novo Gorico in Trbižem. Čezenj vozijo tudi lokalni avtobusi, ki prevažajo delavce iz bovškega konca na delo v rabeljski rudnik. Cesta je asfaltirana, a precej ozka.

S štirimi mejnimi prelazi v Karavan-kah in Kamniških (oziroma Savinjskih) Alpah pa imamo nenehno težave in so ceste čeznje vsako leto znova tako imenovano »ozko grlo« v prometu.

Korensko sedlo (1073) ali lepše in po domače Korén je razmeroma nizek prelaz med dolinama Save Dolinke in Zilje. Višinska razlika med dolinama in vrhom Korena ni velika, pač pa sta obe cesti zelo strmi in precej nerodni. Na avstrijski strani so pred leti znatno popravili strmino; prej je bila 26, sedaj pa 18 odstotkov. Na jugoslovanski strani ni tolikšne strmine, je pa cesta v Podkorenu tako nerodna, da se promet pogosto zatakne. Prihodnje leto naj bi z jugoslovanske strani zgradili drug dostop do ceste na Koren.

Čez Koren je šlo letos (v obe smeri) v prvi polovici leta 1,9 milijona potnikov. Mejni prehod na Korenu spada med najbolj prometne na jugoslovanskih mejah. Čezenj se poleti nenehno vali tja in nazaj reka motoriziranih dopustnikov iz Avstrije, Nemčije in iz mnogih drugih evropskih dežel. Zanimivo pa je, da čez ne gre nobena redna avtobusna proga med Gorenjsko in Koroško!

Pozabljeni (stari) Ljubelj

Ljubelj ni več prelaz, temveč predor. Stari Ljubelj, kakor danes imenujemo prelaz v višini 1368 metrov, sameva brez prometa in brez mejnega prehoda. V zadnjih letih minule vojne je stekel promet skoz predor, ki so ga izkopali (v višini okrog 1050 m) interniranci, katere so Hitlerjevci pripeljali z vseh evropskih vetrov. Stara cesta, ki ima vzpon kar 32 odstotkov, je pozabljena; promet gre sedaj kar gladko, saj so tudi na avstrijski strani cesto precej posodobili. Tudi skozi ljubeljski predor gre veliko prometa, pozimi pa prihajajo smučarji, ki se izpred predora vozijo s sedežnico na smučišča pod Begunjščico.

Jezerski vrh, prek katerega gre bolj lokalna cesta iz Kranja v Železno Kaplo in naprej v Velikovec, je pre-

laz, ki je tudi domala vso zimo prevozen, le da je cesta bolj ozka — sicer asfaltirana — a precej ovinkasta in zakrpana. Cesta čez Jezersko na splošno ni preveč prometna.

Četrty prelaz je Pavličovo sedlo (1337 m) med Mrzlo goro in Oljševo. Ta prelaz še ni prevozen z avtom, čeprav je na njem mejni prehod (malo-obmejni!). Z jugoslovanske strani pride cesta iz Solčave prav na vrh prelaza, z avstrijske strani pa nekaj kilometrov ceste še niso speljali. Kar nekam zavlačujejo gradnjo, čeprav se izletniki z obeh strani meje zelo zanimajo za to najbližnjo zvezo med Logarsko dolino in Železno Kaplo.

Obeti v predorih

Ker so Karavanke velika ovira za promet, ki vsako leto teče iz Srednje Evrope proti Jadranu, je v načrtu gradnja cestnega predora, ki bo prevzel vse tiste avtomobiliste, ki se jim mudi. Ta predor je postal nuja, ker prelazi ne morejo več »požirati« naraščajočega prometa v sezonskih konicah.

Nuja je postal tudi zato, ker bo pri Beljaku nastalo kmalu veliko križišče avtomobilskih cest, saj bodo le-te šle iz Beljaka v tri smeri: proti Celovcu, Gradcu in Dunaju, na sever (pod Katschbergom) proti Salzburgu in čez mejo v Trbiž ter proti Vidmu in Benetkam. S tako pomembnim križiščem se lahko povežemo le s cestnim predorom, ki bo lahko »požrl« vse kolone avtomobilov. Predor naj bi bil dograjen do konca tega desetletja, ko bo speljana tudi avtomobilska cesta med Beljakom in Salzburgom in ko bo po vsej verjetnosti končana tudi avtocesta med Ljubljano in predorom.

Kje ga bodo izvrtali še ni znano, najverjetneje pa bo to nekje med Mojstrano in Kranjsko goro.

Še predno pa bo predor pod Karavan-kami gotov, bodo uredili vse potrebno za prevoz avtomobilov z vlaki skoz Karavanški predor med Jesenicami in Podrožco. V ta namen bodo morali speljati skoz predor še en tir (prostor je!), sam predor pa bodo temeljito popravili ter zgradili na obeh straneh »rampe«. Na naši strani bodo avtomobili »vstopali« v vlak kar na Jesenicah, na avstrijski strani pa na postaji Ledince nedaleč od Baškega jezera. Na postaji v Podrožci je namreč premalo prostora. Usposobitev karavanškega predora za prevoz avtomobilov predvidevajo čez nekaj let.

Med Trojanami in Vahto

Seveda je prelazov v Sloveniji še cel kup, večina je bolj nizka in manj pomembna, a so prelazi pogosto zelo obiskane izletniške točke. Med Selško dolino in Bohinjem se lepa makadamska cesta vzpne čez Bohinjsko sedlo (1287 m), ki ga pozimi ne plužijo. Iz Selške doline gre cesta čez Petrovo brdo, preval visok 804 m, na drugo stran v dolino Bače. Tudi tu je cesta pozimi navadno zaprta. Tudi cesta v zadnjem delu Selške doline in v Baški grapi ni najboljša, šele letos so začeli z asfaltiranjem pri Kneži nedaleč od Tolmina. Ta cesta je najkrajša zveza med Ljubljano in Tolminom.

Med Ljubljano in Celjem so trije prelazi, prek katerih gredo tri ceste. Najnižji je Trojanski vrh (609 m) kje pelje glavna cesta iz Ljubljane na Štajersko. Cesta je še kar lepa, vendar je precej hudih ovinkov in promet pogosto zastaja. Drugi prelaz se imenuje Kozjak (667 m) in je malo znan; čezenj gre precej položna cesta iz Kamnika po Tuhinjski dolini v Motnik in naprej v Vransko. Del te ceste je že asfaltiran. Tretji prelaz je Črničec (902 m), čezenj gre cesta iz Kamnika skozi Stahovico in ob Črni navzgor, potem pa po Zadrecki dolini v Gornji grad. Cesta čez Črničec je slaba in pozimi je pogosto zaprta zaradi snega in zemeljskih plazov.

Seveda je prelazov v Sloveniji še in še. Naj omenim le nekatere. Iz dravske doline gre cesta na prelaz Radelj (670 m), na vrhu je mejni prehod, cesta pa je precej strma. Razpotje se imenuje preval med dolino Sore in Idrijo; čezenj gre cesta (ne predobral!) iz Žirov v Idrijo. Na vrhu stoji gostilna, katere sleme je razvodje, z ene strehe teče dež v Jadransko, z druge pa v Črno morje.

Kjer se stikata Koroška in Štajerska sta dva prelaza, ki nista od muh. Spodnje Sleme je visoko 1080 metrov, čezenj pelje žal še slaba cesta iz Šoštanja v Črno. Zgornje Sleme pa je preval, čez katerega gre izletniška cesta iz Črne v Solčavo. Slednje Sleme pozimi ni prevozno.

Kjer se cesta vzpne najvišje na meji med Dolenjsko in Belo krajino je preval Vahta (547 m). Z vrha se odcepi pot do Gospodične, kjer stoji najbolj obiskana planinska koča na Gorjancih.

na kratko

Nehrujeva nagrada Titu

Predsednik Josip Broz Tito je prejel »Nehrujevo nagrado za mednarodno razumevanje« za leto 1971, priznanje, ki ga podeljuje osebno-stim, najbolj zaslužnim za poglobljanje svetovnega miru in zbliževanje med narodi indijskega sveta za kulturne stike s tujino. Ta nagrada je bila ustanovljena leta 1966 v počastitev spomina na velikega nacionalnega voditelja in borca za enakopravne mednarodne odnose Nehruja, odločajo pa o njej najvidnejše indijske politične osebnosti. Indijski časopisi so ob tem poudarili, da je jugoslovanski predsednik Tito skupaj z Nehrujem in Naserjem oblikovalec politike neuvrščenosti.

Nehrujeve nagrade so letos podelili po dveletnem premoru zaradi nemirov na indijski podcelini. Prejšnja leta so dobili nagrade Kenneth Kaunda, U Tan, Martin Luther King, Kan Abdul Džafan Kan, Jehudi Menuhin in mati Tereza, za leto 1972 pa francoski književnik André Malraux.

Grožnja miru v Evropi

Predsedstvo SFR Jugoslavije je na svoji seji 7. novembra, ki jo je vodil podpredsednik Mitja Ribičič, obravnavalo aktualni položaj na Bližnjem vzhodu ter njegov vpliv na razvoj mednarodnih odnosov in na položaj in varnost naše države. Predsedstvo je ugotovilo, da je obnove oboroženega spopada na Bližnjem vzhodu znova pokazala, da kriza na tem območju kot posledica trajne agresije Izraela ogroža predvsem države, katerih ozemlja je Izrael zasedel, vendar nenehno ogroža tudi širše območje in s tem neposredno tudi varnost Jugoslavije. Ta kriza hkrati kaže, da je varnost Evrope tesno povezana s položajem v Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu in da trajnega miru ne more biti brez ureditve bližnjevzhodne krize.

V nadaljevanju je predsedstvo SFR Jugoslavije poudarilo, da je pravično in miroljubno ureditev mogoče doseči samo z uveljavitvijo resolucije varnostnega sveta Združenih narodov št. 242, to se pravi, da ta ureditev lahko sloni samo na umiku Izraela z vsega zasedenega ozemlja, na uresničitvi zakonitih nacionalnih pravic arabskega ljudstva Palestine.

Sodelovanje francoskega in jugoslovanskega gospodarstva

V začetku novembra se je v Jugoslaviji mudila francoska gospodarska delegacija, ki se je pogovarjala predvsem o tem, kako bi pospešili in poglobili stike med francoskim in jugoslovanskim gospodarstvom. Blagovna izmenjava med obema državama se sicer zvišuje, zaostajajo pa sporazumi o industrijskem sodelovanju. Po mnenju francoskih gospo-

Josip Broz Tito

darstvenikov bi se ta kooperacija lahko uspešno razvijala v energetiki, kemični industriji, strojogradnji, rudarstvu in pri raziskavah.

Ali bodo gradili elektrarno Kobarid?

Strokovnjaki si bodo ponovno ogledali svet okoli Soče, ki naj bi bil zalit z elektrarniško akumulacijo v primeru, da bi prišlo do gradnje hidroelektrarne Kobarid. Proti gradnji te elektrarne se zavzema zlasti Skupnost za varstvo okolja Slovenije, zanjo pa seveda zainteresirani gospodarstveniki na Primorskem.

Tanjug poroča trideset let

Jugoslovanska časopisna agencija Tanjug je 5. novembra proslavila 30-letnico dela. Na ta dan pred tridesetimi leti je namreč agencija odposlala prvo vest iz Jajca. To je bilo prvo vojno poročilo vrhovnega štaba NOV in POJ. Za tem so sledile še številne druge vesti. Poglavitna naloga Tanjuga je bila sporočiti svetovni in jugoslovanski javnosti, kako se naši narodi vojskujejo za svobodo, za boljše življenje in kako ustanavljajo novo državo. Danes je Tanjug po teleprinterjih povezan z vsemi jugoslovanskimi uredništvji, radijskimi postajami in televizijskimi studiji, kamor v najkrajšem času pošilja vesti, poročila, komentarje, reportaže z vsega sveta. Sodeluje s 40 komercialnimi in nacionalnimi agencijami z vsega sveta, dobiva pa tudi poročila številnih dopisnikov iz vse države in iz tujine.

Zaposlenost narašča

Konec julija je bilo skupno zaposlenih 4.281.700 Jugoslovancev, kar je 28.000 več kot mesec dni poprej. Število zaposlenih v Jugoslaviji se je letos povečalo za 128.000 ali za 3,2 odstotka. Po trditvah ekonomskega inštituta iz Beograda, ki je izdelal načrt dolgoročnega razvoja Jugoslavije, bomo do leta 1985 v vsej Jugoslaviji potrebovali še najmanj dva milijona delovnih mest, če bomo hoteli zaposliti naravni prirastek in del ljudi, ki so zdaj zaposleni v tujini.

Letališče v Mariboru

Letališče v Slivnici pri Mariboru je bilo doslej usposobljeno zgolj za vzlet in pristajanje športnih in jadralnih letal, po načrtih zvezne uprave za civilno letalstvo pa namestijo tu že prihodnje leto začeti gradnjo modernega letališča. Najprej bodo asfaltirali 2200 metrov dolgo pristajalno stezo in zgra-

Odbor za proslavo 30-letnice Avnoja je izdal spominsko značko, za katero je izdelal osnutek slikar Božidar Jakac. Jubilejno značko lahko naročite tudi prek našega uredništva.

dili tudi druge objekte, ki sodijo k modernemu letališču. Poleg Brnika bo torej mednarodno letališče tudi v Slivnici pri Mariboru.

Omejitev hitrosti na slovenskih cestah

Od 1. novembra dalje velja na slovenskih cestah omejitev hitrosti, in sicer na magistralnih cestah 100 km na uro, na regionalnih 80 km na uro, hkrati pa veljajo tudi vse druge omejitve, ki so označene na posameznih cestah. Omejitev je predvidena do 1. aprila 1974. Hitrost še vedno ni omejena le na avtomobilski cesti Vrhnika—Postojna.

Drugi ukrep, ki ga pričakujemo te dni, pa je prepoved vsakršnega uživanja alkohola za vse voznike motornih vozil.

Metod Mikuž: najbolj zapleteno razdobje v vsej naši zgodovini

Pred kratkim so v Ljubljani izšle zadnje tri knjige »Pregleda zgodovine NOB v Sloveniji«, ki jih je napisal zgodovinar dr. Metod Mikuž. V uvodu je avtor pojasnil nekatera izhodišča, ki so ga navajala k temu, da se je lotil pregleda o razvoju narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji. Ob tem je poudaril, da se »zaveda, da je to njegovo delo poskus podati sistematičen pregled enega najbolj zapletenih razdobj v vsej naši zgodovini«.

Dr. Metod Mikuž je sam udeleženec narodnoosvobodilne vojne, kamor je odšel kot katoliški duhovnik.

Šest »Zlatih knjig«

Založba Mladinska knjiga iz Ljubljane je med mladimi bralci več let izvajala anketo o najbolj priljubljenih knjigah za branje in ob tem prišla do zamisli, da bi ustanovila knjižno zbirko, ki bi njen program sestavljali sami mladi bralci. Zbirki je založba izbrala naslov »Zlata knjiga«, pred kratkim pa je izšlo prvih njenih šest knjig. Te so: »Lassie se vrača« Ericha Knighta, Collodijev »Ostržek«, Prežihove »Solzice«, Harriet Beecher-Stowe »Koča strica Toma«, Astrid Lindgrenova »Pika Nogavička« in »Gimnazijka« Antona Ingoliča.

Janko Rogelj: Svoji k svojim

Pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani je pred kratkim izšla nova knjiga pisatelja izseljenca Janka N. Roglja: »Svoji k svojim«. To je že tretja njegova knjiga, ki je izšla v Sloveniji, prinaša pa spise o dogodkih med našimi izseljenci. Za bralce v Sloveniji in med izseljenci po svetu je knjiga predvsem informativna, označuje pa jo preprostost in neposrednost.

Dr. Metod Mikuž

Dirigentka skupine »Vesela srca« mrs. Zdravec

Folklorna skupina »Vesela srca« iz Yongstowna, O., med turnejo po Jugoslaviji

Priznanje našima slikarkama

V novoletnem koledarju mednarodne organizacije UNICEF bo objavljena reprodukcija slike akademske slikarke Marjance Jemec-Božič, ki je osvojila prvo mesto na mednarodnem natečaju, ki ga je ta organizacija razpisala za voščilnice. Slikarka Marlenka Stupica, ki je prav tako sodelovala na tem natečaju, je zasedla četrto mesto. Slike naših slikark sta bili izbrani med tisoči slik in risb z vsega sveta. Pred novim letom bosta šli po vsem svetu na Unicefovih voščilnicah torej tudi sliki dveh slovenskih slikark.

»Zračni most« Inex-Adrie

Letalska družba »Inex-Adriaaviopromet« iz Ljubljane namerava tudi letos vzpostaviti zračni most za naše delavce, zaposlene v ZR Nemčiji, ki bodo ob novoletnih praznikih obiskali domovino. Letala INEX-AA bodo pristajala največ v Zagrebu in Beogradu, skupno pa bodo prepeljala okrog 20.000 naših delavcev.

Kompas v sistemu »Eurocard«

Potovalna agencija »Kompas« iz Ljubljane je podpisala ekskluzivno pogodbo o predstavnštvu »Eurocarda« za Jugoslavijo. Naša agencija se je tako vključila v največji sistem kreditivnih kart na svetu. Ta sistem je združeval konec lanskega leta 15.000 hotelov in restavracij, 25.000 trgovin, 5.400 bank, večino letalskih družb itd. po vsem svetu. »Kompas« si tako obeta precejšnje povečanje turističnega prometa.

Koliko prostora je v jugoslovanskih hotelih?

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je v jugoslovanskih hotelih trenutno okoli 161.000 ležišč. Največ jih je v hotelih B kategorije, hoteli A kategorije imajo okoli 25.000 ležišč, hoteli D kategorije blizu 17.000 in hoteli C kategorije prek 15.000 ležišč.

Po domačih krajih

V **Slakah pri Olimlju** raste prava živinorejska farma, ki jo gradi tamkajšnji kmetovalec, 44-letni Stanko Amon. V hlevu bo prostora za 80 glav živine, ki jo bo redil v kooperaciji s kmetijsko zadrugo. Nad živinskim hlevom bo tudi dovolj prostora za vskladiščenje krme, lahko pa bodo uredili tam tudi hlev za rejo kokoši. Stanko Amon je dolga leta trdo delal in si prizadeval, da si je kmetijo tako uredil. Kopal je izsuševalne jarke, da je zamočvirjeni travnik spremenil v njivo sočne detelje. Ves hrib okrog domačije je splaniral, da ga danes lahko obdeluje s kmetijskimi stroji. Lahko je upravičeno ponosen na sadove svojih prizadevanj.

V **Radovljici** je znana tovarna pletenin Almir, ki s svojimi kvalitetnimi izdelki slovi tudi zunaj meja domače dežele, nedavno odposlala prvo pošiljko pletenin tudi v Osako na Japonsko, kamor bodo po dogovoru izvozili deset tisoč ženskih puloverjev. Almirine pletenine so spoznali tam na razstavi, ki jo je Almira skupaj s tovarno športnega orodja Elan iz Begunj priredila na Japonskem lani med olimpijado v Saporu. Tovarna Almira bo v kratkem začela graditi novo tovarno pletenin tudi v Novi Gorici.

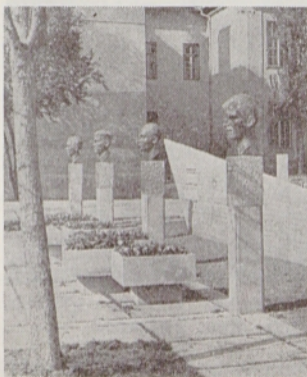
Na **Čatežu** so v dneh od 7. do 11. novembra priredili »praznik vin«. Krajevno turistično društvo je v prostorih stare šole odprlo razstavo cvička, ki so ga prispevali vinogradniki gorjanskega območja od Kostanjevice do Velike Doline ter tudi precej pridelovalcev z levega brega Save. Pravijo, da bodo odslej »praznik vina« stalno prirejali. Pokrovitelj letošnje prireditve je bilo podjetje Slovenijavino — obrat Brežice. Imena razstavljavcev, ki so imeli najboljše vino, so objavili na Martinovo.

V **Krmelju in v Zagorju** je tovarna ženskega perila in steznikov Lisca iz Sevnice odprla dva nova obrata. Obrat v Krmelju ima nad 700 kvadratnih metrov delovnih prostorov. Poslopje je zgrajeno tako, da ga bo v primeru potrebe možno še povečati. Število zaposlenih bodo od zdajšnjih 78 povečali na 160. Novi obrat Lisce v Zagorju je v Potoški vasi. Njegova površina obsega 1250 kvadratnih metrov. Tudi tega bodo lahko še povečali. Zaposlenih pa bo do 340 delavcev in delavk.

V **Črnomlju** je začela tovarna Iskra graditi nov obrat, v katerem bo okrog tristo zaposlenih izdelovalo stiropleks in kondenzatorje. Tu bodo zaposlili predvsem tiste delavce, ki so se doslej iz Črnomlja in okolice morali voziti na delo v Iskrin obrat v Semiču. Tudi obrat v Semiču nameravajo povečati. Izdelovali bodo predvsem poliestrske kondenzatorje, po katerih je veliko povpraševanje, posebej v tujini.

Topol nad Katarino

V Kočevju so ob proslavi 30. letnice Kočevskega zbora odprli spominski »park herojev«

Na letošnjem Borštnikovem srečanju slovenskih poklicnih gledališč je prejela najvišje priznanje — zlati Borštnikov prstan — dramska umetnica Mira Danilova za svoje življenjsko delo. Poleg nje je akademik dr. Bratko Kreft.

V **Velikih Laščah** je nekdanji župan Alojz Pečnik konec oktobra doživel veliko presenečenje: italijansko pravosodno ministrstvo mu je vrnilo žepno uro, ki so mu jo odvzeli Italijani, ko so ga med zadnjo vojno zaprli v Castel Francu.

V **Rakičanu** v Pomurju so pred nedavnim slovesno odprli novo zdravstveno šolo. To šolo trenutno obiskuje 250 dijakov. Zdravstvena šola obstaja že trinajst let. Doslej se je morala stiskati v prostorih tretje osnove šole v Murski Soboti. Šola je doslej uspešno dokončala 456 dijakov, ki so zaposleni po vsej Sloveniji.

V **Ptuju** so na posebni slovesnosti v narodnem domu za nad desetletno delo pri Kmetijskem kombinatu Ptuj nagradili s spominskimi darili — ročnimi urami — 51 delavcev in delavk tega podjetja. Podobne nagrade za dolgoletno uspešno delo razdeljujejo svojim delavcem vsako leto. Izmed 1200 zaposlenih pri Kmetijskem kombinatu Ptuj je doslej prejela nagrade že nad polovica delavcev, kar je vseka kor dokaz, da so drug z drugim zadovoljni.

V **Vipavi** nameravajo povečati vinsko klet. Kmetijski kombinat je že pred časom naročil načrte za povečanje kleti, letošnja rekordna letina grozdja pa jih je pri tem še bolj spodbudila. Na videz vinska klet ne bo spremenila svoje podobe, saj bodo pod prostori sedanje kleti, ki zmorejo prevzeti za okrog 680 vagonov grozdja, zgradili po montažnem sistemu še nove kletne prostore za tristo vagonov grozdja. Ti novi kletni prostori, zgrajeni pod zemljo, bodo opremljeni z najsoodnejšo opremo za predelavo grozdja in šolanje vina.

V **Ajdovščini** je bil konec novembra festival revolucionarnih pesmi, ki ga je organizirala Zveza prosvetnih organizacij Slovenije skupaj z ljubljansko Radiotelevizijo in ajdovsko občinsko skupščino. Festival je bil v zgodovinski kino dvorani, v kateri so leta 1945 izvolili prvo slovensko vlado. Nastopilo je dvanajst mešanih in moških pevskih zborov. Vsak je moral zapeti tri skladbe; eno partizansko in dve s socialno, delavsko in revolucionarno tematiko. Sklenili so, da bodo odslej ta festival prirejali vsako leto v počastitev dneva republike.

V **Ljubljani** je filmski režiser Milan Ljubič, ki se je doslej že lepo uveljavil na področju kratkega filma, nedavno dokončal kratki dokumentarni film »Pesem padlega partizana«, ki pripoveduje o padlem pesniku in heroju Karlu Destovniku-Kajuhu, ki je v svojem kratkem življenju (padel je leta 1944 star komaj 22 let) ustvaril pesmi, ki sodijo v sam vrh slovenske in tudi jugoslovanske poezije iz vojnih dni.

V Mariboru je bilo konec oktobra Borštnikovo srečanje 73 — imenovano po velikem slovenskem gledališkem igralcu, na katerem so sodelovala vsa slovenska poklicna gledališča. Na sklepni prireditvi Borštnikovega srečanja so prejeli nagrade in priznanja gledališki igralci in nekateri ansambli, ki so se pri svojih gledaliških stvaritvah najbolj izkazali. Najvišje priznanje — Borštnikov prstan — je prejela za svoje življenjsko delo na odrskih deskah in za prispevek vse Danilove družine slovenski gledališki umetnosti gledališka igralka in pedagoginja Mira Danilova.

V Gaberju v Pomurju so zgradili vaščani vaški dom, kjer bodo imeli kulturne in zabavne prireditve. Stroške za gradnjo bodo krili iz samoprispevka, ki ga bodo odplačevali skozi tri leta, precejšnjo pomoč v ta namen pa so dobili tudi od občinske skupščine in kulturne skupnosti Lendava.

V Ljubljani je vse več prebivalcev. Tudi število ostarelih občanov je precejšnje in vse več jih je, ki zaman iščejo oskrbe v domovih za ostarele v mestu in okolici. Že pred dvema leti je ljubljanska mestna skupščina pri svetu za zdravstvo in družbeno varstvo ustanovila posebno komisijo, ki naj skrbi za uresničenje programa družbene skrbi za starejše ljubljanske občane. Izdelan je bil načrt za gradnjo novih domov za starejše ljudi. Nov dom za ostarele nameravajo zgraditi v mirnem mestnem predelu ob Gradaščici v Trnovem. Komisija, ki ji je poverjena skrb za starejše občane, tudi predlaga, da naj bi k centralnemu objektu, kjer bo prostora za okrog 150 občanov, priključili celotno območje starejših hiš in vil na tem področju. Namesto da bi te podrli in gradili na tem mestnem delu stanovanjske bloke, bi hiše in vile odkupili, popravili in vanje naselili kot v depandanse osrednjega doma za ostarele, starejše zakonske pare, ki so jim najljubša takšna enosobna stanovanja z vrtičkom.

Tudi v Cerknem kakor v drugih naših krajih, precej grade. A domačini ne gredo radi stanovat v stanovanjske bloke, saj za stanovanja v dveh stanovanjskih blokih, ki sta v gradnji, ni veliko interesentov. Naglo pa se razvija gradnja zasebnih hiš in hišic, tako da že primanjkuje zanje prostora in tega vse bolj iščejo v bregovih okrog Cerknega.

V Novi Gorici je bilo konec oktobra srečanje slepih šahistov, ki so se ga udeležile ekipe zveze slepih iz Pulja, Reke, Kopra in Nove Gorice. Tekmovanje je bilo v prostorih hotela Sabotin v Solkanu pod pokroviteljstvom tovarne salonita Anhovo. Vse tekme so potekale v lepo izenačenem stilu. Zmagala je ekipa iz Pulja, na drugem mestu pa je bila ekipa iz Nove Gorice.

V Anhovem bo tovarna cementa in azbestno-cementnih izdelkov Salonit v kratkem začela z gradnjo nove tovarne cementa, ki bo proizvajala na leto 854 tisoč ton cementa. Gradnja bo veljala blizu sto milijard starih dinarjev.

Še dva posnetka s srečanja starih harmonikarjev na Poljuki

Pred novo osnovno šolo v Cerknem

Atomske toplice

- pokrit kopalni bazen, pozimi ogrevan
- bazen z navadno vodo za otroke
- točilnica termalne vode
- ambulanta (zdravniški pregledi, tudi specialistični, prva pomoč)
- samopostrežna restavracija in trgovina
- 90 ležišč v letnem počitniškem naselju v Podčetrtku
- 30 ležišč v avtomobilskih prikolicah pri bazenu

Za goste, ki so potrebni posebne zdravniške nege, bo kmalu odprt nov zdravstveni objekt z zmogljivostjo 20 postelj in s stalno zdravniško službo. V terapevtskem delu bo na voljo 20 novih kopalnih kadi in počivalnih kabin.

Termalna voda v Atomskih toplicah ima 35 do 37°C in je po sestavi hidrokarbonatna — oligomineralna — hipotermna.

Priporočamo jo za zdravljenje revmatičnih obolenj, kolagenoze, arterialne hipertoniije, degenerativnih obolenj, pojavov staranja, metaboličnih obolenj, nevralgij kot posledic poškodb lokomotornih organov, ženskih in kožnih obolenj.

Zdravstveno službo in strokovno medicinske raziskave opravljajo in vodijo Klinične bolnice v Ljubljani.

INFORMACIJE: TTG Atomske toplice Podčetrtek in turistične poslovalnice TTG Ljubljana, Celje, Maribor, Postojna, Koper, Pula.

Pogled skoz 20 let

Urednica Ina Slokan

Daleč je to, če pa posežemo globlje v spomine, tudi blizu: vidim revijo, bolj skromno po straneh in vsebini, z naslovno stranjo, ki je prikazovala zimsko podobo naše vasi pod gorenjskimi gorami. Vanjo je peljala bela pot, prav tja do samega srca te vasi...

To je bila prva številka Rodne grude, časopisa za slovenske izseljence, ki je izšla v začetku leta 1954, torej pred dvajsetimi leti. V kratkem uvodniku uredništva je bilo med drugim zapisano, da si je Slovenska izseljenska matica v treh letih svojega obstoja tako povečala svoj delokrog, da pisemske zveze in osebni stiki z našimi izseljenci ne zadoščajo več. Potreben je časopis, ki bo kot organ Matice pomagal pri izpolnjevanju njenih nalog. »Tako bo odslej vsak mesec prihajala k vam Rodna gruda. Že iz prve številke je videti, kako

smo si zamislili njeno vsebino. V njej bo za vsakega nekaj: zanimivi članki o najvažnejših dogodkih v domovini, drobne novice iz domačih krajev, povesti, pesmi, dopisi o delu in življenju naših ljudi na tujem, njihovih organizacij in društev, kotiček za mladino, nekaj domačih gospodinjskih in kuharskih nasvetov itd. Uredništvo bo odgovarjalo tudi na vprašanja rojakov in posvetilo posebej pozornost odgovorom, na tista vprašanja, ki bodo koristila vsem...«

S tem napotilom je Rodna gruda odšla na prvo pot k vam, rojaki po svetu. V naše veselje in zadoščenje je bila njena pot uspešna. Morda prav zaradi njene skromnosti in nevsiljivosti je povsod našla prijatelje, ki so jo toplo sprejeli. Kdo so bili prvi dopisniki Rodne grude? Že v prvem letniku so se oglasili: Frank Česen iz Clevelanda, Anton Okolish in Jennie Troha iz Barbertona, Jože Knavs, Anton Grčar, Mihael Oprešnik in Jurij Artič iz Francije, Martin Lončar iz Gladbecka in še številni drugi. Zvesti sodelavci so postali tudi izseljenci povratniki: Franc Močilnikar, Franc Kurinčič, Lojze Zdravje in Mirko Ličen. Vse od prve številke do takrat, ko ga je huda bolezen za vselej priklenila na posteljo, je bil vesten sodelavec revije tudi odbornik Matice in predsednik njene zgodovinske sekcije Cvetko A. Kristan.

Vaša pisma, ki jih je prihajalo vse več in več, so nam v potrdilo, da je bila Rodna gruda potrebna, da je koristna in zaželená. To je nam pri Matici, poseben še nam iz uredništva v ponos, veselje in zadoščenje. Posebej smo bili vselej veseli pisem slovenskih mater (in skozi leta jih ni bilo malo), ki so nam pisale z raznih koncev sveta, da jim je

Rodna gruda v pomoč, ko svoje otroke učijo slovenski jezik.

Skoz dvajset let se je mnogokaj spremenilo. Mnogi sodelavci in uredniki so medtem odšli in prišli so drugi. Vsak je prispeval svoj delež k rasti in zorenju Rodne grude, k oblikovanju njene današnje podobe. A o tem le mimogrede. Le pri njenem ustanovitelju in prvem glavnem uredniku naj se s kratko besedo ustavim, saj bo 3. februarja minilo že deset let od njegove prezgodnje smrti.

Tomo Brejc, nekdanji gozdarski in zidarski delavec, revolucionar in partizanski borec je kot politični izgnanec preživel vrsto let med našimi izseljenci v severni Franciji. Tudi tam je urejal izseljenski list. Poznal je želje in potrebe naših izseljenih ljudi in zato je, kljub temu, da je bil zelo obremenjen z drugimi odgovornimi dolžnostmi, posebej rad delal za Rodno grudo. Bil je njen glavni urednik skoraj deset let. Kot uredniška sodelavka pri Rodni grudi od takrat, ko je ta zaživela, moram povedati, da me je delo pri njej res zelo veselilo, čeprav je posebej še v prvih letih terjalo precej časa in naporov, saj sva bila z glavnim urednikom za vse sama.

Dvajset let je zdaj za nami.

Preden zaprem strani preteklih letnikov naše revije, naj se na kratko ustavi misel še pri nekaterih tistih dopisnikih in sodelavcih Rodne grude, ki jih ni več med nami.

Dvajseti rojstni dan naše revije je tudi dan spomina nanje. Tako živi so še med nami, da bi jim lahko segli v roke in jih prijateljsko objeli, kakor včasih.

To sta zavedna slovenska moža Lončar iz Gladbecka in Čebin iz Homberga, pa duhovito navihani upokojeni rudar Franc Sikošek iz Gladbecka, ki nam je na straneh Rodne grude v vezani in nevezani besedi tako prijetno pripovedo-

Odgovorna urednica Koledarja Mila Šenk

Odgovorni urednik Jože Prešeren

Upravnica publikacij Vera Valenci

Ena družina – eno stanovanje

val doživlja iz rudarskega življenja. In Jurij Artič iz Lievina in Jože Martinčič iz Lense, ki sta v pismih vedno znova poudarjala, kako rada prihajata v domači kraj. In spomnim se, kako sva nekega poletnega popoldneva z Jurijem Artičem v Jelšanah v Istri zastoj iskala grob njegovega edinega sina, partizana v Prekomorski, ki je tam padel v zadnjih dneh pred osvoboditvijo. Ko sva zaman prebirala napise na grobovih na tistem majhnem pokopališču, je rekel: »No, saj je vseeno, kje leži naš fant. Dal sem ga domovini in domovina je tu vseokrog nas.« In rože je položil na najbližji grob.

In Jože Martinčič, drobni, vedno nasmejani, ki mu je telo kar vidno ginevalo od stoodstotne silikoze, v očeh in srcu pa mu je vse bolj in bolj plamenelo navdušenje in zanos, kadar je bil med nami. Potem nam je pisal: »Spet sem bil doma na Dolenjskem, napil sem se domačega sonca in življenjskih moči. Prihajal bom domov prav do zadnjega diha...« In je zares. In Mirko Ličen, povratnik iz Argentine, prizadevni tajnik matične podružnice v Novi Gorici, je bil prav tako do »poslednjega diha« sodelavec Rodne grude. Koliko njegovih dopisov in še več fotografij je v preteklih letnikih Rodne grude. Vse do letošnje pomladi, ko nam je poleg fotografij prinesel s Primorske prve zvončke in ni nihče slutil, da se je takrat za vselej poslovil. Pa Ljode Zdravje, povratnik iz Kanade, odbornik Matice in vse do zadnjega sodelavec Rodne grude. Kako rad je obiskoval povratnike, nas z njimi seznanjal, da smo o njih pisali v Rodni grudi. Še in še vas je, ki ste bili z nami v preteklih letih, ki ste nam pomagali s svojimi prispevki in nasveti bogatiti revijo, pa vas zdaj ni več. Vsem hvala za vse!

In zdaj — zaprimo dvajseti letnik Rodne grude.

Ina Slokan

Za naročniški oddelek skrbi Milena Gregorič

Stanovanje, lasten dom, vsaj nekaj kvadratnih metrov, kjer bi živeli brez strahu, kdaj bo gospodar odpovedal gostoljubnost. Take ali podobne so vsakodnevne misli in želje ljudi 50.000 gospodinjstev v Sloveniji, ki nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja. Številka, ki je za majhen slovenski prostor precej velika, je eden glavnih vzrokov, zakaj je osnutek republiškega zakona o stanovanjskih razmerjih precej strožji in doslednejši od sedanje stanovanjske zakonodaje.

Nov zakonski predpis naj bi predvsem omogočil boljše, predvsem ustrežnejšo in smotrnejšo izkoriščenost približno 480 tisoč stanovanj, kolikor jih je trenutno v Sloveniji. Preprečil pa naj bi tudi špekulativno izkoriščanje ljudi, ki zaradi stanovanjske stiske odštevajo nesorazmerno velike vsote denarja za skromne sobice, čeprav njihovi stanodajalci plačujejo nizke, administrativno limitirane stanarine, ki v poprečju dosegajo le 5 odstotkov mesečnih družinskih proračunov.

Zaostreni pogoji

Določbe obsežnega osnutka zakona, ki bo po sprejetju v celoti urejal pomembno področje stanovanjskih razmerij v skladu s potrebami in položajem znotraj republiških meja, lahko strnemo v nekaj glavnih značilnosti. Za stanovanje se po osnutku zakona šteje skupina prostorov, ki so praviloma gradbena celota in imajo poseben glavni vhod. Zakon ne uvršča med stanovanja prostore, ki se od časa do časa uporabljajo za počitek in oddih. Pri tem pa je posebej določeno, da so tudi taki prostori stanovanja in se bodo zanje uporabljali členi novega zakona, če stanovanje oziroma stavba izpolnjuje zahteve pravilnika o minimalnih tehničnih pogojih za graditev stanovanj, in če tlorisna uporabna površina zaprtih prostorov v stanovanju presega 50 kvadratnih metrov ter občinska skupščina s svojim odlokom glede na krajevne prilike ni določila večje površine. Pogoj je tudi, da mora biti stavba dostopna ob vsakem letnem času vsaj s vprežnim vozilom ter da jo je mogoče redno oskrbovati (dostop do šole, trgovine zdravstvenega doma, pošte itd.). Zaradi pomanjkanja stanovanj zakonsko besedilo omogoča, da se bodo v čimkrajšem času zasedla prazna stanovanja ter kar najbolj omejile možnosti, da bi iste osebe ali njihove družine hkrati uporabljale več stanovanj. Osnutek zakona med drugim določa, da so stanodajalci, torej tudi lastniki stanovanj, dolžni oddati v uporabo prazna stanovanja. Če tega ne store v treh mesecih, odda stanovanje stanovanjski organ. Najdaljši rok priprave za vselitev je omejen na 60 dni, odpoved imetniku stanovanjske pravice, ki z družino preneha uporabljati stanovanje pa je, kakor predvideva zakonski osnutek, možna že po 6 mesecih. Stanodajalec lahko tudi odpove stanovanjsko pogodbo imetniku stanovanjske pravice, ki je lastnik primerne praznega stanovanja v istem kraju. Osebe, ki odhajajo na delo, šolanje in podobno, pa lahko obdržijo stanovanjsko pravico največ štiri leta in ne več nedoločen čas, vendar morajo v času odsotnosti oddati stanovanje.

Stanovanjska pravica le enemu

Po osnutku zakona je prepovedano oddajati stanovanje razen v izjemnih primerih kot poslovne prostore. Imetnik stanovanjske

pravice je lahko le ena oseba, družinski člani imetnika te pravice pa ne morejo biti hkrati samostojni imetniki stanovanjske pravice na drugem stanovanju. Izrecno je prepovedana uporaba dveh ali več stanovanj. Prav tako je določeno, da smeta obdržati, če se poročita osebi, ki imata vsaka svoje stanovanje, le eno stanovanje. Imetnik, ki stanovanje ne uporablja več kot eno leto z namenom, da trajno zapusti skupno življenje v družini, pa izgubi stanovanjsko pravico. Člani družine v tem primeru lahko ostanejo v stanovanju, če so skupaj z imetnikom živeli najmanj dve leti, kar pa ne velja za mladoletne otroke.

Stanovanjska pravica, ki bo po sprejemu novih ustav konec leta, postala tudi ustavna pravica, je trajna in preneha samo v zakonu določenih primerih (na primer, če se uporablja stanovanje v druge namene, kot je določeno v stanovanjski pogodbi, če se brez opravičenih razlogov ne plača stanarina najmanj tri mesece itd.).

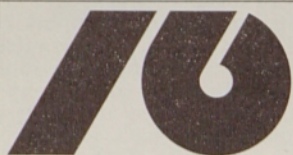
Bolje za lastnike

Posebej želi novo zakonsko besedilo pravičnejše urediti razmerja med lastniki stanovanj in imetniki stanovanjske pravice. Od že omenjenih 480 tisoč stanovanj v Sloveniji, jih je namreč le 140 tisoč v družbeni lastnini in mnogi so primeri, ko se lastniki ne morejo vseliti v svoja stanovanja zaradi togosti sedanjih predpisov. Po sprejetju zakona o stanovanjskih razmerjih bodo lastniki lahko zahtevali izselitev osebe iz njihovega stanovanja, ki uporablja še dvoje ali več drugih stanovanj. Zavrnili bodo lahko soglasje k menjavi stanovanj, če bi se tako poslabšal njihov položaj, prepovedali v stanovanjski pogodbi oddajo dela stanovanja podstanovalec, ali prepovedali opravljanje sicer dovoljene poslovne dejavnosti v stanovanju. Po novem bodo imeli lastniki možnost skleniti stanovanjsko pogodbo za določen čas, vselitev v svoje stanovanje pa bodo lahko zahtevali tudi v primerih, če ne bodo imetniku stanovanjske pravice, ki del svojega stanovanja oddaja, ponudili drugega primerne stanovanja, pač pa le stanovanje, ki ustreza delu stanovanja, ki ga imetnik dejansko uporablja. Lastniki, ki nimajo stanovanja in živijo v stanovanjski stiski, se bodo lahko tudi vselili v del stanovanja, iz katerega se je izselil sostanovalec. V primerih, ko žive v družbenem stanovanju in so njihove razmere izredno težke, pa bodo imeli pravico zahtevati, da njihov stanodajalec uvrsti imetnika stanovanjske pravice na stanovanje v zasebni lasti med prednostne pričakovalce stanovanj in mu odda drugo primerno stanovanje. Če lastnikovi zahtevi ne bo ugodeno v treh letih, bo lahko iztožil izpraznitev stanovanja, imetniku pa bo v tem primeru moral zagotoviti le najpotrebnejše prostore, ki bodo zavarovali stanovalec pred elementarnimi nevarnostmi in njihovo pohištvo pred znatnejšimi okvarami.

Zakonsko besedilo vsebuje podrobnejše določbe tudi o stanovanjski pravici, obveznosti imetnika stanovanjske pravice, oddajanja stanovanj, vzdrževanju in popravilu stanovanj ter podstanovalskih in sostanovalskih razmerjih.

Alenka Leskovic

simbol,
ki zagotavlja
varnost,
zaupnost,
natančnost in ekspeditivnost

ljubljska banka

ljubljska banka

ime,
ki zagotavlja
sodobno,
učinkovito in zanesljivo
bančno poslovanje

translurist

Rojaki,

obiščite 1000-letno mesto pod Lubnikom, Škofjo Loko. Transturist vas pričakuje. Hotel ima zimski bazen in savno in v bližini hotela avtomatsko kegljišče. Penzion velja le 99.— dinarjev.

Na Starem vrhu, le nekaj kilometrov od Škofje Loke, so izdelana smučišča, sistemi žičnic, pri kmetih dobite domače specialitete.

Rezervacije: HOTEL TRANSTURIST ŠKOFJA LOKA
telefon (064) 85-280

Prosveta

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

**JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V
ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.
IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN
PRAZNIKOV.**

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

Stavbno pohištvo »JELOVICA SUPER«:
enostavna montaža;
embalaža se odstrani po finalizaciji
zidov;
velika vodo- in zrakotesnost;
mehko zapiranje;
komponibilno in usklajeno z modularnim
sistemom;

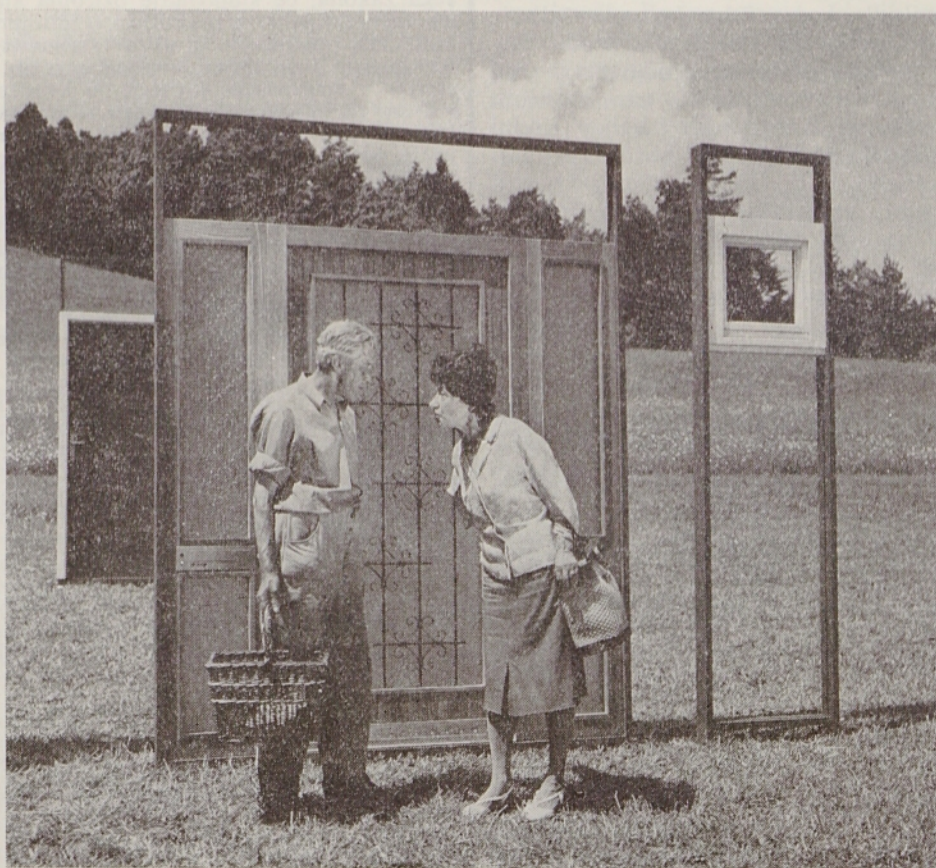

JELOVICA

ŠKOFJA LOKA

Kidričeva 58

telefon (064) 61-361

Državna založba Slovenije

Export-Import — Titova 25, 61000 Ljubljana

Avsec Otmar: Esperantsko-slovenski in slovensko-esperantski slovar (304 strani, cena: 70 din)
Bajec-Kalan: Italijansko-slovenski slovar (844 strani, cena: 120 din)
Fran Bradač: Češko-slovenski slovar (740 strani, cena: 55 din)
Fran Bradač: Slovensko-latinski slovar (348 str., cena: 90 din)
Fran Bradač: Latinsko-slovenski slovar (610 str., cena: 110 din)
Grad-Skerlj-Vitorovič: Angleško-slovenski slovar (1120 strani, cena: 180 din)
Anton Grad: Špansko-slovenski slovar (1008 str., cena: 78 din)
Janko Jurančič: Srbohrvatsko-slovenski slovar (1520 strani, cena: 200 din)
Janko Kotnik: Slovensko-francoski slovar (684 strani, cena: 68 din)
Janko Kotnik: Slovensko-italijanski slovar (800 strani, cena: 120 din)
Janko Kotnik: Slovensko-ruski slovar (820 strani, cena: 100 din)
Janko Kotnik: Slovensko-angleški slovar (832 strani, cena: 140 din)
Josip Pavlica: Frazološki slovar v petih jezikih (688 strani, cena: 19,50 din)
Pretnar-Kotnik: Francosko-slovenski slovar (836 strani, cena: 55 din)
Janko Pretnar: Rusko-slovenski slovar (1000 strani, cena: 145 din)
Slovar slovenskega knjižnega jezika (A—H) (846 strani, cena: 200 din)
Slovenski pravopis (1054 strani, cena: 180 din)
Franc Šebjanič: Madžarsko-slovenski slovar (180 strani, cena: 7,50 din)
Franc Šebjanič: Slovensko-madžarski slovar (192 strani, cena: 28 din)
France Tomšič: Nemško-slovenski slovar (922 strani, cena: 70 din)
France Tomšič: Slovensko-nemški slovar (768 strani, cena: 140 din)

Dolenjska banka in hranilnica

s svojimi poslovnimi enotami:

PODRUŽNICO V KRŠKEM in

EKSPozITURAMI v

NOVEM MESTU, METLIKI, TREBNJEM in MIRNI na Dolenjskem

vabi

vse rojake na tujem, da se poslužujejo vseh bančnih uslug, ker jih ta banka opravi hitro, natančno, zaupno in pod najugodnejšimi pogoji.

Ta »VAŠA BANKA« vam želi srečno in uspeha polno novo leto 1974!

POSLOVNO ZDRUŽENJE

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR — OSIJEK

Poslovno združenje MODNA HIŠA s svojimi prodajnimi enotami v Ljubljani, Mariboru, Osijeku in Smederevu, vam nudi bogat izbor zimske damske, moške in otroške konfekcije, metrskega blaga, tekstilne in usnjene galanterije.

MOTEL PETROL

Spoštovani rojaki,

kolektiv motela »PETROL« ČATEŽ ob SAVI sporoča, da je bil ob avto cesti Ljubljana—Beograd na Čatežu pri Brežicah, nasproti že našega znanega gostinskega obrata, dograjen še nov, najmodernejše urejen motel z restavracijskim prostorom na ravni »B« kategorije s kapaciteto 250 sedežev. Zmogljivost se poleti zveča še za 250 sedežev na pol odprti terasi s prelepim razgledom na mestce Brežice, vzhodni kot brežiško-krškega polja, Posotelje in na Hrvaško Zagorje. Za svečane prilike je cenjenim gostom na voljo urejena poročna soba z 20 sedeži in aperitivna soba s prav tako 20 sedeži, za poslovne sestanke in proslave pa banketna soba s 35 sedeži. V pritličnem SNACK-BARU pa je lahko postreženih 80 pri mizah ter 100 stoječih gostov. V motelu je 40 ležišč v najmodernejše opremljenih dvoposteljnih sobah. Vsaka izmed njih je oskrbljena z mrzlo-toplo vodo, telefonom, toaletni prostor pa s tušem.

Strežno osebje vas bo z vestnim in točnim delom povsem zadovoljilo. Razumljivo, da je kuhinja po svoji opremljenosti z najmodernejšimi pripomočki in urejenosti ter visokokvalificiranim kadrom vsak čas kos postreči našim gostom tudi z vsemi kulinaričnimi posebnostmi po zmernih cenah.

Za motorizirane goste je na voljo asfaltirani parkirni prostor za 200 osebnih avtomobilov, 30 avtobusov ali tovornih vozil.

Ko nas obiščete, si bomo prizadevali ustreči vašim željam ter vas povsem zadovoljiti in prepričani smo, da vas bomo poslej lahko šteli med stalne goste našega motela.

Kolektiv motela
»PETROL«
Čatež ob Savi

Široka kulturna izmenjava

V začetku oktobra je bila v Ljubljani seja izvršnega odbora Slovenske izseljenske matice, na kateri so poleg tekočih organizacijskih vprašanj obravnavali tudi vrsto zanimivih problemov, ki zadevajo naše ljudi po svetu. Z zadovoljstvom je bilo sprejeto poročilo o letošnji poletni sezoni obiskov naših ljudi v domovini, saj je bilo razvidno, da so ti obiski vedno pogostejši in vedno v večjem številu. Samo iz prekmorskih držav je letos v skupinah prišlo v Jugoslavijo več kot 6.000 slovenskih izseljencev. Naj ob tem mimogrede omenimo, da so tudi v jugoslovanskem merilu slovenski izseljenci najbolj zvesti obiskovalci Jugoslavije.

Izvršni odbor Matice je tudi podprl željo skupščine občine Škofja Loka, naj bi bila tudi v prihodnje osrednja prireditelj za slovenske izseljence v njihovem lepem mestu. Pomembno pri tem je predvsem primerno okolje, ki ga zahteva tako velik piknik, pa tudi organizacijske sposobnosti Škofjeločanov.

Z izrednim zanimanjem je izvršni odbor obravnaval tudi poročilo o Slovencih na Švedskem in v Zahodnem Berlinu, ki ga je po obisku v teh krajih napisala ured-

nica Slovenskega koledarja Mila Senkova. Pohvalili so predvsem temeljitost pri obravnavi raznovrstnih vprašanj, s katerimi se srečujejo naši rojaki v teh deželah.

Hkrati z obiski izseljencev v domovini in predstavnikov domovine med njimi se vse bolj razvija tudi široka kulturna izmenjava slovenskih kulturno-umetniških skupin. Letos je v domovini gostovalo sedem izseljenskih narodno-zabavnih ansamblov in pevski zbor, ansambli iz domovine pa odhajajo na gostovanja med izseljence. Izvršni odbor Slovenske izseljenske matice je podprl vsako pobudo za taka gostovanja, ki gredo v tujino organizirano, na podlagi meddržavne kulturne izmenjave, v organizaciji kulturno-prosvetnih in drugih ustanov ali za to pooblaščenih agencij, odklanjal pa je gostovanja, ki temeljijo predvsem na komercialni osnovi. Z ozirom na izkušnje nekaterih ansamblov, ki so med drugim izkoriščali tudi ime Slovenske izseljenske matice, kadar jim je šlo za materialne koristi, so poudarili, da se je predvsem treba temeljiteje organizacijsko pripraviti na gostovanja. Se posebno pa je izvršni odbor Matice nasprotoval

vsem takim gostovanjem iz domovine, pri katerih se ansambli povezujejo v tujini z ljudmi, ki so sovražno razpoloženi do naše družbenopolitične ureditve.

Mlada slovenska rojakinja Branka Jelenič iz Melbourne. Obiskala nas je sredi poletne turistične sezone in takrat smo jo fotografirali v prostorih Slovenske izseljenske matice. Vsa sveža in nasmejana nam je pripovedovala o svojem delu, pa o življenju Slovencev ter delu slovenskih društev v Melbourne in okolici. Pri vseh rada pomaga, kolikor ji dopušča čas in redno delo. Zaposlena je pri potovalni agenciji Parthenon in seveda tudi tam prihaja veliko v stike z našimi ljudmi. Res smo bili veseli njenega obiska.

Argentina bo bližja?

Pred kratkim se je iz daljne Argentine vrnil v domovino naš stari znanec Armando Blažina, ki je bil rojen in je doslej živel, s starši in družino, v Buenos Airesu. Že pred leti je prvič prišel v »stari kraj« in je bil nekaj časa štipendist Slovenske izseljenske matice. Takrat se je uril zlasti v časnikarstvu, posebej se je zanimal za turizem, predvsem pa je podolgem in počez prepotoval ne le Slovenijo, temveč tudi vso Jugoslavijo in dobršen del Evrope.

Ko se je pred dnevi oglasil v Ljubljani in povedal, da se bo zaenkrat stalno naselil v Beogradu, smo bili pač radovedni.

»Kako to, da se ne naselite v Ljubljani ali kje v Sloveniji, če ste se že vrnili v domovino?«

»Zaenkrat to še ne gre. Prišel sem v Jugoslavijo kot zastopnik argentinske letalske družbe (AA — Aerolineas Argentinas); moje delovno področje je vsa Jugoslavija...«

»Letala omenjene družbe prihajajo v Jugoslavijo?«

»Zaenkrat še ne. Naša letala letijo iz Argentine v Evropo le v Pariz, Zürich,

Rim in Madrid. Tudi letala jugoslovanskih letalskih družb še ne letijo v Argentino.«

»Torej je vaš prihod v Beograd gotovo v zvezi z željo vaše letalske družbe, da bi vzpostavili letalski promet med obema državama?«

»Veliko izseljencev in njihovih otrok, zlasti s Hrvaškega in iz Slovenije, živi in dela v Argentini. Prav zaradi neustreznih in razmeroma dragih letalskih zvez so tako izseljenci kakor njihovi svojci potovali domov zelo redko. Obstojala je le želja, ki jo je bilo težko uresničiti. Poskusil bom storiti vse, da bi postala letalska vez med Argentino in staro domovino pogostejša kot doslej.«

»Gotovo vam ni ostalo skrito dejstvo, da so prav zaradi letalskih zvez, rednih in čarterskih, postali stiki med izseljenci v ZDA in Slovenijo takorekoč stalni in vsakdanji?«

»Razmere pri nas v Argentini so drugačne kakor v ZDA, kjer so Slovenci trdneje organizirani in jim tudi premoženjske razmere omogočajo, da pogosteje potujejo v domovino. Kdo bi

si še pred desetletjem mislil, da si bosta Ljubljana in Cleveland postala tako blizu. Moja želja je, da bi si tudi Ljubljana — ali Zagreb — in Buenos Aires postala bližja prav zahvaljujoč možnostim, ki jih nudijo sodobne letalske zveze.«

»Kakor vam je znano, Slovenci silno radi potujejo in jih številne potovalne agencije, ki delujejo v naših mestih, komaj utegnejo zadovoljiti. Se vam zdi, da bi bila Argentina dovolj zanimiva tudi za radovedne izletnike?«

»Seveda! Argentina je silno zanimiv cilj celo za razvajenega popotnika. Imamo ne le živahno vlemesto Buenos Aires, temveč tudi Ande in nenavadno ter slikovito Ognjeno zemljo! Zadnje čase pa argentinske izletniške ladje redno plovejo tudi do obal Antarktike. Zanimanje je tolikšno, da so prostori na teh ladjah pogosto za več mesecev vnaprej rezervirani. Upam, da bomo med temi daljnimi potniki kmalu lahko pozdravili prve, velikih potovanj najbolj željne Jugoslovane.«

»In kje boste imeli v Beogradu svoj urad?«

»Gostoval bom pri Inex-Adria Airways, saj ima tudi naša letalska družba enako kratico: AA!«

D. K.

Ko so v Ljubljani prikazovali nov slovenski film »Cvetje v jeseni«, ki je bil prirejen po televizijski nadaljevanki, med obiskovalci ni bilo bolj navdušenega gledalca kakor je bil naš ameriški rojak Jože Ovník iz Pottstowna v Pennsylvaniji, ki je bil tiste dni prvokrat na obisku v Sloveniji. Kar štirikrat ali petkrat zaporedoma se je odpravil v kino in navdušen je bil nad vsem v tem lepem filmu — nad igralci, nad režiserjem, nad čudovitimi barvnimi posnetki naše lepe dežele. Z našo pomočjo se je srečal tudi z glavnim igralcem v filmu »Cvetje v jeseni« — Poldetom Bibičem (na sliki na levi). Naj omenimo še to, da je Jože Ovník prej živel v Forest Cityju. Kljub temu da je bil rojen že v Ameriki, gladko govori slovensko — tudi po zaslugi našega učbenika s ploščami »Zakaj ne po slovensko«.

Vedno sem se počutila Slovenko...

Kar nekoliko neobičajno je, kadar se iz tujine vrnejo v domovino mladi ljudje, ki so v tujini zrasli in se izsolali. Pa vendar smo v takem primeru lahko še bolj veseli. Vida Mlakar, s katero smo se pogovarjali tokrat, je sicer rojena Ljubljankanka, stara pa je bila komaj štiri leta, ko je odšla v tujino. Danes jih ima devetnajst in je v Franciji končala srednjo administrativno šolo. Njeni starši so še ostali v kraju Menehould pri Challonsu, Marne, čez nekaj let pa

se nameravajo vrniti v domovino tudi oni.

Vida je tiho, skromno dekle, ki nerada govori o sebi. Ko sem jo vprašal, kaj jo je predvsem vodilo k temu, da se vrne v domovino, je rekla:

»V glavnem sem prišla zato, da bi si utrdila svojo slovenščino. Sploh pa bi rada živela v Sloveniji. Vedno sem se počutila Slovenko.«

»Kako pa so tvoji francoski prijatelji sprejeli tvojo odločitev?«

»Čudili so se,« se je nasmejala. »Niso mogli verjeti, da bom šla zares v Jugoslavijo.«

»Ali se ti zdi, da je življenje mladih ljudi v Franciji drugačno kot pri nas?« Vida se je zresnila in premišljeno dejala:

»Zdi se mi, da je tu življenje lepše. Mladi ljudje so tu bolj družabni, sproščeni. Tudi zaradi tega mi ni žal, da sem prišla. Drugače pa mislim, da posebno v mestih mladi ljudje živijo podobno kot v Franciji.«

S starši v Franciji si redno dopisuje. »Ravno včeraj sem mami pisala, kako sem vesela, da sem tukaj.«

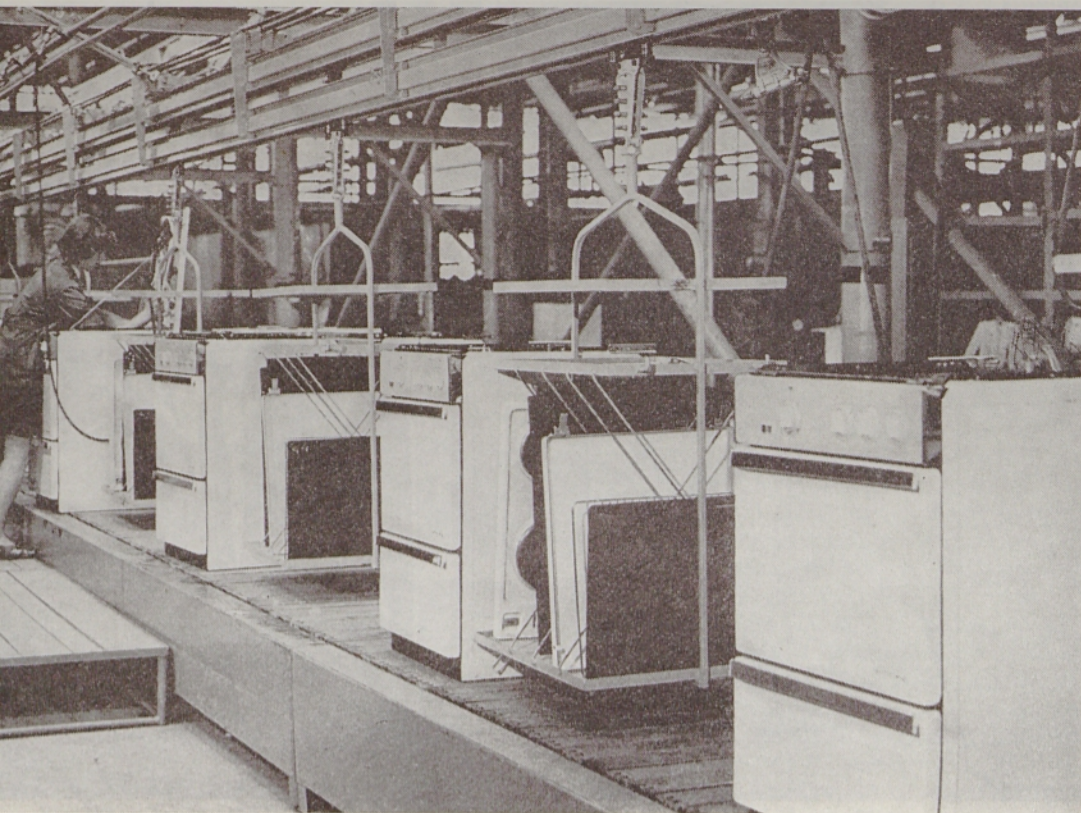
Vida Mlakarjeva je že našla zaposlitev v Ljubljani, obiskuje pa tudi tečaj slovenščine za tujce, da bi si utrdila predvsem znanje knjižne slovenščine, pogovorne ni pozabila. Prihodnje leto, morda, se bo vpisala na ljubljansko univerzo, da bi študirala francoščino in angleščino. »V Francijo,« pravi, »bom odslej hodila le še na počitnice.«

Marsikdo izmed naših rojakov na tujem ne ve, da ima Rodna gruda svoj krog bralcev tudi v vzhodnoevropskih državah. Tako nas je letos s svojim obiskom razveselila tudi rojakinja Martina Diatkova iz Češkoslovaške. Vsa vesela nam je pripovedovala, kako je spet srečna, da je prišla na obisk rojstnih krajev, ponosno pa nam je tudi povedala, da je letos poletni na filozofski fakulteti v Pragi diplomiral njen sin Cyril. Nekaj dni po njenem obisku smo prejeli v uredništvo tudi »poročno oznanilo«, iz katerega smo izvedeli, da se je Cyril Diatka poročil z Marto Svitačovo. Ob teh dogodkih prav iz srca čestitamo naši naročnici Martini kakor seveda tudi mladima!

Vida Mlakar

Jože Prešeren

»Gorenje« je med največjimi slovenskimi izvozniki

Slovensko blago na svetovnem trgu

Natančnejši pregled števil in odstotkov, ki na različne načine prikazujejo lanskoletno zunanjetrgovinsko menjavo Slovenije s tujino, zgovorno priča o uspešnosti naših podjetij pri nastopanju na tujih tržiščih. Že samo podatek, da je vrednost izvoza iz naše republike lani znašala skoraj 428 milijonov dolarjev, kar pomeni, da se je v primerjavi z letom 1971 povečala za skoraj sto milijonov dolarjev, kaže, da so slovenska podjetja znala izkoristiti ugoden razplet dogodkov na področju mednarodne trgovine. Dodajmo še, da je bil uvoz v lanskem letu le za slabih trideset milijonov dolarjev večji od tistega v preteklem letu, kar prav tako kaže, da se je stanje zunanjetrgovinske bilance lani precej popravilo.

Med dogodke, ki so omogočili tako ugoden razplet prodaje izdelkov in opreme slovenskih podjetij, sodi brez dvoma povečana stopnja inflacije v skoraj vseh razvitih evropskih državah, kamor gre skoraj dve tretjini celotnega slovenskega izvoza. Večjo menjavo je spodbudila tudi devalvacija dolarja in dinarja, zaradi česar je postalo slovensko blago pri izvozu cenejše in bolj konkurenčno. Z

razširitvijo nekaterih regionalnih gospodarskih skupnosti, so se povečale možnosti za nastopanje na teh trgih. Ta razlog bo še pomembnejši, ko bomo pregledovali letošnje rezultate, saj je v začetku leta pričel veljati dogovor o razširjeni evropski gospodarski skupnosti (EGS), kamor so se vključile še tri države (Velika Britanija, Irska in Danska), ta skupnost pa je podpisala sporazum o svobodni blagovni menjavi industrijskih izdelkov še z nekaj evropskimi državami tako, da je v začetku letošnjega leta nastalo v Evropi precej veliko območje svobodne trgovine v zahodni Evropi, kamor bo v prihodnje šlo več kot 55 odstotkov slovenskega izvoza.

Prav glede na to lahko upravičeno upamo, da bo letošnji slovenski izvoz v tujino dosegel ali pa se vsaj približal vsoti pol milijarde dolarjev. Sem pa moramo še prišteti dohodek od turizma in prometnih storitev, čedalje pomembnejša pa je tudi količina deviz, ki jih pošiljajo naši delavci, ki so zaposleni v tujini.

Najhitreje je naraščal izvoz izdelkov nižje stopnje obdelave, medtem ko se izvoz končnih izdelkov, predvsem tistih, pri izdelavi katerih so bile potrebne uvožene

surovine, ni toliko povečal. To je tudi razumljivo. Devalvacija dinarja, ki je spodbujala izvoz izdelkov, za katere ni bilo potrebno uvoziti surovine, je na izvoz končnih izdelkov, za katere smo potrebovali surovine, delovala nespodbudno. Surovine so se lani precej podražile, zato so bili tudi končni izdelki nekoliko dražji in za kupca v tujini manj zanimivi. Razveseljivo pa je, da se je hkrati precej povečal izvoz opreme in investicijskega blaga ter transportnih sredstev.

K ugodnim izvoznim dosežkom naše republike so svoj delež prispevale vse tri gospodarske dejavnosti, industrija, kmetijstvo in gozdarstvo, kot običajno pa je največji devizni izkupiček dala prodaja industrijskega blaga, in sicer 375 milijonov dolarjev. Izvoz so povečale skoraj vse industrijske panoge, razen ladjedelništva, proizvodnje nafte in grafične industrije, ki pa zaradi svojega nizkega deleža sploh ne vplivajo na celotni slovenski izvoz.

Glavni slovenski izvoznik je bilo združeno podjetje »Iskra« iz Kranja, ki je lani prodalo v tujino za več kot 25 milijonov dolarjev blaga, od tega kar tri četrtine

za konvertibilne devize. Med pomembnejše izvoznike sodijo še Industrija motornih vozil iz Novega mesta, ki je na konvertibilno tržišče izvozila za dvajset milijonov dolarjev, pa še tovarna gospodinjske opreme »Gorenje« iz Velenja, Industrija usnja Vrhnika, tovarna obutve »Planika« iz Kranja, tovarna avtomobilov, motornih koles in izvenkrmnih motorjev »Tomos« iz Kopra, tovarna zdravil »Krka« iz Novega mesta ter še nekaj drugih podjetij, ki so v tujini prodala za več kot sedem milijonov dolarjev svojih izdelkov. Ko že govorimo o uspešnem izvozu, nikakor ne moremo mimo kmetijstva, ki je za štirideset odstotkov povečalo svoj lanskoletni izvoz. Posebej pa velja poudariti, da ima pri tem največjo zaslugo živinoreja, ki je spretno izkoristila možnosti za izvoz. Lani je namreč v zahodni Evropi pričelo zmanjkovati mesa, zaradi česar so cene naraščale. Da bi to preprečili, so v evropski gospodarski skupnosti do začetka letošnjega septembra odpravili uvozne carine, da bi tako izboljšali preskrbo z mesom. To je bila zelena luč za mnoge izvoznike mesa, seveda tudi za naša podjetja, ki so za več kot dve tretjini povečala svoj izvoz. Na področju kmetijstva se je povečal tudi

izvoz hmelja ter alkoholnih pijač, medtem ko je bil izvoz sadja zaradi slabše letine nekoliko manjši.

Poglejmo še, kako se je gibal uvoz. Ugotovili smo že, da se je uvoz v lanskem letu le malenkostno povečal, za štiri odstotke, če pa pri tem upoštevamo še, da so se cene v svetu lani povečale, vidimo, da je bil resničen obseg uvoza lani pravzaprav celo nekoliko nižji kot leto poprej. To trditev lahko podkrepimo še z dejstvom, da je najbolj narastel nakup surovin in polizdelkov, medtem ko je bil uvoz končnih izdelkov in opreme približno enak lanskemu. In prav pri surovinah so se cene v svetu lani najbolj povečale.

Najpomembnejši slovenski zunanjetrgovinski partner so bile tudi lani razvite zahodne dežele, iz katerih smo uvozili skoraj tri četrtine vsega našega uvoza in kamor smo izvozili nekaj manj kot dve tretjini celotnega lanskega izvoza. Povečal se je tudi obseg menjave z vzhodnoevropskimi deželami, kamor smo lani izvozili približno eno četrtino vsega izvoženega blaga.

Lanskoletni rezultati slovenske blagovne menjave so, povejmo ponovno, razveseljivi, vendar hkrati obvezujejo naše gospodarske organizacije, ki naj bi v tem letu še nadalje razvijale svoje stike v tujini in izboljšale slovensko trgovinsko bilanco. Kvalitetni in raznovrstni stiki s tujino so za slovensko gospodarstvo, ki okoli petnajst odstotkov svoje industrijske proizvodnje proda drugim deželam, izredno pomembni, saj se prav s tem naša republika vključuje v mednarodno delitev dela.

In prav to je tisto, kar obvezuje. Nastop naše republike na tujih tržiščih bo nekoliko olajšan, saj je Jugoslavija letos sklenila petletni trgovinski sporazum z evropsko gospodarsko skupnostjo, k izboljšanim stikom pa bodo gotovo pripomogli obiski nekateri državnikov v naši deželi, kar je bila dobra priložnost za navezavo tesnejših gospodarskih odnosov.

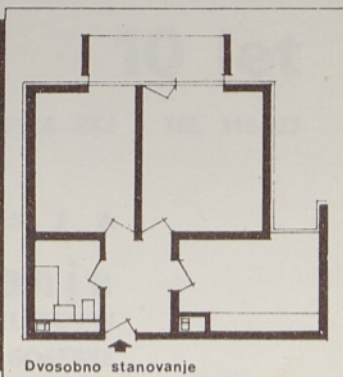
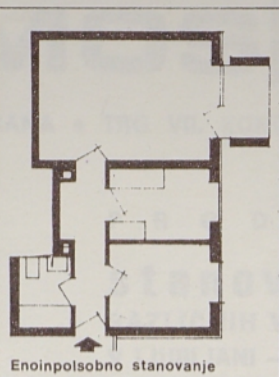
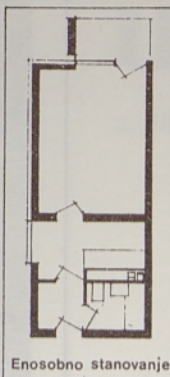
Vendar pa uspeh letošnje in prihodnjih trgovinskih obračunov ne bo odvisen le od tega, temveč bolj od naše sposobnosti za spremljanje mednarodnih gospodarskih tokov, od našega vključevanja v svetovni gospodarski prostor in od sposobnosti za osvajanje novih tržišč. Le tako bomo tudi v prihodnje lahko pisali pohvalne besede o naših gospodarskih stikih z drugimi deželami.

Božo Mašanovič

NAŠE PONUDBE IZPOLNJUJEJO VAŠE ŽELJE !

NUDIMO VAM

1 sobna
1,5 sobna
2 sobna

stanovanja v DRAVELJSKI GMAJNI
VSELJIVO 1974 !

CENE SO DOKONČNE !

STANDARD INVEST

LJUBLJANA, Celovška 89 • tel. 57-477

YUGOTOURS

Telefon 322 458 in 321 794/795

LJUBLJANA, Titova 36, 9. nadstropje

VSEM ROJAKOM V TUJINI ŽELIMO SREČNO NOVO LETO 1974!

Yugotours vam kot specializirana agencija za potovanja v Sovjetsko zvezo priporoča svoj program potovanj v letu 1974:

MOSKVA — LENINGRAD — VOLGOGRAĐ (bivši Stalingrad)
SAMARKAND — BUHARA — TAŠKENT (Sovjetska Srednja Azija)
EREVAN — TBILISI (Kavkaz — Gruzija in Armenija)

Nudimo:

- neposreden polet letala iz Ljubljane v Moskvo oziroma Leningrad in nazaj
- penzijske storitve v hotelih A kategorije
- pester program turističnih ogledov z odličnimi lokalnimi vodniki

Pišite nam in poslali vam bomo programe potovanj!

Župi

vaša oranžada

TITAN

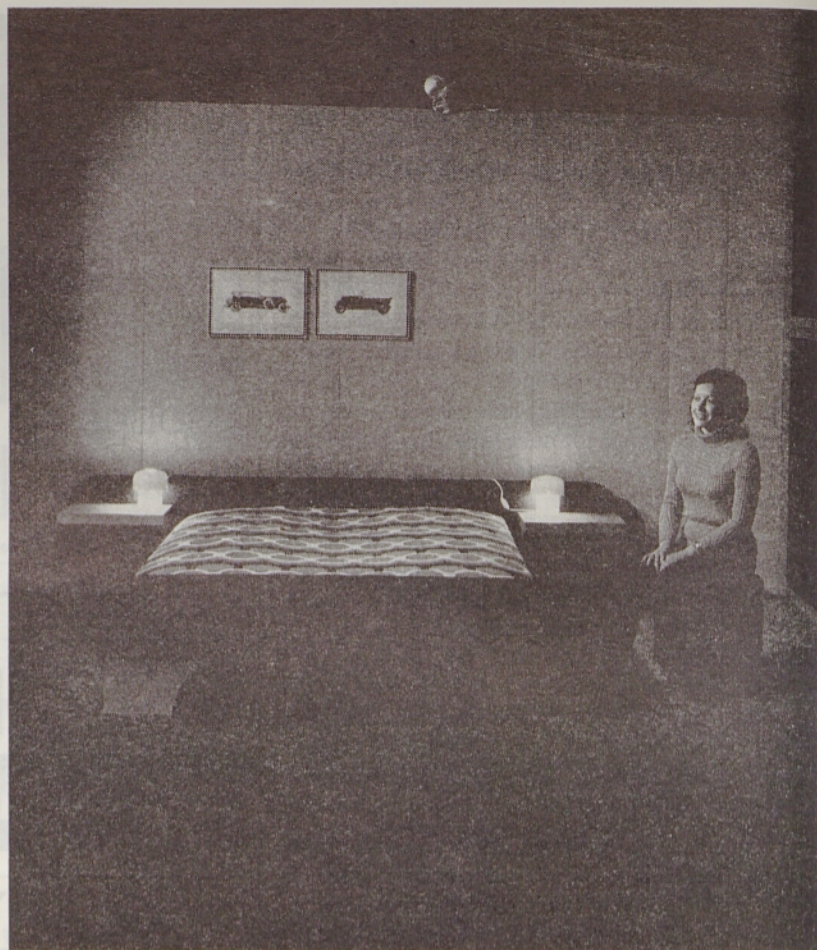
**tovarna kovinskih izdelkov
in livarna Kamnik**

proizvaja:

- fitinge,
- ključavnice, navadne in cilindrične,
- motorne mesoreznice,
- ulitke iz temprane litine za avtomobilsko elektro in strojno industrijo.

Cenjenim potrošnikom priporočamo naše renomirane izdelke.

TITAN

NOVOLES

Vam nudi obsežen program svoje proizvodnje:

— finalnih izdelkov: — stilne in moderne:

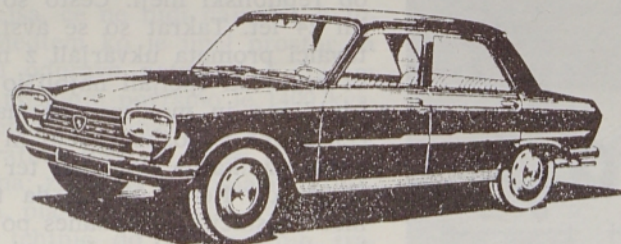
- spalnice,
- dnevne sobe,
- jedilnice,
- gugalnike;

— primarnih izdelkov:

- vezane plošče,
- žagan les,
- plastificirani predali.

V trgovini v Straži razstavljamo in prodajamo ves asortiman našega pohištva vsak dan od 10. ure do 17.30 ure, ob sobotah pa od 8. ure do 12. ure.

Nakup tudi kreditiramo!

PEUGEOT

VAŠ NOVI AVTO!

Cene:	104	FF 8.760.—	23.066,00 din
	204	FF 9.265.—	26.288,70 din
	304	FF 10.365.—	33.608,40 din
	404	FF 10.915.—	37.118,25 din
	504	FF 13.190.—	51.636,15 din

Devizni račun:

»TEHNOSERVIS« Beograd, št. 60811-620-58-32015-105-1339
Pred vplačilom zahtevajte podrobnejše informacije pri poslovalnicah Tehnoservisa, Ljubljana, Celovška 149, tel. 55-866, Zagreb, Martičeva 29, tel. 412-671, Beograd, Bran-kova 13-15, tel. 631-338, Rijeka, B. Polića 2, tel. 23-455.

INEX TURIST

TURISTIČNA AGENCIJA • TOURIST AND TRAVEL AGENCY

Rojaki, ko pridete v svojo staro domovino, obiščite tudi nas v naših poslovalnicah v Ljubljani, Mariboru in na Jesenicah, kjer vam nudimo vse vrste turističnih uslug:

- ⊙ informacije,
- ⊙ organizacije izletov po domovini in inozemstvu,
- ⊙ organizacije počitnic,
- ⊙ menjava tujih valut,
- ⊙ prodaja vseh vrst vozovnic.

Ko pridete na letališče Ljubljana, nudimo osebne avtomobile — RENT-A-CAR — vseh vrst po konkurenčnih cenah. Za daljše najeme vam dajemo posebne cene.

Se priporoča

INEX-TURIST

Filiala za SRS

LJUBLJANA, Titova 25

Telefon: 313-918, 312-955

RENT-A-CAR, telefon: 322-581

IMOS IMOS

10 let

LJUBLJANA • TRG VII. KONGRESA ZKJ • TEL 316-937

P R O D A J A

stanovanja

RAZLIČNIH VELIKOSTI

V LJUBLJANI — SOSESKE

BEŽIGRAD IN KODELJEVO

in poslovne prostore - lokale

IMOS IMOS

10 let

lth lth lth lth lth lth lth lth lth lth

loške tovarne hladilnikov

škofja loka

Vodilno podjetje za hladilno tehniko

— Za gostinstvo:

funkcionalni točilni pulti
hladilne omare

— Za kmetijstvo:

naprave za hlajenje mleka

— Za sodobna gospodinjstva:

zamrzovalne skrinje

ZS-200

ZS-300

ZS-380

Kupcem dajemo brezplačni priročnik o zamrzovanju.
10 % popust za nakup z devizami.

lth lth lth lth lth lth lth lth lth lth

Obiskovalci muzeja v novoodprtem gradu Snežnik

Grad Snežnik – muzej

Tujski promet okrog Cerkniškega jezera, tega nenavadnega bisera slovenske zemlje, se kar noče in noče razviti iz poveljev. Če bi se v Cerknici toliko ukvarjali z urejanjem gostišč in izboljšavo cest, kolikor se ukvarjajo z jalovimi načrti za ustavitev vode v Cerkniškem jezeru, bi bil kraj lahko že veliko bolj privlačen za izletnika, kakor je v resnici.

Radi bi spremenili še neraziskana vodna pota na jezeru in v podzemlju pod njim ter postavljajo prepreke, da voda ne bi odtekala. Jezersko dno pa je rešeto, kjer bo voda vedno našla dovolj lukenj za svoj odtok v podzemlje.

Pa pustimo to, ob jezeru se vendarle marsikaj spreminja. Končno je prišlo cerkniško gostinstvo v boljše, lahko bi rekli v prave roke. Gostinsko podjetje iz Postojne, ki ima bogate izkušnje, je prevzelo domala vse cerkniške »oštarije«, od hotela v Rakovem Škocjanu do novega preurejenega gostišča pri gradu Snežnik.

Prav o tem — o gradu — naj steče beseda v tem sestavku... Od osvoboditve dalje upravlja grad IS slovenske skupščine, pred kratkim pa so grajske prostore, v katerih je ohranjena zanimiva starinska oprema (knjige, umetnine, lovske trofeje itn.), odprli za ogled turistov.

Grad Snežnik je vsekakor izreden po svoji notranjščini, ki je za čuda celó med vojno, ko je bilo območje med Snežnikom in Slivnico nenehno prizorišče hudih bojev, ostala nepoškodovana. Grad je ostal takorekoč nepoškodovan in to je njegova največja »znamenitost«. Danes se nam zdi, da grad stoji v samotni divjini, na robu brezmejnih gozdov, ki segajo tja do Ilirske Bistrice in domala do morja. Na prelomu stoletij so bili v rokah ene same rodbine (Schönburg-Waldenburg), ki je gospodarila v gradu vse od leta 1853 do konca druge svetovne vojne. Pred to rodbino pa so med posestniki gradu zabeležena imena Schneeberg, Lamberg, Eggenberg in Lichtenberg.

Grad je bil prvič omenjen v starih zapiskih leta 1377, a je gotovo, da je stal že prej. Nastal je v zgodnjem srednjem veku na temeljih (ali blizu njih) nekdanje rimske utrdbe, ki je svoj čas varovala eno glavnih rimskih cest med Istro in Panonijo. Takrat ni šla glavna cesta čez Postojnska vrata, temveč iz Ilirske Bistrice čez Snežniško pogorje, potem pa čez Bloke in mimo Turjaka v Emono. Šele v srednjem veku se je uveljavila smer, ki je bližja današnjim cestam. Takrat rimska trdnjava ni stala v samotnem zakotju, temveč ob eni najživahnnejših cest imperija.

Še enkrat bi grad Snežnik skoraj postal pomembna postojanka ob pomembni cesti. Pred 101 letom je stara Avstrija pričela graditi cesto od gradu Snežnik proti Gomancam, danes majhnemu gozdarskemu zaselku onstran gore Snežnik ob republiški meji. Cesto so gradili celih 24 let. Takrat so se avstrijski načrtovalci prometa ukvarjali z načrtom, da bi prav tod speljali najbližjo cesto med Ljubljano in morjem. Šla naj bi nekje čez Bloke v Loško dolino in potem mimo Snežnika na Gomance ter dalje skozi Klano do Reke. Škoda, da tega načrta niso uresničili in se danes po trasi »velike ceste« vijejo le počasne in tu in tam precej poškodovane gozdarske poti.

D. K.

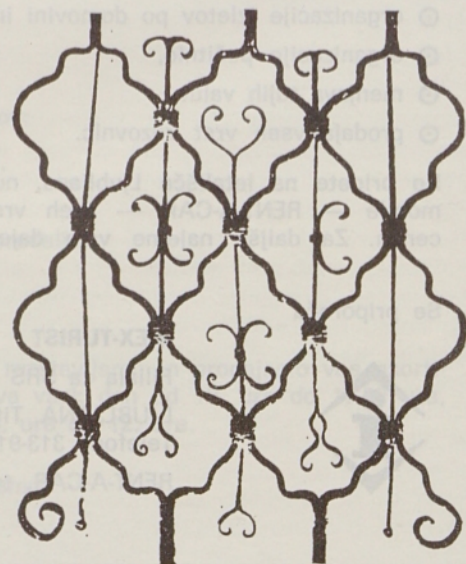
Med novimi knjigami

Kovane mreže

Založba »Partizanska knjiga« je pred kratkim izdala nenavadno knjigo fotografij kovanih okenskih mrež. Fotografije so bile posnete v vseh slovenskih pokrajinah, največ pa jih je z Gorenjske. Njihov avtor je Milan Kumar, ki se že dolga leta ljubiteljsko ukvarja s tem delom.

V Predgovoru h knjigi umetnostni zgodovinar Janez Mesesnel poudarja, da je okenska mreža že skoraj povsem izgubila svoj varovalni pomen, pridobiva pa pomen predvsem kot pomemben okras, kot dokaz lastnikove gmotne moči ter tudi kot spričevalo kovaške spretnosti in iznajdljivosti. Seveda pa so kovane okenske mreže tudi priča raznovrstnih kiparskih slogov, ki so se menjavali v preteklih stoletjih, in so svojevrstna umetnina iz železa.

Predgovor v knjigi je preveden tudi v srbohrvaški, angleški, nemški, italijanski, francoski in ruski jezik. Vzorna grafična ureditev knjige in odličen tisk prav gotovo še bolj potrjujeta njen reprezentančni pomen.

Nova letališka stavba na Brniku

Prve dni septembra so na letališču »Ljubljana« pri Brniku odprli novo letališko sprejemno stavbo, ki je trenutno naj sodobnejša, če ne tudi največja v Jugoslaviji. Medtem ko je imel prostor za sprejem in odpravo potnikov v starem letališkem poslopju površino le 1400 kvadratnih metrov, jih ima nova stavba kar 5000 kvadratnih metrov. Nova »hiša« je zelo sodobna; zgrajena je domala izključno iz jekla, plastike in stekla. Njene naprave, od tehtnic do transportnih travkov ter aparati za vodenje letal so naj sodobnejši. Razen tega pa je nova stavba urejena tako, da jo bo moč hitro in brez velikih stroškov spremeniti v tovorno letalsko postajo, kar bo postala koncem tega desetletja.

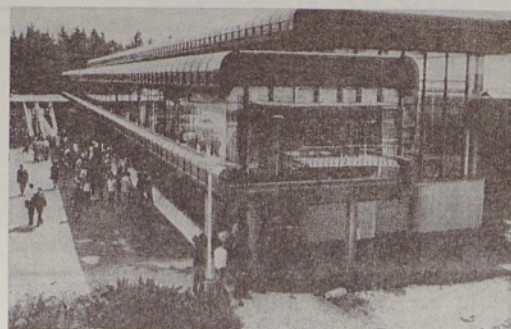
Medtem ko stoji sedanja letališka postaja ob cesti Ljubljana—Mengeš—Brnik—Kranj, bo nova letališka stavba stala ob bodoči avtocesti, ki bo tekla iz Medvoda mimo Smlednika in skozi Trboje v Kranj. Ob tej cesti naj bi začeli leta 1977 graditi novo letališko stavbo, ki bo še večja, kajti takrat bo promet na ljubljanskem letališču dosegel približno že 1 milijon potnikov na leto. Letališče bo zato seveda bolj dostopno, saj bo mimo šla velika cesta.

V prvi polovici letošnjega leta je pristalo in vzletelo na ljubljanskem letališču 1489 letal (velikih in malih!); lansko leto v istem času pa 1261 letal. V istem ob-

dobju lanskega leta je šlo skozi letališko stavbo 95.902 potnikov, letos pa v prvi polovici leta že 127.891. Medtem ko so lansko leto do konca junija na letališču naložili ali raztovorili z letal 907 tisoč ton tovora, pa so letos ob istem času oskrbeli kar 1339 ton. Večji potniški promet kot ga ima ljubljansko letališče, imajo v Jugoslaviji le še letališča v Beogradu in Zagrebu ter Dubrovniku in Splitu.

Pomen ljubljanskega letališča je zelo narasel odkar je JAT v zadnjih letih vpeljal redne letalske proge iz Ljubljane v Frankfurt, Amsterdam, Zürich in London. Tako je Ljubljana prek teh evropskih letališč dobro povezana z vsem svetom. Hkrati pa so postale tudi zveze z Beogradom pogostejše, saj letala, ki letijo iz Ljubljane v Evropo, priletijo iz Beograda in je Ljubljana pravzaprav le vmesna postaja. Nasplošno pa ima Ljubljana razmeroma slabe zveze z drugimi jugoslovanskimi letališči. Le v sezoni letijo letala JAT in Adria Airways v Dubrovnik, Split, Pulj in Tivat, sploh pa ni neposrednih letalskih zvez z Zagrebom, Reko, Zadrom, Titogradom in Skopjem.

Precej narašča število potnikov, ki priletijo ali odletijo s čarterskimi letali. Med Ljubljano in Clevelandom je bil letos poleti vzpostavljen takorekoč »letalski most«, tako da je bilo nekaj negotovanja zaradi počasnega delovanja letališča; se-

daj pa bo v novi »hiši« vse boljše in hitreje. Z ljubljanskega letališča potujejo številni izletniki s čarterskimi letali neposredno pogosto v Moskvo, Leningrad, Atene in na Balearsko otočje.

Brniško letališče pa je postalo tudi priljubljeno izletišče za vso Gorenjsko. Parkirni prostor in razgledna terasa je pogosto prepoln. Otroci prihajajo prav radi gledat velika letala. Poleg letališča je velik gostinski park, kjer je majhno gostišče v prikupni hišici. V kratkem pa bodo uredili staro štirimotorno letalo v slikovito gostišče.

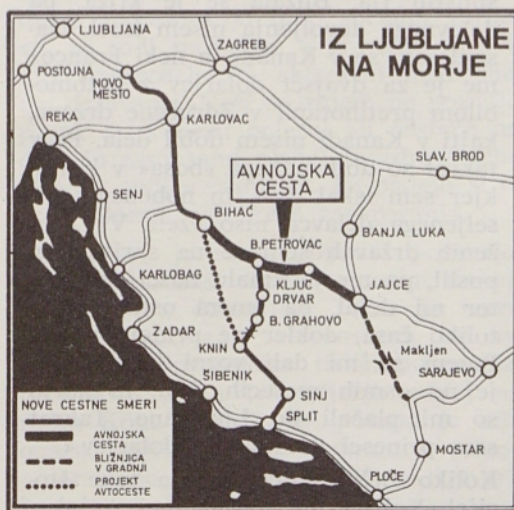
Že letos bodo začeli z deli za ureditev betonske ploščadi pred letališko stavbo, kjer naj bi bil prostor za »parkiranje« vsaj desetih velikih letal (DC-9). Prihodnje leto pa bodo podaljšali vzletno stezo za pol kilometra, da bodo lahko tudi največja letala pristajala in vzletala polno naložena.

D. K.

»Avnojska cesta« v srcu Jugoslavije

Ob praznovanju obletnice zasedanja Avnoja so odprli tudi novo cesto med Bihačem in Jajcem, imenovano tudi »Avnojska cesta«. Seveda pa ta cesta nima le spominskega značaja, saj povezuje kraje, ki so pomembni in se naglo razvijajo, hkrati pa je silno pomemben člen v celotnem jugoslovanskem cestnem omrežju. »Avnojska cesta«, dolga 170 kilometrov, gre iz Bihača pod Grmečem do Bosanskega Petrovca, potem pa čez obronke gore Srnetice v slikoviti in zgodovinski Ključ ter dalje skozi Mrkonjić grad do cilja. Kraji, skozi katere se vije ta lepa in sodobna cesta so še »neznani«, a pisani in zanimivi; marsikateri popotnik iz Slovenije se bo odločil za to cesto, če bo potoval skozi Bosno na Južni Jadran.

Iz Ljubljane do Jajca je po cesti skozi Zagreb in Banja Luko (kjer potujemo danes) 387 kilometrov;

po novi smeri, ki se odpira z »Avnojsko cesto«, pa je iz Ljubljane skozi Novo mesto, čez Belo krajino in skozi Bihač do Jajca sicer le dobrih 10 kilometrov manj, a peljemo se lahko ves čas po manj prometnih cestah, zlasti pa se izognemo Zagrebu in nevarnemu ter slabemu odseku ceste »bratstva in enotnosti«.

»Avnojska cesta« pa odpira tudi neko drugo zelo pomembno cestno smer. Velik »prometni primanjkljaj« na Hrvaškem je odsotnost dobre ceste med Karlovcem in Splitom. Danes potujemo iz Slovenije (in prek nje iz Evrope!) v Split ali čez Reko ali pa mimo Plitviških jezer in skozi Karlobag.

Pred dvema mesecema so odprli povsem novo in lepo cesto, ki gre iz Bosanskega Petrovca na jug skozi Drvar do Bosanskega Grahovega, dolga je 60 kilometrov. Od Bosanskega Grahovega do Knina na hrvaški strani je le še 36 kilometrov slabe ceste. Od Knina pa steče naprej kar dobra cesta (ponekod je modernizacija v teku) do še 93 km oddaljenega Splita.

D. K.

Mož je star in odet v nedeljski sukni. Njegove roke nosijo znamenja spopada z življenjem. Polne brazd so in vzpetin. Tak je tudi svet tukaj, na obrobju Slovenije in Bele krajine, na Otovcu, ko se začne približevati gozdovom. Dvanajstega leta je šel Franc Medic v Ameriko prvič, drugič je šel čez lužo petindvajsetega, sedaj je že desetletja tukaj, med svojimi, najstarejši vaščan na Otovcu. Iz njegovih ust govori Bela krajina.

»Amerikanec« Franc Medic

Tisti dan je bila vsa vas na nogah. Gasilci s Sel, Talčjega vrha in Otovca so kupili novo brizgalno. Enkrat na leto je tak praznik. Še upokojeni učitelj s podružnične šole na Talčjem vrhu bi prišel, če ne bi moral na vlak. Do postaje ga spremim popoldne.

»Dvanajst učencev smo imeli v preteklem šolskem letu in v prihodnjem jih bo še manj. Tu sta samo prvi in drugi razred. Kam so šli ljudje, da ni otrok? Eh, v svet so šli, k industriji. Dalo bi se živeti na tem kamnitem svetu, če bi se ljudje posvetili sadjarstvu. Zemlje pa je malo, pa še

ta, ki je, se ne da obdelovati s stroji, ker je vsepovsod kamenje. Letos bomo imeli še manj učencev.«

»Ej, z ladjo „La Loraine“ sem izplul iz Francije takrat prvič,« pravi Franc Medic in brska v spomin. »V Minesotti sem delal v rudniku. O, Jezus, kako je bilo težko. Na pot sem šel iz Avstroogrske, prišel sem nazaj v staro Jugoslavijo. Pa dva tisoč dolarjev sem imel s seboj. Za vožnjo sem jih odštél devetdeset. Tam, v Ameriki, so

Praznik

V Beli krajini

bile nesreče, veste, pa kadar je bil štrajk, nismo dobili plače. Nekoč je trajal šest mesecev.«

Z gornjega dela vasi se napoti navzdol k vodnjaku skupina gasilcev. Pred njimi marširajo trije z glasbili, sliši pa se najbolj trobenta. Igrajo partizansko koračnico.

Zaustavijo se pri odru, pod katerim je nova brizgalna, pokrita z zastavo. Potem govorijo o napredku vasi, pripenjajo značko za štiridesetletno delo pri gasilcih Francu Medicu in za dvajsetletno mlajšim, in ko je vse mimo, ko se posedejo na lesene klopi pri kozolcu sredi vasi, nadaljuje Medic:

»Ej, pa sem šel spet nazaj. Petindvajsetega me je zvelklo nazaj čez lužo. Hotel sem v Ameriko, znal sem po ameriškansko, pa me vseeno niso spustili tja. Bližala se je kriza, pa delovnega dovoljenja nisem imel. Naselil sem se v Kanadi in neki Francoz me je za dvajset dolarjev z avtomobilom pretihotapil v Združene države, kajti v Kanadi nisem dobil dela. Prav takrat so ubili nekega »bosa« v kraju, kjer sem iskal delo, in nobenega prišeljenega delavca niso vzeli. V Združenih državah sem se na skrivaj zaposlil, pa me je kmalu našel detektiv ter mi dejal, da smem ostati samo toliko časa, dokler ne pridejo pome. Potem so mi dali vozni listek, bilo je po osmih mesecih dela, in karto so mi plačali do Ljubljane. Takrat sem prinesel domov 750 dolarjev.«

Koliko Belokranjcev pozna take štorije! Koliko od teh, ki so ta dan

namenili pogovorom na Otovcu, priateljškemu pomenku... In štejejo hiše na Otovcu, pa jih je trinajst ali štirinajst, in živino, ki je ni dostikrat več. So pa poljedelski stroji, pravi prvi. Ampak stroji ne dajo gnoja, mu vrže nazaj drugi.

»Pa da ne boste mislili, da se je prej dobro živelo,« je pohitel Franc Medic. »Zakaj pa smo šli v Ameriko takrat in zakaj smo sedaj doma? Takrat v Avstroogrski sem šel bos služiti od doma, iz Rodin služiti sem dol, pod to vas, dobil se jesti in enkrat na leto denar za škorenjčke in hlače. Enkrat na leto sem šel domov, pa nisem imel kaj pokazati. Kako ne bi šel kasneje, ko sem odrasel, v Ameriko?«

»Napredek, kakšen je napredek?« razmišlja o vprašanju upokojeni učitelj Rudolf Štangel, ko ga po košenici spremljam na železniško postajo. »Gotovo je velik. Sicer sva z ženo šele enajst let tukaj, prej sva učiteljela v Petrovi vasi, ampak spremembe so bile tudi v tem času opazne. Šolska kronika je dokument o njih. V njej imamo zapisano vse: kdaj je, na primer, prišel v vas prvi televizor, kako so se ljudje, ki so prej živeli od teh skromnih koščkov polj, zaposlovali. Ali veste, da danes skorajda ni hiše, pri kateri ne bi bil kdo v službi, nosil domov plače. Veliko se je spremenilo za Otovec, Sela, Tušev dol, Talčjo vrh, Rožič vrh in Naklo v teh nekaj letih, ...ampak, vseeno je napredek prepočasen. Ti ljudje zaslužijo večjega.«

In kakšne so možnosti za večji napredek?

»Polja dajmo združiti,« pravi štirinosemdesetletni Franc Medic, pa se nasmehe pri tem, kot da bi videl pred sabo planjave rjave, rodne zemlje, ki jo kmet v teh gričih nikoli ne bo mogel imeti.

»Turizem?« razmišlja upokojeni učitelj. »V bližini je rimski tempelj boga Mitre, tam v globeli v gozdu nad Rožancem. Ampak vse to je premajhno, preskromno za veliki svet.« Kaj potem?

Industrija, industrija, govore mladi Belokranjci. Tovarna. Njen razvoj v Semiču, v Črnomlju, na Vinici. Samo to nas obdrži tukaj, samo to nas lahko izkoplje.

Take so belokranjske štorije. Medici, ki jih ima Bela krajina veliko, možaki, stari čez osemdeset in več, pa še vedno razmišljajo o napredku domačega kraja.

Peter Breščak

O spremembah ustave

Razgovori s slovenskimi delavci v ZR Nemčiji

Zavest, da so naši delavci, ki so začasno zaposleni v tujem, še vedno del našega narodnega telesa, je pripeljala tudi do obiska slovenskih družbenopolitičnih in strokovnih delavcev pri naših delavcih v Zvezni republiki Nemčiji z namenom, da bi tudi nje vključili v razpravo o osnutkih zvezne in republiške ustave. V oktobru so odšle v tujino tri skupine, od katerih ena v Avstrijo, dve v Zvezno republiko Nemčijo, prva v južno, druga pa v severno območje te države, kjer je zaposlenih največ slovenskih, pa tudi jugoslovanskih delavcev.

Skupina, ki je obiskala slovenske delavce na območju Porurja, se je ustavila v tovarnah, kjer je največ slovenskih delavcev. To so bile tovarna frotirja v Gueterslohu, tovarna električnih naprav v Wipperfuerthu, tovarna kovinske embalaže ter gradbeni podjetji Kissel-Rapid in Kuske Bau v Solingenu in končno tovarna pohištva v Giessenu. Povsod so se člani skupine pogovarjali z upravami podjetij, ki so jim omogočile tudi ogled tovarn, kakor tudi z delavci slovenske in drugih narodnosti, da so tako dobili zakroženo sliko o položaju in počutju teh delavcev na tujem.

Največja pozornost je bila pri pogovorih posvečena razpravi o osnutkih slovenske in jugoslovanske ustave, kjer naj bi tudi ti naši delavci povedali mnenje o novih temeljih, na katerih bo zasnovan novi ustavni sistem v domovini. Pokazalo se je sicer, da naši delavci v tujini niso bili dovolj seznanjeni s temi osnutki, vendar je razprava kljub temu izpričala njihovo živo zanimanje za novi položaj delavca in delovnega človeka, ki naj v Jugoslaviji odloča na vseh ravneh o tem, kako se bo uporabil dohodek, ki ga ustvarja s svojim delom. V tej zvezi jih je seveda zanimalo, kako bi se mogla zagotoviti tudi njim udeležba v novem delegatskem sistemu, kjer bodo delegati delovnih ljudi soodločali v krajevnih skupnostih, v občini, republiki in zvezi o najvažnejših stvareh, ki zadevajo delovnega človeka v Jugoslaviji.

Iz praktičnih razlogov najbrž ne bi prišla v poštev vključitev delavcev, zaposlenih v tujini, v delegacije na občinski ravni, temveč le na republiški in zvezni ravni. Pri tem nastaja tudi vprašanje,

ki so ga delavci sami postavili, da bi bilo potrebno stalno vzdrževati stik z domovino in z drugimi delegacijami delavcev v domovini prek nekega koordinacijskega organa, ki bi naše delavce v tujini — delegate v domačih delagacijah stalno seznanjal s stanjem na področju, za katero odgovarjajo v delegaciji, jim dostavljal material, jim svetoval ob perečih vprašanjih in podobno.

Na ustavno razpravo so se seveda nujno navezala vprašanja, ki so v zvezi z vrnitvijo v domovino in možnostmi zaposlovanja, nalaganja prihrankov, graditvi-
jo hiš in stanovanj, odpiranja samostojnih obrti, kmetovanja v novih pogojih itd. Člani skupine so morali našim delavcem obširno odgovarjati na ta in druga vprašanja, zlasti pa še o perspektivah samostojnih dejavnosti in naši kmečki politiki. Seveda naše na tujem zanimajo tudi vprašanja o gibanju osebnih dohodkov v domovini, pri čemer pa je bilo že opaziti zrelejšje gledanje na razlike med zaslužkom v tujini in v domovini, ker so se naši delavci na tujem že navadili gledati na to vprašanje kompleksno in ne zgolj s čisto računarskega stališča.

Veliko je bilo tudi zanimanje za novo carinsko politiko, skrbi jih varstvo v primeru brezposelnosti, bolezni ter o pokojninski ureditvi med obema državama, to je Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo. Pri tem se je pokazalo, da mnogi od njih še vedno ne vedo za ugodnosti, ki jim jih prinašata sporazuma o zaposlovanju in o socialni varnosti, pa tudi sporazum o pravicah za primer brezposelnosti, sklenjeni med obema državama. Naši na tujem ne poznajo pravic v primeru bolezni ali nesreče na delu in zato sami plačujejo zdravstvene storitve tudi v primerih, ko padejo stroški v breme nemškega zavarovanja.

Končno se je skoraj povsod pokazalo, da si želijo naši delavci v tujini tesnejših stikov z domovino. Temu je krivo tudi pomanjkanje slovenskega in nasploh jugoslovanskega tiska, pomanjkanje radijskih in televizijskih oddaj na radiu Köln. Skratka — povsod je bila opazna velika želja po ohranitvi stikov z domovino, ki ji bodo ostali tudi v prihodnje zvesti sinovi.

dr. Lev Svetek

Slovenski smučarji v Vestfaliji!

Med Slovenci, ki so stalno ali začasno zaposleni v Vestfaliji, iščem dobre smučarke in smučarje. Skupno bi organizirali smučarske izlete v Eifel ali v Sauerland, v primeru zadostnega odziva pa bi se lahko udeležili tudi slovenskega smučarskega tekmovanja v Švici. Vabim vse, ki se zanimajo za to, da bi se združili tudi slovenski smučarji v Vestfaliji, da se mi oglasi-
jo na spodnji naslov. O vseh podrobnostih bi se pogovorili pismeno.

Rudolf Zorjan
4 Düsseldorf 18,
Hildenerstr. 65, BRD

Ljubitelji glasbe!

»TRIGLAV« kulturno-prosvetni klub Slovencev München — Nürnberg II, vabi vse rojake in rojakinje, ki imajo željo in posluh za naše slovenske narodne pesmi in glasbo, naj se prijavi-
jo vodji pevsko-glasbene skupine rojaku JANEZ FINŽGARJU, 85 Nürnberg, Katzwanger Str. 61, Wohnheim Siemens, Zimmer 300.

Slovensko silvestrovanje v Sindelfingnu

SKUD »Triglav« v Sindelfingnu prireja veliko slovensko silvestrovanje 31. decembra v Ausstellungshalle v Sindelfingnu, Sommerhofenstr. Pričetek ob 19.55 uri. Nastopil bo ansambel »Veseli slavček« iz Maribora.

Vstopnina s konzumacijo (večerja) stane 15.—DM, samo vstopnina pa je 7.—DM.

Vstopnice si lahko že vnaprej zagotovite pri:

- Kranjc, Spitzholzstr. 61, Sindelfingen, tel.: (07031) 81809,
- v Mittelstadtu pri Reutlingenu, Reutlingerstr. 2,
- v Stuttgartu, Olga-Str., Anton Novak »Import-Export«.

Predvsem trud posameznikov

Velika samozavest žari iz njega. Besede postavlja natančno in glas mu zveni tako, da nikoli ne podvomiš v tisto, kar ti pove. Doma je iz Beltinec v Prekmurju, kjer ima tudi ženo in otroka. To je Franc Horvat, podpredsednik SKUD »Triglav« v Stuttgartu, po poklicu strojni tehnik, zdaj pa zaposlen kot inštruktor v velikem podjetju v Stuttgartu.

»Ničesar drugega si ne želim, kot čimprej se vrniti domov,« mi je dejal, ko sem ga vprašal, kakšen osebni cilj ima pred seboj. »Vrnil bi se rad k družini in doma nadaljeval svoje delo. Ne bo lahko, saj nas, ki delamo v tujini, marsikdaj doma gledajo z drugačnimi očmi, vendar pa vem, da kdor ni poskusil tujine, ne more vedeti, kaj v resnici pomeni domovina.«

Nato mi je Franc Horvat začel resno pripovedovati o svojem delu pri SKUD »Triglav«. Seveda je začel pri samem začetku, omenil, kako je prišlo do ustanovitve društva.

Franc Horvat

»Nihče ne ve, koliko truda so vložili posamezniki pri zbiranju ljudi, urejanju prostorov,« je ob tem poudaril Franc Horvat in zatrdil, da je imel pri tem delu izredno veliko zaslug sedanji predsednik društva dipl. inž. Marcel Božič.

Pri SKUD Triglav so ponosni na delo vseh društvenih sekcij, od planinske, športne do dramske in drugih. S posebnim veseljem pa vsi pomagajo pri slovenski šoli v Baden-Württembergu, lepo sta uspeli tudi obe počitniški koloniji v Jugoslaviji.

S kulturnim delom se pri »Triglavu« ukvarja predvsem dramska skupina, ki je imela velik uspeh z uprizoritvijo »Županove Micke«, zdaj pa pripravlja »Užitkarje«, ki so jih uprizorili 25. novembra.

Kaj naj še napišem iz tega pogovora s Francem Horvatom? To, da je vse Slovence v Stuttgartu in bližnji in daljni okolici povabil v društvene prostore v Stuttgartu, Filderstrasse 1, ki so odprti vsak dan od 18. do 20. ure, ob nedeljah pa od 10. do 12. ure. V tem času je vsem na voljo čitalnica s številnimi slovenskimi revijami in časopisi, prostor pa je tudi za šahiste.

Vladislav Kiderič, Stuttgart

Uspel slovenski zabavni večer v Olofströmu

Na Švedskem smo se Slovenci sicer počasi, toda odločno, začeli zbirati, ker smo spoznali, da je to potrebno, da si olajšamo naše bivanje v tujini. Organiziranje kulturno zabavnih večerov pa je najbolj pripraven način, da se nas zbere skupaj čimveč, da se skupaj poveseimo ob domači glasbi, da se po naše pogovorimo in s tem čimbolj ohranimo našo slovensko bitnost — nam in našim otrokom. To je bilo očitno tudi na slovenski veselici 29. septembra v Olofströmu, ki je bila v lepo okrašeni dvorani Föreningslokal. Obiskalo jo je lepo število Slovencev ne samo iz Olofströma temveč tudi iz nekaterih okoliških mest — iz Roneby, Kallinge, Emmaboda, Nybro in drugih. Za izredno razpoloženje je poskrbel Slovenski trio Viktor ter seveda tudi dobra domača kapljica. Bilo je tako veselo, tako prijetno, da smo plesali kar do petih zjutraj. Še takrat smo se nekateri težko razšli. Mnogi obiskovalci so želeli, da bi podobne zabave prireditve organizirali vsaj enkrat mesečno. In tako smo sklenili, da pripravimo slovenski plesni večer spet v decembru. Pred plesno zabavo smo obiskovalcem predvajali turistično dokumentarna filma o Dubrovniku in film iz naše lepe domovine Slovenije. Kot prireditelji in organizatorji slovenskega zabavnega večera v Olofströmu se vsem

obiskovalcem najlepše zahvaljujemo in jih vabimo, da se tudi prihodnjih prireditve udeležijo v tako lepem številu ter pripeljejo s seboj še prijatelje.

Milan Starc
Alojz Čehovin
Janez Rampre

Šahovsko prvenstvo slovenskih otrok v Baden-Württembergu

V petek, 5. oktobra je bilo v prostorih SKUD Triglav v Stuttgartu šahovsko prvenstvo slovenskih otrok, ki obiskujejo v tej deželi pouk slovenskega jezika. K tekmovanju se je prijavilo 12 učenec. S svojimi starši so se zbrali v prostorih SKUD Triglav. Potek igre je vodil mentor šahovskega krožka ing. Petek. Zanimivi borbi so prisostvovali tudi starejši člani društva in učiteljice. Društvo Triglav je priskrbelo pokal za prvo-nagrajenca, zmagovalca. Drugo mesto je počastilo društvo s šahovsko garnituro, tretje mesto s knjižno nagrado. Vsi nastopajoči so prejeli gramofonske plošče

Erik Modic, mladinski slovenski šahovski prvak v Baden-Württembergu

pionirskih pesmi, ki nam jih je darovala Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Po štiriurni borbi je sledila svečana razglasitev zmagovalca. Prvo mesto si je priboril učenec iz Degerlocha Erik Modic. Drugo mesto pripada Milanu Dolinšku, prav tako iz oddelka na Degerlochu. Tretje mesto si delita Božo Cesar iz oddelka v Zuffenhausenu in Tomaž Modic iz oddelka na Degerlochu. Po razglasitvi je društvo pogostilo mlade šahiste z dobro malico in sadnim sokom.

Slovenski šolarji so se vračali domov zadovoljni. Svojim sovrstnikom v domovini so s tem dokazali, da se radi zbirajo ne le samo k pouku materinskega jezika, ampak tudi v interesnih krožkih v svojem prostem času.

Dragica Nunčič
slovenska učiteljica v Stuttgartu

Društvo prijateljev mladine v Baden-Württembergu

V prostorih SKUD »Triglav« v Stuttgartu je bil 20. oktobra ustanovni sestanek Društva prijateljev mladine Stuttgart, katerega poglavitna naloga je predvsem pomoč pri slovenskem šolstvu v tej pokrajini; starši bodo prek tega društva pomagali in spodbujali otroke pri šolskem delu kakor tudi pri izvenšolskih dejavnostih. To društvo za zdaj še ne zamera slovenskih oddelkov v Mannheimu in Ravensburgu, ki sta od osrednjega mesta preveč oddaljeni, v Reutlingenu, kjer je močna skupina slovenskih otrok, pa že pripravljajo ustanovitev lastne podružnice Društva prijateljev mladine. Na občnem zboru so izvolili za predsednika društva Alojza Medleta iz Dürmersheima, za podpredsednico je bila izvoljena Anica Furlič iz Stuttgarta, tajniške posle pa opravlja slovenska učiteljica Dragica Nunčičeva.

Stuttgartsko društvo prijateljev mladine bo pri svojem delu sodelovalo tudi z jugoslovanskim društvom »Mladost«.

Vse več otrok v slovenskih šolah

V letošnjem šolskem letu obiskuje slovenski dopolnilni pouk v pokrajini Baden-Württemberg 229 slovenskih otrok, ki so razdeljeni na 16 oddelkov. Najmočnejša skupina je v Reutlingenu. V teh

»Triglav« pomaga pri obračunu davka

»Triglav«, kulturno-prosvetni klub Slovencev v Münchnu in Nürnbergu, je prevzel celotno organizacijo obračuna davka za leto 1973 (Lohnsteuerausgleich) za svoje člane in druge rojake na tem področju. V obvestilu o tem je odbor kluba zapisal: »Razpolagamo z neizpodbitnimi dokazi, da so bili naši delavci velikokrat denarno prikrajšani pri obračunu za povrnitev več plačanega davka na osebne dohodke. Na škodo naših ljudi so se dogajale raznovrstne malverzacije. Pristojnim organom nemškega davčnega urada teh zlorab ni vedno uspelo preprečiti. Zaradi tega se je klub »Triglav« zavzel za organizacijo obračuna preveč plačanega davka. Ko zaprosimo za povrnitev davka, moramo predložiti:

1. Kdor ima dvojno gospodinjstvo, to je, da zakonski partner stalno prebiva v Jugoslaviji, mora predložiti vse vozne karte, ko je potoval v Jugoslavijo.
2. Kdor nima dvojnega gospodinjstva, ima pa v Jugoslaviji svojo hišo, stanovanje ali vsaj sobo pri starših ali sorodnikih, mora predložiti potrdilo občinske skupščine, da to hišo oziroma stanovanje zares ima. Stanovanje, ki ga ima v Nemčiji in zanj plačuje najemnino, bo s tem oproščeno davka. S tem pa lahko od davka odračunate tudi stroške za dvanajst voženj letno v Jugoslavijo, ki jih morate, če nimate avtomobila, dokazati z voznimi kartami.
3. Kdor je bil zaradi delovnega časa odsoten od doma več kot 12 ur na dan, mora priložiti potrdilo podjetja o tem. Na potrdilu mora biti

Še spomin z obiska v Landskroni: na stanovanju Ušajevih v prijetnem pomenku — Anica Borko (stoji), Ivanka in Slavko Turk, Mila Šenk, Marjan in Vilma Ušaj ter Gretica Budin.

oddelkih poučujejo prizadevne slovenske učiteljice Dragica Nunčičeva, Marija Kurentova in Milica Puklova.

Ob Dnevu republike, 29. novembru so slovenski šolarji v sodelovanju s SKUD »Triglav« pripravili lepo proslavo, na kateri so sprejeli v pionirsko organizacijo tudi večje število učencev, ki niso bili zajeti ob zadnjem sprejemu 4. julija.

zapisano, koliko dni je bil zaradi dela odsoten od stanovanja več kot 12 ur.

4. Kdor ima avtomobil, mora predložiti odrezke denarnih nakazil kot dokaz, da je za avto plačal zavarovalnino.

5. Kdor je sklenil kakršnokoli zavarovanje (živiljsko ali nezgodno), mora predložiti odrezke denarnih nakazil ali zavarovalne police kot dokaz, da je zavarovanje res plačano.

6. Kdor si je sposodil denar pri kaki banki, mora predložiti bančno potrdilo o tem, koliko denarja si je sposodil in koliko obresti je plačal za to posojilo v preteklem letu.

7. Kdor podpira pomoči potrebne sorodnike, mora predložiti potrdilo občinskega urada. Potrdilo mora vsebovati priimek in ime podpiranca, njegove rojstne podatke, kraj bivališča, kolikšno je njegovo imetje, njegovi dohodki in znesek, ki ga je prejel. Predložiti je treba tudi odrezke denarnih nakazil kot dokaz, da je bil denar res poslan.

8. Kdor ima otroke, ki se učijo ali šolajo zunaj domačega kraja in zvečer prihajajo domov, mora predložiti potrdilo šole ali doma, kjer otroci stanujejo v času svojega šolanja.

9. Kdor ima v družini kakega invalida, mora prinesiti zdravniško potrdilo, iz katerega mora biti razvidno, kakšna je njegova invalidnost.

10. Kdor ima od zdravnika predpisano dieto, mora predložiti zdravniško potrdilo. Kdor je plačal kake posebne zdravniške ali zobozdravniške storitve, mora predložiti račun zdravnika oziroma zobozdravnika. Komur je zdravnik predpisal očala, mora predložiti račun za očala. Kje bodo opravljali obračun davka, bodo pravočasno objavili, za vsa pojasnila pa so vam na voljo na naslovu: »Triglav«, kulturno-prosvetni klub Slovencev, München 40, Riesenfeldstr. 10.

Prijavite otroke za slovenski pouk!

Kulturno-prosvetni klub Slovencev »TRIGLAV« se je zavzel za ustanovitev šolskih oddelkov s slovenskim poukom na Bavarskem. Pogoji za uresničitev programa je ugotovitev števila slovenskih otrok, zato klub vabi vse starše, ki so pripravljeni dati svoje otroke v slovenske šole, naj nam takoj pošljejo naslednje podatke: 1. Ime in priimek otroka; 2. dan, mesec in leto rojstva otroka; 3. točen naslov staršev. Podatke pošljite na naš naslov: »TRIGLAV«, kulturno-prosvetni klub Slovencev, München 40, Riesenfeldstr. 10. V ta program so vključena vsa mesta na Bavarskem. Kjer se bo ugotovilo, da biva več kot 15 otrok, bo ustanovljen slovenski šolski oddelek. To število je predpogoj za ustanovitev šolskega oddelka. Za območje Nürnberga, Regensburga, Amberga, Erlangena in Bamberga pošljite podatke na naslov tajnika društva v Nürnbergu: STANE GABERSEK, 8501 Wolkersdorf, Heimendorferstr. 4, telefon 0911 636 104.

Dragi rojaki in rojakinje na Bavarskem! Ne pozabite na slovensko besedo in slovensko kulturo, izpolnite obveze do lastnega otroka in do naše domovine Slovenije. V splošnem interesu je, da bodo imeli vaši otroci na tujem pouk v materinem jeziku. Zato vas vabimo k sodelovanju in reševanju tega perečega problema.

Zima na Pokljuki

Foto: Marjan Garbajs

Ko ostane vse prazno

Težko je trditi, da so si vsi drugi, ki danes živijo in delajo v tujini, tako vroče želeli oditi nekam na tuje. Zanimivo je iti nekam kot turist, saj marsikaj vidiš in doživiš, vsaka dežela ima svoje posebnosti. Ostati v tujini, med tujci, zaposliti se in živeti med njimi vsak dan pa je nekaj drugega. Pomisliš, kaj bom počel med temi ljudmi, saj jim še odzdraviti ne znam. Vendar čas teče tebi v prid, saj premagaš jezikovne težave in še marsikaj novega doživiš, čeprav več dobrega kot slabega. Lepo je družiti se s tujci, ki imajo povsem druge navade in običaje, vendar nikoli ne smeš pozabiti, da si Slovenec. Želja po tistem tvojem je vedno večja. Vprašujem te, dragi rojak, ali ni včasih na tujem vse tako pusto in prazno? Res je dragocena rodna gruda.

Nikolaj Kunst
Mellerud, Švedska

Hiša domača in mlin

Doli pod hišo domačo
še mlin stoji kakor nekdej;
mlinsko kolo nič več ne ropoče,
nič več ne melje pšenice kakor
nekdej,
ko še bosonogi smo se tam lovili,
v potoku mlinčke gradili,
po mivki skakali,
pod plotovi in kozolci se skrivali.

Leta so hitro minila,
mi odšli smo v svet.
Na domačo hišo — mlin
ostal samo spomin nam svet.

Amalija Amelao, Švica

Kam hitite moje misli

Kam hitite moje misli,
kam drvite preko polj,
da ne najdem ure mirne
in sledim vam vedno bolj?

Kot kraljica tam ponosno
domek moj kipi v nebo,
ob potoku mlin ropoče,
vabi trata me ljubo.

Le hitite moje misli,
več ne kličem vas nazaj,
objemite kraj spominov,
let otroških prvi raj.

Franci Ketiš
Hatzenport, Nemčija

Videla sem ...

V tujino me je pripeljala bela cesta,
videla sem čudovita lepa mesta.

Videla sem gozde, travnike
prostrane,
širne njive, vse globoko razorane.

Vinograde, vrte polne sadja in
grozdja,
globoke reke, ki hite v razna morja.
Videla ljudi sem, lepe in bogate,
a med njimi tudi mnoge siromake.

A kljub vsem lepotam,
ki jih nudi mi tujina,
srce moje tebe ljubi — domovina.

Antonija Kropin
Bois le Roi, Francija

Velika hiša

Vipavec

Včasih je bila tam njiva. Na njej je rasel krompir, fižol, zelje in ohrovt. Pa nekaj korenja, peteršilja, paradižnika in greda solate. Zadaž za njivo, kjer sta dva stara bezgova grmiča, je pa baraka. Že veliko let je tam. Vmes so jo večkrat popravili, zakrpali, prekrili, a njen dimnik je vsa leta ostal sramežljivo nagnjen.

Tam, kjer je bila nekoč njiva, stoji zdaj velika moderna hiša. Balkone ima, široka okna in spodaj je vsa obložena z umetno klesanim granitom. Res, lepa hiša.

Ko so to hišo gradili, sta jo onadva iz barake velikokrat hodila ogledovat. Ivan je takrat tudi pomagal. Pri kopanju temeljev je kopal in odvažal zemljo. Nekoč jih je pri tem ujel hud nalive. Drugi so šli vedrit, Ivan pa je vztrajal in dalje vozil zemljo, čeprav je bil ves premočen. Kako tudi ne bi, saj bo ta hiša vendar od njegovega sina in vnukov. Bolje jim bo kakor njemu, ki si je s štiridesetletnim garaštvom po tujih gradbiščih in fabrikah komaj prislužil to njivo, ki jo je zdaj prepustil sinu, in barako tam na robu, ki je že petdeset let njegov dom. Tam sta se z ženo ljubila in se kregala, tam so se rojevali njuni otroci, rasli in umirali. Le dva sta ušla smrti, dorasla in odšla v svet. Polde je na tujem izginit. Že petnajst let ni glasu od njega. Lojze pa se je znašel in dobro živi.

Tistikrat ob nalive se je stari Ivan hudo prehladil in si nakopal pljučnico, ki ga je za dva meseca priklenila na posteljo in mu izpila vse moči. Komaj je ušel smrti. Ko je končno vstal, je bil kot živ okostnjak. Le ob palici je še krevsal okrog in gledal, kako zidovi nove hiše polagoma postajajo višji in višji.

Tudi z ženo Marijo ni bilo dosti boljše. Kako tudi. Saj je bila zgarana in zmučena od vsakdanjega dela doma in pri strankah, kjer je bila postrežnica. Življenjske moči ji je izpilo tudi šest porodov in žalosti, ko so drug za drugim umirali otroci, pa še od štirih hudih operacij.

Tako sta bila oba že skoraj čisto pri koncu, ko se jima je začelo življenje na lepše obračati, ko je začela rasti na njuni njivi ta velika hiša, največja in najlepša daleč naokrog. S ponosom sta tolmačila sosedom, ko so se ustavljali ob gradbišču.

»Ja, ja. To bo hiša našega Lojzeta. Hudo moderno bo vse. Vrata se bodo odpirala na elektriko. Le na gumb se bo pritisnilo. Na vrtu bodo imeli bazen in v hiši tudi savno. Kaj je to? Kaj veva? Lojze pravi, da je to nekakšna zelo moderna kopalnica. No, on že ve.«

Pa so sosedje vpraševali dalje: »Kaj pa vidva? Se bosta preselila iz barake v to lepo veliko hišo?«

Sramežljivo sta se nasmihala.

»O tem še nismo govorili. A saj je za naju dobro tukaj, kjer sva zdaj. Kaj bi v taki hiši, kjer bo žamet ali nekaj podobnega na tleh?«

Poleti se je pripeljal Lojze z družino, z ženo, ki je imela hudo kratko krilo in debele noge in z dvema fantičema, ki nista drugega znala povedati po naše kakor »dober dan«. Pripeljali so se v širokem svetlem avtomobilu, ki se je zdel očetu in materi najlepši avtomobil na svetu. Mati se je zelo potrudila, da je pripravila okusno južino: piščančjo rižoto, ki jo je imel Lojze včasih tako rad. Pa je niso niti poskusili. Snaha je pogledala po očrnelih stenah in starem štedilniku in nekaj po tuje rekla možu. Lojz se je malo v zadregi zasmel, položil roko materi na rame in rekel, da so pravkar v hotelu južinali, tam bodo seveda tudi večerjali in prenočili. Kar sama naj si privošči rižoto, ki je prav gotovo tako imenitna in slastna kakor jo je včasih znala skuhati mati.

Ogledali so si gradbišče. Lojze se je na dolgo pogovarjal z inženirjem. Potem je snaha vzela iz prtljavnika velik paket rabljene obleke in jima jo prinesla. Ko se je zvečerilo, so se poslovili. Šli so v

hotel. Drugi dan zjutraj pa so se odpeljali na morje.

Onadva sta spet ostala sama. Sedla sta in začela jesti rižoto, a čudno, riževa zrna so se jima kar zatikala v grlu, da se je Ivan končno razjezil: »Mica, saj si jo premalo skuhala, dobro da je niso jedli oni, ki so navajeni boljših jedi.«

»Mendar res,« mu je pritrdila, »ampak kuhala sem jo kakor včasih. Morda bo riž kriv.«

Potem sta razvila paket in kar vzkliknila od začudenja, saj je bila pred njima cela gora moških in ženskih oblek.

»Teh pa ne bova do smrti ponosila, če bi bila dvajset let mlajša,« je rekla Marija.

Potem, ko sta začela obleke pomerjati, pa se je njuno navdušenje ohladilo. Moške obleke so bile velike in široke, ženske pa kričečih barv in pod vratom zelo izrezane. Vse bi bilo treba prenarediti. A koliko bi to veljalo? No ja, mlada sta imela dobro voljo, sta Ivan in Marija vdano ugotovila in spet zavila paket.

»Ampak vaš Lojze je pa res gosposki, kakšen avtomobil ima,« je pripomnil sosed, ko je prišel mimo. »Kar dobro jim gre, kaj?«

»Ja, ja,« sta onadva kimala, »pa na morje so šli, v Portorož. Potem bodo šli pa še v Italijo.«

»Hmm,« je pomodroval sosed. »Kaj pa vidva? Zakaj vaju niso vzeli s seboj v tisto avtomobilsko ladjo? Malo namanja v morju in toplo sonce bi vama koristilo?«

Ivan je zakašljal, pa se mu je kašelj kar zaletel. Potem je nekam težko izso-

pel: »Saj so nas vabili, pa nisva hotela. Kaj bi z nama tam doli, kjer je toliko gosposkih ljudi? V samo napoto bi jima bila, kajne, stara?«

Marija je vdano prikimala, čeprav je vedela, da ju ni nihče povabil in si je Ivan to sam izmislil.

Od tistega poletja je postal stari Ivan bolj molčeč. Tudi o hiši, ki so jo že prekrivali, ni več veliko govoril s sosedmi. Če je kdo kaj vprašal ali hvalil, je samo zamomljal: »Ja, ja, bo že tako! Otroci po svoje, stari pa po svoje, kaj hočemo, tako je na svetu.«

Na zimo je obležal. Marija je pisala sinu v Francijo. Prvikrat je potožila, da z majhno pokojnino težko živi. Oče potrebuje krepko hrano. Sin je poslal nekaj denarja in dolgo pismo. Seveda je razumel stisko. Še bo poslal, kolikor bo pač mogoče. A tudi njega je treba razumeti. Družina veliko stane, pa dom tam v Franciji. Žena je tudi pri gospodinjstvu bolj potratna. A z varčevanjem je tudi težko, ko imajo vedno dosti obiskov in je treba vsakomur postreči. Z novo hišo si je nakopal veliko stroškov in tudi dolg, ki se mu bo izplačal šele po letih. Računal je na to, da jo bo oddajal turistom, ti pa hočejo vse udobje, kar veliko stane...«

Ko je Ivan pismo prebral, se je na Marijo hudo razjezil. Le zakaj mu je pisala. Ni hotel jesti mesa, ki ga je kupila s sinovim denarjem. Okno, ki je gledalo tja proti veliki hiši, je morala zagrniti z zaveso.

Na pomlad je bila nova hiša opremljena in dobila je tudi svoje prve stanovalce, neko premožno angleško družino, ki je hišo najela za dve leti. Kar dva avtomobila imajo, eden je rdeč in drugi bel. Oba se lesketata, kakor da sta pravkar prišla iz tovarne. Marija je o tem pripovedovala Ivanu. Ta pa je samo nekaj zagodrnjal in se obrnil v steno.

V aprilu je Ivana pobralo. Neko jutro se ni več zbudil.

Marija je sporočila sinu, da je oče umrl. Ta ji je brzojavil, da žal ne more priti na pogreb, naj ga lepo pokoplje, vse stroške bo poravnal. Svojega Ivana je res pokopala lepo, kolikor se je dalo. Sosedje so prišli z avtomobili in so jo vabili, da bi jo peljali. Pa je odkimala. Ne, vse življenje sta z Ivanom prepeščila. Toliko težkih poti sta skupaj prehodila, pa ga bo še na tej njegovi zadnji poti peš spremljala.

Vsa drobcena in sklonjena je stopala za krsto. V novi hiši pa so njeni angleški stanovalci na ves glas navijali gramofon.

Ina Slokan

pravni nasveti

Piše: dr. Lev Svetek

Švedska in jugoslovanska pokojnina

Že 16 let živim na Švedskem in imam tu 15 let službe. Ker sem zadnje čase večkrat bolna, mislim na predčasno ali invalidsko švedsko pokojnino, ki pa ne bi bila prav velika. Imam pa tudi v Jugoslaviji 15 let delovne dobe na interni kliniki v Ljubljani. Ali bi lahko tudi za ta leta uveljavila pokojnino iz jugoslovanskega zavarovanja? Ali bi morala zato živeti v Jugoslaviji? Imam namreč že švedsko državljanstvo, vendar se nisem odrekla jugoslovanskemu. Kako bi se mi odmerila jugoslovanska pokojnina, če bi imela nanjo pravico?

In še to: v decembru bom prišla v Laško na zdravljenje. Ali mi bo tu kaj pomagalo jugoslovansko zdravstveno zavarovanje, ker je cena oskrbnega dne sorazmerno visoka.

T. Č., Švedska

Ker obstaja med Jugoslavijo in Švedsko sporazum o socialnem zavarovanju (iz leta 1968), boste lahko pridobili tudi pravico do jugoslovanske pokojnine za tista leta, ko ste bili zavarovani v Jugoslaviji. Poleg tega boste dobili samostojno pokojnino tudi na Švedskem. Ker imate, kakor pišete, že švedsko državljanstvo, se vam bo jugoslovanska pokojnina izplačevala na Švedsko, če boste seveda ostali tam. Ena pokojnina ne vpliva na drugo in boste tako prejeli hkrati obe pokojnini.

Višina jugoslovanskega dela pokojnine je odvisna od dela, ki ga opravljate na Švedskem. Če se za to delo zahteva izobrazba kvalificiranega delavca, bo osnova, od katere se bo odmeril jugoslovanski del pokojnine, v letošnjem letu 1.500 din. Če se zahteva izobrazba s srednjo šolo, bi bila osnova 1.700 din itd. V prvem primeru bi znašal jugoslovanski del pokojnine 562 din, v drugem pa 637 din na mesec.

Žal pa jugoslovansko-švedska konvencija o socialnem zavarovanju ne obsega pravice do zdravljenja v drugi državi. Zato boste morali zdravljenje v Laškem plačati sami, razen če bi že do takrat pridobili pravico do jugoslovanskega dela pokojnine, ki obsega tudi pravico do zdravljenja.

Pokojnina iz Francije

Prijateljica bi se vrnila leta 1974 domov iz Francije, kjer prejema po svojem umrlem možu francosko pokojnino. Mož je umrl v domovini pred 8 leti in je tu tudi prejemal pokojnino. Po njegovi smrti je prijateljica odšla nazaj v Francijo in prejema sedaj pokojnino v Franciji. Ali bi se ji ta pokojnina po vrnitvi v domovino lahko izplačevala v domovini? Ali bi imela v domovini tudi zdravstveno varstvo, morda brezplačno?

Antonija Kropin, Francija

Po sporazumu o socialnem zavarovanju, ki velja med Jugoslavijo in Francijo, se prosto izplačujejo pokojnine in rente iz ene države v drugo. Tako bo vaša prijateljica tudi prejela francosko pokojnino (družinsko) v Jugoslavijo, in sicer po uradnem tečaju francoskega franka do jugoslovanskega dinarja. Lahko pa bo zahtevala tudi, da se ji polovica francoske pokojnine nakazuje v francoskih frankih.

Uživalci francoskih pokojnin, ki živijo v Jugoslaviji, uživajo brezplačno zdravstveno varstvo v breme jugoslovanskega zdravstvenega zavarovanja. Vaša prijateljica se bo po prihodu v domovino prijavila pristojnemu komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje, kjer bo stalno prebivala, in predložila odločbo o priznanju francoske pokojnine. Nato bo prejela zdravstveno legitimacijo, enako kakor jo imajo jugoslovanski zavarovanci (upokojeanci) in bo uveljavljala zdravstveno varstvo v enakem obsegu kakor domači zavarovanci.

Jugoslavija je ratificirala novo konvencijo o plačnem letnem dopustu

Jugoslovanska zvezna skupščina je ratificirala novo konvencijo o plačnem letnem dopustu, s katero so bila izdatno izboljšana določila prejšnje konvencije o letnem dopustu iz leta 1936 oziroma plačnem letnem dopustu v kmetijstvu iz leta 1952.

Nova konvencija velja za vse osebe v delovnem razmerju razen za pomorščake, za katere velja posebna konvencija. Nova konvencija zavezuje vse države, ki konvencijo ratificirajo, da bodo v svoji nacionalni zakonodaji uzakonile najmanj tiste pravice, ki jih vsebuje konvencija, in o tem obvestile generalnega sekretarja mednarodne organizacije dela v Ženevi. Tako bo tudi Jugoslavija vnesla v svoj zakon o združenem delu nove določbe, ki jih ta zakon še ne vsebuje, saj je bil izdan pred ratifikacijo nove konvencije.

Nova konvencija zagotavlja vsem osebam v delovnem razmerju najmanj tri tedne plačanega letnega dopusta v vsakem koledarskem letu. V te tri tedne se ne štejejo dnevi uradnih in običajnih praznikov, niti dnevi, ko je delavec nezmožen za delo zaradi bolezni, poškodbe ali drugega razloga. V tem zadnjem primeru se dopust prekine in nadaljuje šele tedaj, ko te okoliščine odpadejo.

Konvencija določa kot predhodni staž za plačan letni dopust največ šest mesecev dela, kamor se vštejejo tudi opravičene odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodbe, materinstva in podobno. V času dopusta mora prejemati delavec najmanj tisto plačo, ki jo je prejemal neposredno pred nastopom dopusta oziroma poprečje svoje plače v določenem času pred dopustom. Delavec mora prejemati to nadomestilo plače pred nastopom dopusta, razen če se z delodajalcem drugače ne dogovori.

Važno je še, da mora delavec obvezno izrabiti skupaj najmanj štirinajst dni dopusta, medtem ko se za izrabo ostalega dopusta svobodno odloči, kdaj ga bo izrabil, če seveda delodajalec na to pristane. Čas izrabe dopusta morata namreč delavec in delodajalec določiti skupaj in sicer tako, da bo po eni strani zadoščeno potrebam in možnostim delavca, po drugi strani pa tudi interesu službe. Če pa delavec dopusta ne izrabi, mora dobiti denarno protivrednost.

dr. Lev Svetek

Naši delavci v Italiji

V Italiji se zadnja leta zaposluje precej slovenskih delavcev, posebno iz obmejnih predelov. Po nekaterih cenitvah jih je v severni Italiji zaposlenih že kakih 30.000, od katerih pa imajo le malokateri potrebno dovoljenje za delo. Posledica tega je, da mnogi od njih ne uživajo varstva, ki bi jim bilo sicer zagotovljeno po obstoječi konvenciji o socialni varnosti med obema državama, saj jih delodajalci niti ne morejo prijaviti socialnemu zavarovanju.

O tem vprašanju so se že pogovarjale delegacije obeh držav, najprej sindikalne, nato pa še državne. Zaključek vseh teh pogovorov je bil, da bi morali obe državi skleniti tudi medsebojni sporazum o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v Italiji (in seveda italijanskih v Jugoslaviji), s čimer bi se legaliziralo tudi sedanje »črno«¹ zaposlovanje.

Tudi nekatera jugoslovanska podjetja že nastopajo s svojimi delavci v Italiji, pri čemer ostanejo ti delavci podvrženi jugoslovanskemu pravnemu režimu, predvsem o delovnih razmerjih in soci-

alnem zavarovanju. O teh je bilo govorja na zadnjih pogovorih jugoslovanske in italijanske delegacije zdravstvenega zavarovanja v Beogradu v preteklem septembru, ko sta se obe strani dogovorili o poenostavitvi postopka pri uveljavljanju pravic teh delavcev v primeru, če zbolijo ali postanejo sicer nezmožni za delo. Obe strani sta se dogovorili, da bosta uvedli posebne obrazce za prijavo in odjavo ter spremembo statusa teh delavcev, ki jih pošiljajo na delo v Italijo jugoslovanska podjetja.

Na pogovorih so razpravljali tudi o obračunavanju stroškov zdravstvenega varstva, ki ga zagotovi ena država državljanu druge države v primeru, če potrebuje nekdo zdravstveno varstvo v času, ko se mudi začasno v drugi državi — podpisnici sporazuma. Dogovorjeno je bilo, da morata obe strani pri odhodu takšne osebe v drugo državo označiti, katere pravice ima v primeru, če zboli ali se ponesreči v času bivanja v drugi državi (v glavnem gre samo za pravice v primeru nesreče ali pa neobhodne, to je nujne zdravstvene nege).

Seveda je med Jugoslavijo in Italijo tudi na tem področju odprtih še precej vprašanj, ki terjajo globlje obravnavanje. Sedanji pogovori so bili samo začetek, ki naj bi bil uvod v širše stike za izboljšanje položaja naših delavcev v Italiji.

dr. SL.

Vajeniška doba v Jugoslaviji

Od septembra 1959 do leta 1961 sem bil zaposlen v Jugoslaviji kot vrtnarski vajenec v Šempetru pri Novi Gorici. Po jugoslovanskih zakonih se mi ta doba ne more šteti za pokojnino, po nemških predpisih pa bi si lahko to dobo dokupil za nemško rento. Prosim za pojasnilo, ali jugoslovanski zakoni preprečujejo takšen dokup?

Emil Zorzut
Reichenbach, ZR Nemčija

Svetujemo vam, da na vsak način dokupite vajeniško dobo, opravljeno v Jugoslaviji, zaradi povečanja nemške rente. Jugoslovanski predpisi namreč ne dopuščajo štetja vajeniške dobe za pokojnino, ker se smatra to za strokovno izobraževanje. Tako od jugoslovanske strani ne bi dobili nobenega sorazmernega dela pokojnine, ker nimate tu nobene vstevne pokojninske dobe. Z dokupom nemškega rentnega zavarovanja pa bi si ustrezno povečali nemško rento. Jugoslovanski zakoni takšnega dokupa seveda ne preprečujejo, ker gre za notranjo zadevo nemškega rentnega zavarovanja.

dr. Lev Svetek

Namesto navadne vode – Radenska – tri srca

Radensko in druge brezalkoholne in alkoholne pijače lahko kupite tudi v Baden-Württembergu pri:

- Anton Kranjc, prodaja pijač Sindelfingen, tel.: 07031/8 18 09 in v skladišču Holzgerlingen, Schlossstrasse 46, tel.: 07031/46 90,
- Frau Emma Binder, Ruit a.d. Filder bei Esslingen, Brühlstr. 4,
- Herrn Karl Vogrinec, Mittelstadt-Reutlingen, Reutlingerstr. 1,
- Herrn Milič Čedo, Reicheneck-Reutlingen, Weingartenstr. 8,
- Fa. Bernhard Dettinger, 722 Shwenningen, Pestalozzistr. 36,
- Fa. Manfred Peter, 722 Schwenningen, Wilhelmstr. 47,
- Fa. Steffan, 722 Schwenningen,
- Fa. Mauch, Villingen, Schimelweg 8,
- Fa. Hähn, Unteraichen 7022, Schulstr. 52,
- Fa. Josef Vidervol, Jockrin-Wörthb-Karlsruhe, Trüfelsstr. 6,
- Gaststätte Maria Smej, 708 Aalen, Langestr. 45,
- Fa. Novak, 7 Stuttgart, Olgastr. 71

Radensko ste pili doma, pijte jo tudi v tujini!

Narava daje najboljše!

Posvetovalnice za jugoslovanske delavce »Arbeiterwohlfahrt« v ZR Nemčiji

Kraj	Socialni delavec				
Bonn Bundesverband der Arbeiterwohlfahrt Ollenhauerstr. 3, tel. 02221/23 30 76		43 Essen Schützenbahn 11—13 tel. 02141/236195	Branko Savić	71 Heilbron Bahnhofstr. 27 tel. 07161/85862	Aleksandar Jovanović
1 Berlin 61 Tempelhofer Ufer 14/III tel. 0311/2513409	Janez Zakrajšek Djuro Skorić Damjanka Janković Vjeko Kelenc	415 Krefeld Westwall 29 tel. 02151/26847	Ivan Calić	714 Ludwigsburg Solitude-Str. 41 tel. 07141/26091	Zdravko Cupović
23 Kiel Holstenstr. 51—53 tel. 0431/511711/12	Andrija Redžek Rafet Morina	509 Leverkusen Wiesdorf, Kaiserstr. 3 tel. 02172/44342	Predrag Kovačević	717 Schwäbisch Hall Gelbinger Gasse 83 tel. 0791/71481	Johann Ivčič
24 Lübeck Dr. Julius-Leber-Str. 15 tel. 0451/74330	Milorad Čuk	565 Solingen Kölner Str. 45 tel. 02122/18096	Zalka Majerle	707 Schwäbisch Gmünd Münstergasse 8 tel. 07171/63432	Davorka Roser
2 Hamburg 13 Bogenstr. 45 a tel. 0411/4101810	Kemal Smajlagić Mihaela Ivsić	56 Wuppertal-Barmen Bachstr. 5a tel. 02121/555567	Aleksander Simanek- Rajter	7 Stuttgart Weissenburgerstr. 14 tel. 0711/600509	Marta Gorup Branko Popović Velimir Jordanov Julije Brun
28 Bremen 1 Kohlhöckerstr. 13 tel. 0421/323396	Dragica Bonevska	51 Aachen Gartenstr./Westpark tel. 0241/73785	Josip Petričec	79 Ulm Donaustr. 8 tel. 0731/64356	Danica Ignatieff
45 Osnabrück Spindelstr. 26 a tel. 0541/56263	Josip Čermak	53 Bonn-Bad Godesberg Friesdorferstr. 91 tel. 02221/354171	Franc Koren Licija Polajner	69 Haidelberg Jahnstr. 28—30 tel. 06221/44020	Mirjana Kreković
3 Hannover Posthornstr. 30 tel. 0511/445683	Dušan Žuraj Abdurahman Duraku	5 Köln Magnusstrasse 2	Biserka Tomurad Ivan Zigrović	75 Karlsruhe Kaiserstr. 91 tel. 0721/64212	Rosi Knittel Dragutin Hmelas
33 Braunschweig Helmstedter Str. 163 tel. 0531/74712	Darij Krebelj	Stadt Köln Ausländerberatungs- stelle 5 Köln 1, Am Domhof tel. 0221/2214168	Mandica Jekić	68 Mannheim Murgstr. 11 tel. 0621/371931	Pavel Rostohar
48 Bielefeld Arndtstr. 8 tel. 0521/64086	Ivan Vitušek Marica Trempetič	61 Dermstadt Nieder-Ramstädter- Str. 13 tel. 06151/44700	Vid Lončarič	753 Pforzheim Jahnstr. 31 tel. 07231/16131	Olga Sitzler
463 Bochum Untere Marktstr. 3 tel. 02321/60304	Jovanka Mikalacki	6 Frankfurt/M Friedrich-Ebert- Anlage 3	Franklin Sedaj Hajrija Čerkez	78 Freiburg Brombergstr. 34 tel. 0761/75350	Jovan Osap Branko Mandić
46 Dortmund Schumannstr. 6 tel. 0231/812437	Nikola Stojanov Milka Vejin	605 Offenbach Herrnstr. 14 tel. 0611/881236	Franjo Bedeković	77 Singen August-Ruf-Str. 8 tel. 07731/61362	Muniba Hasagić Milivoje Brović
465 Gelsenkirchen Margaretenhof 14 tel. 02322/84429	Dušan Sipka	633 Wetzlar Moritz-Hensold-Str. 6 tel. 06441/6788	Branko Džakula	746 Balingen Wilhelmstr. 25 tel. 07483/6710	Milan Laznik Miodrag Božić
58 Hagen Böhmerstr. 11 tel. 02331/23429	Stojan Veljković	62 Wiesbaden Wellritzstr. 49 tel. 06121/301476	Robert Würth	726 Calw Marktplatz 1 tel. 07051/8551	Stanislav Micek
586 Iserlohn Viktoriastr. 24 tel. 02371/22114	Idriz Ramusović	35 Kassel Ruhlstr. 6 tel. 0561/14384	Mihajlo Valdec	798 Ravensburg Schussenstr. 12 tel. 0751/24342	Novak Živković
44 Münster Dammstr. 21 tel. 0251/75090	Dimitrije Lazarević	54 Koblenz Bahnhofstr. 31 tel. 0261/35593	Mirjana Milošević- Gobac	741 Reutlingen Hofstatt 7 tel. 07121/23164	Radovan Adžić
454 Lengerich Stettiner Str. 17 tel. 05481/3992	Mato Džambo	67 Ludwigshafen Berliner Str. 20 tel. 0621/511706	Jozo Bartulović	72 Tuttlingen Möhringerstr. 68 tel. 07461/5925	Nevenka Hudin Marijan Maher
59 Siegen Freudengerger Str. 16 tel. 0271/34786	Stojan Grujičić	65 Mainz Kaiserstr. 26—30 tel. 06131/25891	Mihailo Lakčević Marijan Hajdinjak	867 Hof Von-der-Tann-Str. 15 tel. 09281/3312	Vitoslav Marinović
41 Duisburg Friedrich-Engels-Str. 42 tel. 02131/401367	Petar Pusić Vera Kostovska	66 Saarbrücken Hohenzollernstr. 45 tel. 0681/56034-36	Vlado Despi	85 Nürnberg Marthastr. 60 tel. 0911/590758	Ela Redžek Justin Nikolin
4 Düsseldorf Graf-Adolf-Str. 63—65 tel. 0211/18268	Živorad Nikolić Ivan Rožić	708 Aalen Bahnhofsplatz 36 tel. 07361/2874	Petar Dekić	8 München Schwanthalerstr. 72 tel. 0811/531991	Toma Momirovski Mira Pavlović Velimir Radić Ivan Kajzer
		703 Böblingen Maxplatz 23 tel. 07031/21740	Emina Muratović	89 Augsburg Georg-Haindl-Str. 3 tel. 0821/22929	Mihaina Blagojević
		732 Göppingen Uhländstr. 5 tel. 07161/69420	Milenko Čerovina Vera Mamula	896 Kempten Keselstr. 37 tel. 0831/22009	Zvonimir Juraković
				87 Würzburg Berliner Platz 10 tel. 0931/58012	Obrad Hercegov

ZDA

Usahle korenine našega rodu

Dne 25. avgusta je v Fort Lauderdale na Floridi umrl naročnik Rodne grude, ugledni slovenski podjetnik, bivši Clevelandčan **John Drenik**, star 83 let. V Ameriko je prišel leta 1908 kot osemnajstleten fant. Le pridne roke in bistro glavo je prinesel s seboj ter se trdo, kakor večina naših ameriških rojakov, spoprijel z življenjem. Delal je na farmah, v tovarnah, razvažal premog itd. S pridnostjo in bistroumnostjo si je pomagal naprej in postal ustanovitelj in vodja dobro znanega podjetja »Drenik Beverage Distributory Inc.«. Zadnja leta je redil govedo in predvsem dirkalne konje na svojem posestvu na Floridi. Bil je član društva št. 158 Slovenske narodne podporne jednote in društva št. 37 Ameriške bratske zveze. Bil je plemenit človek in velik rodoljub. Podpiral je slovenske narodne in dobrodelne ustanove, pomagal je tudi posameznikom, če so se v stiski obrnili nanj. Nikoli ni pozabil, da je bil tudi sam nekoč siromak. Za njim žalujejo soproga Frances, hčerka, pet vnukov in pet pravnukov.

Dne 16. septembra je v Berwine, Ill. umrl najstarejši slovenski časnikar v ZDA **John Jerich**, markantna osebnost med našimi ameriški pionirji. Rojen je bil leta 1894 v Novem mestu. V Ameriko je prišel kot šestnajstletni fant. S časnikarstvom se je začel zgodaj ukvarjati. Najprej je izdajal in urejal slovenski dnevnik Edinost, zatem je prevzel uredništvo Novega sveta. Največ je živel v Chicagu, kjer je dolgo urejal Ameri-

kanskega Slovenca, nato pa je postal stalni sodelavec Ameriške domovine. Bil je razgledan mož, iskren rodoljub. Pisal je zelo poljudno in je bil med bralci zelo priljubljen. Zapušča soprogo, hčeri in sina.

V Fontani v Kaliforniji je konec avgusta umrla **Angela Šiškovičeva**, nekdanja lastnica znane trgovine in mesarije na Waterloo cesti v Clevelandu. Doma je bila iz Martinje vasi na Dolenjskem. Hčerka Florence je bila prva štipendistka Slovenske izseljenske matice. Njen oče Joseph Šiškoč pa je leta 1959 umrl v Ljubljani. Pokojna je bila zvesta naročnica Rodne grude. Svojcem izrekamo sožalje!

Baragov spomenik so odkrili

V nedeljo, 16. septembra so na griču v mestu L'Anse ob Michiganskem jezeru odkrili spomenik škofu Frideriku Baragi. Škofija Marquette, kjer je bil naš rojak Friderik Baraga prvi škof in misijonar med Indijanci, je ob odkritju organizirala Baragov spominski dan. Spomenik na griču, ki je blizu glavne avtomobilske ceste, je daleč viden, saj je visok 21 metrov. Prispevke za spomenik je zbrala posebna ustanova »Bishop Baraga Foundation«, ki jo vodi zgodovinar in pisatelj Bernard Lambert. Ta ustanova si bo prizadevala za zблиžanje med raznimi krščanskimi verskimi skupnostmi v teh krajih.

Dva »asa« od Prešernovega zbora

Čikaški pevski zbor »France Prešeren«, ki je bil dolga leta moški zbor, je v zadnjih letih postal mešani zbor, o čemer smo že pisali. Danes vam na sliki predstavljamo znanega pevcu tega zbora tenorista Konrada Novaka. Zvedeli pa smo tudi, da namerava basist Rudy Korošec prihodnje leto obiskati Slovenijo. A pravi, da se malo »boji«, da se ne bi pri nas oženil. Rudyjeva soproga, ki mu je umrla pred nekaj leti, je bila iz Maribora. Spoznala sta se, ko je tam služil v ameriški armadi. O, kar brez skrbi, dragi rojak Korošec. Nič ne bomo hudi, če nam odpeljete katero od deklet, saj je izbira kar precejšnja.

Častno imenovanje

V Chicagu se z vneto pripravljajo na proslavitev dvestoletnice ZDA. Čikaški župan Richard J. Daley je v ta namen sestavil poseben pripravljalni odbor, v katerem so predstavniki raznih ustanov, podjetij in organizacij ter ugledni javni delavci. Med drugimi je bil v ta odbor imenovan tudi rojak dr. Ludvik Lesko-

Ana Klunova z možem Paulom iz Pittsburgha na eni izmed slovenskih prireditvev v tem mestu. Na sredini je Miss SNPJ za leto 1974.

var, predsednik »Heart of Chicago Community Council« in dolgoletni direktor slovenskega radijskega programa v Chicagu.

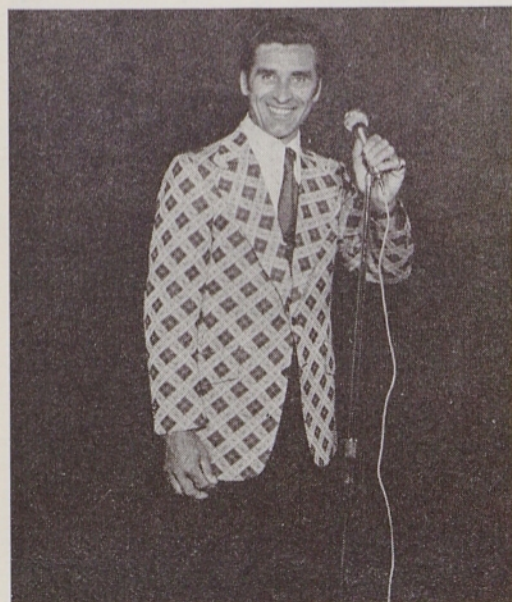
45 let Zvezine podružnice

V Jolietu, Illinois je 23. septembra praznovala 45-letnico podružnice št. 20 Slovenske ženske zveze, ki je bil ustanovljen pol leta po ustanovitvi matične organizacije. Ta je bila ustanovljena 19. decembra 1927, krožek št. 20. v Jolietu pa 11. junija 1928. Ob jubileju je podružnica izdala tudi spominsko knjižico, v kateri je poleg programa jubilejne prireditve kratka zgodovina podružnice z imeni odborov v posameznih letih itd. in čestitka ustanoviteljice organizacije in njene častne predsednice Marie Prislundove, ki med drugim pravi: »Obilo narodnega dela ste v teh letih izvršile. Vaša podružnica je vedno bila med prvimi v zvezinih aktivnostih, pa tudi ko se je šlo za dobrobit slovenskega naroda. Vaše delo je vredno občudovanja vseh narodnih delavcev.« Tudi mi čestitamo k lepemu društvenemu jubileju!

Argentina

Iz društvenega življenja pri Ljudskem odru

Dne 14. julija je pri našem društvu gostovala argentinska dijaška skupina na Grupo Testral del Norte. Igrali so zelo zanimivo delo, ki so ga sami sestavili na podlagi podatkov, ki so jih dobili na mestu dogajanja, v oddaljeni provinci Santa Fe, točneje v okraju Alcorta. Priказali so kmečko vstajo v juniju 1912. To je prvo kmečko stavko, katere se je udeležilo nad 120.000 kmečkih delavcev. Kakor vsako leto smo tudi letos prvo nedeljo v avgustu priredili otroško zabavo. Po običajni čajanki z domačim pecivom so naši malčki z velikim zanimanjem sledili raznim zabavnim igram. Za zabavo je nastopil tudi društveni

Tenorist pevskega zbora »Prešeren« iz Chicaga Konrad Novak

Otroški tamburaški orkester »Ljudskega odra« iz Buenos Airesa, ki ga vodi Daniel Lukač

Pogled v polno dvorano ob praznovanju otroškega dneva, ki ga je »Ljudski oder« pripravil 5. avgusta letos

otroški zborček, ki ga vodi požrtvovalni Danijel Lukač. Oseminštiridesetletnico našega DKD Ljudski oder smo praznovali prav na dan ustanovitve 25. avgusta. Za to slovesnost smo našo športno dvorano preuredili in okrasili, da je izgledala kakor manjša mestna gledališka dvorana. Otvoritveni govor je imel podpredsednik arh. Aleksander Štoka, ki je z izbranimi besedami opisal ustanovitev Ljudskega odra v Trstu leta 1905, ustanavljanje podružnic po deželi, uspešno kulturno delo, katero je prekinila prva svetovna vojna in zatem ponovno ustanovitev avgusta leta 1920.

Sledil je nastop folklorne skupine in otroškega zborčka pod vodstvom D. Lukača. Uspešno je nastopil tudi društveni tamburaški zbor pod vodstvom Milana Kaušiča. V bogatem programu so še nastopili: folklorna skupina, ki je zaplesala argentinske ples, harmonikar Julij Erman ter tudi v Evropi znani pevski zbor Agrupacion Coral de Buenos Aires pod vodstvom mojstra Kubika.

Temu obširnemu programu je sledila družabna zabava s plesom. Tako je slav-

Del publike med proslavo 48-letnice »Ljudskega odra« v Buenos Airesu

je našega lepega društvenega jubileja res odlično uspelo.

Razgovori o združitvi naših društev Ljudskega odra, Zarje in Simbrona v eno skupno društvo z novim nazivom, se uspešno razvijajo. Še nepotrjeni naziv tega novega društva naj bi bil — Sociedad Cultural Eslovena — Jugoslava. Dne 2. septembra so imela sestanke vsa tri naša društva in na njih so skoraj enoglasno glasovali za združitev društev. Za prodajo dosedanjih društvenih prostorov in nakup večjega zemljišča, kjer bi zgradili skupen društveni dom — kjer bo sedež novega društva.

Avstralija

Kaj in kako delamo pri Planici v Wollongongu

Slovenski klub Planica v Wollongongu v zadnjem času prav živahno dela. Naj omenim le nekaj večjih delovnih uspehov v zadnjih mesecih. Vsak mesec pripravimo družabne prireditve, ki imajo vedno večji obisk. Imeli smo tudi dve slovenski razstavi. Eno v Wollongongu, drugo v Albion Parku. Naš lepo okrašen paviljon si je ogledalo nad petnajst tisoč obiskovalcev. Prikazovali smo slovenske filme. Prirejali smo tombolo in piknike itd. Nedavno smo se udeležili mednarodnega tekmovanja »Specite domače pecivo« (Baca a cake), kjer je tekmovalo osemnajst držav. Kakor lani smo tudi letos odnesli prvo mesto za najlepše okrašen paviljon in tudi najboljše in najlepše servirano pecivo. Tega uspeha smo bili nadvse veseli. Tudi v časopisih so poročali o tem in objavili slike. Pridobili smo si velik ugled ne le med Slovenci, temveč tudi med pripadniki drugih narodnosti in med domačini.

Tu v Wollongongu živi blizu 800 Slovencev. Z vsemi se še ne poznamo, ker žive

raztreseno, a upamo, da bodo kmalu sprevideli, da je naše slovensko društvo na pravi poti in nas bodo obiskovali v še večjem številu na naših prijetnih prireditvah in se udeleževali naših razstav. Veliko dela je terjala od nas razstava, ki jo pripravljamo za oktober (od 25. do 28. oktobra). Letos bo naš paviljon za vse veliko presenečenje. Pokazali bomo našo pravo kmečko izbo. Pri njeni graditvi in ureditvi smo vsi pomagali. Vsak je nekaj prispeval. Mizarski mojster Franc Šiftar je pa zabijal in žagal, da se je kar kadilo. Prepričani smo, da bo vse dobro izpadlo. Korajže nam ne manjka pa tudi dobre volje ne. Pokazati hočemo da smo sinovi naše prelepe domovine. Trudimo se toliko, kolikor je v naših močeh, da bi tudi naši otroci govorili naš jezik ter da bi se ohranile naše slovenske navade in običaji.

Za uspeh pri tekmovanju »Specite domače pecivo« gre največ zaslug našim gospodinjam, ki so se res potrudile. Najbolj požrtvovalne so bile:

Dragica Groznikova, Marta Oblesčakova, Marija Košorokova, Tereza Blažekovičeva in Živkova ter seveda še veliko drugih požrtvovalnih zavednih Slovenk. Slovensko društvo Planica se jim zahvaljuje za njihov trud.

Na razstavi peciva v slovenskem paviljonu. Narodni noši dekletom je izdelala Marta Oblesčakova. Prihodnje leto bo družina Oblesčak zastopala klub Planica na izseljenskem pikniku.

Življenje – edina glasbena šola

BARITONIST FRANK BRADACH

V letošnjem novembru se je izteklo petinštirideset let od premiere prve slovenske opere, ki je bila z besedo in glasbo zasnovana in izvajana na ameriških tleh. To je bila opera »Turjaška Rozamunda«, glasbena stvaritev nedavno umrlega ameriškega rojaka, glasbenika Johna Ivanusha. Lepo je uresničila zamisel in željo nekaterih naših clevelandskih pevcev pionirjev.

Clevelandski pevski zbor Samostojna Zarja, kasneje preimenovan v Glasbeno matico, so sestavljali sami zavzeti ljubitelji petja. Prav nobeden izmed njih ni bil pevsko izšolan. Le dobro veti so znali in radi so peli, pri vsem drugem pa je pomagala njihova trdna volja, vztrajnost in navdušenje in pa seveda spretni, požrtvovalni zborovodje, kakor so bili pokojni John Ivanusha, Ivan Zorman in Anton Šubelj. Ti so pripomogli, da se je Samostojna Zarja — Glasbena matica s svojim zborom in odličnimi solisti povzpela v sam vrh slovenskih pevskih zborov v ZDA, saj je poleg rednih koncertov v preteklih letih uprizorila tudi vrsto klasičnih opernih del.

Večina od prvih pevcev — solistov, ki so po svojih nastopih dali zboru ime in veljavo, ne živi ali pa ne nastopa več. To so bili Louis Bele, Frank Plut, Josephine Milavec, Mary Ivanush, Tončka Simčič in še nekateri. A prve so zamenjali drugi. Ob srebrnem jubileju uprizoritve prve slovenske opere v Ameriki je Glasbena matica pod vodstvom Antona Šublja v novembru 1953 uprizorila dve krajši, a zahtevni operni deli: »Cavalerio Rusticano« in »Pagliacci«. O velikem uspehu te uprizoritve smo po poročilih v slovenskih ameriških listih objavili krajši povzetek tudi v prvi številki prvega letnika Rodne grude. Med solisti, ki so se zlasti uveljavili v »Cavalerii Rusticani« so bili imenovani: Anna Safred v vlogi Santuzze in June Price, ena najboljših pevk zбора,

dalje Tony Mihelič, Feliks Turel in drugi. Dalje je bilo zapisano:

V operi »Pagliacci« pa je pel glavno vlogo in se odlično uveljavil Frank Bradach, ki si mora, kakor vsi drugi, služiti kruh z delom svojih rok in se ob prostih večerih izobražuje v petju. S svojim petjem in igro je osvojil vsa srca. Zelo je ugajala tudi Caroline Budan, John Perenčevič in drugi...» Kakšen je operni pevec, ki si svojega znanja ni pridobil na visokih šolah in glasbenih akademijah z zvanečimi imeni?

To smo hoteli zvedeni od Franka Bradacha, ko nas je letos poleti spet obiskal v Ljubljani. Frank Bradach, baritonist cleveland-ske Glasbene matice, pride na vsakih nekaj let pogledat »stari kraj«. In kadar pride, le malo utegne, saj se mu vselej nekam mudi. Pa smo ga končno le ujeli za pogovor.

Ves živahen, neprestano razgiban v kret-njah, se je zasmel prvimu vprašanju.

»Zakaj, čemu, kako? Tega se res nisem nikoli vpraševal. Niti na misel mi ni prišlo. Rad sem pel, rad sem igral. Že v otroških letih sem imel veselje do tega. Oba z bratom sva bila dobra pevca. In ko so pri Samostojni Zarji začeli z opernimi deli, sem se tega lotil, no, in šlo je. Seveda sem se moral precej potruditi. Pa tudi drugi z menoj, predvsem pokojni Louis Bele...»

Njegova govorica je tako domača, ribniška, čeprav je rojen v Clevelandu.

»To imam po materi,« je povedal. »Doma je bila iz Prigorice pri Ribnici, oče pa iz Struge na Dolenjskem. Ko smo bili v družini štirje otroci, dva fanta in dve dekleti, se je mati z nami vrnila na svoj dom v Prigorico, oče pa je ostal v Clevelandu. Otroška leta sem preživel v Prigorici.«

Tako je iz Franka postal Francelj. Bil je živahen fant. Rad je nastopal v igrah, če je bila le prilika za to. V Dolenji vasi je sodeloval pri tamburaškem zboru. Oba z bratom sta bila dobra pevca. Potem pa je leta 1928 mati umrla. Naslednje leto, osemnajst let je imel takrat, je odšel spet k

Predsednik »Glasbene matice« Frank Bradach z ženo ob letošnjem obisku Slovenije

očetu v Cleveland. In tako je Francelj spet postal Frank.

Doma se je učil za zidarja. V Clevelandu pa za ta poklic ni bilo izgledov, pa se je lotil mesarske obrti. Bil je zaposlen v raznih prodajalnah mesa, zatem pa je štirinajst let vodil lastno mesnico. Ves dan je sekal in prodajal meso, ob večerih pa je hodil k »Samostojni Zarji« na pevske vaje. Član je bil že od leta 1930. Rekli so mu, da dobro poje in da mu tudi igralskega talenta ne manjka, kar pošteno naj poprime. In je poprijel.

Pri Samostojni Zarji je bilo v tistem času zelo razgibano. Zbor je vodil John Ivanush. Pripravljali so se za uprizoritev »Gorenjskega slavčka«. V Louisu Beletu, prvaku zбора, je mladi Bradach našel izkušenega, požrtvovalnega učitelja. Prav gotovo pa je tudi Bele v Bradachu imel zares dobrega učenca. Igralsko in pevsko je hitro napredoval.

In tako je Frank Bradach, prijazni in ustrežljivi prodajalec iz mesarije, postal operni pevec solist. Pel je krčmarja v »Gorenjskem slavčku«, bil je Fernando v »Trubadurju«, zdravnik v operi »Nikola Šubić Zrinjski«, Escamilo v »Carmen«, Judež v operi »Marija Magdalena«, Lothario v operi »Mignon«, oče v »Traviatti«. Pel je naslovno vlogo v »Rigolettu«, bil je grof v »Trubadurju«, Bartolo v »Poljubu«, Tonio v »Glumačih«, še in še bi lahko naštevati.

Petindvajset različnih solističnih opernih vlog, vsaka za sebe naštudirana v skopo odmerjenem prostem času, večidel v poznih večernih urah. Vsaka za sebe skrbno, z ljubeznijo, doživeto oblikovana in podana. Ali ni to res zelo veliko za umetnika amaterja, ki mu je bila edina glasbena šola življenje samo, pa velika zavzetost in predana ljubezen do umetnosti?

»In najljubša vloga?»

»Oče v »Traviatti«. Petkrat sem jo pel in vsakič mi je bila ljubša.«

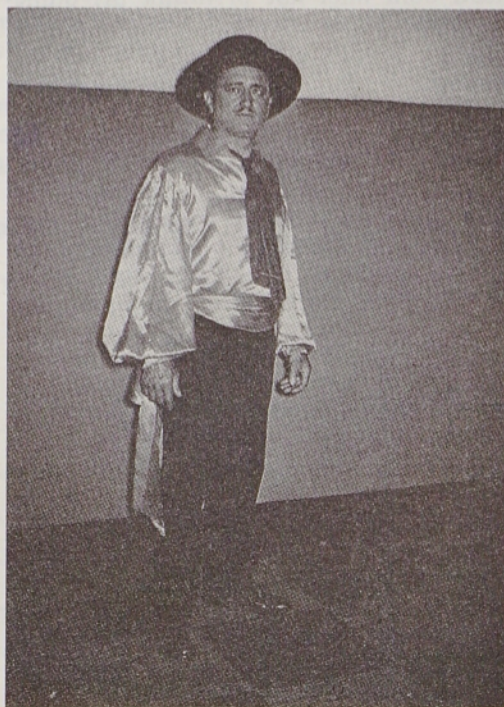
Letos poteka triinštirideseto leto, odkar je baritonist Frank Bradach, član Samostojne Zarje, zdaj Glasbene matice v Clevelandu. Zdaj je pri tem zboru eden vodilnih mož, saj so ga že tretjič izvolili za predsednika. A tudi že pri Samostojni Zarji je bil predsednik, ko je imel dvaindvajset let.

Triinštirideset članov ima zdaj zbor Glasbene matice, a vrsta vodilnih solistov se je zelo zredčila. Le nekaj jih je še. Že dolgo ne prirejajo več oper, pač pa vsako leto dva koncerta, jesenskega in pomladanskega. Jesenskega bodo imeli v decembru. Skrbno se pripravljajo nanj. Pevci se že zdaj vesele nastopa. To bo spet praznik za naš Slovenski narodni dom. Saj je tako lepo in prijetno peti zares iz srca, peti s srcem, ki je odprto na stežaj.

Ina S.

Frank Bradach kot Fernando v operi »Trubadur«

in kot Escamilo v operi »Carmen«

Tiskarska dejavnost

Po poklicu sem knjigotiskar, tukaj v tujini pa opravljam tiskarsko dejavnost kot offset tiskar. Po vrnitvi v domovino bi rad nadaljeval s tiskarsko dejavnostjo, in sicer na malem offset stroju. Prosim vas, če bi mi lahko odgovorili na naslednja vprašanja:

1. Kakšni so splošni pogoji za odpiranje tiskarske obrti?
2. Kako je s popoldansko obrtjo?
3. Ali lahko uvozim osnovna sredstva — mali offset stroj, kamero in kopijo? Carina?
4. Ali bi lahko odprl tiskarsko delavnico v Mariboru?
5. Kateri organ je za to merodajen?

Miroslav Košar
Stuttgart, ZR Nemčija

1. Tiskarska dejavnost spada med tiste dejavnosti, ki jih po določbah 4. člena obrtnega zakona ni mogoče opravljati z zasebnim delom. V istem členu je tudi določeno, da je v zasebnem delu dovoljeno tiskanje not, sitotisk in tiskarska dejavnost, ki je potrebna za izdelavo papirne, plastične in druge galanterije.

2. Popoldanska obrt oziroma opravljanje obrti kot postranske dejavnosti je po novem obrtnem zakonu možno le, kadar to določi občina v posebnem odloku. Razen tega mora imeti »popoldanski obrtnik« tudi pristanek delovne organizacije, kjer je redno zaposlen.

3. Offset tiskarski stroj je možno uvoziti potem, ko že imate dovoljenje občine za opravljanje obrti, vendar le do vrednosti 5 milijonov starih dinarjev. Ker opravljate ta posel tudi v tujini, bi bila v primeru, da dobite dovoljenje za opravljanje obrti doma, carinska tarifa nižja kot običajno. Podrobnosti boste lahko zvedeli na domači carinarnici (v Mariboru).

4. in 5. Za izdajo obrtnih dovoljenj v Mariboru je pristojna skupščina občine Maribor, Heroja Staneta 1.

Nemška rudarska renta

Sem rudar in delam v Zvezni republiki Nemčiji že od leta 1947. Po nemških zakonih bom imel po 300 mesecih vplačanih prispevkov za nemško rudarsko zavarovanje že pravico do nemške rudarske rente (delne). To dobo sem dopolnil v februarju tega leta, vendar so mi na nemškem uradu za rudarsko zavarovanje v Bochumu sporočili, da morajo urediti zadevo še z Jugoslavijo. Ker sem bral, da prevzame vsa obdobja do 1. 1. 1956 Jugoslavija, me zanima, koliko bom dobil od Jugoslavije za rudarsko delo pred 1. 1. 1956. Ali mi bo Jugosla-

vija plačevala v dinarskih zneskih, preračunanih v nemške marke (kar bi bilo precej manj kot nemška renta), ali pa v višini nemške rente za enako obdobje?

Matija Galičič, Herten

Če ste od leta 1947 ves čas živeli v Zvezni republiki Nemčiji, ne pride v poštev prevzem obdobja pred 1. 1. 1956 po Jugoslaviji. Za tak prevzem sta namreč potrebna dva pogoja: da je bil delavec na dan 1. 1. 1956 državljani tiste države, ki naj bi prevzela dobo (torej v vašem primeru jugoslovanski državljani), poleg tega pa je moral delavec na dan 1. 1. 1956 stalno živeti v tisti državi (torej vi v Jugoslaviji).

Ker ste vi očitno ves čas po vojni živeli v Zvezni republiki Nemčiji, ne pride v poštev prevzem obdobja dela v nemških rudnikih pred 1. 1. 1956 po jugoslovanskem zavarovanju, temveč vam bo rento za ves ta čas plačevala Zvezna republika Nemčija (Bundesknappschaft v Bochumu). Le v primeru, če bi vi delali nekaj časa tudi v Jugoslaviji (o čemer pa ne pišete), bi Jugoslavija plačala tisti del pokojnine, ki bi odpadel na čas dela v Jugoslaviji.

dr. Lev Svetek

Oprema za kemično čistilnico

Po dvanajstih letih začasnega dela v tujini se nameravam vrniti domov, kjer bom odprl obrtno delavnico za kemično čiščenje oblek. Za svojo delavnico želim uvoziti potrebno opremo (stroje), ki so že malo rabljeni in jih bom kupil po ugodni ceni. Zanima me, kakšne ugodnosti bom imel kot privatnik pri odmeri carine za to opremo?

Jože I. Francija

Državljan, ki se za stalno vračajo v Jugoslavijo iz tujine, kjer so bili na začasnem delu najmanj 24 mesecev, so upravičeni do prostega uvoza predmetov svojega gospodinjstva v skupni vrednosti do 10.000,00 din. Poleg tega lahko uvozijo brez carine stroje in aparature, ki jih potrebujejo za opravljanje svojega poklica v enaki vrednosti — do 10.000,00 dinarjev. V kolikor je oprema ocenjena višje, imajo v vrednosti od 10.000,00 do 100.000,00 dinarjev priznan še 10-odstotni carinski popust. Seveda pa to velja le za predmete, ki jih povratnik potrebuje za opravljanje svojega poklica (in je ta posel, ki ga namerava opravljati, po naših predpisih dovoljen) ter teh strojev in aparatov pri nas v Jugoslaviji ne izdelujemo.

Ker se oprema za kemično čiščenje oblek pri nas v Jugoslaviji ne proizvaja, ste torej upravičeni pri uvozu do opro-

stitve carinskih dajatev za vrednost do 10.000,00 din, za razliko vrednosti od 10.000,00 din do 100.000,00 din plačali 10 odstotkov carine.

Zdravstveno zavarovanje

Na delu v Nemčiji sem se ponesrečil in sem bil od nemškega socialnega zavarovanja proglašen za 10-odstotnega invalida ter prejemam rento. Ker živim z družino v Sloveniji, me zanima, če sem jaz in moji družinski člani upravičeni do zdravstvenega zavarovanja?

Anton K., Vinkovci

Po nemških predpisih vaša družina nima pravice do zdravstvenega zavarovanja na podlagi rente, ki jo prejimate, ker ste se v Nemčiji pri delu ponesrečili. Tudi vi sami ste le v toliko upravičeni do zdravstvene zaščite, kolikor je ta v zvezi z zdravljenjem posledic vaše nesreče. Svetujemo vam, da se javite pristojnemu zavodu za zaposlovanje, da vam preskrbe primerno zaposlitev, s čimer boste pridobili zase in za družino zdravstveno zavarovanje, rento, ki jo prejimate iz Nemčije, pa boste kljub ponovni zaposlitvi še nadalje obdržali.

Moj sin in šola

Z družino živim in delam v Nemčiji, kjer mislim ostati še dve ali tri leta, zatem pa se bomo za stalno vrnili v domači kraj. Zanima me, kako bo s šolanjem mojega sina, ki zdaj obiskuje tukaj v Münchnu prvi razred nemške srednje ekonomske šole, ki traja devet let. Prej pa je dokončal tukaj štirirazredno osnovno šolo. Ali bo po povratku lahko nadaljeval šolanje na gimnaziji v domovini?

France K., Nemčija

Prav gotovo vam je znano, da je v Jugoslaviji osnovna šola osemletna. V gimnazijo pa se učenec lahko vpiše po uspešno končani osemletki. Pri prehodu iz nemške šole na našo šolo po sedanjih predpisih vaš sin ne bo imel težav. Seveda pa bo lahko prestopil le v odgovarjajoči razred osemletke in šele zatem v srednjo šolo, ki pri nas traja štiri leta. Na podlagi predloženih spričeval bo pristojni organ (Republiški sekretariat za prosveto in kulturo) ocenil, v kateri razred osemletke ali srednje šole se bo vaš sin po povratku iz Nemčije lahko vpisal.

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p.p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Najuspešnejše Helidonove plošče

Založba Obzorja

Maribor

Helidon HELIDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

Long play gramofonske plošče

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	FLP 04-021/1-2
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-027
3. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	09-012
4. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	04-028
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-023
6. Ansambel L. Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-020
7. Slovenski oktet: Sedem rož	09-009
8. Ansambel bratov Avsenik: Odmev s Triglava	04-005
9. Štirje kovači: Pesem doline	04-022
10. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	04-024

Single play gramofonske plošče

1. Janko Ropret: Ti si moja	FSP 5-071
2. Urban Kodér: Cvetje v jeseni	5-072
3. Lojze Slak: Na vinskem sejmu	4-021
4. Jože Burnik: Rojstni dan	4-025
5. Erazem In potepuh	2-002
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Janko Ropret: Lepa kot sen	5-063
8. Ansambel Odmev: Slovenija moja	4-026
9. Marjana Deržaj: Vrní se še kdaj v Ljubljano	5-068
10. Stanka Kovačič: Mili dom	4-018

Za vsakega novega naročnika – nagrada!

Številni naši naročniki, ki so nam pridobili nove prijatelje, se nam že iskreno zahvaljujejo za poslano nagrado. Pohitite, tudi vi si lahko prislužite lepo slovensko knjigo! Za več naročnikov je nagrada lepša! Na kratko ponavljamo: knjižno nagrado si prislužite, če nam hkrati z izpolnjeno spodnjo naročilnico pošljete tudi najmanj enoletno naročnino za novega naročnika »Rodne grude«. Ta razpis velja samo do konca leta 1973!

Prav gotovo imate znanca, prijatelja, sorodnika, ki mu bo revija »Rodna gruda« prav tako zvesta prijateljica, kot je vam. Izpolnite spodnji obrazec in ga v kuverti ali nalepljenega na dopisnico pošljite na naš naslov!

Rodna gruda 1973

Moj točen naslov:

Točen naslov novega naročnika:

Podpis:

IMPORTS FROM SLOVENIA, YUGOSLAVIA

Uvoz iz Slovenije, Jugoslavije

TIVOLI

Enterprises, Inc.

6419 St. Clair Avenue Cleveland, Ohio 44103,

Telefon: 431 5296

HANDCRAFT — BOOKS — TEAS — RECORDS

SHEET MUSIC — TRAVEL INFORMATION

Ročna dela — Knjige — Čaji — Plošče

Note — Informacije o potovanjih

Sprejemamo tudi naročila za SLOVENSKI KOLEDAR, ilustrirano revijo RODNA GRUDA in tečaj za učenje slovenskega jezika na gramofonskih ploščah ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD

TIVOLI

Enterprises, Inc.

Vsem rojakom želiva srečno novo leto 1974!
Jo in Andy Turkman

Vožnja skozi življenje

Azra Kristančič
dipl. psiholog

Vožnja z avtomobilom je v marsičem podobna »vožnji« skozi življenje. Na življenjski poti se nekateri bolj, drugi pa manj pehamo za uspehi, nekateri se na svoji poti ozrejo na sopotnike, drugi jih upoštevajo, jim dajo več prostora ob sebi ali pa jih vsaj začasno pustijo naprej ter jih spet skušajo do-

hiteti. S takšnim potovanjem »skoz življenje« bi nemara bili vsi zadovoljni, če ne bi bilo tistih voznikov, ki jim navadno pravimo brezobzirni divjak. Sicer pa takšno ugotavljanje ne zahteva, da imamo avtomobil; lahko smo le pešci, ki opazujejo situacijo oziroma voznike na križišču: ko na semaforu ugasne zelena luč, ko se prižge oranžna in hip nato rdeča, lahko vidimo posamezne voznike, ki ne pritisnejo na zavoro, temveč na plin, da bi šinili skozi križišče. To so isti ljudje, ki nam na avtomobilski cesti trgajo živce. Vsiljuje se misel, da bi najrajši pometli s ceste vse in sami divjali po njej. In če pomislimo na množico takšnih brezobzirnih voznikov in posledice takšnega divjaštva (smrtne nesreče, katerih število je čedalje večje), se takšna brezobzirna »zagnanost« kaže v nekoliko drugačni podobi.

Kaj žene moške, da se tako radi igrajo z življenjem? Ali ni prav vzgoja tista, ki razvija osnovno vodilo pri otroku: uveljaviti se za vsako ceno!? Otroka že od majhnih nog spodbujamo, naj ne dovoli svojim tovarišem, da bi ga topli. Vrni mu! mu odločno svetujemo. Malokdaj ali nikoli pa ga ne spodbujamo, naj bo previden, obziren in popustljiv. Namesto tega mu ponujamo podobe neustrašnih in pogumnih vzornikov. Tako nastane v dečkovih očeh svet, v katerem se je treba odločno uveljaviti. Hkrati pa od otroka zahtevamo, da se ne sme upirati odraslim. Vedno se mora podrežati in ubogati ukaze. V šoli odloča učitelj, doma mora poslušati starše; torej nikjer nima možnosti, da bi uveljavil svojo voljo. Mlademu človeku se resničnost zdi kot svet, v katerem živita dve vrsti ljudi: tisti, ki ukazujejo in tisti, ki ubogajo, vladajoči in podrejeni, vodje in vodeni.

Najbolj nazorno pa otrok občuti takšno razdelitev moči, kadar odrasli naredijo kaj nepravilnega. Če kaj pripomni na račun staršev, ga navadno takoj kaznujemo, tudi z zausnico. Tako otroku z neštetimi primeri pokažemo, da ima pravi-

co tisti, ki ima oblast. Navadi se na takšno »ureditev« sveta, misli, da tako mora biti, se podredi, kdaj pa kdaj upre. Toda kakor hitro odraste, si takoj prisvoji pravico, da se glede na svoj položaj odločno in brezobzirno uveljavi. Danes življenje ni boj na življenje in smrt. In vendar še vedno pripravljamo otroke na sebični boj za obstanek. O tehnikah življenjskega boja imamo nešteto teorij in predpisov, toda življenje v sožitju, brej malih »bitk« in brez najrazličnejših brezobzirnosti je še vedno v povojih. Danes vemo, da nasilnost ni prirojena, temveč privzgojena lastnost. Pameten vzgojitelj ve, da moramo otroke, pri katerih je želja po uničevanju zelo izrazita, zaposliti. S skrbno izbiro zaposlitve postanejo iz takih »nasilnih« otrok živahni, sposobni ljudje, ki se pozneje v poklicu z velikim poletom lotijo težavnih nalog. Pri pomanjkljivi ali na-

pačni vzgoji pa se lahko želja po uničevanju v otroštvu pozneje razvije v kriminalna dejanja.

Nekateri starši si danes prizadevajo, da bi ustvarili otroku miroljubno okolje. Otrok, ki ga ne tepemo, tudi drugih otrok ne tepe. Današnje generacije staršev so vzgajali v glavnem s kaznimi in grožnjami. Privedli so jo k napadalnosti. Zato jim marsikdaj ni lahko, saj morajo privzgojeno napadalnost čim bolj obvladati.

Pot k miroljubnim ciljem je za mnoge težka. Precej lastnosti je treba imeti — pogum, vzdržljivost, voljo in smisel za strategijo. Uspešnost nekega posameznika pametni ljudje ne merijo po tem, kako si zna napolniti lastni žep.

Vsak človek lahko na nekem področju razvije sposobnosti, s katerimi se odlikuje pred drugimi. Te lastnosti moramo

Kam ...?

Foto: Ančka Tomšič

pri otroku, pri mladoletniku, odkrivati in jih oblikovati. Tako dajemo pojmu »uveljaviti se« nov smisel. Otrok naj se ne nauči uporabljati komolcev, da bi z njimi odrival sočloveka. Pomagati mu moramo, da spozna svoje sposobnosti in jih razvija.

Brž ko otrok ali mlad človek na kakršnemkoli področju pokaže kaj posebnega, se zdravi njegova zavest. Ta pa je nenehno v nevarnosti. Kaj hitro se lahko sprevrže v bahaštvo in nečimrnost, če mladostniku njegov uspeh »stopi v gla-

vo« in se povzdiguje nad druge. Uspeh dobi svojo pravo vsebino šele tedaj, če kakorkoli služi tudi sočloveku.

Seveda je takšno pojmovanje uspeha včasih težavno. V družbi, ki meri človekovo uspešnost po tem, kakšen je njegov bančni račun ali kako velik je njegov avtomobil, ni lahko mlademu človeku dopovedati, da dosežemo pravo zadovoljstvo ob uspehu, ki služi tudi drugim. Toda, da bi mladim dopovedali nekaj, moramo tudi sami sprejeti merila in vrednote, o katerih govorimo.

Rada bi si naredila narodno nošo

Moja mati je bila doma iz Vipavske doline, blizu Sv. Križa. Pred tremi leti je umrla, vendar pa bi si jaz rada naredila vipavsko narodno nošo. Ali mi lahko pomagate pri tem? Kakšna je »primorska« in kakšna »vipavska« noša?

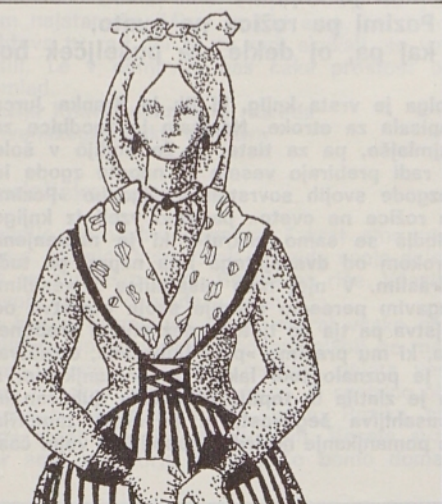
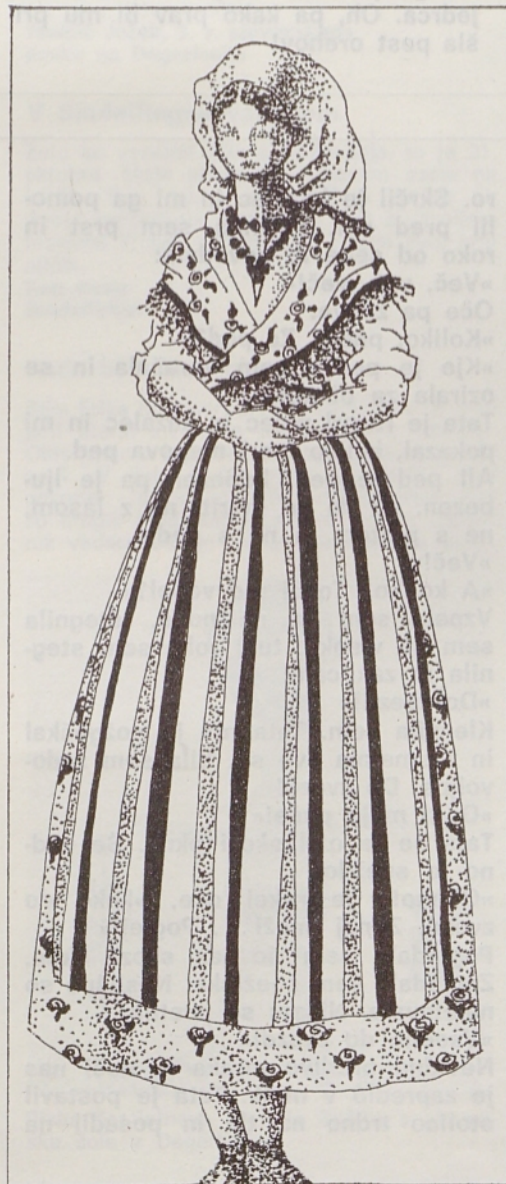
Amalia Raab
Cleveland, Ohio, ZDA

Risba (cela figura) prikazuje vipavsko narodno nošo iz srede 19. stoletja. Peča, dober meter velika ruta, je tkana iz domačega platna ali bombažnega blaga, ki je na vogalu, padajočem po hrbtu, okrašena s čipko. Peča je roza barve, čipka pa zelena. Zaveza je na tilniku. Modrc je prišit na krilo, ki je drobno nagubano. Ima velik ovratni izrez, ki sega do pasu. Krilo in modrc sta iz istega materiala, ki je lahko lister ali podobno blago, zelene in roza barve. Prek krila je zavezan črtast predpasnik, ki je v pasu skromno naguban in se zadaj podaljšuje v trakove. Blago je sive, rumene, črne in rdeče barve. Pod modrcem so rokavci. Bela, do pasu segajoča srajca (rokavci) iz platna ima krajši prsni razporek. Ramena pokriva rumena ruta z resami, okrašena z rožicami roza in zelene barve.

Na Primorskem ni mogoče govoriti o enotni noši, saj ima le-ta v vsaki pokrajini svoje značilnosti. Manjša risba prikazuje kraško ljudsko nošo. Peča je

bele barve in je zavezana na vrhu glave. Rdeč modrc ima ozke rokave z modrimi manšeti, sega prek pasu, spredaj se zavezuje z modrim trakom. Izrez na prsih je modro obrobljen, kakor tudi spodnji del modrca. Svilen ruta je rumene barve z rdečimi cvetovi in je ujeta pod modrcem. Predpasnik je belo-rdeče črtast, krilo pa pisano, podobno kot pri vipavski noši, spodaj je zarobljeno z rdečim trakom.

(Po knjigi »Slovenska ljudska noša«)

Kosilo po primorsko

Jota

Vampi po primorsko

Zabeljen krompir

Polentina

Radič s fižolom

Jota

Četrť kilograma dobrega fižola zvečer namočimo in naslednji dan skuhamo. Posebej skuhamo dva do tri olupljene, na kose zrezane krompirje. Enako skuhamo posebej (lahko že prejšnji večer) četrť kg kislega zelja. Ko je vse troje skuhamo, narežemo na kocke kos (do 10 dkg) prekajene slanine, jo razgrejemo v kozici ter prepražimo na njej manjšo drobno seseklano čebulo, dodamo dve jedilni žlici moke, prepražimo ter zalijemo s toplo vodo toliko, da se gladko razkuha. Temu prežganju zatem dodamo kuhan fižol, krompir in zelje vse z vodo vred (če je te preveč, je nekaj odlijemo). Jed odišavimo s strtim česnom, lovorjevim listom, svežim paradižnikom ali žlico paradižnikove mezge, solimo ter pustimo, da dobro prevre, zatem z joto postrežemo.

Vampi po primorsko

Kilogram vampov kuhamo z jušno zelenjavo in lovorjevim listom do dve uri. Lahko že prejšnji večer. Še bolje je seveda, če dobimo vampe že kuhane. Kuhane vampe zrežemo na tanke rezance. Na vročem olju precvremo 5 dkg zrezane prekajene slanine in 1 seseklano čebulo, dodamo tri stroke strtega česna in nekaj sesekljanega zelenega peteršilja. Ko se čebula napne in zabela zadiši, dodamo zrezane vampe, jih solimo, popramo in pražimo kakšne četrť ure. Zatem dodamo tri žlice paradižnikove mezge in 5 dkg naribanega sira parmezana. Dobro premešamo in z vampi, ki smo jih tudi povrh potresli z naribanim sirom, postrežemo.

Polentina

25 dkg surovega masla mešamo s 30 dkg sladkorne sipe 20 minut, nato dodajamo v presledkih drugo za drugim 8 jajc in mešamo deset minut, nazadnje primešamo 25 dkg moke, nekaj nastrgane limonine lupinice, žličico ruma (in za nožev konico pecilnega praška. Polentino spečemo v pomasčenem in pomokanem pekaču. Pečeno posipljemo s sladkorjem in zrežemo na rezine.

Konec leta

Debelo jabolko rdeče pobarvam,
na dvanajst koščkov ga zrežem
in dvanajstim otrokom
s krhli postrežem.

Ham! Jabolka ni več.

Otroci si gledajo prazne dlani...
Kaj bi! V kleti je polno jabolk,
v življenju še polno lepih dni!

Neža Maurer

Tone Seliškar

VEVERICA

Skupina partizanov je v globokem
snegu omagala. Našli so zavetje pri
starem gozdarju in si odpočivali.
Toda s sabo so nosili važno sporo-
čilo za brigado in morali bi koj na-
prej. Tedaj se je opogumil Matevžek,
najmlajši, in rekel, da bo sam od-
nesel sporočilo. Res se je podal na
težavno pot.

Hodil je in hodil, dokler ni utrujen
in lačen onemogel in omahnil v
sneg. In ko je tako zapuščen in ža-
losten čemel pod košato smreko, je
nenadoma padel predenj oreh, takoj
za njim pa še eden. Za orehom je
švignila veverica navzdol, a ustraši-
la se je Matevžka, skočila je na dru-
go smreko in izginila. Matevžek pa
je obračal oreh v prezebljih rokah.
Ko ga je strl, v njem ni bilo več
jedrca. Oh, pa kako prav bi mu pri-
šla pest orehov!

Tedaj ga je prešinil imeniten domi-
slek, pogumno se je nasmehnil in
začel plezati na smreko. V trhlini
debela je bila globoka luknja, in ko
je segel z roko vanjo, je otipal ore-
he. Veveričina zimska zaloga! Natla-
čil si je vse žepe in ko je spet sedel
pod smreko, jih je pričel tretji in si
je s slastnimi jedrci potešil lakoto.
Telo mu je oživel, pogumno je za-
gazil v sneg in zdaj je šlo mnogo
laže. Gazil in gazil je in proti večeru
je bil v brigadi.

Komandant ga je pohvalil in ko si je
Matevžek odpočival v topli kmečki
izbi, je mislil na veverico, ki ga je
rešila iz gozda. Seveda veverica tega
ni vedela, toda Matevžku se je ven-
dar tako zdelo, kot bi bila veverica
vedela za njegovo stisko in mu pri-
šla pomagat. Še v sanjah jo je videl,
kako sedi na smreki in mu meče
orehe.

Ko se je zbudil, je hvaležno vzklik-
nil:

»O, ti dobra veverica!«

Branka Jurca:

Pozimi pa rožice ne cveto

Tata je bil doma, sedel je na stolici
in se pozibaval. Jaz sem sedela v
njegovem naročju. Ogenj v štedilni-
ku je prasketal. Snežilo je in večeri-
lo se je.

Oče je prižgal pipo in puhnil moder
dim vame, v uho in v lice. Odmak-
nila sem se in ga pogledala: tátove
temne oči so sijale naravnost vame.
Brki pod nosom so bili poravnani,
čopaste obrvi so se vzpele v dva
loka, oči so se mi nasmihale.

»No, pnče, me imaš kaj rada?«

Pogledala sem ga še enkrat. Tata
me ima rad! Privila sem se mu in
rekla:

»Imam!«

»Že že, ampak koliko?«

»Tolikooo!« sem rekla in zapotegnila
na široko o.

»Jaz bi pa rad vedel, koliko! Povej!
Za tvoj las?«

Ozrla sem se za njim. S pleč mi je
vzel tenak svetel las, ki mi je izpa-
del, in mi ga poddržal pred nosom.

»O, ne! Več!«

»No, pnče, koliko? Za ta moj prst?«

Pogledala sem za njim, kje ima me-

ro. Skrčil je kazalec in mi ga pomo-
lil pred oči. Porinila sem prst in
roko od sebe in povedala:

»Več, več, več!«

Oče pa znova:

»Koliko, pnče? Za ped?«

»Kje je ped?« sem vprašala in se
ozirala za očetom.

Tata je razprl palec in kazalec in mi
pokazal, koliko meri njegova ped.

Ali ped je ped, ljubezen pa je lju-
bezen, ne da se meriti ne z lasom,
ne s prstom in ne s pedjo.

»Več!«

»A koliko? To bi rad vedel?«

Vzpela sem se na noge, stegnila
sem se visoko, tudi roke sem steg-
nila in zaklicala:

»Do zvezd!«

Klecnila sem. Tata me je požgečkal
in zasmejala sva se. Bila sem zado-
voljna. Do zvezd!

»O, ti moje pnče!«

Tata se je ozrl skozi okno. Še ved-
no je snežilo.

»Ohoho!« je rekel oče, »kako do
zvezd. Zunaj sneži... Poglej!«

Pogledala sem še jaz skozi okno.
Zagledala sem snežinke. Neslišno so
naletavale. Nisem se pustila.

»Vseeno do zvezd!«

Nevidno predivo mraka in noči nas
je zapredlo v molk. Tata je postavil
stolico trdno na tla in posadil na

drugo koleno še Cirila. Oba sva ja-
hala na očetovih nogah v snežni me-
tež.

»Zdaj pa zapojmo!« je predlagal oče.

»No, katero?« je vprašala mama.

»Tisto: Pozimi pa rožice ne cveto.«

In smo jo zapeli:

Pozimi pa rožice ne cveto,
kaj pa, oj dekle, za pušelček bo.

Dolga je vrsta knjig, ki jih je Branka Jurca
napisala za otroke. Napisala je zgodbe za
najmlajše, pa za tiste, ki že hodijo v šolo
in radi prebirajo vesele in napete zgode in
nezgode svojih sovrstnikov. Zgodbo »Pozimi
pa rožice ne cveto« pa smo vzeli iz knjige
»Rodiš se samo enkrat«, ki je namenjena
otrokam od dvanajstega leta naprej pa tudi
odraslim. V njej nam pisateljica z veseljem,
šegavim peresom opisuje svoje otroštvo od
rojstva pa tja do tistega neznanega hrepene-
nja, ki mu pravimo »prva ljubezen«, otroštva,
ki je poznalo tudi lakoto in pomanjkanje, a
ga je zlatila in toplila družinska ljubezen in
neusahljiva šegavost, ki je nista zamorila
ne pomanjkanje ne trdi, neusmiljeni vojni čas.

Krožek mladih dopisnikov

Moje počitnice

Na počitnice smo se peljali z avtom v Jugoslavijo. Nekaj časa smo bili na morju, potem smo šli z mamico, atijem in sestro Mojco k stari mami na Kog pri Ljutomeru. Na morju sem se učila plavati. Najboljše pa je bilo za Mojco pri stari mami, ker se je lahko igrala z živalmi. Zdaj smo spet na Švedskem, kjer hodim v šolo.

Tanja Gruber
Göteborg, Švedska

TANJA Gruber 2C

Jesen v tujini

Tudi v te kraje je prišla jesen. Listje je rumeno in rdeče in počasi odletava od drevja. Od nas se poslavlja za to leto vsa narava. Dnevi so hladnejši, posebno tu v Schwarzwald, kjer stanujemo mi. Želeli bi še sonca, saj mamica pripoveduje, da je bila jesen v domovini mnogo lepša in bolj vesela. V naših krajih ni sadovnjakov in vinogradov. Le visoke in košate smreke povedo vsakomur, da je v Schwarzwald, ki je skoraj podoben našemu Pohorju v Sloveniji. V tujini smo prikrajšani za lepote jeseni, ne obiramo sadja, ne trgamo grozdja in ne skačemo po travnikih. Vsega tega si želimo. Bojim se, da ne bomo prerasli in se prepozno vrnili v domovino. Doma smo štirje otroci in jaz sem najstarejša. Mirni in tihi smo, ker tako zahteva tu red, mi bi pa radi skakali, se veselili. Le v domovini nas čaka prostost in pomlad.

Marija Knavs, učenka 8. razreda
slovenskega pouka v Calwu

Nedeljsko popoldne

Nedelje se vedno veselim. Takrat smo vsi doma. Mamica kuha, atek si najde svoje delo, jaz se dopoldan učim, Rezika pa riše. Včasih dovoli atek, da gledava televizijo.

Po kosilu gremo vsi štirje skoraj vsako nedeljo na sprehod. Med tednom nikoli ne moremo nikamor. Atek in mamica delata ves dan. Z Reziko sva sama doma. S sestro ob nedeljah skačeva in se loviva. Rezika se rada smeji. Jaz ji rad nagajam. Vesela sva, ker smo vsi štirje skupaj. Ko bomo doma,

Naš »krožek« radi prebirajo tudi v Ameriki. Zanj so nam poslali fotografijo Richard, Lorena in Frank Trebar iz kraja Wickliffe, Ohio, v ZDA. Takole so se letos fotografirali v osrčju slovenskih gora.

ne bova pustila mamice več delati. Če bo pri naju, bova srečna.

Tkalčič Jožek, 3. r. slovenskega
pouka na Degerlochu

V Sindelfingnu varčujem

Zelo se veselim dneva varčevanja, to je 31. oktobra. Moje prihranke odnesem sama na banko. Tam dobim tudi majhno darilce ob dnevu varčevanja. Potem pa spet z veseljem hranimo drobiž, da polnimo z njim svoj hranilnik.

Kati Rotar
Sindelfingen

Rada bi hišico ob morju

Sem Erika Sprajcer, slovenska deklica. S svojimi starši živim že mnogo let v Nemčiji. Obiskujem z bratcem Jožetom tudi slovenski pouk. V šolo hodim rada. Slovensko tudi govorim, le pišem težko. Letos sem bila že drugič med počitnicami na morju. Zdravnik vedno svetuje mojim staršem, da preži-

vim počitnice ob morju. Večkrat sem prehlajena in bolna. Na morju upam, da se bom pozdravila. Toplo sonce me vso ogreje in zadovoljna sem že zato, ker sem v domovini.

Ob morju pri Ankaranu in Kopru sem videla mnogo lepih obmorskih hišic. Kako rada bi imela eno! Vsako leto bi prihajala tja. Ko bi končala šolanje, pa bi se odpeljala za vedno v domovino, na morje v svojo hišico.

Erika Sprajcer
Sindelfingen

Kupil si bom kolo

Vsak teden dobim od mojih staršev nekaj žepnine. Od tega denarja nekaj zapravim. Ostalo dam v hranilnik. Če mi kdo podari denar, ga tudi vržem v hranilnik. Ko bo moj hranilnik poln, ga bom nesel izprazniti na banko. Za moj denar si bom kupil lepo dirkalno kolo.

Aleksander Penz
Sindelfingen

V Nemčiji varčujem

Ime mi je Mojca. Hodim v slovensko šolo na Degerlochu. Vsak petek pripeljem s seboj tudi sestro Sabino. Stara je 5 let. Moja učiteljica me je prejšnji petek pohvalila zato, ker nikoli ne manjkam pri pouku, čeprav se s sestro pripeljeva daleč in morava do šole dvakrat presedati s tramvaja na tramvaj.

Učiteljica nam je povedala, da je mesec oktober posvečen nam otrokom, pa tudi to, da je to mesec varčevanja. Mnogi v razredu sprva nismo razumeli te besede. Vemo pa, kaj pomeni »šparati«.

Dinarje v domovini hranim za počitnice. Letos bi rada šla na morje. S prihranjenimi markami pa bi si rada kupila pony. Vzela bi ga s seboj v domovino in ga pokazala svojim sestričnam.

Mojca Kovačič, učenka 5. razreda
slovenskega pouka na Degerlochu

Risba šestletnega Matjaža Božiča s slovenske šole v Degerlochu

Iskrini izdelki široke potrošnje

Znaten del proizvodnega programa Iskre, največjega jugoslovanskega proizvajalca na področju elektromehanike, telekomunikacij, elektronike in avtomatike, obsegajo izdelki široke potrošnje.

K elektrotehničnim izdelkom široke potrošnje prištevamo predvsem aparate za gospodinjstvo, radio in TV sprejemnike, gramofone, električno ročno orodje in druge električne pripomočke s katerimi si pomagamo pri vsakdanjem delu in razvedrilu.

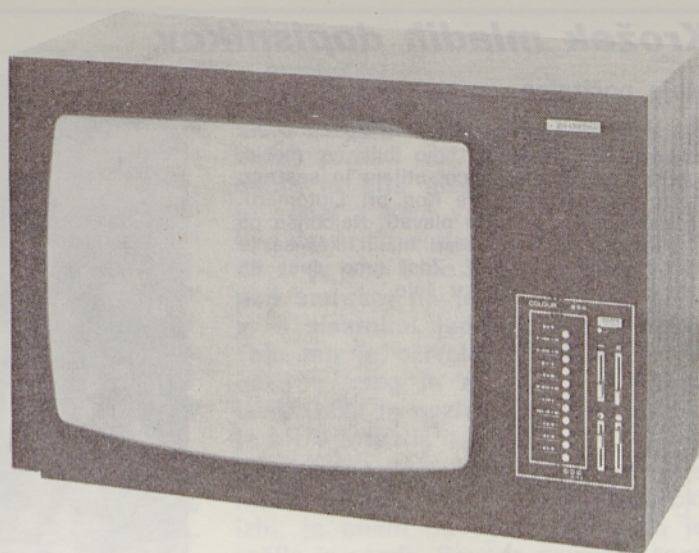
Kljub močni konkurenci domačih, predvsem pa uvoženih izdelkov te vrste, je Iskri uspelo, da se je z njimi na tržišču zelo uspešno plasirala. Zahvala gre predvsem Iskrinim strokovnjakom, ki neprestano izpopolnjujejo in dopolnjujejo proizvodni program, in s tem zagotavljajo izdelkom visoko kvaliteto ter sodobno obliko, z velikoserijsko proizvodnjo pa znižujejo proizvodne stroške in s tem ceno izdelkov. Da prizadevanja za proizvodnjo čim kvalitetnejših izdelkov niso bila zaman, priča dejstvo, da so Iskrini izdelki cenjeni tudi v tujini.

Zabavna elektronika

Iskrini izdelki zabavne elektronike imajo bogato tradicijo. Proizvodni program zajema več tipov radijskih sprejemnikov, gramofonov v mono in stereo tehniki, barvastih in črno-belih televizorjev itd., posebej pa je treba omeniti model radijskega sprejemnika z oznako SAVICA in barvni TV sprejemnik PANORAMA '73. SAVICA je popolnoma transistoriziran radijski sprejemnik, sodobno oblikovan, s kvalitetnim sprejemom programa na vseh treh valovnih območjih (UKV, KV, SV). Lahko ga dobimo kot samostojen radijski sprejemnik, ali pa z vgrajenim gramofonom ali kasetnim magnetofonom. PANORAMA '73 je barvni televizor. Je v celoti transistoriziran, odlikuje pa ga zelo čista slika v naravnih barvah.

Gospodinski aparati

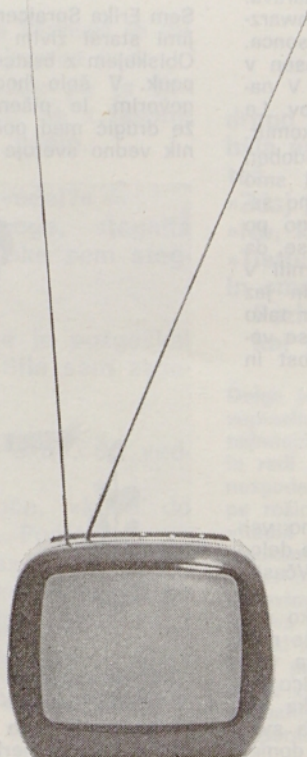
Večino gospodinskih aparatov izdeluje Iskra v kooperaciji s priznanimi tujimi partnerji. Sesalnike, stepalnike in univerzalne čistilnike z angleškim Hooverjem, sokovnike, mlinčke za kavo, brivnike itd. z zahodnonemškim Braunom itd. Ti izdelki so na našem trgu zelo iskani in Iskra, kljub nenehnem pospeševanju proizvodnje, komaj dohaja potrošnje.

Električno ročno orodje

Iskrin proizvodni program električnega ročnega orodja se še vedno širi. Tudi na tem področju sodeluje z renomiranimi tujimi proizvajalci, kot je npr. nizozemski Skil. Za široko potrošnjo je najbolj pomembno električno ročno orodje, ki ga imenujemo orodje za dom in obrt: »KOMBI« garniture, ki poleg osnovnega orodja — električnega ročnega vrtalnega stroja, vsebujejo tudi priključke, ki omogočajo obdelavo (žaganje, brušenje, vrtanje, poliranje itd.) materialov vseh vrst, vrtalni stroji različnih moči in velikosti, električne ročne škarje, sekalniki pločevine, brusilni stroji različnih izvedb, krožne žage, vibracijski vrtalni stroji za obdelavo trših materialov itd.

Poleg omenjenih izdelkov zajema Iskrin proizvodni program tudi električne pripomočke, ki so takorekoč že postali artikli široke potrošnje. To so: avtomatski telefonski aparati, polnilniki avtomobilskih akumulatorjev, TV in UKV antene itd. Trgovska mreža za prodajo Iskrinih izdelkov široke potrošnje zajema celotno Jugoslavijo, prek zastopstev pa tudi več evropskih, azijskih in ameriških držav.

TEKO

Prodaja za devize s popustom!

Ko opremljate svoj dom, ne izpustite ugodne priložnosti za nakup s popustom:

- litoželezni kotel za centralno kurjavo »Ideal standard« (Zah. Nemčija)
popust 8 %
- trajno žarni štedilniki in peč »Küppersbusch« (Zah. Nemčija)
popust 8 %
- toaletne omarice in pribor »Allibert«
popust 5 %
- električno ročno orodje s priključki za razna opravila »Black & Decker« (Anglija)
popust 5 %
- ostalo blago —
popust 2 %

Plačila z nakazilom, bančnimi čeki ali osebno v gotovini s predložitvijo potnega lista in z delovno vizo v naši prodajalni

TEKO

61000 LJUBLJANA

Trg OF št. 15 (pri želez. postaji)

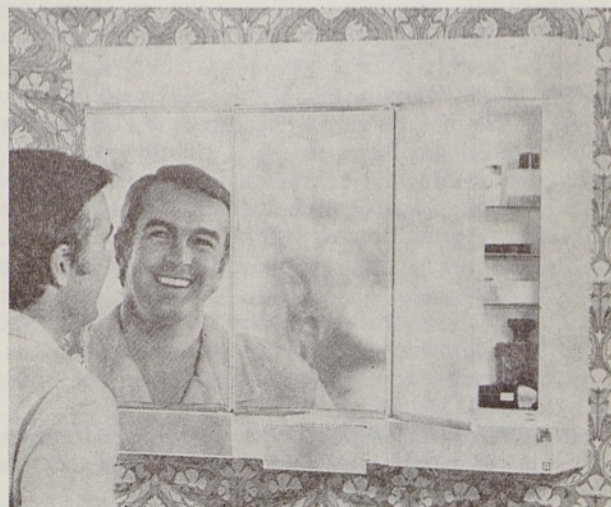
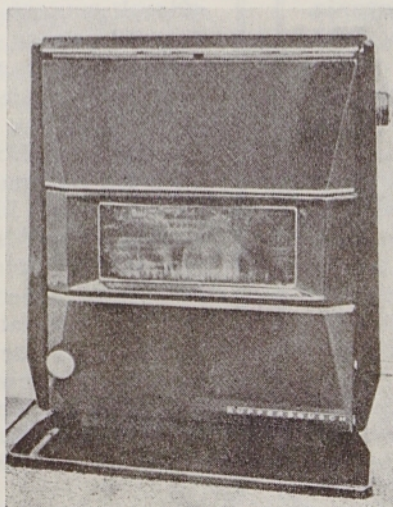
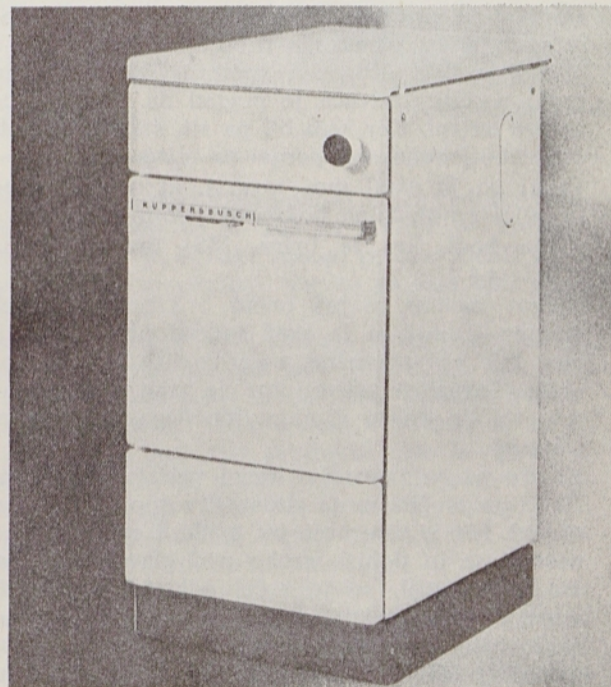
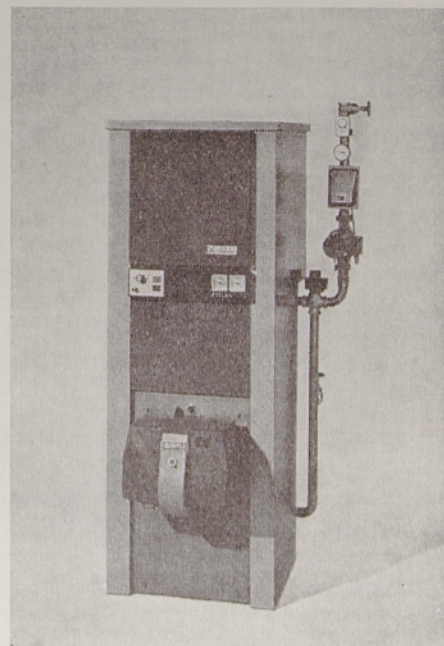
Tel. št. 312-104

Št. dev. računa:

50100-620-107-3096/865

Ljubljanska banka, Ljubljana

TEKO

Gosposvetsko polje

ODLOMEK iz zbirke »Od Kotelj do belih vod«

Svetá, med katerimi sem bil, dotihmal pravzaprav še nisem poznal. S kmetov sem pač poznal razne betežne berače in nekaj takih ljudi, ki so jih doma imenovali posvetnjake in ki so pri ljudeh veljali za delomrzneže ter poklicne postopače. Nekaj več tega sveta sem srečal na svojem potovanju za srečo. Sedaj pa sem naenkrat bil med samimi takimi.

Gostje se zame sprva sploh niso brigali. Gotovo so bili vajeni novih ljudi, ki so prihajali sèm ter spet odhajali. Naenkrat pa sem opazil, da me od sosedne mize neki močan, mlad človek čudno gleda. Skraja me to ni motilo, kmalu pa sem se prepričal, da njegove oči strme na moje prsi. Preden sem se zavedel, da opazuje veliko, srebrno verižico, ki sem jo imel pripeto na telovniku, je mož že vstal, pokazal s prstom na moje prsi in rekel z neprijaznim, skoraj malo izzivalnim glasom:

»Kaj pa ta tukaj dela?«

Postalo mi je vroče. Verižica z uro, ki sem jo nosil pri sebi, je poleg tesaškega orodja dediščina mojega strica in mi je bila dragocen spomin. Bil sem edini s tako rečjo v sobi. Izzivača je pogled na to moje bahavo bogastvo izzival. Ker sem bil pa sit, sem se nevedoma morda še bolj bahavo napenjal za mizo.

Tedaj pa je vstal moj tovariš, ki me je pripeljal sem, in dejal z odločnim, pokroviteljskim glasom:

»Tiho bodi, kaj te briga. Moj tovariš je naš, kakor si ti...«

Njegov nastop je pri onem brž povzročil veliko spremembo. Takoj se je spet spustil na sedež, njegove oči niso bile več sovražne, njegovo lice je postalo pomirljivejše. Tovarišev nastop me je znova opogumil; zavedel sem se, da imam v njem močnega, zelo veljavnega zaščitnika.

Kmalu pa se je tudi v meni pričelo nekaj spreminjati. To je povzročila moja sitost. Prvotno na to nisem utegnil misliti, ker je vsa moja bit težila k enem samemu cilju: nasititi se in dobiti streho nad glavo. Zdaj pa, ko sem vse to dosegel, se je začel oglašati rahel odpor proti moji družbi. Začel sem si domišljati, da ne spadam vanjo, da sem boljši kakor ti gostje okrog mene. Naposled le lahko grem domov, čeprav je ta dom tudi trd in siromašen. Ta zavest mi je šla tako v glavo, da sem začutil do svojih tovarišev neko vzvišeno pomilovanje. Ko pa sem se obenem spomnil svojih zeksarjev v žepu, mi je postalo grenko pri srcu...

Ker sem s svojim imetjem bil čisto pri koncu, sem napel vse sile, da bi našel kako delo. Tekal sem po mestu od zgodnjega jutra in spet obletal vse tovarne in delavnice. Toda nikjer me niso sprejeli. V industriji je bila nekaka mrtva doba. Marsikje sem se ponujal za hlapca, vendar brez uspeha.

Ko sem bil že čisto obupan, se mi je nenadoma vendar prikazala sreča. Prišel sem do celovške klavnice in si ogledoval snažno, moderno poslopje. Pred vhodom se je sprehajal vratar s kapo na glavi ter me po strani opazoval. Naenkrat je pristopil k meni ter me vprašal:

»Ali nimaš dela?«

»Pravkar ga iščem, gospod,« sem hlastno odgovoril. Vratar je nekaj zamrmral in me še meril z očmi.

»Hm, ali znaš ravnati z živino?«

»Znam, doma sem bil pri živini.«

»Ali znaš kidati gnoj?«

»Znam...«

Njegov glas se mi je zdel malo prezirljiv in me je osupnil.

»Daj knjigo!«

Prelistal je mojo še skoraj popolnoma novo delavsko knjižico, si prikimal, potem pa rekel:

»Pojdi z menoj!«

Odginal me je v pisarno. Predstavil me je nekemu razmeroma še mlademu gospodu z besedami:

»To bi bilo nekaj za nas.«

Z uradnikom sva ostala sama. Pisarna je bila svetla in prijazna ter je že sama po sebi vzbujala upanje. Uradnik je listal po moji knjižici; ko je to končal, se je z nekako zagonetnim obrazom obrnil k meni.

»Od kod pa si?« Govorila sva nemški.

»Iz Kotelj,« sem odgovoril strahoma.

»To vem,« se je zganil gospod. »Mislim namreč, kaj si...?«

»Kaj... kmečki sin, pravzaprav kajžarski...«

»Tudi to se vidi v knjižici. Kar bi rad vedel, je: ali si Slovenec ali Nemec...?«

Strmel je vame z bodečimi očmi.

Vprašanje mi je sprva zaprlo sapo; nikoli se mi še sanjalo ni, da me bo kdo pri iskanju dela kaj takega spraševal. Ko sem se spet znašel, sem odločno odgovoril:

»Slovenec sem, saj še kaj prida nemški ne znam...«

Bil sem prepričan, da bo moj odgovor uradniku zadoštoval, vendar sem se korenito motil. Mož je spet nekaj časa obračal knjižico, preden se je znova obrnil k meni.

»Slovenec si — ali nisi nemara Vindišer? V tvojem kraju živijo Vindišerji...«

Brez premisleka sem s trdim glasom rekel:

»Jaz nisem Vindišer, temveč Slovenec. Pri nas živimo Slovenci...«

»A tako! Potem pa zate tukaj nimamo dela. Mi smo mestno podjetje.«

Njegov glas je bil zloben, odkrito sovražen, ko mi je vračal knjižico. Potem me ni več pogledal. Zapustil sem pisarno, ko da bi se bil v njej napil žganja. Bil sem tako zmešan, da nisem mogel zbrati svojih misli. V glavi mi je vrelo, po meni je gomazelo neko pekoče, nevarno razburjenje, ki mi je slepilo oči. Niti opazil nisem, da stojim že pri vratarju. Naenkrat zaslišim dobrohoten glas:

»No, kaj je, ali si sprejet?«

»Nisem...«

»Zakaj pa ne...?« Glas je bil začuden.

»Zato ne, ker sem Slovenec...«

Iz mene je krčevito bruhnilo. Vratar je tlesnil z dlanmi in se mi zakrohotal.

»Človek neumni, zakaj pa nisi rekel, da si Nemec.«

Zapustil sem ta nesrečni, sovražni kraj, ne da bi se bil ozrl, in izginil po cesti. Bil sem bolj razburjen kakor jezen, bilo me je sram. Delo, ki sem ga že imel v rokah, se mi je na tak čuden način naenkrat izmuznilo iz njih. Sram me je bilo ne zavoljo mene, temveč zaradi tistih, ki so me vrgli na cesto. Ker sem bil Slovenec, torej nisem bil vreden, da bi kidal gnoj v mestnih hlevih, opravljal najnižje delo! Vsega tega nisem mogel prav verjeti. Sam sebi sem se zdel neznansko smešen in neboljen.

Ponižanje me je gnalo iz mesta. Vse ceste so mi postale pretesne, prekratke. Zdelo se mi je, da mi ljudje z obraza berejo, kaj se mi je zgodilo. Moral sem ven, v široko naravo, da bi mi prsi ne počile. Dan je bil lep, od sonca že ves prežarjen in pregret. Zrak je bil miren, pravi sušev zrak. Bregovi na severni strani mesta so že na lahko zeleneli, svet na južni strani mesta pa je bil še

Slovenska pokrajina je vedno slikovita, morda pozimi, v snegu še bolj kot v drugih letnih časih.

Foto: Ančka Tomšič

truden in dremoten. Nad širnim celovškim poljem, ki se je na vzhodu stapljalo s široko Podjuno, se je na lahno zbirala prosojna barva, v kateri se je slikala vedrina koroškega neba. V to širino so praznično strmeli Obir, Košuta, Baka, Stol na jugu, Svinja na vzhodu in Dobrač na zahodu ter še drugi gorski orjaki.

Brez premisleka sem šel dalje po cesti. Ni me zanimalo, kam pravzaprav grem, le iz mestne tesnobe me je gnalo. Naposled je mestni šum ostal daleč za menoj. Pred menoj se je med položnimi griči vila cesta dalje proti severu. Tu sem bil samotni popotnik in postalo mi je lažje. Začel sem prosteje dihati. Dokler sem bil še v mestu, so se mi kljub razburjenosti sem in tja še prav na rahlo vrivale v možgane besede klavniškega vratarja: »Bedak, zakaj pa nisi rekel, da si Nemec...« Imel bi stalno službo, majhno sicer, a tako, ki bi ti odprla trdno pot navzgor, k napredovanju. Ta strupena misel me pa ni mogla obvladati, ker sem jo vselej hitro potlačil. Tu zunaj sem se spet začutil močnega in samozavestnega. Zdelo se mi je neskončno prav, da se nisem uklonil, da se nisem hotel prodati za tako nesramno ceno, s katero bi sam sebe zatajil. Bil sem tako zadovoljen sam s seboj, da sem pri tem pozabil na vse drugo, tudi na svoj obupni položaj.

Tako sem hodil morda uro, morda dve, ko sem naenkrat zagledal na desni strani nad cesto veliko cerkev z vasjo. Videl sem to podobo prvič v življenju, a sem takoj spoznal, da so to Svatne (Gospa sveta). Zdrznil sem se. O Svatnah sem že bral v naših domačih knjigah, a tudi iz pripovedovanja starih ljudi, ki so včasih romali sem, so mi bile znane.

Sedaj sem stal tu pred njimi, samotni popotnik sredi ceste, ki ga brez cilja žene dalje. Veličastna podoba »Svaten« me je vsega prevzela in me prikovala prednje. Pred menoj se je odpiralo lepo Gosposvetsko polje. Zgodovina tega kraja, kolikor sem jo poznal, je vstala pred menoj

v vsej svoji živosti. Tukaj so si nekdanji naši predniki volili svoje voditelje. Takrat še ni bilo ne grelnic ne mestnih klavnic, ne tega, kar je že tako zgodaj pričelo tlačiti mojo zavest človeške enakovrednosti. Vse to pa sem bolj slutil kakor razumel.

Sredi Svaten sem postal spet močan. Pred nekaj urami sem prebil veliko preizkušnjo tako dobro, da me zdaj ni bilo treba biti sram pred zgodovinsko podobo Svaten. V meni je rasel ponos. Govoril sem z ljudmi, ki so se sami ali pa že njih predniki prodajali celovški gospodi za kidovne vile, za dobre službe, za hiše in posestva, za ugodje in blaginjo tega sveta. Ali to me ni bolelo, čutil sem se vzvišenega nad njimi, sluteč, da bo prišel čas, ko bodo za svoj oportunizem dajali obračun.

Tu na tem polju sem premleval vse svoje mladostne občutke, vse, kar sem doživel zadnje tedne. Pritrdil sem si, da me je razočaral hotel Trabesinger, da me je razočarala tudi tista velika palača v Vetrinjskem obmestju s svetim Mohorjem na pročelju. Le grelnica se mi je omilila, kolikor sem v njej našel človeškega čuta. In da me ni povsem osvojila, sem si ves presrečen priznal ravno tukaj. Odšel bi bil s Falaričem in bi bil morda izgubljen. Nisem spadal ne sem in ne tja. Slutil sem drugo pot. Kar na hitro sem se odločil:

»Domov...«

Nikamor drugam kakor domov. Pomisleki, da se vračam opeharjen za srečo, o kateri sem sanjal, da se bom vrnil osramočen, so splahneli. Domov se moram vrniti, še nocoj, takoj, dve kroni imam še pri sebi, ki me spet pripeljeta na trdna tla. To je rešitev. Doma bom delal, doma bom rasel, doma se bom boril proti krivicam, proti temu zasovraženemu mestu... In ne meneč se za glad in za utrujenost, sem jo ves prerojen mahnil nazaj v Celovec.

Takrat sem prvič v življenju videl Gosposvetsko polje. Drugič sem ga videl ravno dvajset let pozneje...

Zavarovalnica SAVA

ZAVAROVALNICA IN
POZAVAROVALNICA SAVA
VAM ŽELI OBILO POSLOVNEGA
USPEHA V NOvem LETU 1974.
VABI PA VAS, DA SE ZA VSE
ZAVAROVALNE PRIMERE
OBRAČATE NA POSLOVNE
ENOTE ŠIROM NAŠE
DOMOVINE, KJER VAM BODO
PO NAJUGODNEJŠIH TARIFAH
NUDILI POTREBNO
ZAVAROVALNO ZAŠČITO.

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero^x

aero
celje

KEMIČNA IN GRAFIČNA INDUSTRIJA

POZDRAV NAŠIM ROJAKOM PO VSEM SVETU IN NAJ-
LEPŠA NOVOLETNA VOŠČILA!

ČZP Kmečki glas

LJUBLJANA

vam priporoča naslednje svoje knjižne izdaje in publikacije:

A. Periodične publikacije:

- tednik »KMEČKI GLAS« je časopis namenjen ljudem na slovenskem podeželju
- revija »SODOBNO KMETIJSTVO« je strokovna revija za pospeševanje kmetijstva, živilstva in gospodarstva ter izhaja enkrat mesečno
- mesečna revija »MOJ MALI SVET« je namenjena vsem, ki imajo radi lepo okolje, se ukvarjajo z malimi živalmi, gojijo cvetje, vrtove ali hodijo na izlete v naravo.

B. Strokovne knjige

- Praktično gnojenje
- Gojenje v kmečkem gozdu
- Pitanje govedi
- Ureditve vinograda
- Pridelovanje krme
- Dosuševanje sena
- Živinozdravstveni nasveti
- Ureditve kmečke kuhinje
- Stroji za spravilo krme
- Pesek in spravilo lesa
- Črni ribez

Knjige so namenjene kmetovalcem in so pisane v poljudno-strokovnem jeziku. Napisali so jih priznani slovenski kmetijski strokovnjaki.

C. Leposlovne knjige:

Minka Krvina: NA STRANSKEM TIRU
Ivan Sivec: KDAJ BO SNEG SKOPNEL

Magda Stražišar: CIGANKA

Magda Stražišar: SKRIVAČ I., II. in III. del

Alojz Ravbar: KDO JE IZDAJALEC

Leposlovne knjige opisujejo življenje na vasi in so prijetno branje.

Naročila sprejema in priporoča:

ČZP KMEČKI GLAS
LJUBLJANA, Miklošičeva 4

DRAGI BRALCI! Naročila za

Slovenski koledar 1974

Koledar za Slovence po svetu sprejema

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in naši zastopniki po vsem svetu

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA

2657-59 So. Lawdale Ave.

CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.

6419 St. Clair Ave.

CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE

591 E. 185 St.

CLEVELAND, Ohio 44119

• • •

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,

čitljivo izpolnite

in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

.....

.....

.....

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

.....

Spominski koledar december 1973

2. 12. 1972 so Slovenci v Göteborgu na Švedskem ustanovili Slovensko kulturno društvo France Prešeren.

3. 12. 1800 je bil v Vrbi na Gorenjskem rojen slovenski pesnik France Prešeren.

3. 12. 1965 je v Lievinu v Franciji umrl Jurij Artič, častni predsednik Združenja Jugoslovanov v Seaverni Franciji.

5. in 6. 12. 1942 je v ZDA zasedal Slovenski narodni kongres, na katerem je bil ustanovljen SANS (Slovensko ameriški narodni svet).

5. 12. 1936 je bil v Clevelandu ustanovljen slovenski moški pevski zbor Slovan.

11. 12. 1918 je v Ljubljani umrl slovenski pisatelj Ivan Cankar.

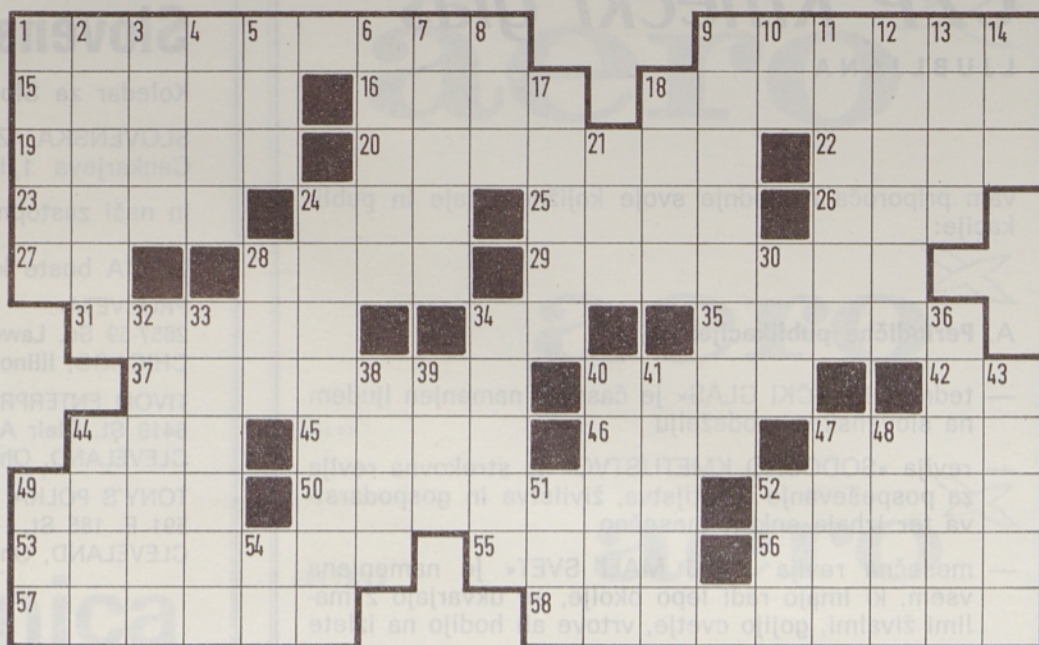
11. 12. 1926 je bilo v Aumetzu v Franciji ustanovljeno Slovensko delavsko društvo.

19. 12. 1926 je bila v ZDA ustanovljena Slovenska ženska zveza.

22. 12. praznujemo v Jugoslaviji Dan jugoslovanske armade.

28. 12. 1789 so v Ljubljani prvič uprizorili igro Tomaža Linhartar »Županova Micka«.

Križanka

VODORAVNO: 1. do kolena segajoče otroško obuvalo, 9. zvišan del odra, 15. mornar, ki ravna s krmilom, 16. velika, arhitektonsko lepa veža, 18. ogleduhinja, špijonka, 19. starogrška boginja modrosti in umetnosti, hči boga Zeusa, 20. krvoločna, tigru podobna zver iz družine mačk, 22. sodoben izraz za močno ritmično plesno glasbo, 23. z vrvjo ograjeno borišče boksarjev, 24. barva kože, polt, 25. Ober, 26. kratica za »italijansko liro«, 27. različna so-glasnika, 28. oklepno bojno vozilo, 29. del Ljubljane; tudi mesto na Koroškem severno od Celovca (Sankt Veit), 31. pomladni mesec; tudi roman Mire Miheličeve, 34. osebni zaimek, 35. slavnostna ali obredna oprava cerkvenih ali svetnih mogočnikov, 27. družina južnoameriških zelo počasnih drevesnih živali, ki preživijo skoraj vse življenje obešene na veje, 40. zemlja, 42. avtomobilska oznaka Kotor, 44. čarovnik, razlagalec sanj, vražar, 45. vodja priljubljenega slovenskega narodnozabavnega ansambla (Lojze), 46. oblika rastlinskega razcveta, 47. znižanje gladine vode, 49. značilna tvorba, ki služi razmnoževanju in razširjanju rastlin; sperma, 50. najdaljša in najtežja tekaška disciplina (42,2 km), 52. starogrško mesto na Halkidiki, 53. učeni mož, znanstvenik, 55. krava rdeče barve, 56. prikazovanje slik med spanjem, sen, 57. zvezna državna enota v Švici, 58. ptica pevka, ki živi po odprtih planjavah.

NAVPIČNO: 1. izvrženo ali manjvredno blago, izmeček, 2. izrit kupček zemlje, 3. dobro ali slabo preroško znamenje, 4. stopnja v razvrščenju, urejeni celoti, 5. razdobje, vek, 6. slovenski pisatelj, avtor povesti »Ovčar Marko« in zgodovinskega romana »Bobri« (Janez, 1891—1966), 7. kratek, zvoneč kovinski glas; tudi denar (drobiž), 8. ilovica, 9. porušenost, 10. medmet začudenja, veselja, 11. glavno mesto in pristanišče republike Irske (irsko Baile Atha Cliath), 12. znameniti Vergilov ep, ki opisuje beg trojanskega junaka Eneja iz goreče Troje v Italijo, 13. velika, močno sploščena »električna« morska riba, 14. kradljivec, zmikav, 17. hudodelci v vele mestnem podzemlju, zlasti v Parizu, 18. ptič s čvrstim kljunom in često krakajočim glasom, 21. pozdrav pri starih Rimljanih, 24. čarobno, vražno sredstvo, ki naj pri naša imetniku srečo in ga varuje zla, 28. ime hrvaškega književnika Ujevića, 30. nasad poleg hiše, 32. goreči plini ali pare, zubelj, 33. vladarjev namestnik, na primer zaradi vladarjeve mladoletnosti, 34. namestnik v duhovniških slu-

žbah, 36. izdelovanje tkanin, 38. železniška kompozicija, sestav več vagonov, 39. nekdanji slovenski vladarski naslov, 40. glas pri udarcu dlani ob dlan, 41. ranocelnik, 43. odtekanje, 44. zadnji, spodnji del noge, 47. nekdanji lahki poljski konjenik, oborožen s sabljo, pištolo in kopjem, 48. nemška pasma psov, večinoma s kratkim gobcem, 49. češki skladatelj, violinist in glasbeni pedagog (Josef, 1874—1935); tudi sukanje, 51. posebna barva za risanje in pisanje; prha, 52. nadležna žuželka, 54. okrajšano angloameriško moško ime.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE:

VODORAVNO: 1. Seliškar, 9. škatlica, 17. kraljevič, 19. kalander, 20. Arno, 21. Alžir, 23. mat, 24. Olt, 25. log, 26. Pta, 27. eben, 29. olje, 30. Plutos, 32. Doberdob, 35. el, 36. srp, 37. matura, 38. Tom, 40. vf, 42. satanist, 44. kolera, 47. rast, 49. aras, 50. Ork, 51. lat, 52. Ate, 53. Art, 54. krsta, 57. Aida, 58. Župančič, 61. projektil, 63. arestant, 64. krastača.

Mali oglasi

UGODNO PRODAM

dvosobno komfortno stanovanje ca. 80 m² v centru Ljubljane, v bližini kolodvora. Trofazni tok, mestni plin in telefonski kabel. Možnost garažiranja v dvoriščni garaži. Vselitev takoj ali po dogovoru. Želim prodati v decembru ali v začetku januarja.

Karel ŽAGAR
Sloška 12
61000 LJUBLJANA
Telefon 316-540

Prodajam hišo v Kranju; primerna je tudi za manjšo obrt.

Polde LENARDIČ
Iva Slavca 1
64000 KRANJ

Jordan Tomšič

Pločevinasti don Juan

Profesor Švarc je bil svetovno upoštevan izvedenec za vprašanja računskih strojev, pri ženskah pa ni imel dosti sreče. Medtem ko je lahko na simpozijih ure in ure govoril o computerjih, robotih in podobnih nadvse zanimivih rečeh, pa pri predstavnicah šibkega spola ni mogel najti niti najpreprostejših stavkov in je le pokašljeval in si praskal tilnik, ne vedoč kaj bi. Potem je še bleknil kakšno neumnost brez repa in glave in se tako zmedel, da mu ni preostalo nič drugega kot poiskati kakšen izgovor in ubežati, preklinjajoč samega sebe in še tistega, ki si je izmislil dvorjenje damam. Ker pa je profesorju Svarcu neka Rezika, izredno lepó raščeno dekle in še inteligentno povrhu, ugajala kot le kaj, tako da sploh ni mogel več ne jesti ne spati, še manj pa delati, pač ni imel drugega izhoda, kot da jo na kak način osvoji in poroči. Samo kako? Kako streti ta oreh? Kam naj se obrne po nasvet? H computerju Mikiju vendar! Saj je bil vedno ustrežljiv in hiter in se ni nikoli zmotil. Profesor Švarc je brž napisal vprašanje na kartonček: Miki, prosim: kako naj osvojim Reziko, če sem sramežljiv? in ga pomolil computerju v usta. Ta je veselo zahrzal, utripajoč z vsemi lučkami in kmalu izvrgl odgovor: Profesor Švarc, svetujem, naredi robota in mu daj tvojo obliko, programiraj ga, nauči ga in potem ga pošlji naj ti gre osvojiti prekrasno Reziko. Veliko sreče! Profesor Švarc je strmel v odgovor. Kaj tako genialnega ni bil pričakoval! Pa saj ta računalnik zasluži Nobelovo nagrado!

Potem ko se je računalniku toplo zahvalil, se je brž vrgel na delo in v nekaj dneh je bil robot Don Juan nared. Bil je tako podoben profesorju Svarcu, da nihče ne bi mogel odkriti prevare. Potrpežljivo ga je poučil, kako in kaj, mu dal vse potrebne podatke in nasvete, mu zabikal, da Reziko ABSOLUTNO MORA osvojiti. Nakar se je z njim še rokoval, želeč mu vso srečo, in odhitel na simpozij o robotiki, na katerem je imel izredno pomembno predavanje, po katerem je požel toliko ploskanja in čestitk kot še nikoli poprej. Vsi časopisi so pisali o njem, moral je nastopiti celo na televiziji, kjer je razvijal naprej svojo vizijo o bodočem svetu, v katerem bodo vse za človeka mukotrpno delo opravljali roboti in to še dosti bolje od humanov samih. Njegov triumf bi se še nadaljeval, ko ne bi dobil sporočila od vestnega robota Don Juana: Gospod profesor Švarc, vrni se, Tereza te nestrpnost pričakuje. Pohiti, tako sem ji zmešal glavo, da ti sploh ne bo treba govoriti. Sem v izredni zadregi, ker ne vem, kaj naj naredim z njo!

Profesor Švarc je ob tem sporočilu ves zardel od sreče, skočil na prvo letalo in že je bil v domovini. Na domovinem kraju ga je potrpežljivo čakal robot Don Juan. »Profesor Švarc,« je rekel slovitemu znanstveniku, »moram vam sporočiti veselo novico, da ste poročeni. To se je zgodilo pred kako uro, s pričami in z vsemi dokumenti.«

Profesor je strmel. »Kdo ti je rekel, da se poročil?« »Rezika, gospod profesor. Je rekla: Oh, tu mi je pa res všeč, kako krasen razgled! Dajva, poročiva se! In sva se, to se pravi: sta se poročila. Tako sem vam prihranil nekaj dragocenih ur!«

Kako se oblačijo Slovenke

Tu so zimski dnevi in z njimi čas prireditvev in svečanih priložnosti. Prav vse smo rade ob svečanih trenutkih lepo oblečene, pa naj so te doma pri prijateljih ali v javnih prostorih. Če še niste izbrale primerne obleke, se lahko odločite za enega izmed modelov na skici.

Letošnje večerne obleke se odlikujejo predvsem z globokimi in različno oblikovanimi izrezi. Večerna moda je v znamenju črne barve. Za prvi model, ki je pod prsmi rahlo nabran, lahko izberete to modno barvo. »V« izrez na obleki sega do naborkov pod prsmi. Obleko poživlja čipka na ovratniku in manšeta, ki segajo do komolca. Barva čipke naj bo purpurno rdeča, karmin ali barva, ki pristaja vašim lasem, očem in črtalu za ustnice. Med materiali lahko izberete žoržet, svilen žamet, crep-deshine in jersey.

V pasu rezana, močno nabrana obleka z zanimivo krojenimi rokavi ima letos zelo moden »Hollywood« izrez. Kratki rokavi so nabrani pod pazduho in prišiti na izrez. Ker ti rokavi precej razširijo ramena, so primernejši za krhke postave. Za obleko je primeren muslin s cvetličnim vzorcem, ki je burdura na krilu. Zanimivost naslednjih dveh modelov so predvsem naborki in gube. Pri prvem modelu zbere gube v životu tanek pas, ki se proti koncu razširi, obleko pa poživijo zanimiv izrez, pod katerim se nabirajo gube. Druga obleka pa ima zvonasto nabrane rokave, globok pravokoten izrez in ozek život, rezan v štiri pole. Šiva na životu se končujeta pod boki, kjer je

obleka ob straneh nabrana. Pri obeh oblekah lahko izberemo lahen muslin.

Pri večernih oblekah igrajo veliko vlogo hrbtni izrezi — dekolteji. Letos so ti lahko najrazličnejših oblik in velikosti. Model na skici prikazuje eno izmed variant letošnjega izreza.

Zelo boste elegantni, če boste prek večerne obleke ogrnili pelerino z več ali manj dragocenim krznom, ki krasi vratni izrez in rob pelerine.

Beba H.

Elektrotehna

LJUBLJANA, TITOVA 51

TRGOVSKO

UVOZNO

IN IZVOZNO PODJETJE

Z ELEKTROTEHNIČNIM MATERIALOM

Zamenjava znamk

Kdo od Slovencev, doma in po svetu, bi želel zamenjati znamke držav, kjer živi, po predhodnem sporazumu?

Ferdinand POŽEK
724 N. Warman Ave.
INDIANAPOLIS, Indiana 46222
U.S.A.

Mali oglasi

Prodajam v Pobri 30 pri Opatiji enodružinsko hišo, tri sobe, kuhinjo, z vrtom 1000 m², s pravico nadzidave enega nadstropja, 10 minut od morja. Naslov:

Ana Grbič
POBRI 30
51211 MATULJI
Jugoslavija

Prodajam staro, enonadstropno kmečko hišo s stanovanjskimi prostori in prostori, primernimi za obrt, v Cerknici. Hišo in vrt prodajam za 14 starih milijonov. Ponudbe pošljite na naslov:

Venčeslava KUŠLIJAN
Rašiška 5
61000 LJUBLJANA

Prodajam nedograjeno hišo v tretji fazi, v Mariboru. Parcela velika 600 m², hiša 9 x 10 m², z okni in vrati, vodovod že v kleti. Cena 50.000 DM. Interesenti naj pišejo na naslov:

Nada CREMER
Hansenstr. 58
5 KÖLN 60
Deutschland

Prodajam enodružinsko hišo v Kranju, po ugodni ceni, v četrti fazi. Hiša je na zelo lepem, sončnem in mirnem kraju, 10 minut oddaljena od glavne ceste Kranj—Golnik, avtobusne zveze s Kranjem vsakih 20 minut. Interesenti naj se javijo na naslov:

Vinko GRBAVAC
Eschenneweg 6
6340 BAAR — CH
Schweiz

Enodružinsko hišo z lastno centralno kurjavo in lepim vrtom, 13 km iz Ljubljane ob asfaltirani cesti prodajam. V neposredni bližini je šola, cerkev, trgovina, avtobusna in železniška postaja. Informacije dobite na naslovu:

Karel OVEN
Šarhova 34
61000 LJUBLJANA

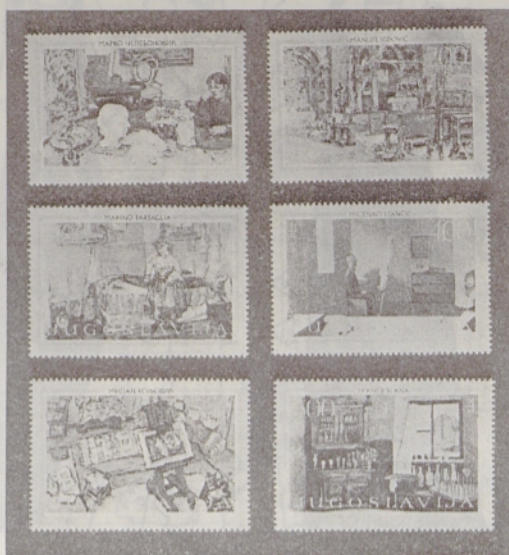
Prodajam ali zamenjam dvostanovanjsko hišo, vrt, sadovnjak, ca. 16 arov, v lepem kraju Slovenije. Informacije:

Joseph STRAUS
5 Rue de la 5 Devision
Blindeé
68000 COLMAR
France

V središču Šmarjete prodajam hišo z vrtom. Poizvedbe na naslovu:

Jože SKUŠEK
1 BERLIN — 13 Rohrdamm 6
BRD

Nove znamke v oktobru

V oktobru je poleg znamke za otroški teden izšlo še osem priložnostnih znamk, in sicer dve posamezno in šest v seriji »Umetnost Jugoslavije«.

Za 500-letnico smrti Juraja Dalmatinca, dalmatinskega kiparja in arhitekta, je 8. oktobra izšla spominska znamka za 80 par v nakladi 1.000.000 znamk.

Juraj Dalmatinac se je rodil v Zadru, umrl pa v Šibeniku leta 1473. Učil se je v Benetkah pri znanih predstavnikih beneške gotike in sodeloval pri zidavi dožev palače. V Šibeniku je nadaljeval gradnjo že začete šibeniške katedrale. Čeprav je tudi ni končal, sta načrt in oblika katedrale njegova zamisel. Delal pa ni samo v Šibeniku, ampak tudi v drugih dalmatinskih mestih. V Splitu je med drugim delal na cerkvi Sv. Evfemije, v Dubrovniku je dokončal najlepši Dubrovniški stolp Minčeta in ustvaril enega svojih največjih kipov, kip, Sv. Vlah, zaščitnika dubrovniške republike. Na njegovi znamki je glava z njegovega spomenika v Šibeniku, ki ga je napravil znani jugoslovanski kipar Ivan Meštrović.

V počastitev stoletnice rojstva srbske umetnice Nadežde Petrovičeve je bila 12. oktobra izdana znamka za 2 din v nakladi 450.000 znamk. Na znamki je njen avtoportret.

Nadežda Petrović je začetnica moderne srbske umetnosti in ena najpomembnejših srbskih in jugoslovanskih umetnikov novejšega časa. Rodila se je 12. oktobra 1873 v Čačku v Srbiji in umrla 3. aprila 1915 v Valjevu.

Umetniško izobraževanje je začela v Beogradu, izpopolnjevala pa v Ažbetovi šoli v Münchnu, na Dunaju, v Italiji in Franciji. Prvo in edino samostojno razstavo je priredila v Beogradu leta 1900. Med študijem v Münchnu se je spozna-

la predvsem s skupino slovenskih slikarjev, s katerimi je sodelovala kot umetnik in pristaš jugoslovanske ideje. Bila je aktivna družbena delavka, ena od ustanoviteljev Kola srbskih sester, likovni kritik in pisec.

Vsakoletne znamke za stoletno umetnost v Jugoslaviji so izšle tudi letos, in sicer 20. oktobra. V seriji je šest znamk v vrednosti 20,80 din. Celih serij je bilo 200.000. Na njih so prikazana umetniška dela naših slikarjev in to interieri, podobe z notranjščinami.

Na prvi znamki za 80 par je delo srbskega slikarja Marka Čelebonovića, imenovano: Enterier s figuro in mavčno glavo. Svojo umetniško kariero je začel s kiparstvom, toda pozneje se je posvetil predvsem slikarstvu. Za njegove tovrstne podobe je značilen izjemen smisel za čutno razmišljanje, tragiko in minljivost človekovega življenja. Živi še danes.

Na drugi znamki za 2 din je notranjost sv. Duje, podoba dalmatinskega slikarja Emanuela Vidovića. Šolal se je v Italiji. Na svojih interierih je najraje upodabljal svoj atelje, pozneje pa notranjost splitskih in trogirskih cerkva.

Na tretji znamki za 3 din je stvaritev zagrebškega likovnika Marina Tartaglia, interier s Totico. Šolal se je tudi v Italiji, kjer je delal pod vplivom futurizma. V Franciji se je zanimal za kubizem. Njegov kolorizem je močno vplival na naše slikarstvo v celoti.

Na četrti znamki za 4 din je umetnina z imenom »V čast Karasu« hrvaškega slikarja Miljenka Stančića. V začetku je rad slikal notranjosti s skorajda svetni-

škimi liki oseb ter se tako približal nadrealizmu.

Na peti znamki za 5 din je upodobil vodinski umetnik Milan Konjović svoj atelje. Šolal se je na Dunaju, v Pragi in v Parizu. Polno zrelost je doživel v svoji znani »modri fazi«. Od leta 1953 slika v močni skoraj eruptivni barvni sliki.

Slovenci v Južni Ameriki

V Južni Ameriki živi po neuradnih podatkih okrog 40.000 Slovencev. Največ jih je v Argentini, blizu 32.000, potem v Braziliji od 3000—5000 in v Urugvaju kakih tisoč. Živijo pa tudi v drugih južnoameriških državah, žal pa imamo o njih le malo podatkov. Razen v gornje tri države pošiljamo revijo Rodno grudo še v naslednje države:

V Venezueli v mesta: Caracas, Carabobo, Ciudad, Bolivar, Maracaibo in v Valenzio. V Peruju imamo naročnike v Limi, Tingo Maria, v Sullani in La Groyi, v Chileju pa pošiljamo revijo v glavnem v mesto Santiago in okolico, v državi Columbia v mesto Bogota in Antioquillo, v Ecuadorju pa v Manabo.

Podrobneje bomo spregovorili le o naših ljudeh v Argentini, Braziliji in Urugvaju.

Argentina

V Argentini živi okrog 32.000 Slovencev in njihovih potomcev.

Po nekaterih podatkih so že leta 1880 v južni Argentini živeli posamezni slovenski izobraženci. Prvi Slovenci, ki so bili doma iz Goriških brd, so se priselili v Argentino leta 1882 iz države Parana v Braziliji. V manjšem številu so začeli prihajati Slovenci leta 1919 zaradi neurejenih povojnih gospodarskih razmer v Evropi. Po letu 1922 so bili primorski Slovenci oropani vseh narodnostnih pravic. Tedaj se je začelo množično izseljevanje naših ljudi iz Julijske krajine v Argentino, v manjšem številu pa tudi v Brazilijo in Urugvaj. Leta 1924 je bilo v Argentini že 25.000 Slovencev, večinoma iz Slovenskega Primorja. To letnico štejejo za nastanek slovenske naselbine v Argentini.

V glavnem so se naselili v Buenos Airesu in po vseh večjih mestih v notranjosti države. Spričo neznanja jezika, dolgotrajne gospodarske krize in brezposelnosti so morali prijeti za vsako delo, da so se skromno preživeli. Ko so se gospodarske razmere uredile, so si opomogli, dobili zaposlitve v tovarnah in raznih obrtih, nekateri pa so si ustvarili celo gospodarsko trdna podjetja. Skoraj vsi so si zgradili hiše, največ v okolici Buenos Airesa.

Polovica vseh Slovencev, ki živijo v Argentini, prebiva v BUENOS AIRESU in bližnji okolici. Okrog leta 1930 je bilo slovensko središče na Paternalu, kjer je živelo blizu 5000 Slovencev. Danes pa je največ Slovencev v buenosaireškem okraju Villa Devoto, kjer so tudi tri slovenska društva: Slovensko delavsko kulturno društvo »Ljudski oder«, ustanovljen leta 1925, Slovensko podporno društvo na Simbronu, ustanovljeno leta 1935 in Slovensko društvo »Zarja«, ustanovljeno leta 1958. Precej oddaljen od Villa Devoto je delavski okraj Saavedra, kjer so se naselile številne slovenske družine, in ustanovile svoje društvo »Ivan Cankar«, ki je bilo pravzaprav podružnica »Ljudskega odra«.

Po okrajih Buenos Airesa, kakor Maria Lurd, Caseros, San Martin, Tropezon, Progreso itd. je bilo že pred zadnjo vojno čez sto slovenskih družin. Več sto Slovencev se je naselilo v okraju Florida, blizu Saavedre, več slovenskih domov je v Matadoresu. Nekateri so šli dalje v Villa Lugano, kjer so se strnjeno naselili v delu ulice, prav tako kot v Saavedri. Tako se je slovenski živelj raztresel po tem večmilijon-skem mestu.

Slovenci pa so še v Avellanedi, ki je z Buenos Airesom docela strnjena in jo od njega loči le na gosto premostena reka. Večinoma so tu ostali Prekmurci, ki so prišli iz Urugvaja in sestavljajo jedro naselbine.

Na območju Avellanede je bilo v letu 1940 kakih 1500 Slovencev.

V argentinski PROVINCI BUENOS AIRES živijo Slovenci še v naslednjih krajih: Bahia Blanca, kjer je kakih 100 Slovencev, General Rodriguez, Mira Mar, La Plata, kjer je 50 slovenskih družin, Mar del Plata, Tandil, Loma Negro — tu je 50 Slovencev, in v industrijskem mestu Berissa, kjer se je naselilo okrog 300 Slovencev. V PROVINCI CORDOBA je kakih 500 Slovencev, tudi tu večinoma s Primorske, so pa tudi iz drugih predelov Slovenije. Precej je Belokranjcev in tudi predsednik Slovenskega delavskega društva »Edinost« v mestu Cordoba, Anton Govednik je doma iz Bele krajine. Društvo so naši rojaki ustanovili leta 1928 in je še danes družabno središče cordobskih Slovencev. Med drugo vojno so si zgradili svoj društveni dom, ki so

ga v zadnjih letih tudi razširili in ga radi obiskujejo tudi otroci naših prvih priseljencev. Naši prvi priseljenci so delali v tovarnah, nekateri so tudi obrtniki, danes pa so že skoraj vsi upokoenci.

V provinci Cordobi živijo Slovenci v naslednjih krajih: Alta Gracia, Rio Caballos, Salsupuedes, Carlos Paz, Cosquin, Unquillo, Villa Giardino, Capilla del Monte, Cruz del Eje, Jesus Maria, Arroyito, Gigena, Rio 4°, Berrotaran, Camilo Aldao, Bel Vill in Saldan.

V PROVINCI SANTA FÉ živijo naši rojaki v mestu Santa Fé, v Rosario, San Cristobal, v Soldini itd. V Rosariu je največja naša naselbina s kakimi tisoč Slovenci in njihovimi potomci.

V PROVINCI SANTIAGO DEL ESTERO so znane slovenske naselbine: Santiago del Estero, Ojo de Agua in Termas del Rio Hondo.

Nadaljevanje na strani 52

sreča že to, da smo v tem prometu, kakršen je danes, sploh ostali še živi,« se je nasmehnil Slavko.

Seveda pa je bilo za enotnost ansambla potrebno še marsikaj. Predvsem pa je bila zanje velika spodbuda to, da so jih ljudje lepo sprejeli tako v Sloveniji kot tudi onstran meje. Nepozaben je njihov prvi nastop za rojake na Koroškem in tudi prvi nastopi za slovenske izseljence v Franciji leta 1954. Takrat so nastopali še kot Gorenjski kvartet. Kmalu zatem so sledila snemanja za slovensko oddajo radia Celovec, turneja po Koroški in vsej Avstriji. To je bil pravi začetek, saj jih je ob tej priložnosti prvič slišal njihov avstrijski in nemški menažer »Čez noč ni bilo nič,« pravi Slavko. »Tudi po 180 koncertov na leto smo imeli. Ali si lahko predstavljate kakšen napor je to, imeti koncert več kot vsak drugi dan? Isti sestav ansambla se ni spremenil že 15 ali 16 let. In še to: zakaj smo šli ven, zakaj nastopamo v tujini? To je zahteval razvoj naše glasbe, Slovenija je za to premajhna. Še zdaj, po dvajsetih letih dela, lahko rečemo, da smo še vedno v razvoju. Ko bi nam bila televizija toliko naklonjena, kot je pop ansamblom, nam prav gotovo ne bi bilo treba toliko garati za razvoj te zvrsti glasbe.« »Od kod pa črpate motive za svoje melodije? Ali nanje vplivajo slovenske narodne pesmi?«

»Vse, kar igramo, so lastne kompozicije, čeprav je najbrž vsa ta zvrst izšla iz ljudske glasbe. Veste, tako je bilo. Ko smo bili še otroci, nam je ata kupil harmoniko. Vilko pa je igral tudi klarinet. Kasneje je šel v glasbeno šolo in končal tudi akademijo za glasbo. Jaz pa sem, kot pravijo temu, naravno talentiran. Jaz si izmišljam melodije, brat pa jih aranžira. Za uspeh v tujini je treba imeti predvsem prvovrstne aranžmaje in izvajalce.«

»V Nemčiji nastopate na televiziji, imate javne koncerte, zani-ma pa me, kje, v katerih deželah največ nastopate?«

Slavko Avsenik: idealizem po dvajsetih letih

Nekdo v tujini je za Slavka Avsenika že predlagal ime »svetovni kralj polke«, kot je nekronan a priznan že Frank Jankovič »ameriški kralj polke«. Vendar pa sveta ni tako lahko osvojiti; pravimo, da je majhen, vendar ga Avseniki osvajajo že dvajset let in zatrjujejo, da imajo »dela« še za prav toliko let. In, ali so uspešni pri tem osvajanju? Očitno so. O njih celo tujci marsikdaj vedo več kot domačini, veliko več njihovih plošč je bilo posnetih zunaj domovine, njihova priljubljenost je nenehno na vrhuncu. V Sloveniji deluje danes okrog 300 narodno-zabavnih ansamblov, 60 od teh imamo posnetih na plošče, vendar pa je ime Avsenik še vedno pojem v slovenski narodno-zabavni glasbi.

Ali niso tudi Avseniki neke vrste izseljenci, saj si služijo kruh v glavnem v tujini? Kakšni so njihovi vtisi s srečanj s Slovenci po svetu? Kaj menijo Avseniki o očitkih, ki jih slišimo doma, da so se prodali tujcem, da pojejo po nemško? Tudi taka vprašanja sem imel pripravljena, ko sem vstopil v Avsenikovo hišo v Staničevi ulici v Ljubljani.

V prijetni dnevni sobi, katere največji okras so zbrane vse zlate in diamantne plošče, kljub temu pa prvotno vzdušje ostaja predvsem domače, gorenjsko, sva se s Slavkom Avsenikom odločila, da je najbolje, če začnemo kar pri začetku. Dvajset let že nastopajo in vprašal sem ga, kaj jim je dalo toliko moči, da v skoraj nespremenjenem sestavu toliko časa nastopajo skupaj.

»Ko pomislim na pretekla leta, se zavedam predvsem, koliko fizičnega napora, garanja je bilo potrebno, da smo ansambel obdržali skupaj. Vsak od nas ima za seboj več kot milijon prevoženih kilometrov samo z avtomobili. Mislim, da je velika

»Res je, da smo osvojili že skoraj vse druge nemške dežele razen Porurja. Cilj in sanje vseh v Nemčiji pa je osvojiti Porurje. Od tod ni težko priti v Anglijo in Skandinavijo. Zdaj se za nastope tam že dogovarjamo in za prihodnje leto imamo v načrtu tudi Porurje. Sicer pa je naše delovno področje za zdaj predvsem Nemčija, Avstrija in Švica.«

»Ali nimate kdaj občutka, da imate nekaj skupnega z našimi ljudmi, ki odhajajo na tuje zaradi boljšega zaslužka?«

»Sploh nimamo tega občutka,« je skoraj užaljeno dejal Slavko. »Tega se sploh ne da primerjati. Ne da bi se hvalil, moram reči, da je moje ime eno največjih v glasbenem svetu. Naše ime polni dvorane, ob koncertih ne potrebujemo nobenega drugega ansambla.«

»Pa se vseeno ne morem znebiti občutka, da mora biti nekaj skupnega; vi delate na svojem področju, naši delavci, izseljenci pač na svojem,« sem še vztrajal.

»Takole je to: res moramo imeti dovoljenje za delo in dovoljenje za bivanje v ZR Nemčiji. Vendar pa imamo mi lastno direkcijo, mi rečemo, kje bomo igrali, kaj bomo igrali. Sami sestavljamo program in postavljamo ceno. V tem je bistvena razlika! Sploh se nismo prodali, kot mi je nekdo očital, ravno obratno!«

»Ko smo že pri očitkih, kaj menite o zameri, da požete predvsem nemško?« sem začel izpolnjevati moje naprej pripravljeno vprašanje.

»Predstavljajte si, kaj bi imela naša tuja publika od tega, če bi mi vztrajali na tem, da pojemo samo slovensko. Ljudje hočejo vendar razumeti, o čem pojemo. Tudi besedilo je važno. Meni se ne zdi popolnoma nič čudno, če bomo na naših

koncertih v Angliji peli po angleško, na Japonskem pa po japonsko.

Moram pa povedati, kar nekateri naši ljudje ne vedo, da na vseh koncertih naš napovedovalec pove, od kod prihajamo, pa tudi prva pesem, ki jo zapojemo in zaigramo, je vedno slovenska. Z njo pozdravimo vse Jugoslovane, ki so v dvorani,« je ponosno poudaril Slavko.

»Vaši koncerti v krajih, kjer živi veliko naših ljudi, so prav gotovo priložnost tudi za številna srečanja z njimi...«

»Vedno občutimo, kdaj je v dvorani veliko naših ljudi. Na naše koncerte pa ne prihajajo samo Slovenci, tudi Dalmatinci, hrvaški Zagorci, Makedonci in Srbi pridejo. Meni osebno se kar dobro zdi, da mi celo Dalmatinci kličejo »naš Slavko...« Marsikdaj so mi ljudje zatrdili, da po našem koncertu v njihovem kraju delodajalci drugače gledajo nanje. Tudi ti delavci so doma od tam kot Avseniki, pravijo.

Po koncertih pa ni veliko priložnosti za srečanja. Odidemo pač vsak na svoj konec.

Glede na razpoložljive proste dneve bomo posebej za naše rojake vedno radi nastopali. V maju prihodnje leto sem obljubil, da bomo igrali za Slovence v Münchnu, prav gotovo pa bomo izpolnili tudi obljubo Slovencem v Merlebach-Freymingu.«

»Znano mi je, da si vas žele videti in poslušati tudi Slovenci v Ameriki, Avstraliji in še kje. Ali imate v načrtu tudi gostovanje v teh državah?«

»Dogovarjamo se za gostovanja v Avstraliji in v Združenih državah Amerike, kjer želimo, da bi bila na prvem mestu predvsem snemanja za televizijo. Seveda pa bomo z veseljem nastopili tudi za naše izseljence in pričakujemo, da bomo pri tem sodelovali tudi s Slovensko izseljensko matico več, kot smo doslej. Zanimivo je, da smo prejeli tudi povabilo za gostovanje na Japonskem, kjer bi nas radi imeli kar tri mesece, vendar pa za dalj kot tri tedne ne gremo nikamor več.«

»V tujem tisku precej pišejo o vaših zasluhkih. Upam, da ne boste zamerili, če vas še jaz vprašam po tem, saj se tudi pri nas širijo razne govorice.«

»Zasluhkim dobro,« se je nasmešnil Slavko Avsenik, »ljudje pa večinoma ne vedo, koliko porabimo že sproti, za potovanja, za hotele in vse drugo. Zasluhili bi v resnici lahko še veliko več, vendar pa bi v tem primeru nekdo iz naše skupine moral imeti vsaj ekonomsko fakulteto, da bi študiral samo finance. Verjemite pa mi, če bi Avseniki šli v tujino samo zaradi denarja, nikoli ne bi dosegli takih uspehov. Prepričan sem, da je v našem ansamblu še vedno prav toliko idealizma, kot ga je bilo pred dvajsetimi leti!«

Slavko Avsenik ima za Bežigradom v Ljubljani hišo, kjer se pogosto zberejo vsi člani ansambla, vadijo, se pomenkujejo o svojih poteh po svetu. Z zanimanjem sledijo tem pogovorom tudi Slavkova žena in trije otroci, od katerih pravijo, da bo vsaj eden tak glasbenik, kot je njegov oče.

»Kaj pa menite o vaših posnemovalcih, ki jih je veliko doma in na tujem?«

»To, da jih je veliko, ki nas posnemajo, nas lahko samo veseli. To pomeni, da je naša glasba dobra. Drugače pa je s tistimi, ki kradejo naše melodije, ali ki se skušajo uveljaviti na račun našega imena. V tujini nastopa pod imenom »Oberkrainer« kar 24 naših in tujih ansamblov. In nihče ne ukrene ničesar. Tudi mi sami ne utegnemo. Ko bi se hoteli tožiti, bi lahko hodili ves čas samo po sodnijah.«

Omeniti moram še to, da je doslej ansambel Avsenik posnel že okrog 500 gramofonskih plošč, za nadaljnjih 250 pa imajo že podpisane pogodbe. Posebej Slovencem po svetu je posvečena njihova plošča »Zlati zvoki«, ki pa jo je za tujino izdelala tvrdka Telefunken. V aprilu prihodnje leto, ko bodo Avseniki dobili svojo deseto zlato ploščo, želijo, da bi bilo to v Ljubljani na koncertu, katerega čisti dobiček bi bil namenjen v dobrodelne namene.

»Vsekakor napišite,« mi je dejal Slavko Avsenik na koncu, »da smo vedno in bomo tudi v prihodnje s posebnim veseljem nastopali za naše rojake po svetu.«

Jože Prešeren

ALPINA

Modna ženska in moška obutev

Smučarski čevlji

Planinski čevlji

Tekaški čevlji

Obutev za otroke in mladino

Priznana kvaliteta

Velika izbira obutve v naših trgovinah v Jugoslaviji

Posmeh ženski srboritosti. Fantastični dvoboj. Leta 1837.

Slovenski koledar 1974

Enaindvajseti letnik »Slovenskega koledarja« za leto 1974 te dni že potuje k svojim naročnikom in bralcem po svetu. K nekaterim bo prispel prej, k drugim pa nekaj kasneje, odvisno od tega, kako dolga je pot. Seveda imajo v upravi še nekaj teh lepih knjig za tiste, ki ga bodo

še naročili. A zaloga ni velika, zato naj pohite z naročili.

In kakšen je Slovenski koledar za leto 1974? Na kratko naj rečemo le, da je to zares izredno lepa in vsebinsko bogata knjiga. Ima blizu sto zanimivo napisanih člankov in reportaž, ki so

bogato ilustrirane. Eno tretjino tekstov, opremljenih s številnimi slikami, so napisali naši rojaki sami. Z vseh koncev sveta so in pripovedujejo o nekdanjem in zdajšnjem življenju in delu naših izseljenih ljudi.

Predolgo bi bilo, če bi pobliže naštevati, kaj vse je objavljeno v koledarju od zunaj in iz domovine. Vse boste z zanimanjem prebrali. Posebej veseli boste prav gotovo tudi številnih slik. Morda boste v množici domačih krajev našli tudi svoj rojstni kraj, med številnimi slikami z izseljenjskih srečanj in prireditve, pa svoje prijatelje in znance, lahko celo sami sebe, če ste bili letos na obisku pri nas.

Koledar ima tudi štiri barvne priloge: motiv iz Verda pri Vrhniki, kjer izvira Ljubljana; slika iz Slovenskih goric; s planine Uskovnice nad Bohinjem in Vilko Šoštarič pa naš lepi stari Piran. Koledarski del je z risbami opremil akademski slikar Ivo Šubic. Na naslovni strani pa je motiv iz Maribora.

Posebno darilo Slovenske izseljenske matice je priloženi stenski koledar z dvanajstimi barvnimi podobami starih slovenskih panjskih končnic. Pri vsaki sliki je razlaga v slovensščini, angleščini in nemščini, da bo tudi naš mlajši rod na tujem, ki mu je ta stara zvrst naše ljudske umetnosti kaj malo znana, vedel, kaj pomenijo slike na panjskih končnicah.

Slovenski koledar 1974 je zares lepa knjiga, ki bo prav gotovo zelo razveselila naše rojake po svetu, katerim je predvsem namenjena. Uredil jo je uredniški odbor. Odgovorna urednica je Mila Šenkova. Likovno je koledar oblikoval Peter Žebre. Barvne posnetke originalnih starih slovenskih barvnih končnic je prispeval Etnografski muzej. Tiskala ga je Tiskarna Toneta Tomšiča v Ljubljani.

Nadaljevanje s strani 49

V PROVINCI CHUBUT so se naši rojaki naselili v mestu Comodoro Rivadavia, kjer so bili zaposleni v naftni industriji.

V PROVINCI TUCUMAN najdemo Slovence le v glavnem mestu Tucuman, v PROVINCI CATA-MARCA v mestu Bolzon in v PROVINCI MENDOZA je v istoimenskem mestu okrog 300 slovenskih naseljencev.

V PROVINCI CHACO je razmeroma malo Slovencev, med prvimi so bili tu Belokranjci in tudi iz drugih predelov Slovenije. Zaposlili so se največ v kmetijstvu. Največ jih je v mestu Las Breñas in okolici ter v mestu Villa Angelo. V provinci Chaco je okrog 500 Slovencev, nekateri imajo svoje farme ali pa delajo v drugih poklicih.

Na skrajnem jugu ima Argentina tri federalne teritorije, ki jih združuje skupno ime — Patagonija, te so: Chubut, Santa Cruz in Tierra del Fuego. Prav na jugu Patagonije je PROVINCA RIO NEGRO, kjer se je naselilo kakih tisoč Slovencev. Znana so naselja naših rojakov: Villa Regina, Centenario, Cipolletti, San Carlos de Bariloche, Bellavista, Neuquen, Cinco Saltos in Monte Grande. Največje naselje v Rio Negro je Villa Regina, ki je nastalo že leta 1925, a je začelo šele leta 1930 s priseljevanjem naših rojakov. Večina je bila doma iz Vipavske doline in Goriških brd in so prinesli s seboj dragoceno znanje iz sadjarstva in vinogradništva. V začetku so obdelovali le tuja zemljišča, šele leta 1935 so postali lastniki svojih farm. Pridelujejo fige, hruške, jabolka, breskve, marelice in češnje ter celo hmelj, ki ga tamkajšnje pivovarne komaj poznajo. Veliko svojih pridelkov tudi izvažajo. Kot zanimivost naj omenimo, da se je v tej provinci že leta 1911 naselil rojak ing. Ivan Benigar, ki se je znanstveno ukvarjal s vprašanji Indijancev.

Po drugi svetovni vojni je prišlo iz Slovenije v Argentino okrog 7000 političnih beguncev, največ iz taborišč v Italiji in Avstriji. Ta skupina je prišla v mnogo bolj urejene razmere kot naši prvi naseljenci. Večina se je zaposlila v

tovarnah in pri javnih delih ali pa so se gospodarsko osamosvojili. Živijo v Buenos Airesu in okolici, v večjih skupinah pa še v Mar del Plati, Mendoza, San Luisu in v Barilochoh.

Slovenci v Braziliji

V Braziliji žive Slovenci raztreseni po vsej deželi, največ pa jih je v Sao Paulu. Po neuradnih podatkih jih je z drugo generacijo okrog 3000. Prvi Slovenci so prišli v Brazilijo okrog leta 1888 in so se v večjih in manjših skupinah naseljevali vse do leta 1900. Sem so se naseljevali večinoma Dolenjci, Primorci in Notranjci. Starih priseljencev iz Slovenije, ki so prišli v Brazilijo v drugi polovici preteklega stoletja, je bilo okrog leta 1900 200 družin in približno toliko posameznikov. Družine so se tedaj zaposlile večinoma na plantažah kave in sladkornega trsa, samski delavci pa tudi pri gradnji cest in eksploataciji gozdov. Delovni pogoji pa so bili zelo težki, zato so naši ljudje težko vzdržali in so si poiskali delo drugod, tudi v drugih državah Južne Amerike ali v Združenih državah Amerike, nekaj pa se jih je vrnilo.

V letih 1924—1928 se je priselilo v Brazilijo kakih 30 slovenskih družin iz krajev, ki jih je zasedla Italija, predvsem iz Vipavske doline in Krasi. Fašistični oblastniki so izseljevanje podpirali, da bi tako še hitreje raznarodovali slovenski življenjski v okupirani Julijski krajini.

Večji del teh rojakov se je naselilo in ostalo v Sao Paulu, nekaj v mestu Londrino v državi Paraná, nekaj se jih je kasneje preselilo v mesto Porto Alegre v državi Rio Grande do Sul, nekaj pa v veliko mesto Belo Horizonte v državi Minas Gerais.

Precejšnje število se jih je spet priselilo v Brazilijo s stopnjevanjem fašističnega terorja na Primorskem in v Istri v letih 1929—1933. V Sao Paulu je nastala največja slovenska naselbina. Po drugi svetovni vojni so prišle le manjše skupine, ki so se naselile na jugu države.

Leta 1928 so naši rojaki ustanovili svoje društvo Ornus, ki so ga leta 1943 preimenovali v Naš dom, po letu 1949 pa je dobilo novo por-

tugalsko ime »Sociedade Beneficiente e Recreativa Bertioğa«, vendar pa naši še vedno uporabljajo staro ime Naš dom.

Revijo Rodno grudo pošiljamo v mesta: Sao Paulo, Belo Horizonte, Canoas, Maseio-Alagoas, Rio de Janeiro, Rio Niteroi in Vitoria.

Slovenci v Urugvaju

Po prvi svetovni vojni se je priselilo v Urugvaj okrog 7000 jugoslovanskih izseljencev, danes pa jih je le še okrog 3.500. Slovencev je od 800 do 1000, med temi jih je nekaj, ki so se priselili po drugi vojni.

Zaradi slabih gospodarskih razmer ni priseljevanja mladih ljudi v to južnoameriško državo in v zadnjih letih se ni priselil vanjo noben Jugoslovian.

Slovenci živijo v glavnem mestu Montevideu ter okolici. Pretežni del je doma iz Prekmurja in imajo tudi svoje »Prvo slovensko prekmursko društvo«, ustanovljeno leta 1935, ki je še danes zelo aktivno. Pohvalijo se lahko z novim domom, ki so ga zgradili pred sedmimi leti in ga imenovali Slovenski dom, da bi tako dali možnost enakopravnega sodelovanja vseh Slovencev. Spričo tega, da društvo sedaj razpolaga z največjimi prostori v jugoslovanski naselbini, je tudi pomembno središče meddruštvenih manifestacij. Naši stari izseljenci so že skoraj vsi upokojeanci in smrt hitro redči njihove vrste. Mladina je odtujena, je pa ponosna na svoj rod in rada zahaja v društva, ki so jih ustanovili njihovi starši in dedi.

V društvih jugoslovanskih izseljencev, ki jih je kar pet in še ženske imajo svojo Komisijo žena, organizirajo proslave raznih praznikov in družabne prireditve s poudarkom na ohranjanju jugoslovanskih narodnih običajev. Naročnike Rodne grude imamo le v glavnem mestu Montevideu in okolici, kjer so Slovenci tudi najbolj strnjeno naseljeni.

Zahvaljujemo se rojaku Antonu Govedniku iz Cordobe za izčrpne podatke o Slovencih v vsej Argentini, ki nam jih je izročil in povedal ustno ob svojem obisku v domovini. Uredništvo

Trden most med domovino in tujino je tisk

Odločite se vsaj za eno izmed naštetih glasil:

DELO

NAJVEČJI SLOVENSKI DNEVNIK

TT

TEDNIK — REPORTAŽE, ZANIMIVOSTI, HUMOR, ROMANI

AVTO

POLJUDNO ZNANSTVENA REVIIJA ZA AVTOMOBILIZEM, V SLOVENŠČINI IN SRBOHRVAŠČINI

tovariš

TEDENSKA REVIIJA, ČRNOBELE IN BARVNE SLIKE, REPORTAŽE, KRIŽANKE, SODOBNA PROBLEMATIKA, IZJEMNE ZANIMIVOSTI

stop

TEDENSKA REVIIJA V PODOBAH ZA FILM, RADIO IN TELEVIZIJO. NOVICE IZ FILMSKEGA, ODRSKEGA SVETA, POPEVKARJI, ANSAMBLI

KITI križanke in humor

MESEČNIK Z UGANKAMI; KRIŽANKE, REBUSI, KRATKE ZGODBE, KRIMINALKE, HUMOR, DUHOVITOSTI

Jana

TEDENSKA REVIIJA Z BARVNIMI PODOBAMI ZA ŽENSKE, Z ZGODBAMI IZ ŽIVLJENJA, PRAKTIČNI NASVETI

nr razgledi

ŠTIRINAJSTDNEVNIK ZA DRUŽBENA, GOSPODARSKA IN KULTURNA PODROČJA

ZABAVNIK

NAJVEČJI MLADINSKI, BARVNI TEDNIK V JUGOSLAVIJI. ZANIMIV TUDI ZA STAREJŠE. IZHAJA V SLOVENŠČINI, HRVAŠČINI IN SRBŠČINI

CENIK

Letna naročnina:	Lit	\$	DM	Sfrs
DELO	25.086	42,60	136,80	165,00
TT	5.860	10,00	32,00	38,50
TOVARIŠ	10.035	17,00	54,70	65,65
AVTO	6.690	11,30	36,50	44,00
NAŠI RAZGLEDI	2.509	4,20	13,68	16,50
STOP	10.035	17,00	54,70	66,00
JANA	8.362	14,20	45,60	55,00
KIH	4.182	7,00	22,80	27,50
ZABAVNIK	8.362	14,20	45,60	55,00

Vse naštetu lahko naročite na

naslov: ČGP »DELO« —

Naročniški oddelek, Tomšičeva

1/III, 61000 LJUBLJANA

JESENSKA PODOBA PTUJA, ENEGA OD NAJSTAREJŠIH SLOVENSКИH MEST

Novo za Jugoslovane na Danskem!

JUGOSLOVANI,

Brezplačno in preprosto pošiljanje denarja iz Danske v Jugoslavijo vam v prihodnje omogoča

JUGOBANKA

ki je sklenila poseben sporazum o sodelovanju s

KJOEBENHAVNS HANDELSBANK

Sporazum omogoča pošiljanje prihrankov prek POSEBNIH DVOJEZIČNIH OBRAZCEV

Posebna ugodnost za vas je:

obrazci so tiskani v srbohrvatskem in danskem jeziku tako, da odslej lahko brez težav pošljete svoj denar v domovino. Obrazce lahko dobite brezplačno pri vseh filialah **KJOEBENHAVNS HANDELSBANK**

Poleg tega lahko v okviru sklenjenega sporazuma pošiljate prihranke v domovino tudi s

ČEKOM VROČENIM NA JUGOBANKO

Tako poslan denar predstavlja za vas največjo varnost. To praktično pomeni, da čeka ne more vnovčiti oseba, ki je vi niste pooblastili.

Za varčevalce JUGOBANKE so vse usluge prek KJOEBENHAVNS HANDELSBANK brezplačne!

Jugoslovani,

ki ste zaposleni na Danskem, v vašem interesu je, da odprete devizni račun pri JUGOBANKI!

Postopek je preprost:

Predhodno vplačilo ni potrebno.

Zadostuje že, da izpolnite ta obrazec in ga pošljete poslovni enoti

JUGOBANKE, pri kateri želite, da se vodi vaš račun

Jugobanka z vami v inozemstvu!

Jugobanka z vami v domovini!

Zahteva za otvoritev hranilne knjižice — deviznega računa

JUGOBANKA

sedež

Prosim, da mi odprete devizno hranilno knjižico — devizni račun*

na ime:

Ulica in št.

Kraj

Naloge za razpolaganje s sredstvi z devizno hranilne knjižice — deviznega računa bom podpisoval takole:

.....
Kraj in datum

* Nepotrebno prečrtaj!

Iz vaših pisem

Kje smo sploh doma?

Pravkar sem prejela Rodno grudo in sem jo takoj prebrala. Najprej se vam moram zahvaliti za prečudovite barvne fotografije s trgatve na Bizeljskem in slike s koruzo. Potem sem brala, kako je ena Slovenka iz Venezuele pisala, da njen 4 leta star sinek ne zna govoriti slovensko. Ne morem razumeti te skrbi, saj sta vendar oče in mati Slovenca, zakaj ne govorita doma samo slovensko? Najin sin je bil star 4 leta in pol, ko smo odšli iz Ljubljane na Švedsko. Doma smo in še vedno govorimo samo slovensko. Ko je sin začel hoditi v šolo, je šel moj mož z njim. Ker mu je ime Marjan, tukaj pa je to dekliško ime, so ga prvi dan v šoli poklicali med dekleti. On je šel sam k učiteljici in ji je rekel: »Jaz sem Jugoslovian in tam je ime Marjan zelo lepo ime za fanta, zato hočem, da veste vsi, da sem jaz fant!« Od takrat je bil vedno dober prijatelj s Švedi in v šoli se je izkazal kot dober učenec. Ko je bil v 8. razredu osnovne šole, je na šolo prišel neki novinar. Poklicali so Marjana, učitelja in direktorja šole, ker so hoteli vedeti, kako se v šoli počuti inozemec. Marjan je povedal, da doma govorimo samo slovensko, v šoli pa se itak uči švedski, angleški in nemški jezik. Potem je bilo v časopisu, kako je pametno, da ima otrok en jezik zastoj in da zna govoriti tudi s staro mamo in očetom, kadar gre na obisk v Jugoslavijo. Povedati moram, da smo bili takrat še edini Jugoslovani v Motali. Od takrat je bil še večkrat v časopisu, ker je bil prvak v šahu in namiznem tenisu, le v Motali, a vendar. V letu 1974 bo Marjan diplomiral za strojnega inženirja.

S tem sem hotela povedati le to, da mu nikdar ni škodilo pri učenju ali v šoli, ker je doma govoril samo slovensko. Koristilo pa mu je, ko je šel na počitnice v Slovenijo, prepotoval vso deželo in povsod se je razumel z ljudmi. Mimogrede se je v Motali naučil tudi srbohrvatsko, ker imamo neke prijatelje, ki so doma iz Beograda.

Morda bi o tem kdaj pisali tudi v Rodni grudi, saj vemo, da ima veliko staršev strah, da otrok ne bi zmozel učiti se v šoli, če bi doma govorili svoj jezik. Vsak otrok pa ima čudovit dar, da se lažje uči tujih jezikov kot starejši človek. Seveda pa je vse veliko težje, kadar je eden izmed staršev druge narodnosti.

Kje se še počutimo doma? Kadar smo v Sloveniji, si želimo nazaj na Švedsko, ko smo na Švedskem, nas vleče nazaj v Slovenijo. Ali ni to nekakšna kazen, ker je človek zapustil svoj rojstni kraj? V Sloveniji nam je tekla zibel, tukaj pa imamo svoje otroke in vnučke. Raje končam, preden me bodo zalile solze...

Jože, Marjan in Terezija Černoša in hčerka Jožica Andersson
Motala, Švedska

Prosimo za Haloze in Ptuj

Rodna gruda mi v tujini resnično dela kratek čas in me tudi tesno povezuje z domovino, najbolj pa s sinom in starši, ki živijo v našem rodnom domu v prelepih Halozah. Hvala vam

za sliko, ki ste jo objavili v 3. številki. Hiša je bila skoraj podobna mojemu rojstnemu domu. Moram vam tudi povedati, da je bil pri meni na počitnicah tudi sin, ki je star 10 let, in ni se mogel nagledati in načitati te vaše lepe revije. Naročil mi je, da vse lepo pozdravim tudi v njegovem imenu. Ko boste imeli malo prostora, pa vas lepo prosim, da objavite

*Srečno in uspešno novo leto 1974
želimo vsem rojakom po svetu,
vašim organizacijam,
društvom in klubom*

Foto: Ančka Tomšič

Slovenska izseljenska matica
Uredništvo Rodne grude

še kako sliko iz Haloz ali iz Ptuja. Mislim, da nas ni malo haloških »domotožcev«, ki nas bo ta objava razveselila.

Rezika Žunec
Oberkochen, ZR Nemčija

Upamo, da smo Haložanom in Ptujčanom vsaj deloma ustregli že v tej številki.

Lep tisk

Prvič se vam oglašam iz te daljave in vam obenem pošiljam tudi naslov novega naročnika. Vaša revija mi je zelo všeč in jo vedno težko pričakujem. Moram vam reči, da je revija res lepo urejena in tisk prvorazreden. Jaz sem po poklicu tiskarski strojnik. Izučil sem se v Ljubljani, zdaj pa delam v Melbourneu že več kot deset let.

Prav lepo pozdravljam uredništvo Rodne grude in vse delavce kočevske tiskarne za tako lepo in čisto delo. Obenem pa pozdravljam vse rojake po širnem svetu in doma.

Lojze Kovačič
Melbourne, Avstralija

»Rodna gruda« v bolnišnici

Sem zvesta bralka in naročnica Rodne grude. Trenutno ležim v bolnici Univerzitetne klinike v Frankfurtu/Main. Poleg mene leži tudi bolnica iz Jugoslavije, Anica Ivanović iz Slavonskega broda. Umrl ji je otrok, star šest mesecev, od same žalosti pa je dobila živčni zlom. Ona piše tudi pesmi, prozo in je resnično nadarjena. Pošiljam vam eno izmed pesmic, ki je sicer v srbohrvaškem jeziku, vendar mislim, da ne bo ovir za objavo. In zdaj pesmica:

Vidim te — spiš.
Poljubim te na hladno čelo.
Zakaj, sine? Zakaj?
Zakaj je prekleta moja vroča želja?
Želela sem si te, kot bolnik zdravja,
življenje si mi pil iz dojke.
Zakaj nisi ostal, zakaj,
ves mil in nežen, ne živiš?
Čakala sem te polnih šest let
in vse noseče ženske gledala z zavistjo.
Nobena pa ni zvedela nikoli,
zakaj mi solze tečejo po licih.

Elica Ridel, Walldorf, ZR Nemčija

Op. urednika: pesem smo vseeno prevedli. Upamo, da bo s prevodom zadovoljna tudi avtorica.

Skupaj sva se vozili v Ameriko

Pred seboj imam pismo iz Amherst, Ohio, od koder mi je pisala Ivana Mavec, ki je doma iz Preserja pri Ljubljani. Pred 52 leti sva se skupaj vozili v Ameriko z ladjo Calabria. Jaz sem šla v Barberton, Ivana pa v Amherst, Ohio. Ko sva se poročili, sva odšli vsaka k sebi za boljšim kruhom.

Ko je Ivana Mavec, zdaj je poročena Žnidaršič, zagledala mojo sliko ob 50-letnici članstva v SNPJ, je rekla hčerki Jean Balogh naj mi piše. Pisala mi je po angleško, da je velikokrat mislila name, kje živim, če sem sploh še živa. Njo je zadela kap in je še zdaj zelo bolna. Lepo pozdravljam njo in vso njeno družino.

Mary Tursich, New York City, ZDA

Hvala za branje

Sporočam vam, da odjavljam Rodno grudo in Slovenski koledar, ker se v decembru vračam domov v Ljubljano. Ob tej priložnosti se vsem v uredništvu zahvaljujem za izredno lepo revijo in za prizadevnost, da bi Slovenci po svetu ostali povezani med seboj in z domovino, da ne bi pozabili materinega jezika in da se preprosto ne bi porazgubili po svetu. Jaz se po sedmih letih vračam domov srečna, da bom spet zaživila in delala med svojimi ljudmi.

Franja Svetličič, Geislingen/Steige, ZR Nemčija

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

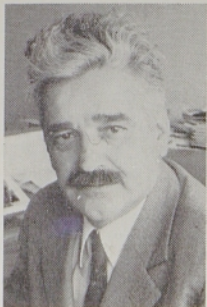
12

LETO XX — DECEMBER 1973

Iz vsebine

Iz vaših pisem	1
V središču pozornosti	3
Ceste plezajo čez prelaze	4
Na kratko	6
Po domačih krajih	8
Pogled skozi dvajset let	10
Ena družina — eno stanovanje	11
Široka kulturna izmenjava	14
Slovensko blago na svetovnem trgu	16
Grad Snežnik — muzej	20
Praznik v Beli krajini	22
ZAČASNO NA TUJEM (I)	23
ENGLISH SECTION (II)	23
Naši po svetu	31
Življenje — edina glasbena šola	33
Vprašali ste nas	34
Vožnja skozi življenje	36
Otroci berite	38
Gospodstvo polje	42
Križanka	46
Kako se oblačijo Slovenke	47
Filatelija	48
Slovenci v Južni Ameriki	49
Slavko Avsenik: idealizem po dvajsetih letih	50
Slovenski koledar 1974	52

IZDAJA — PUBLISHER:
Slovenska izseljenska matica
Naslov — Address:
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Jugoslavija
Telefon:
23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava
GLAVNI UREDNIK:
Drago Seliger
ODGOVORNI UREDNIK:
Jože Prešeren
Urednica:
Ina Slokan
Uredniški odbor:
Dragan Flisar, Anton Ingolič, Branka Jurca, Janez Kajzer, Tone Krašovec,
Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan Pirc, Anton Rupnik,
Mila Senk, France Vurnik
Upravnica publikacij:
Vera Valenci
Oblikovalec:
Jože Boncelj
Prevajalci:
Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina
Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno
Letna naročnina: Jugoslavija: 50 din, Inozemstvo: 5 am. dolarjev, Argentina:
5 USA dol., Avstralija: 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg, Avstrija: 115.— Asch, Bel-
gija: 220.— Bfr, Brazilija: 5.— dol., Danska: 35.— Dkr, Finska: 20.— Fm, Fran-
cija: 25.— FF, Holandija: 16.— Hfl, Italija: 2.900 Lit, Nemčija: 16.— DM,
Norveška: 33.— Nkr, Švedska: 24.— Skr, Švica: 19.— Sfr, ZDA — USA: 5.— dol.
PLAČILA NAROČNINE:
za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356
iz inozemstva: dev. račun: 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki, po med-
narodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu
PAYMENT FROM ABROAD:
assignment to our account no. 501-620-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by
international money order or by check in registered letter
Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973
CENA POSAMEZNEGA IZVODA: 5 DIN
Tisk — Printed by Kočevski tisk, Kočevje

V središču pozornosti

Drago Seliger
glavni urednik

Skupnost narodov in narodnosti Jugoslavije se ta čas ukvarja z mnogoterimi vprašanji. Izredno živahna družbena in politična dejavnost je prav gotovo ena od značilnosti njenega sedanjega trenutka. Vzroki za to so mnogovrstni, taki, ki jih poraja svet, v katerem živimo, in taki, ki jih prinaša naš notranji razvoj. V tej živahnosti je opaziti posebnost, za katero ne bi mogli trditi, da je vsakodnevna v našem življenju. Dejali bi ji lahko množična razgibanost vseh ljudi. Ne gre torej za dogodek, ki bi se omejeval na družbene, oblastne in politične organe in organizacije, marveč za stvar, ki živo zanima vsakega državljana. Med tisočeriimi vprašanji, ki jih te dni zastavljajo naši ljudje, naj gre za delavce, kmete ali razumnike, ni težko izluščiti tista, ki so najpogostejše predmet razprav. Zanesljivo lahko trdimo, da je dvoje stvari, o katerih je največ besedi, predlogov, kritik, razmišljanj, mnenj in stališč. Najprej gre za sprejem nove ustave SFRJ, ustav socialističnih republik in ustavnih zakonov pokrajin Vojvodine in Kosovo. Hkrati teko priprave za kongres ZKJ in kongrese ZK v republikah.

Človek, ki samo površno pozna našo deželo, ne pa tudi njeno družbeno ureditev in njena hotenja, bi se morda utegnil začuditi, čemu sta prav ta dva dogodka v središču naše pozornosti. Z nekaj besedami bi težko pojasnili, čemu tako. Zato so te vrstice lahko le skromen poskus, ne pa pojasnilo v vsej njegovi razsežnosti. Z sprejetjem nove ustave SFRJ, temeljne listine skupnosti naših narodov in narodnosti, se v marsičem spreminjajo družbeni odnosi v naši skupnosti. Lahko rečemo, da ni področja človekove dejavnosti, pa naj gre za območje gospodarstva, šolstva, kulture, sociale, zdravstva tja do političnega si-

stema, kjer z sprejetjem nove ustave ne bi začeli delovati novi odnosi. Temeljna prvina novih odnosov bo slonela na ustavnem načelu, da sta v naši družbi delo in njegovi uspehi tista dejavnika, ki opredeljujeta gmotni in družbeni položaj človeka. Samoupravljanje, ki je v zadnjih dveh desetletjih postalo prevladujoč odnos v naši družbi, je kot družbeni sistem dokazalo svojo življenjsko moč.

Najpomembnejše v tem sistemu je prav gotovo, da delavci in delovni ljudje, ki s svojimi rokami in razumom ustvarjajo dobrine družbe, ne le smejo in morejo, ampak tudi morajo odločati o razdelitvi ustvarjenih dobrin. Zato naša ustavna določila dokaj podrobno opredeljujejo to osnovno pravico in dolžnost ljudi ter odnose med ljudmi, delovnimi organizacijami in širšimi združenji in organizmi družbe. Ustava, zvesta temu načelu, določa tudi političen sistem, katerega osnovni celici sta temeljna organizacija združenega dela in krajevna skupnost. Ker bodo osnovne celice volile delegacije v vse organe samoupravljanja, bo neposreden interes delovnih ljudi v vseh organih upravljanja od občine do federacije veliko bolj neposreden.

Dolgotrajna razprava o ustavi, ki so se je udeležili milijoni naših ljudi, je prinesla mimo številnih predlogov in pripomb tudi dvoje nadvse pomembnih spoznanj. Prvo je množična podpora, ki jo ljudje dajejo taki usmeritvi naše družbe, kot jo načrtuje ustava, in drugo, da sprejem ustave ne pomeni konca, ampak začetek boja za nove družbene odnose. Še tako vzoren zakon ali resolucija ostaneta mrtva črka na papirju, če ne izražata resničnih interesov delovnih ljudi. Tu tiči odgovor na vprašanje, odkod tolikšno zanimanje za bližnje kongrese ZK republik in kongres ZK Jugoslavije. Družba, ki si zastavlja napredne in humane cilje, se prav dobro zaveda, da nastajajo novi družbeni odnosi kot sad vsakodnevnega boja naprednih družbenih sil. To pa je v naši družbi nesporno Zveza komunistov, ki je bila ne samo poglavitni pobudnik in organizator osvobodilnega boja, temveč tudi temeljni idejni usmerjevalec v graditvi naše družbe kot neodvisne, samoupravne socialistične skupnosti. Zato ljudje upravičeno pričakujejo, da jim bo Zveza komunistov najmočnejša opora pri dolgoročnem pogledu na naš razvoj in v vsakodnevnem boju za uresničevanje načel.

Dvajset let

Jože Prešeren
odgovorni urednik

Končali smo dvajseti letnik Rodne grude, samo dvajsetletnico izida prve številke naše revije pa bomo praznovali v prvih mesecih prihodnjega leta. Nikakor nimamo namena poveličevati tega jubileja, saj smo prepričani, da bo za praznovanje v prihodnje še dovolj priložnosti. Odveč nam je bučno proslavljanje, ker jubileji ne pomenijo konca nekega obdobja in ga ne ločujejo od drugega. Tistih, ki prebirajo našo revijo od vsega začetka, je še malo, mlajšim pa naš jubilej ne pomeni veliko.

V naše uredništvo prihaja vsa leta veliko vaših pisem s priznanji in pohvalami. Veseli smo jih in nekatere izmed

njih tudi objavljamo med drugimi pismi. Zakaj? Ne zato, da bi nam pohvale pisali še drugi, morda to delamo bolj zaradi tistih, katerim ravno tista številka kot prva pride v roke. Prav tako kot pohval smo veseli tudi kritičnih pripomb, ki nam jih nekateri napišete v pismih. Veseli smo jih predvsem zato, ker jih je manj, pa tudi zato, ker nam lahko pomagajo pri našem urejanju v prihodnje. Tu so še številni predlogi o tem, kaj naj pišemo, katere fotografije naj objavljamo. Ob koncu leta opazimo, da smo dolžni izpolniti še precej želja in moram vam pojasniti, zakaj je prišlo do tega. V uredništvu sva stalno zaposlena samo dva in se v obilici dela le redkokdaj uspeva odpraviti na »teren«. Največ sva za prispevke iz raznih krajev vezana na zunanje sodelavce, ki imajo še veliko svojih dolžnosti. Tako nam ne izpolnjujejo obljub, ne držijo se rokov, odlašajo s svojimi prispevki iz meseca v mesec. Oškodovani pa ste predvsem vi, bralci, ki si želite fotografije in sestavke iz posameznih krajev.

Zaključujemo dvajseti letnik in že pripravljamo gradivo za novega. Zaželim si vsi skupaj veliko sreče v prihodnje, tudi to, da bi nam delo veliko lažje teklo od rok.

Dva poletna posnetka z našega najvišjega gorskega prelaza Vršič. Foto: Drago Kralj

Ceste plezajo čez prelaze

V Sloveniji je Vršič najvišji, ne pa edini prelaz

»Prelazi so zato, da hodimo čeznje,« je zapisal star modrijan v neki zelo daljni azijski deželi. Slovenija ima veliko, skoraj preveč prelazov, saj je gorata dežela in z njenega ozemlja odtekajo reke v dve morji — v Črno in v Jadransko. Mnogi prelazi pa so prav na razvodju rek, ki so si izbrala ta različna morja.

Zavozljani Vršič

Najvišji slovenski prelaz, prek katerega pelje kolikor toliko dobra cesta je Vršič (1612 metrov); čezenj se vije cesta v 50 serpentinah iz doline ob Savi v dolino ob Soči. Cesta čez Vršič je dolga približno 24 kilometrov (iz Kranjske gore v Zgornjo Trento), vzpona je največ za 14 odstotkov, asfalt je »pogrnjen« s kranjskogorske strani precej daleč (do Koče na Gozdu) s primorske strani pa le do vznožja prvih najhujših klancev (do Ku-

gyjevega spomenika). Vse serpentine pa so tudi tam, kjer ni asfalta, tlakovane z granitnimi kockami.

Vršič zelo radi obiskujejo avtomobilisti in planinci, najraje pa tisti, ki so oboje hkrati. Mnogim avtomobilistom je Vršič izhodišče za ture na vrhove Julijcev. Na Vršiču je več planinskih postojank, največja je Tičarjev dom, ki stoji nedaleč od najvišje točke prelaza. Velika škoda je, da je cesta čez Vršič prevozna le poleti; pravzaprav od začetka maja pa tja do konca novembra, če prej ne pade kak večji sneg. Pozimi ceste čez Vršič ne plužijo.

Da je Vršič pozimi zaprt za promet, je seveda velika škoda. Pluženje ceste bi bilo zelo drago in naporno, pa tudi precej nevarno zaradi plazov, ki grmijo s pobočij Mojstrovke. Ko vsako leto ob prvem maju čistijo sneg na vršiški cesti, je ponekod pod Mojstrovko snežena odeja debela še pet in več metrov.

Vedno bolj pa se sliši želja in zahteva, da bi tudi Vršič plužili vso zimo, saj je povezava med Soško in Savsko do-

lino zelo potrebna. Strokovnjaki menijo, da bi bili najboljši dve rešitvi. Prva predvideva zavarovanje obstoječe ceste z betonskimi nadstreški (galerijami), prek katerih bi drseli plazovi. Na tak način so zavarovane mnoge ceste v Alpah. Druga rešitev pa predvideva gradnjo nove ceste čez sam Vršič, nekako mimo Poštarske koče. Ta cesta, ki bi šla več ali manj po trasi stare »ruske« ceste, ki so jo med prvo svetovno vojno zgradili ruski vojni ujetniki, bi bila varna pred plazovi. Bila pa bi bolj ovinkasta in bi se povzpela malo višje kakor današnja cesta. Večina strokovnjakov se ogreva za prvo rešitev, ker je preprostejša in cenejša.

Preobremenjeni Korén

Večina najbolj znanih prelazov je na državni meji. Prvi je Predel (1156 m) med Jerebico in Mangartom na italijansko jugoslovanski meji. Predel je razmeroma nizek in je vzpon nanj razmeroma kratek (med Logom in Rabelj-

skim jezerom). Predel je vso zimo prevozen, le redko se zgodi, da pade toliko snega, da ga ne morejo takoj splužiti. Čez Predel redno vozi tudi avtobus med Novo Gorico in Trbižem. Čezenj vozijo tudi lokalni avtobusi, ki prevažajo delavce iz bovškega konca na delo v rabeljski rudnik. Cesta je asfaltirana, a precej ozka.

S štirimi mejnimi prelazi v Karavan-kah in Kamniških (oziroma Savinjskih) Alpah pa imamo nenehno težave in so ceste čeznje vsako leto znova tako imenovano »ozko grlo« v prometu.

Korensko sedlo (1073) ali lepše in po domače Korén je razmeroma nizek prelaz med dolinama Save Dolinke in Zilje. Višinska razlika med dolinama in vrhom Korena ni velika, pač pa sta obe cesti zelo strmi in precej nerodni. Na avstrijski strani so pred leti znatno popravili strmino; prej je bila 26, sedaj pa 18 odstotkov. Na jugoslovanski strani ni tolikšne strmine, je pa cesta v Podkorenu tako nerodna, da se promet pogosto zatakne. Prihodnje leto naj bi z jugoslovanske strani zgradili drug dostop do ceste na Koren.

Čez Koren je šlo letos (v obe smeri) v prvi polovici leta 1,9 milijona potnikov. Mejni prehod na Korenu spada med najbolj prometne na jugoslovanskih mejah. Čezenj se poleti nenehno vali tja in nazaj reka motoriziranih dopustnikov iz Avstrije, Nemčije in iz mnogih drugih evropskih dežel. Zanimivo pa je, da čez ne gre nobena redna avtobusna proga med Gorenjsko in Koroško!

Pozabljeni (stari) Ljubelj

Ljubelj ni več prelaz, temveč predor. Stari Ljubelj, kakor danes imenujemo prelaz v višini 1368 metrov, sameva brez prometa in brez mejnega prehoda. V zadnjih letih minule vojne je stekel promet skoz predor, ki so ga izkopali (v višini okrog 1050 m) interniranci, katere so Hitlerjevci pripeljali z vseh evropskih vetrov. Stara cesta, ki ima vzpon kar 32 odstotkov, je pozabljena; promet gre sedaj kar gladko, saj so tudi na avstrijski strani cesto precej posodobili. Tudi skozi ljubeljski predor gre veliko prometa, pozimi pa prihajajo smučarji, ki se izpred predora vozijo s sedežnico na smučišča pod Begunjščico.

Jezerski vrh, prek katerega gre bolj lokalna cesta iz Kranja v Železno Kaplo in naprej v Velikovec, je pre-

laz, ki je tudi domala vso zimo prevozen, le da je cesta bolj ozka — sicer asfaltirana — a precej ovinkasta in zakrpana. Cesta čez Jezersko na splošno ni preveč prometna.

Četrti prelaz je Pavličovo sedlo (1337 m) med Mrzlo goro in Oljševo. Ta prelaz še ni prevozen z avtom, čeprav je na njem mejni prehod (malo-obmejni!). Z jugoslovanske strani pride cesta iz Solčave prav na vrh prelaza, z avstrijske strani pa nekaj kilometrov ceste še niso speljali. Kar nekaj zavlačujejo gradnjo, čeprav se izletniki z obeh strani meje zelo zanimajo za to najbližnjo zvezo med Logarsko dolino in Železno Kaplo.

Obeti v predorih

Ker so Karavanke velika ovira za promet, ki vsako leto teče iz Srednje Evrope proti Jadranu, je v načrtu gradnja cestnega predora, ki bo prevzel vse tiste avtomobiliste, ki se jim mudi. Ta predor je postal nuja, ker prelazi ne morejo več »požirati« naraščajočega prometa v sezonskih konicah.

Nuja je postal tudi zato, ker bo pri Beljaku nastalo kmalu veliko križišče avtomobilskih cest, saj bodo le-te šle iz Beljaka v tri smeri: proti Celovcu, Gradcu in Dunaju, na sever (pod Katschbergom) proti Salzburgu in čez mejo v Trbiž ter proti Vidmu in Benetkam. S tako pomembnim križiščem se lahko povežemo le s cestnim predorom, ki bo lahko »požrl« vse kolone avtomobilov. Predor naj bi bil dograjen do konca tega desetletja, ko bo speljana tudi avtomobilska cesta med Beljakom in Salzburgom in ko bo po vsej verjetnosti končana tudi avtocesta med Ljubljano in predorom.

Kje ga bodo izvrtali še ni znano, najverjetneje pa bo to nekje med Mojstrano in Kranjsko goro.

Še predno pa bo predor pod Karavanami gotov, bodo uredili vse potrebno za prevoz avtomobilov z vlaki skoz Karavanški predor med Jesenicami in Podrožco. V ta namen bodo morali speljati skoz predor še en tir (prostor je!), sam predor pa bodo temeljito popravili ter zgradili na obeh straneh »rampe«. Na naši strani bodo avtomobili »vstopali« v vlak kar na Jesenicah, na avstrijski strani pa na postaji Ledince nedaleč od Baškega jezera. Na postaji v Podrožci je namreč premalo prostora. Usposobitev karavanškega predora za prevoz avtomobilov predvidevajo čez nekaj let.

Med Trojanami in Vahto

Seveda je prelazov v Sloveniji še cel kup, večina je bolj nizka in manj pomembna, a so prelazi pogosto zelo obiskane izletniške točke. Med Selško dolino in Bohinjem se lepa makadamska cesta vzpne čez Bohinjsko sedlo (1287 m), ki ga pozimi ne plužijo. Iz Selške doline gre cesta čez Petrovo brdo, preval visok 804 m, na drugo stran v dolino Bače. Tudi tu je cesta pozimi navadno zaprta. Tudi cesta v zadnjem delu Selške doline in v Baški grapi ni najboljša, šele letos so začeli z asfaltiranjem pri Kneži nedaleč od Tolmina. Ta cesta je najkrajša zveza med Ljubljano in Tolminom.

Med Ljubljano in Celjem so trije prelazi, prek katerih gredo tri ceste. Najnižji je Trojanski vrh (609 m) kje pelje glavna cesta iz Ljubljane na Štajersko. Cesta je še kar lepa, vendar je precej hudih ovinkov in promet pogosto zastaja. Drugi prelaz se imenuje Kozjak (667 m) in je malo znan; čezenj gre precej položna cesta iz Kamnika po Tuhinjski dolini v Motnik in naprej v Vransko. Del te ceste je že asfaltiran. Tretji prelaz je Črnivec (902 m), čezenj gre cesta iz Kamnika skozi Stahovico in ob Črni navzgor, potem pa po Zadrecki dolini v Gornji grad. Cesta čez Črnivec je slaba in pozimi je pogosto zaprta zaradi snega in zemeljskih plazov.

Seveda je prelazov v Sloveniji še in še. Naj omenim le nekatere. Iz dravske doline gre cesta na prelaz Radelj (670 m), na vrhu je mejni prehod, cesta pa je precej strma. Razpotje se imenuje preval med dolino Sore in Idrijco; čezenj gre cesta (ne predobral!) iz Zirov v Idrijo. Na vrhu stoji gostilna, katere sleme je razvodje, z ene strehe teče dež v Jadransko, z druge pa v Črno morje.

Kjer se stikata Koroška in Štajerska sta dva prelaza, ki nista od muh. Spodnje Sleme je visoko 1080 metrov, čezenj pelje žal še slaba cesta iz Šoštanja v Črno. Zgornje Sleme pa je preval, čez katerega gre izletniška cesta iz Črne v Solčavo. Slednje Sleme pozimi ni prevozno.

Kjer se cesta vzpne najvišje na meji med Dolenjsko in Belo krajino je preval Vahta (547 m). Z vrha se odcepi pot do Gospodične, kjer stoji najbolj obiskana planinska koča na Gorjancih.

na kratko

Nehrujeva nagrada Titu

Predsednik Josip Broz Tito je prejel »Nehrujevo nagrado za mednarodno razumevanje« za leto 1971, priznanje, ki ga podeljuje osebnostim, najbolj zaslužnim za poglobljanje svetovnega miru in zbliževanje med narodi indijskega sveta za kulturne stike s tujino. Ta nagrada je bila ustanovljena leta 1966 v počastitev spomina na velikega nacionalnega voditelja in borca za enakopravne mednarodne odnose Nehruja, odločajo pa o njej najvidnejše indijske politične osebnosti. Indijski časopisi so ob tem poudarili, da je jugoslovanski predsednik Tito skupaj z Nehrujem in Naserjem oblikovalec politike neuvrščenosti.

Nehrujeve nagrade so letos podelili po dveletnem premoru zaradi nemirov na indijski podcelini. Prejšnja leta so dobili nagrade Kenneth Kaunda, U Tant, Martin Luther King, Kan Abdul Džafan Kan, Jehudi Menuhin in mati Tereza, za leto 1972 pa francoski književnik André Malraux.

Grožnja miru v Evropi

Predsedstvo SFR Jugoslavije je na svoji seji 7. novembra, ki jo je vodil podpredsednik Mitja Ribičič, obravnavalo aktualni položaj na Bližnjem vzhodu ter njegov vpliv na razvoj mednarodnih odnosov in na položaj in varnost naše države. Predsedstvo je ugotovilo, da je obnovev oboroženega spopada na Bližnjem vzhodu znova pokazala, da kriza na tem območju kot posledica trajne agresije Izraela ogroža predvsem države, katerih ozemlja je Izrael zasedel, vendar nenehno ogroža tudi širše območje in s tem neposredno tudi varnost Jugoslavije. Ta kriza hkrati kaže, da je varnost Evrope tesno povezana s položajem v Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu in da trajnega miru ne more biti brez ureditve bližnjevzhodne krize.

V nadaljevanju je predsedstvo SFR Jugoslavije poudarilo, da je pravično in miroljubno ureditev mogoče doseči samo z uveljavitvijo resolucije varnostnega sveta Združenih narodov št. 242, to se pravi, da ta ureditev lahko sloni samo na umiku Izraela z vsega zasedenega ozemlja, na uresničitvi zakonitih nacionalnih pravic arabskega ljudstva Palestine.

Sodelovanje francoskega in jugoslovanskega gospodarstva

V začetku novembra se je v Jugoslaviji mudila francoska gospodarska delegacija, ki se je pogovarjala predvsem o tem, kako bi pospešili in poglobili stike med francoskim in jugoslovanskim gospodarstvom. Blagovna izmenjava med obema državama se sicer zvišuje, zaostajajo pa sporazumi o industrijskem sodelovanju. Po mnenju francoskih gospo-

Josip Broz Tito

Odbor za proslavo 30-letnice Avnoja je izdal spominsko značko, za katero je izdelal osnutek slikar Božidar Jakac. Jubilejno značko lahko naročite tudi prek našega uredništva.

darstvenikov bi se ta kooperacija lahko uspešno razvijala v energetiki, kemični industriji, strojogradnji, rudarstvu in pri raziskavah.

Ali bodo gradili elektrarno Kobarid?

Strokovnjaki si bodo ponovno ogledali svet okoli Soče, ki naj bi bil zalit z elektrarniško akumulacijo v primeru, da bi prišlo do gradnje hidroelektrarne Kobarid. Proti gradnji te elektrarne se zavzema zlasti Skupnost za varstvo okolja Slovenije, zanjo pa seveda zainteresirani gospodarstveniki na Primorskem.

Tanjug poroča trideset let

Jugoslovanska časopisna agencija Tanjug je 5. novembra proslavila 30-letnico dela. Na ta dan pred tridesetimi leti je namreč agencija odposlala prvo vest iz Jajca. To je bilo prvo vojno poročilo vrhovnega štaba NOV in POJ. Za tem so sledile še številne druge vesti. Poglavitna naloga Tanjuga je bila sporočiti svetovni in jugoslovanski javnosti, kako se naši narodi vojskujejo za svobodo, za boljše življenje in kako ustanavljajo novo državo. Danes je Tanjug po teleprinterjih povezan z vsemi jugoslovanskimi uredništvii, radijskimi postajami in televizijskimi studiji, kamor v najkrajšem času pošilja vesti, poročila, komentarje, reportaže z vsega sveta. Sodeluje s 40 komercialnimi in nacionalnimi agencijami z vsega sveta, dobiva pa tudi poročila številnih dopisnikov iz vse države in iz tujine.

Zaposlenost narašča

Konec julija je bilo skupno zaposlenih 4.281.700 Jugoslovancev, kar je 28.000 več kot mesec dni poprej. Število zaposlenih v Jugoslaviji se je letos povečalo za 128.000 ali za 3,2 odstotka. Po trditvah ekonomskega inštituta iz Beograda, ki je izdelal načrt dolgoročnega razvoja Jugoslavije, bomo do leta 1985 v vsej Jugoslaviji potrebovali še najmanj dva milijona delovnih mest, če bomo hoteli zaposliti naravni prirastek in del ljudi, ki so zdaj zaposleni v tujini.

Letališče v Mariboru

Letališče v Slivnici pri Mariboru je bilo doslej usposobljeno zgolj za vzlet in pristajanje športnih in jadralnih letal, po načrtih zvezne uprave za civilno letalstvo pa namepravajo tu že prihodnje leto začetni gradnji modernega letališča. Najprej bodo asfaltirali 2200 metrov dolgo pristajalno stezo in zgra-

dili tudi druge objekte, ki sodijo k modernemu letališču. Poleg Brnika bo torej mednarodno letališče tudi v Slivnici pri Mariboru.

Omejitev hitrosti na slovenskih cestah

Od 1. novembra dalje velja na slovenskih cestah omejitev hitrosti, in sicer na magistralnih cestah 100 km na uro, na regionalnih 80 km na uro, hkrati pa veljajo tudi vse druge omejitve, ki so označene na posameznih cestah. Omejitev je predvidena do 1. aprila 1974. Hitrost še vedno ni omejena le na avtomobilski cesti Vrhnika—Postojna.

Drugi ukrep, ki ga pričakujemo te dni, pa je prepoved vsakršnega uživanja alkohola za vse voznike motornih vozil.

Metod Mikuž: najbolj zapleteno razdobje v vsej naši zgodovini

Pred kratkim so v Ljubljani izšle zadnje tri knjige »Pregleda zgodovine NOB v Sloveniji«, ki jih je napisal zgodovinar dr. Metod Mikuž. V uvodu je avtor pojasnil nekatera izhodišča, ki so ga navajala k temu, da se je lotil pregleda o razvoju narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji. Ob tem je poudaril, da se »zaveda, da je to njegovo delo poskus podati sistematičen pregled enega najbolj zapletenih razdobj v vsej naši zgodovini«.

Dr. Metod Mikuž je sam udeleženec narodnoosvobodilne vojne, kamor je odšel kot katoliški duhovnik.

Šest »Zlatih knjig«

Založba Mladinska knjiga iz Ljubljane je med mladimi bralci več let izvajala anketo o najbolj priljubljenih knjigah za branje in ob tem prišla do zamisli, da bi ustanovila knjižno zbirko, ki bi njen program sestavljali sami mladi bralci. Zbirki je založba izbrala naslov »Zlata knjiga«, pred kratkim pa je izšlo prvih njenih šest knjig. Te so: »Lassie se vrača« Ericha Knighta, Collodijev »Ostržek«, Prežihove »Solzice«, Harriet Beecher-Stowe »Koča strica Toma«, Astrid Lindgrenova »Pika Nogavička« in »Gimnazijka« Antona Ingoliča.

Janko Rogelj: Svoji k svojim

Pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani je pred kratkim izšla nova knjiga pisatelja izseljenca Janka N. Roglja: »Svoji k svojim«. To je že tretja njegova knjiga, ki je izšla v Sloveniji, prinaša pa spise o dogodkih med našimi izseljenci. Za bralce v Sloveniji in med izseljenci po svetu je knjiga predvsem informativna, označuje pa jo preprostost in neposrednost.

Dr. Metod Mikuž

Dirigentska skupine »Vesela srca« mrs. Zdravce

Folklorna skupina »Vesela srca« iz Yongstowna, O., med turnejo po Jugoslaviji

Priznanje našima slikarkama

V novoletnem koledarju mednarodne organizacije UNICEF bo objavljena reprodukcija slike akademske slikarke Marjance Jemec-Božič, ki je osvojila prvo mesto na mednarodnem natečaju, ki ga je ta organizacija razpisala za voščilnice. Slikarka Marlenka Stupica, ki je prav tako sodelovala na tem natečaju, je zasedla četrto mesto. Slike naših slikark sta bili izbrani med tisoči slik in risb z vsega sveta. Pred novim letom bosta šli po vsem svetu na Unicefovih voščilnicah torej tudi slike dveh slovenskih slikark.

»Zračni most« Inex-Adrie

Letalska družba »Inex-Adriaaviopromet« iz Ljubljane namerava tudi letos vzpostaviti zračni most za naše delavce, zaposlene v ZR Nemčiji, ki bodo ob novoletnih praznikih obiskali domovino. Letala INEX-AA bodo pristajala največ v Zagrebu in Beogradu, skupno pa bodo prepeljala okrog 20.000 naših delavcev.

Kompas v sistemu »Eurocard«

Potovalna agencija »Kompas« iz Ljubljane je podpisala ekskluzivno pogodbo o predstavnishtvu »Eurocarda« za Jugoslavijo. Naša agencija se je tako vključila v največji sistem kreditivnih kart na svetu. Ta sistem je združeval konec lanskega leta 15.000 hotelov in restavracij, 25.000 trgovin, 5.400 bank, večino letalskih družb itd. po vsem svetu. »Kompas« si tako obeta precejšnje povečanje turističnega prometa.

Koliko prostora je v jugoslovanskih hotelih?

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je v jugoslovanskih hotelih trenutno okoli 161.000 ležišč. Največ jih je v hotelih B kategorije, hoteli A kategorije imajo okoli 25.000 ležišč, hoteli D kategorije blizu 17.000 in hoteli C kategorije prek 15.000 ležišč.

Po domačih krajih

V Slakah pri Olimlju raste prava živinorejska farma, ki jo gradi tamkajšnji kmetovalec, 44-letni Stanko Amon. V hlevu bo prostora za 80 glav živine, ki jo bo redil v kooperaciji s kmetijsko zadrugo. Nad živinskim hlevom bo tudi dovolj prostora za vskladiščenje krme, lahko pa bodo uredili tam tudi hlev za rejo kokoši. Stanko Amon je dolga leta trdo delal in si prizadeval, da si je kmetijo tako uredil. Kopal je izsuševalne jarke, da je zamočvirjeni travnik spremenil v njivo sočne detelje. Ves hrib okrog domačije je splaniral, da ga danes lahko obdeluje s kmetijskimi stroji. Lahko je upravičeno ponosen na sadove svojih prizadevanj.

V Radovljici je znana tovarna pletenin Almir, ki s svojimi kvalitetnimi izdelki slovi tudi zunaj meja domače dežele, nedavno odposlala prvo pošiljko pletenin tudi v Osako na Japonsko, kamor bodo po dogovoru izvozili deset tisoč ženskih puloverjev. Almirine pletenine so spoznali tam na razstavi, ki jo je Almir skupaj s tovarno športnega orodja Elan iz Begunj priredila na Japonskem lani med olimpijado v Saporu. Tovarna Almira bo v kratkem začela graditi novo tovarno pletenin tudi v Novi Gorici.

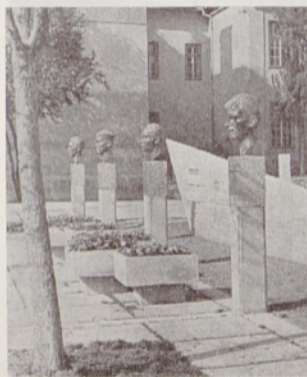
Na Čatežu so v dneh od 7. do 11. novembra priredili »praznik vina«. Krajevno turistično društvo je v prostorih stare šole odprlo razstavo cvička, ki so ga prispevali vinogradniki gorjanskega območja od Kostanjevice do Velike Doline ter tudi precej pridelovalcev z levega brega Save. Pravijo, da bodo odslej »praznik vina« stalno prirejali. Pokrovitelj letošnje prireditve je bilo podjetje Slovenijavino — obrat Brežice. Imena razstavljalcev, ki so imeli najboljše vino, so objavili na Martinovno.

V Krmelju in v Zagorju je tovarna ženskega perila in steznikov Lisca iz Sevnice odprla dva nova obrata. Obrat v Krmelju ima nad 700 kvadratnih metrov delovnih prostorov. Poslopje je zgrajeno tako, da ga bo v primeru potrebe možno še povečati. Število zaposlenih bodo od zdajšnjih 78 povečali na 160. Novi obrat Lisce v Zagorju je v Potoški vasi. Njegova površina obsega 1250 kvadratnih metrov. Tudi tega bodo lahko še povečali. Zaposlenih pa bo do 340 delavcev in delavk.

V Črnomlju je začela tovarna Iskra graditi nov obrat, v katerem bo okrog tristo zaposlenih izdelovalo stiropleks in kondenzatorje. Tu bodo zaposlili predvsem tiste delavce, ki so se doslej iz Črnomlja in okolice morali voziti na delo v Iskrin obrat v Semiču. Tudi obrat v Semiču nameravajo povečati. Izdelovali bodo predvsem poliestrske kondenzatorje, po katerih je veliko povpraševanje, posebej v tujini.

Topol nad Katarino

V Kočevju so ob proslavi 30-letnice Kočevskega zhora odprli spominski »park herojev«

Na letošnjem Boršnikovem srečanju slovenskih poklicnih gledališč je prejela najvišje priznanje — zlati Boršnikov prstan — dramska umetnica Mira Danilova za svoje življenjsko delo. Poleg nje je akademik dr. Bratko Kreft.

V Velikih Laščah je nekdanji župan Alojz Pečnik konec oktobra doživel veliko presenečenje: italijansko pravosodno ministrstvo mu je vrnilo žepno uro, ki so mu jo odvzeli Italijani, ko so ga med zadnjo vojno zaprli v Castel Francu.

V Rakičanu v Pomurju so pred nedavnim slovesno odprli novo zdravstveno šolo. To šolo trenutno obiskuje 250 dijakov. Zdravstvena šola obstaja že trinajst let. Doslej se je morala stiskati v prostorih tretje osnove šole v Murski Soboti. Šola je doslej uspešno dokončalo 456 dijakov, ki so zaposleni po vsej Sloveniji.

V Ptuj so na posebni slovesnosti v narodnem domu za nad desetletno delo pri Kmetijskem kombinatu Ptuj nagradili s spominskimi darili — ročnimi urami — 51 delavcev in delavk tega podjetja. Podobne nagrade za dolgoletno uspešno delo razdeljujejo svojim delavcem vsako leto. Izmed 1200 zaposlenih pri Kmetijskem kombinatu Ptuj je doslej prejela nagrade že nad polovica delavcev, kar je vsekakor dokaz, da so drug z drugim zadovoljni.

V Vipavi nameravajo povečati vinsko klet. Kmetijski kombinat je že pred časom naročil načrte za povečanje kleti, letošnja rekordna letina grozdja pa jih je pri tem še bolj spodbudila. Na videz vinska klet ne bo spremenila svoje podobe, saj bodo pod prostori sedanje kleti, ki zmorejo prevzeti za okrog 680 vagonov grozdja, zgradili po montažnem sistemu še nove kletne prostore za tristo vagonov grozdja. Ti novi kletni prostori, zgrajeni pod zemljo, bodo opremljeni z najsodobnejšo opremo za predelavo grozdja in šolanje vina.

V Ajdovščini je bil konec novembra festival revolucionarnih pesmi, ki ga je organizirala Zveza prosvetnih organizacij Slovenije skupaj z ljubljansko Radiotelevizijo in ajdovsko občinsko skupščino. Festival je bil v zgodovinski kino dvorani, v kateri so leta 1945 izvolili prvo slovensko vlado. Nastopilo je dvanajst mešanih in moških pevskih zborov. Vsak je moral zapeti tri skladbe; eno partizansko in dve s socialno, delavsko in revolucionarno tematiko. Sklenili so, da bodo odslej ta festival prirejali vsako leto v počastitev dneva republike.

V Ljubljani je filmski režiser Milan Ljubič, ki se je doslej že lepo uveljavil na področju kratkega filma, nedavno dokončal kratki dokumentarni film »Pesem padlega partizana«, ki pripoveduje o padlem pesniku in heroju Karlu Destovniku-Kajuhu, ki je v svojem kratkem življenju (padel je leta 1944 star komaj 22 let) ustvaril pesmi, ki sodijo v sam vrh slovenske in tudi jugoslovanske poezije iz vojnih dni.

V Mariboru je bilo konec oktobra Boršnikovo srečanje 73 — imenovano po velikem slovenskem gledališkem igralcu, na katerem so sodelovala vsa slovenska poklicna gledališča. Na sklepni prireditvi Boršnikovega srečanja so prejeli nagrade in priznanja gledališki igralci in nekateri ansambli, ki so se pri svojih gledaliških stvaritvah najbolj izkazali. Najvišje priznanje — Boršnikov prstan — je prejela za svoje življenjsko delo na odrskih deskah in za prispevek vse Danilove družine slovenski gledališki umetnosti gledališka igralka in pedagoginja Mira Danilova.

V Gaberju v Pomurju so zgradili vaščani vaški dom, kjer bodo imeli kulturne in zabavne prireditve. Stroške za gradnjo bodo krili iz samoprispevka, ki ga bodo odplačevali skozi tri leta, precejšnjo pomoč v ta namen pa so dobili tudi od občinske skupščine in kulturne skupnosti Lendava.

V Ljubljani je vse več prebivalcev. Tudi številno ostarelih občanov je precejšnje in vse več jih je, ki zaman iščejo oskrbe v domovih za ostarele v mestu in okolici. Že pred dvema leti je ljubljanska mestna skupščina pri svetu za zdravstvo in družbeno varstvo ustanovila posebno komisijo, ki naj skrbi za uresničenje programa družbene skrbi za starejše ljubljanske občane. Izdelan je bil načrt za gradnjo novih domov za starejše ljudi. Nov dom za ostarele nameravajo zgraditi v mirnem mestnem predelu ob Gradaščici v Trnovem. Komisija, ki ji je poverjena skrb za starejše občane, tudi predlaga, da naj bi k centralnemu objektu, kjer bo prostora za okrog 150 občanov, priključili celotno območje starejših hiš in vil na tem področju. Namesto da bi te podrli in gradili na tem mestnem delu stanovanjske bloke, bi hiše in vile odkupili, popravili in vanje naselili kot v depandanse osrednjega doma za ostarele, starejše zakonske pare, ki so jim najljubša takšna enosobna stanovanja z vrtičkom.

Tudi v Cerknem kakor v drugih naših krajih, precej grade. A domačini ne gredo radi stanovat v stanovanjske bloke, saj za stanovanja v dveh stanovanjskih blokkih, ki sta v gradnji, ni veliko interesentov. Naglo pa se razvija gradnja zasebnih hiš in hišic, tako da že primanjkuje zanje prostora in tega vse bolj iščejo v bregovih okrog Cerknega.

V Novi Gorici je bilo konec oktobra srečanje slepih šahistov, ki so se ga udeležile ekipe zveze slepih iz Pulja, Reke, Kopra in Nove Gorice. Tekmovanje je bilo v prostorih hotela Sabotin v Solkanu pod pokroviteljstvom tovarne salonita Anhovo. Vse tekme so potekale v lepo izenačenem stilu. Zmagala je ekipa iz Pulja, na drugem mestu pa je bila ekipa iz Nove Gorice.

V Anhovem bo tovarna cementa in azbestno-cementnih izdelkov Salonit v kratkem začela z gradnjo nove tovarne cementa, ki bo proizvajala na leto 854 tisoč ton cementa. Gradnja bo veljala blizu sto milijard starih dinarjev.

Še dva posnetka s srečanja starih harmonikarjev na Poljuki

Pred novo osnovno šolo v Cerknem

Atomske toplice

- pokrit kopalni bazen, pozimi ogrevan
- bazen z navadno vodo za otroke
- točilnica termalne vode
- ambulanta (zdravniški pregledi, tudi specialistični, prva pomoč)
- samopostrežna restavracija in trgovina
- 90 ležišč v letnem počitniškem naselju v Podčetrku
- 30 ležišč v avtomobilskih prikolicaх pri bazenu

Za goste, ki so potrebni posebne zdravniške nege, bo kmalu odprt nov zdravstveni objekt z zmogljivostjo 20 postelj in s stalno zdravniško službo. V terapevtskem delu bo na voljo 20 novih kopalnih kadi in počivalnih kabin.

Termalna voda v Atomskih toplicah ima 35 do 37°C in je po sestavi hidrokarbonatna — oligomineralna — hipotermna.

Priporočamo jo za zdravljenje revmatičnih obolenj, kolagenoze, arterialne hipertonijske, degenerativnih obolenj, pojavov staranja, metaboličnih obolenj, nevralgij kot posledic poškodb lokomotornih organov, ženskih in kožnih obolenj.

Zdravstveno službo in strokovno medicinske raziskave opravljajo in vodijo Klinične bolnice v Ljubljani.

INFORMACIJE: TTG Atomske toplice Podčetrtek in turistične poslovalnice TTG Ljubljana, Celje, Maribor, Postojna, Koper, Pula.

Pogled skozi 20 let

Urednica Ina Slokan

Daleč je to, če pa posežemo globlje v spomine, tudi blizu: vidim revijo, bolj skromno po straneh in vsebini, z naslovno stranjo, ki je prikazovala zimsko podobo naše vasi pod gorenjskimi gorami. Vanjo je peljala bela pot, prav tja do samega srca te vasi...

To je bila prva številka Rodne grude, časopisa za slovenske izseljence, ki je izšla v začetku leta 1954, torej pred dvajsetimi leti. V kratkem uvodniku uredništva je bilo med drugim zapisano, da si je Slovenska izseljenska matica v treh letih svojega obstoja tako povečala svoj delokrog, da pisemske zveze in osebni stiki z našimi izseljenci ne zadoščajo več. Potreben je časopis, ki bo kot organ Matice pomagal pri izpolnjevanju njenih nalog. »Tako bo odslej vsak mesec prihajala k vam Rodna gruda. Že iz prve številke je videti, kako

smo si zamislili njeno vsebino. V njej bo za vsakega nekaj: zanimivi članki o najvažnejših dogodkih v domovini, drobne novice iz domačih krajev, povesti, pesmi, dopisi o delu in življenju naših ljudi na tujem, njihovih organizacij in društev, kotiček za mladino, nekaj domačih gospodinskih in kuharskih nasvetov itd. Uredništvo bo odgovarjalo tudi na vprašanja rojakov in posvetilo posebej pozornost odgovorom, na tista vprašanja, ki bodo koristila vsem...«

S tem napotilom je Rodna gruda odšla na prvo pot k vam, rojaki po svetu. V naše veselje in zadoščenje je bila njena pot uspešna. Morda prav zaradi njene skromnosti in nevsiljivosti je povsod našla prijatelje, ki so jo toplo sprejeli. Kdo so bili prvi dopisniki Rodne grude? Že v prvem letniku so se oglasili: Frank Česen iz Clevelanda, Anton Okolish in Jennie Troha iz Barbertona, Jože Knavs, Anton Grčar, Mihael Oprešnik in Jurij Artič iz Francije, Martin Lončar iz Gladbecka in še številni drugi. Zvesti sodelavci so postali tudi izseljenci povratniki: Franc Močilnikar, Franc Kurinčič, Lojze Zdravje in Mirko Ličen. Vse od prve številke do takrat, ko ga je huda bolezen za vselej priklenila na posteljo, je bil vesten sodelavec revije tudi odbornik Matice in predsednik njene zgodovinske sekcije Cvetko A. Kristan.

Vaša pisma, ki jih je prihajalo vse več in več, so nam v potrdilo, da je bila Rodna gruda potrebna, da je koristna in zaželeno. To je nam pri Matici, posebno še nam iz uredništva v ponos, veselje in zadoščenje. Posebej smo bili vselej veseli pisem slovenskih mater (in skozi leta jih ni bilo malo), ki so nam pisale z raznih koncev sveta, da jim je

Rodna gruda v pomoč, ko svoje otroke učijo slovenski jezik.

Skozi dvajset let se je mnogokaj spremenilo. Mnogi sodelavci in uredniki so medtem odšli in prišli so drugi. Vsak je prispeval svoj delež k rasti in zorenju Rodne grude, k oblikovanju njene današnje podobe. A o tem le mimogrede. Le pri njenem ustanovitelju in prvem glavnem uredniku naj se s kratko besedo ustavim, saj bo 3. februarja minilo že deset let od njegove prezgodnje smrti.

Tomo Brejc, nekdanji gozdarski in zidarski delavec, revolucionar in partizanski borec je kot politični izgonec preživel vrsto let med našimi izseljenci v severni Franciji. Tudi tam je urejal izseljenski list. Poznal je želje in potrebe naših izseljenih ljudi in zato je, kljub temu, da je bil zelo obremenjen z drugimi odgovornimi dolžnostmi, posebej rad delal za Rodno grudo. Bil je njen glavni urednik skoraj deset let. Kot uredniška sodelavka pri Rodni grudi od takrat, ko je ta začela, moram povedati, da me je delo pri njej res zelo veselilo, čeprav je posebej še v prvih letih terjalo precej časa in naporov, saj sva bila z glavnim urednikom za vse sama.

Dvajset let je zdaj za nami.

Preden zaprem strani preteklih letnikov naše revije, naj se na kratko ustavi misel še pri nekaterih tistih dopisnikih in sodelavcih Rodne grude, ki jih ni več med nami.

Dvajseti rojstni dan naše revije je tudi dan spomina nanje. Tako živi so še med nami, da bi jim lahko segli v roke in jih prijateljsko objeli, kakor včasih.

To sta zavedna slovenska moža Lončar iz Gladbecka in Čebin iz Homberga, pa duhovito navihani upokojeni rudar Franc Sikošek iz Gladbecka, ki nam je na straneh Rodne grude v vezani in nevezani besedi tako prijetno pripovedo-

Odgovorna urednica Koledarja Mila Šenk

Odgovorni urednik Jože Prešeren

Upravnica publikacij Vera Valenci

val doživlja iz rudarskega življenja. In Jurij Artič iz Lievina in Jože Martinčič iz Lense, ki sta v pisnih vedno znova poudarjala, kako rada prihajata v domači kraj. In spomnim se, kako sva nekega poletnega popoldneva z Jurijem Artičem v Jelšanah v Istri zastonj iskala grob njegovega edinega sina, partizana v Prekomorski, ki je tam padel v zadnjih dneh pred osvoboditvijo. Ko sva zaman prebirala napise na grobovih na tistem majhnem pokopališču, je rekel: »No, saj je vseeno, kje leži naš fant. Dal sem ga domovini in domovina je tu vseokrog nas.« In rože je položil na najbližji grob.

In Jože Martinčič, drobn, vedno nasmejani, ki mu je telo kar vidno ginevalo od stoodstotne silikoze, v očeh in srcu pa mu je vse bolj in bolj plamenelo navdušenje in zanos, kadar je bil med nami. Potem nam je pisal: »Spet sem bil doma na Dolenjskem, napil sem se domačega sonca in življenjskih moči. Prihajal bom domov prav do zadnjega diha...« In je zares. In Mirko Ličen, povratnik iz Argentine, prizadevni tajnik matične podružnice v Novi Gorici, je bil prav tako do »poslednjega diha« sodelavec Rodne grude. Koliko njegovih dopisov in še več fotografij je v preteklih letnikih Rodne grude. Vse do letošnje pomladi, ko nam je poleg fotografij prinesel s Primorske prve zvončke in ni nihče slutil, da se je takrat za vselej poslovil. Pa Lojze Zdravje, povratnik iz Kanade, odbornik Matice in vse do zadnjega sodelavec Rodne grude. Kako rad je obiskoval povratnike, nas z njimi seznanjal, da smo o njih pisali v Rodni grudi. Še in še vas je, ki ste bili z nami v preteklih letih, ki ste nam pomagali s svojimi prispevki in nasveti bogatiti revijo, pa vas zdaj ni več. Vsem hvala za vse!

In zdaj — zaprimo dvajseti letnik Rodne grude.

Ina Slokan

Za naročniški oddelek skrbi Milena Gregorič

Ena družina – eno stanovanje

Stanovanje, lasten dom, vsaj nekaj kvadratnih metrov, kjer bi živeli brez strahu, kdaj bo gospodar odpovedal gostoljubnost. Take ali podobne so vsakodnevne misli in želje ljudi 50.000 gospodinjstev v Sloveniji, ki nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja. Številka, ki je za majhen slovenski prostor precej velika, je eden glavnih vzrokov, zakaj je osnutek republiškega zakona o stanovanjskih razmerjih precej strožji in dolednejši od sedanje stanovanjske zakonodaje.

Nov zakonski predpis naj bi predvsem omogočil boljše, predvsem ustrežnejše in smotrnejše izkoriščenost približno 480 tisoč stanovanj, kolikor jih je trenutno v Sloveniji. Preprečil pa naj bi tudi spekulativno izkoriščanje ljudi, ki zaradi stanovanjske stiske odštevajo nesorazmerno velike vsote denarja za skromne sobice, čeprav njihovi stanodajalci plačujejo nizke, administrativno limitirane stanarine, ki v poprečju dosegajo le 5 odstotkov mesečnih družinskih proračunov.

Zaostreni pogoji

Določbe obsežnega osnutka zakona, ki bo po sprejetju v celoti urejal pomembno področje stanovanjskih razmerij v skladu s potrebami in položajem znotraj republiških meja, lahko strnemo v nekaj glavnih značilnosti. Za stanovanje se po osnutku zakona šteje skupina prostorov, ki so praviloma gradbena celota in imajo poseben glavni vhod. Zakon ne uvršča med stanovanja prostore, ki se od časa do časa uporabljajo za počitek in oddih. Pri tem pa je posebej določeno, da so tudi taki prostori stanovanja in se bodo zanje uporabljali člani novega zakona, če stanovanje oziroma stavba izpolnjujejo zahteve pravilnika o minimalnih tehničnih pogojih za graditev stanovanj, in če tlorisna uporabna površina zaprtih prostorov v stanovanju presega 50 kvadratnih metrov ter občinska skupščina s svojim odlokom glede na krajevne prilike ni določila večje površine. Pogoji je tudi, da mora biti stavba dostopna ob vsakem letnem času vsaj s vprežnim vozilom ter da jo je mogoče redno oskrbovati (dostop do šole, trgovine zdravstvenega doma, pošte itd.).

Zaradi pomanjkanja stanovanj zakonsko besedilo omogoča, da se bodo v čim krajšem času zasedla prazna stanovanja ter kar najbolj omejile možnosti, da bi iste osebe ali njihove družine hkrati uporabljale več stanovanj. Osnutek zakona med drugim določa, da so stanodajalci, torej tudi lastniki stanovanj, dolžni oddati v uporabo prazna stanovanja. Če tega ne store v treh mesecih, odda stanovanje stanovanjski organ. Najdaljši rok priprave za vselitev je omejen na 60 dni, odpoved imetniku stanovanjske pravice, ki z družino preneha uporabljati stanovanje pa je, kakor predvideva zakonski osnutek, možna že po 6 mesecih. Stanodajalec lahko tudi odpove stanovanjsko pogodbo imetniku stanovanjske pravice, ki je lastnik primerne praznega stanovanja v istem kraju. Osebe, ki odhajajo na delo, šolanje in podobno, pa lahko obdržijo stanovanjsko pravico največ štiri leta in ne več nedoločen čas, vendar morajo v času odsotnosti oddati stanovanje.

Stanovanjska pravica le enemu

Po osnutku zakona je prepovedano oddajati stanovanja razen v izjemnih primerih kot poslovne prostore. Imetnik stanovanjske

pravice je lahko le ena oseba, družinski člani imetnika te pravice pa ne morejo biti hkrati samostojni imetniki stanovanjske pravice na drugem stanovanju. Izrecno je prepovedana uporaba dveh ali več stanovanj. Prav tako je določeno, da smeta obdržati, če se poročita osebi, ki imata vsaka svoje stanovanje, le eno stanovanje. Imetnik, ki stanovanja ne uporablja več kot eno leto z namenom, da trajno zapusti skupno življenje v družini, pa izgubi stanovanjsko pravico. Člani družine v tem primeru lahko ostanejo v stanovanju, če so skupaj z imetnikom živeli najmanj dve leti, kar pa ne velja za mladoletne otroke.

Stanovanjska pravica, ki bo po sprejemu novih ustav konec leta, postala tudi ustavna pravica, je trajna in preneha samo v zakonu določenih primerih (na primer, če se uporablja stanovanje v druge namene, kot je določeno v stanovanjski pogodbi, če se brez opravičenih razlogov ne plača stanarina najmanj tri mesece itd.).

Bolje za lastnike

Posebej želi novo zakonsko besedilo pravičnejše urediti razmerja med lastniki stanovanj in imetniki stanovanjske pravice. Od že omenjenih 480 tisoč stanovanj v Sloveniji, jih je namreč le 140 tisoč v družbeni lastnini in mnogi so primeri, ko se lastniki ne morejo vseliti v svoja stanovanja zaradi togosti sedanjih predpisov. Po sprejetju zakona o stanovanjskih razmerjih bodo lastniki lahko zahtevali izselitev osebe iz njihovega stanovanja, ki uporablja še dvojno ali več drugih stanovanj. Zavrnili bodo lahko soglasje k menjavi stanovanj, če bi se tako poslabšal njihov položaj, prepovedali v stanovanjski pogodbi oddajo dela stanovanja podstanovalcem, ali prepovedali opravljanje sicer dovoljene poslovne dejavnosti v stanovanju. Po novem bodo imeli lastniki možnost skleniti stanovanjsko pogodbo za določen čas, vselitev v svoje stanovanje pa bodo lahko zahtevali tudi v primerih, če ne bodo imetniku stanovanjske pravice, ki del svojega stanovanja oddaja, ponudili drugega primerne stanovanja, pač pa le stanovanje, ki ustreza delu stanovanja, ki ga imetnik dejansko uporablja. Lastniki, ki nimajo stanovanja in žive v stanovanjski stiski, se bodo lahko tudi vselili v del stanovanja, iz katerega se je izselil sostanovalec. V primerih, ko žive v družbenem stanovanju in so njihove razmere izredno težke, pa bodo imeli pravico zahtevati, da njihov stanodajalec uvrsti imetnika stanovanjske pravice na stanovanje v zasebni lasti med prednostne pričakovalce stanovanj in mu odda drugo primerno stanovanje. Če lastnikovi zahtevi ne bo ugodeno v treh letih, bo lahko iztožil izpraznitve stanovanja, imetniku pa bo v tem primeru moral zagotoviti le najpotrebnejše prostore, ki bodo zavarovali stanovalce pred elementarnimi neugodami in njihovo pohištvo pred znatnejšimi okvarami.

Zakonsko besedilo vsebuje podrobnejše določbe tudi o stanovanjski pravici, obveznosti imetnika stanovanjske pravice, oddajanja stanovanj, vzdrževanju in popravilu stanovanj ter podstanovalskih in sostanovalskih razmerjih.

Alenka Leskovic

simbol,
ki zagotavlja
varnost,
zaupnost,
natančnost in ekspeditivnost

Ljubljanska banka

Ljubljanska banka

ime,
ki zagotavlja
sodobno,
učinkovito in zanesljivo
bančno poslovanje

Rojaki,

obiščite 1000-letno mesto pod Lubnikom, Škofjo Loko. Transturist vas pričakuje. Hotel ima zimski bazen in savno in v bližini hotela avtomatsko kegljišče.

Penzion velja le 99.— dinarjev.

Na Starem vrhu, le nekaj kilometrov od Škofje Loke, so izdelana smučišča, sistemi žičnic, pri kmetih dobite domače specialitete.

Rezervacije: HOTEL TRANSTURIST ŠKOFJA LOKA
telefon (064) 85-280

Prosve ta

Glasi lo Slovenske narodne podporne jednote

**JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V
ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.
IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN
PRAZNIKOV.**

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

Stavbno pohištvo »JELOVICA SUPER«:

enostavna montaža;

embalaža se odstrani po finalizaciji
zidov;

velika vodo- in zrakotesnost;

mehko zapiranje;

komponibilno in usklajeno z modularnim
sistemom;

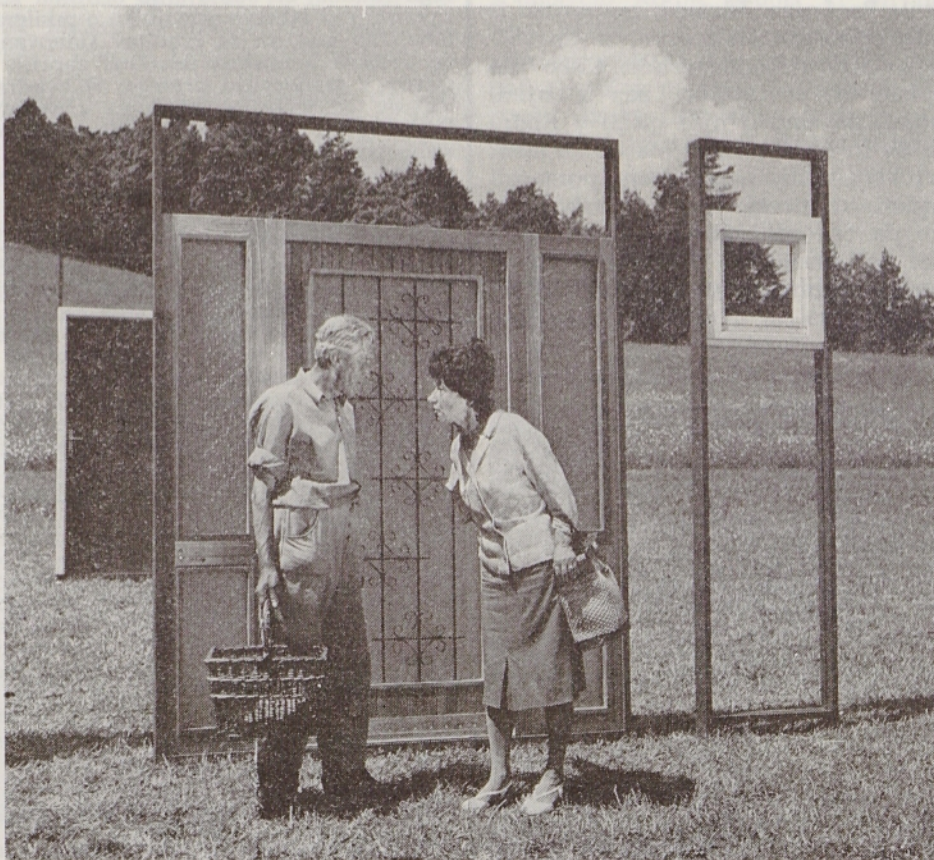

JELOVICA

ŠKOFJA LOKA

Kidričeva 58

telefon (064) 61-361

Državna založba Slovenije

Export-Import — Titova 25, 61000 Ljubljana

Avsec Otmar: Esperantsko-slovenski in slovensko-esperantski slovar (304 strani, cena: 70 din)
Bajec-Kalan: Italijansko-slovenski slovar (844 strani, cena: 120 din)
Fran Bradač: Češko-slovenski slovar (740 strani, cena: 55 din)
Fran Bradač: Slovensko-latinski slovar (348 str., cena: 90 din)
Fran Bradač: Latinsko-slovenski slovar (610 str., cena: 110 din)
Grad-Skerlj-Vitorovič: Angleško-slovenski slovar (1120 strani, cena: 180 din)
Anton Grad: Špansko-slovenski slovar (1008 str., cena: 78 din)
Janko Jurančič: Srbohrvatsko-slovenski slovar (1520 strani, cena: 200 din)
Janko Kotnik: Slovensko-francoski slovar (684 strani, cena: 68 din)
Janko Kotnik: Slovensko-italijanski slovar (800 strani, cena: 120 din)
Janko Kotnik: Slovensko-ruski slovar (820 strani, cena: 100 din)
Janko Kotnik: Slovensko-angleški slovar (832 strani, cena: 140 din)
Josip Pavlica: Frazeološki slovar v petih jezikih (688 strani, cena: 19,50 din)
Pretnar-Kotnik: Francosko-slovenski slovar (836 strani, cena: 55 din)
Janko Pretnar: Rusko-slovenski slovar (1000 strani, cena: 145 din)
Slovar slovenskega knjižnega jezika (A—H) (846 strani, cena: 200 din)
Slovenski pravopis (1054 strani, cena: 180 din)
Franc Šebjanič: Madžarsko-slovenski slovar (180 strani, cena: 7,50 din)
Franc Šebjanič: Slovensko-madžarski slovar (192 strani, cena: 28 din)
France Tomšič: Nemško-slovenski slovar (922 strani, cena: 70 din)
France Tomšič: Slovensko-nemški slovar (768 strani, cena: 140 din)

Dolenjska banka in hranilnica

s svojimi poslovnimi enotami:

PODRUŽNICO V KRŠKEM in

EKSPOZITURAMI v

NOVEM MESTU, METLIKI, TREBNJEM in MIRNI na Dolenjskem

vabi

vse rojake na tujem, da se poslužujejo vseh bančnih uslug, ker jih ta banka opravi hitro, natančno, zaupno in pod najugodnejšimi pogoji.

Ta »VAŠA BANKA« vam želi srečno in uspeha polno novo leto 1974!

POSLOVNO ZDRUŽENJE

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR — OSIJEK

Poslovno združenje MODNA HIŠA s svojimi prodajnimi enotami v Ljubljani, Mariboru, Osijeku in Smederevu, vam nudi bogat izbor zimske damske, moške in otroške konfekcije, metrskega blaga, tekstilne in usnjene galanterije.

MOTEL PETROL

Spoštovani rojaki,

kolektiv motela »PETROL« ČATEŽ ob SAVI sporoča, da je bil ob avto cesti Ljubljana—Beograd na Čatežu pri Brežicah, nasproti že našega znanega gostinskega obrata, dograjen še nov, najsodobneje urejen motel z restavracijskim prostorom na ravni »B« kategorije s kapaciteto 250 sedežev. Zmogljivost se poleti zveča še za 250 sedežev na pol odprti terasi s prelepim razgledom na mestece Brežice, vzhodni kot brežiško-krškega polja, Posotelje in na Hrvaško Zagorje. Za svečane prilike je cenjenim gostom na voljo urejena poročna soba z 20 sedeži in aperitivna soba s prav tako 20 sedeži, za poslovne sestanke in proslave pa banketna soba s 35 sedeži. V pritličnem SNACK-BARU pa je lahko postreženih 80 pri mizah ter 100 stoječih gostov. V motelu je 40 ležišč v najmoderneje opremljenih dvoposteljnih sobah. Vsaka izmed njih je oskrbljena z mrzlo-toplo vodo, telefonom, toaletni prostor pa s tušem.

Strežno osebje vas bo z vestnim in točnim delom povsem zadovoljilo. Razumljivo, da je kuhinja po svoji opremljenosti z najsodobnejšimi pripomočki in urejenosti ter visokokvalificiranim kadrom vsak čas kos postreči našim gostom tudi z vsemi kulinaricnimi posebnostmi po zmernih cenah.

Za motorizirane goste je na voljo asfaltirani parkirni prostor za 200 osebnih avtomobilov, 30 avtobusov ali tovornih vozil.

Ko nas obiščete, si bomo prizadevali ustreči vašim željam ter vas povsem zadovoljiti in prepričani smo, da vas bomo poslej lahko šteli med stalne goste našega motela.

Kolektiv motela
»PETROL«
Čatež ob Savi

Široka kulturna izmenjava

V začetku oktobra je bila v Ljubljani seja izvršnega odbora Slovenske izseljenske matice, na kateri so poleg tekočih organizacijskih vprašanj obravnavali tudi vrsto zanimivih problemov, ki zadevajo naše ljudi po svetu. Z zadovoljstvom je bilo sprejeto poročilo o letošnji poletni sezoni obiskov naših ljudi v domovini, saj je bilo razvidno, da so ti obiski vedno pogostejši in vedno v večjem številu. Samo iz prekmorskih držav je letos v skupinah prišlo v Jugoslavijo več kot 6.000 slovenskih izseljencev. Naj ob tem mimogrede omenimo, da so tudi v jugoslovanskem merilu slovenski izseljenci najbolj zvesti obiskovalci Jugoslavije.

Izvršni odbor Matice je tudi podprl željo skupščine občine Škofja Loka, naj bi bila tudi v prihodnje osrednja prireditelj za slovenske izseljence v njihovem lepem mestu. Pomembno pri tem je predvsem primerno okolje, ki ga zahteva tako velik piknik, pa tudi organizacijske sposobnosti Škofjeločanov.

Z izrednim zanimanjem je izvršni odbor obravnaval tudi poročilo o Slovencih na Švedskem in v Zahodnem Berlinu, ki ga je po obisku v teh krajih napisala ured-

nica Slovenskega koledarja Mila Senkova. Pohvalili so predvsem temeljitost pri obravnavi raznovrstnih vprašanj, s katerimi se srečujejo naši rojaki v teh deželah.

Hkrati z obiski izseljencev v domovini in predstavnikov domovine med njimi se vse bolj razvija tudi široka kulturna izmenjava slovenskih kulturno-umetniških skupin. Letos je v domovini gostovalo sedem izseljenskih narodno-zabavnih ansamblov in pevski zbor, ansambl iz domovine pa odhajajo na gostovanja med izseljence. Izvršni odbor Slovenske izseljenske matice je podprl vsako pobudo za taka gostovanja, ki gredo v tujino organizirano, na podlagi meddržavne kulturne izmenjave, v organizaciji kulturno-prosvetnih in drugih ustanov ali za to pooblaščenih agencij, odklanjal pa je gostovanja, ki temeljijo predvsem na komercialni osnovi. Z ozirom na izkušnje nekaterih ansamblov, ki so med drugim izkoriščali tudi ime Slovenske izseljenske matice, kadar jim je šlo za materialne koristi, so poudarili, da se je predvsem treba temeljiteje organizacijsko pripraviti na gostovanja. Še posebno pa je izvršni odbor Matice nasprotoval

vsem takim gostovanjem iz domovine, pri katerih se ansamblji povezujejo v tujini z ljudmi, ki so sovražno razpoloženi do naše družbenopolitične ureditve.

MLADA slovenska rojkinja Branka Jelenič iz Melbourne. Obiskala nas je sredi poletne turistične sezone in takrat smo jo fotografirali v prostorih Slovenske izseljenske matice. Vsa sveža in nasmejana nam je pripovedovala o svojem delu, pa o življenju Slovencev ter delu slovenskih društev v Melbourne in okolici. Pri vseh rada pomaga, kolikor ji dopušča čas in redno delo. Zaposlena je pri potovalni agenciji Parthenon in seveda tudi tam prihaja veliko v stike z našimi ljudmi. Res smo bili veseli njenega obiska.

Argentina bo bližja?

Pred kratkim se je iz daljne Argentine vrnil v domovino naš stari znanec Armando Blažina, ki je bil rojen in je doslej živel, s starši in družino, v Buenos Airesu. Že pred leti je prvič prišel v »stari kraj« in je bil nekaj časa štipendist Slovenske izseljenske matice. Takrat se je uril zlasti v časnikarstvu, posebej se je zanimal za turizem, predvsem pa je podolgem in počez prepotoval ne le Slovenijo, temveč tudi vso Jugoslavijo in dobršen del Evrope.

Ko se je pred dnevi oglasil v Ljubljani in povedal, da se bo zaenkrat stalno naselil v Beogradu, smo bili pač radovedni.

»Kako to, da se ne naselite v Ljubljani ali kje v Sloveniji, če ste se že vrnili v domovino?«

»Zaenkrat to še ne gre. Prišel sem v Jugoslavijo kot zastopnik argentinske letalske družbe (AA — Aerolineas Argentinas); moje delovno področje je vsa Jugoslavija...«

»Letala omenjene družbe prihajajo v Jugoslavijo?«

»Zaenkrat še ne. Naša letala letijo iz Argentine v Evropo le v Pariz, Zürich,

Rim in Madrid. Tudi letala jugoslovanskih letalskih družb še ne letijo v Argentino.«

»Torej je vaš prihod v Beograd gotovo v zvezi z željo vaše letalske družbe, da bi vzpostavili letalski promet med obema državama?«

»Veliko izseljencev in njihovih otrok, zlasti s Hrvaškega in iz Slovenije, živi in dela v Argentini. Prav zaradi neustreznih in razmeroma dragih letalskih zvez so tako izseljenci kakor njihovi svojci potovali domov zelo redko. Obstojala je le želja, ki jo je bilo težko uresničiti. Poskusil bom storiti vse, da bi postala letalska vez med Argentino in staro domovino pogostejša kot doslej.«

»Gotovo vam ni ostalo skrito dejstvo, da so prav zaradi letalskih zvez, rednih in čarterskih, postali stiki med izseljenci v ZDA in Slovenijo takorekoč stalni in vsakdanji?«

»Razmere pri nas v Argentini so drugačne kakor v ZDA, kjer so Slovenci trdnjeje organizirani in jim tudi premoženjske razmere omogočajo, da pogosteje potujejo v domovino. Kdo bi

si še pred desetletjem mislil, da si bosta Ljubljana in Cleveland postala tako blizu. Moja želja je, da bi si tudi Ljubljana — ali Zagreb — in Buenos Aires postala bližja prav zahvaljujoč možnostim, ki jih nudijo sodobne letalske zveze.«

»Kakor vam je znano, Slovenci silno radi potujejo in jih številne potovalne agencije, ki delujejo v naših mestih, komaj utegnejo zadovoljiti. Se vam zdi, da bi bila Argentina dovolj zanimiva tudi za radovedne izletnike?«

»Seveda! Argentina je silno zanimiv cilj celo za razvajenega popotnika. Imamo ne le živahno velenost Buenos Aires, temveč tudi Ande in nenavadno ter slikovito Ognjeno zemljo! Zadnje čase pa argentinske izletniške ladje redno plovejo tudi do obal Antarktike. Zanimanje je tolikšno, da so prostori na teh ladjah pogosto za več mesecev vnaprej rezervirani. Upam, da bomo med temi daljnimi potniki kmalu lahko pozdravili prve, velikih potovanj najbolj željne Jugoslovane.«

»In kje boste imeli v Beogradu svoj urad?«

»Gostoval bom pri Inex-Adria Airways, saj ima tudi naša letalska družba enako kratico: AA!«

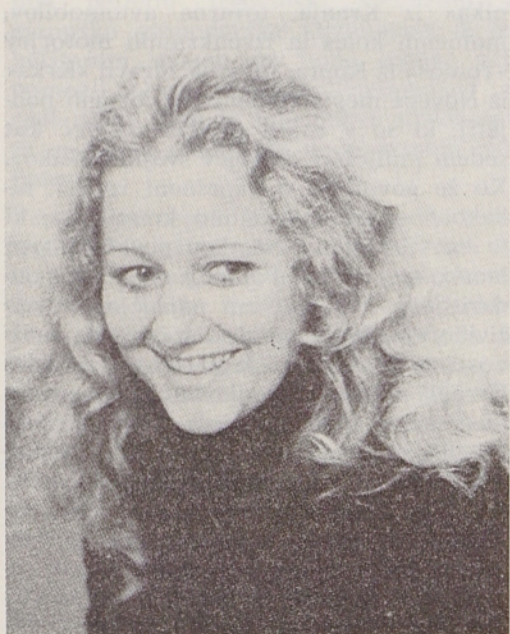
D. K.

Ko so v Ljubljani prikazovali nov slovenski film »Cvetje v jeseni«, ki je bil prirejen po televizijski nadaljevalki, med obiskovalci ni bilo bolj navdušenega gledalca kakor je bil naš ameriški rojak Jože Ovnik iz Pottstowna v Pennsylvaniji, ki je bil tiste dni prvič na obisku v Sloveniji. Kar štirikrat ali petkrat zaporedoma se je odpravil v kino in navdušen je bil nad vsem v tem lepem filmu — nad igralci, nad režiserjem, nad čudovitimi barvnimi posnetki naše lepe dežele. Z našo pomočjo se je srečal tudi z glavnim igralcem v filmu »Cvetje v jeseni« — Poldetom Bibičem (na sliki na levi). Naj omenimo še to, da je Jože Ovnik prej živel v Forest Cityju. Kljub temu da je bil rojen že v Ameriki, gladko govori slovensko — tudi po zaslugi našega učenika s ploščami »Zakaj ne po slovensko«.

Vedno sem se počutila Slovenko ...»

Kar nekoliko neobičajno je, kadar se iz tujine vrnejo v domovino mladi ljudje, ki so v tujini zrasi in se izšolali. Pa vendar smo v takem primeru lahko še bolj veseli. Vida Mlakar, s katero smo se pogovarjali tokrat, je sicer rojena Ljubljankanka, stara pa je bila komaj štiri leta, ko je odšla v tujino. Danes jih ima devetnajst in je v Franciji končala srednjo administrativno šolo. Njeni starši so še ostali v kraju Menehould pri Challonsu, Marne, čez nekaj let pa

Vida Mlakar

se nameravajo vrniti v domovino tudi oni.

Vida je tiho, skromno dekle, ki nerada govori o sebi. Ko sem jo vprašal, kaj jo je predvsem vodilo k temu, da se vrne v domovino, je rekla:

»V glavnem sem prišla zato, da bi si utrdila svojo slovenščino. Sploh pa bi rada živela v Sloveniji. Vedno sem se počutila Slovenko.«

»Kako pa so tvoji francoski prijatelji sprejeli tvojo odločitev?«

»Čudili so se,« se je nasmejala. »Niso mogli verjeti, da bom šla zares v Jugoslavijo.«

»Ali se ti zdi, da je življenje mladih ljudi v Franciji drugačno kot pri nas?« Vida se je zresnila in premišljeno dejala:

»Zdi se mi, da je tu življenje lepše. Mladi ljudje so tu bolj družabni, sproščeni. Tudi zaradi tega mi ni žal, da sem prišla. Drugače pa mislim, da posebno v mestih mladi ljudje živijo podobno kot v Franciji.«

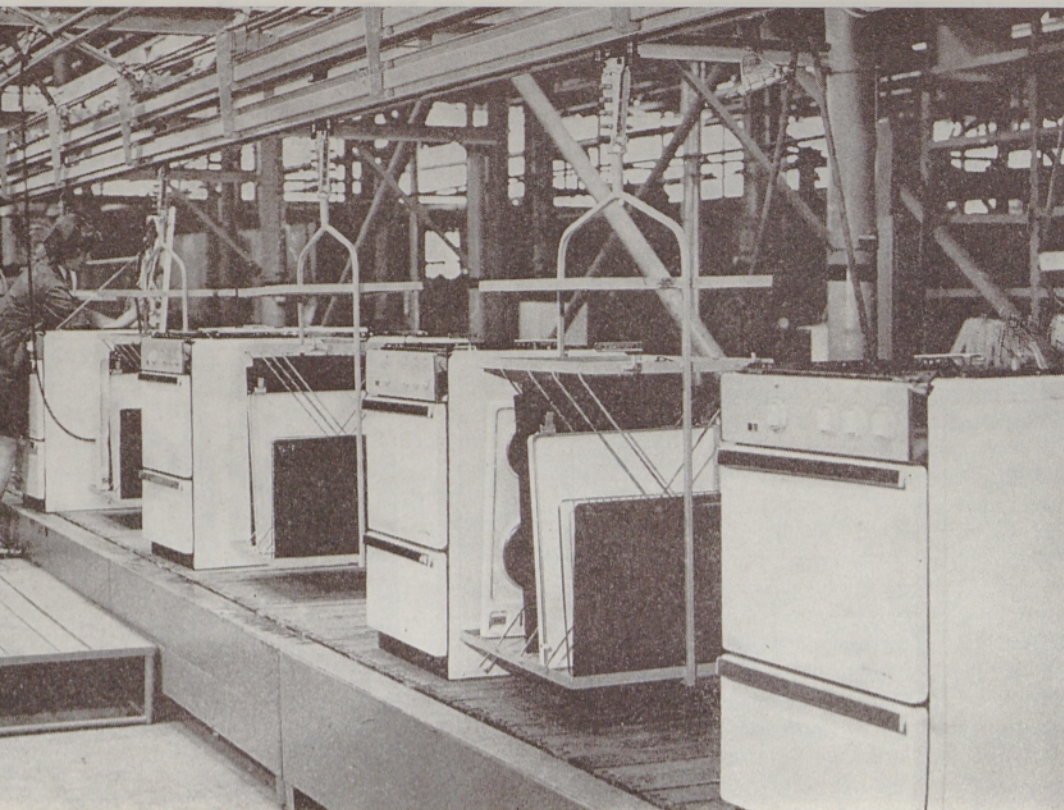
S starši v Franciji si redno dopisuje. »Ravno včeraj sem mami pisala, kako sem vesela, da sem tukaj.«

Vida Mlakarjeva je že našla zaposlitev v Ljubljani, obiskuje pa tudi tečaj slovenščine za tujce, da bi si utrdila predvsem znanje knjižne slovenščine, pogovorne ni pozabila. Prihodnje leto, morda, se bo vpisala na ljubljansko univerzo, da bi študirala francoščino in angleščino. »V Francijo,« pravi, »bom odslej hodila le še na počitnice.«

Marsikdo izmed naših rojakov na tujem ne ve, da ima Rodna gruda svoj krog bralcev tudi v vzhodnoevropskih državah. Tako nas je letos s svojim obiskom razveselila tudi rojakinja Martina Diatkova iz Češkoslovaške. Vsa vesela nam je pripovedovala, kako je spet srečna, da je prišla na obisk rojstnih krajev, ponosno pa nam je tudi povedala, da je letos poleti na filozofski fakulteti v Pragi diplomiral njen sin Cyril. Nekaj dni po njenem obisku smo prejeli v uredništvo tudi »poročno oznanilo«, iz katerega smo izvedeli, da se je Cyril Diatka poročil z Marto Svitačovo. Ob teh dogodkih prav iz srca čestitamo naši naročnici Martini kakor seveda tudi mladima!

Jože Prešeren

»Gorenje« je med največjimi slovenskimi izvozniki

surovine, ni toliko povečal. To je tudi razumljivo. Devalvacija dinarja, ki je spodbujala izvoz izdelkov, za katere ni bilo potrebno uvoziti surovine, je na izvoz končnih izdelkov, za katere smo potrebovali surovine, delovala nespodbudno. Surovine so se lani precej podražile, zato so bili tudi končni izdelki nekoliko dražji in za kupca v tujini manj zanimivi. Razveseljivo pa je, da se je hkrati precej povečal izvoz opreme in investicijskega blaga ter transportnih sredstev.

K ugodnim izvoznim dosežkom naše republike so svoj delež prispevale vse tri gospodarske dejavnosti, industrija, kmetijstvo in gozdarstvo, kot običajno pa je največji devizni izkupiček dala prodaja industrijskega blaga, in sicer 375 milijonov dolarjev. Izvoz so povečale skoraj vse industrijske panoge, razen ladjedelništva, proizvodnje nafte in grafične industrije, ki pa zaradi svojega nizkega deleža sploh ne vplivajo na celotni slovenski izvoz.

Glavni slovenski izvoznik je bilo združeno podjetje »Iskra« iz Kranja, ki je lani prodalo v tujino za več kot 25 milijonov dolarjev blaga, od tega kar tri četrtine

Slovensko blago na svetovnem trgu

Natančnejši pregled števil in odstotkov, ki na različne načine prikazujejo lanske leto zunanjetrgovinsko menjavo Slovenije s tujino, zgovorno priča o uspešnosti naših podjetij pri nastopanju na tujih tržiščih. Že samo podatek, da je vrednost izvoza iz naše republike lani znašala skoraj 428 milijonov dolarjev, kar pomeni, da se je v primerjavi z letom 1971 povečala za skoraj sto milijonov dolarjev, kaže, da so slovenska podjetja znala izkoristiti ugoden razplet dogodkov na področju mednarodne trgovine. Dodajmo še, da je bil uvoz v lanskem letu le za slabih trideset milijonov dolarjev večji od tistega v preteklem letu, kar prav tako kaže, da se je stanje zunanjetrgovinske bilance lani precej popravilo.

Med dogodke, ki so omogočili tako ugoden razplet prodaje izdelkov in opreme slovenskih podjetij, sodi brez dvoma povečana stopnja inflacije v skoraj vseh razvitih evropskih državah, kamor gre skoraj dve tretjini celotnega slovenskega izvoza. Večjo menjavo je spodbudila tudi devalvacija dolarja in dinarja, zaradi česar je postalo slovensko blago pri izvozu cenejše in bolj konkurenčno. Z

razširitvijo nekaterih regionalnih gospodarskih skupnosti, so se povečale možnosti za nastopanje na teh trgih. Ta razlog bo še pomembnejši, ko bomo pregledovali letošnje rezultate, saj je v začetku leta pričel veljati dogovor o razširjeni evropski gospodarski skupnosti (EGS), kamor so se vključile še tri države (Velika Britanija, Irska in Danska), ta skupnost pa je podpisala sporazum o svobodni blagovni menjavi industrijskih izdelkov še z nekaj evropskimi državami tako, da je v začetku letošnjega leta nastalo v Evropi precej veliko območje svobodne trgovine v zahodni Evropi, kamor bo v prihodnje šlo več kot 55 odstotkov slovenskega izvoza.

Prav glede na to lahko upravičeno upamo, da bo letošnji slovenski izvoz v tujino dosegel ali pa se vsaj približal vsoti pol milijarde dolarjev. Sem pa moramo še prišteti dohodek od turizma in prometnih storitev, čedalje pomembnejša pa je tudi količina deviz, ki jih pošiljajo naši delavci, ki so zaposleni v tujini.

Najhitreje je naraščal izvoz izdelkov nižje stopnje obdelave, medtem ko se izvoz končnih izdelkov, predvsem tistih, pri izdelavi katerih so bile potrebne uvožene

za konvertibilne devize. Med pomembnejše izvoznike sodijo še Industrija motornih vozil iz Novega mesta, ki je na konvertibilno tržišče izvozila za dvajset milijonov dolarjev, pa še tovarna gospodinjne opreme »Gorenje« iz Velenja, Industrija usnja Vrhnika, tovarna obutve »Planika« iz Kranja, tovarna avtomobilov, motornih koles in izvenkrmnih motorjev »Tomos« iz Kopra, tovarna zdravil »Krka« iz Novega mesta ter še nekaj drugih podjetij, ki so v tujini prodala za več kot sedem milijonov dolarjev svojih izdelkov. Ko že govorimo o uspešnem izvozu, nikakor ne moremo mimo kmetijstva, ki je za štirideset odstotkov povečalo svoj lanskeletni izvoz. Posebej pa velja poudariti, da ima pri tem največjo zaslugo živinoreja, ki je spretno izkoristila možnosti za izvoz. Lani je namreč v zahodni Evropi pričelo zmanjkovati mesa, zaradi česar so cene naraščale. Da bi to preprečili, so v evropski gospodarski skupnosti do začetka letošnjega septembra odpravili uvozne carine, da bi tako izboljšali preskrbo z mesom. To je bila zelena luč za mnoge izvoznike mesa, seveda tudi za naša podjetja, ki so za več kot dve tretjini povečala svoj izvoz. Na področju kmetijstva se je povečal tudi

izvoz hmelja ter alkoholnih pijač, medtem ko je bil izvoz sadja zaradi slabše letine nekoliko manjši.

Poglejmo še, kako se je gibal uvoz. Ugotovili smo že, da se je uvoz v lanskem letu le malenkostno povečal, za štiri odstotke, če pa pri tem upoštevamo še, da so se cene v svetu lani povečale, vidimo, da je bil resničen obseg uvoza lani pravzaprav celo nekoliko nižji kot leto poprej. To trditev lahko podkrepimo še z dejstvom, da je najbolj narastel nakup surovin in polizdelkov, medtem ko je bil uvoz končnih izdelkov in opreme približno enak lanskemu. In prav pri surovinah so se cene v svetu lani najbolj povečale.

Najpomembnejši slovenski zunanjetrgovinski partner so bile tudi lani razvite zahodne dežele, iz katerih smo uvozili skoraj tri četrtine vsega našega uvoza in kamor smo izvozili nekaj manj kot dve tretjini celotnega lanskega izvoza. Povečal se je tudi obseg menjave z vzhodnoevropskimi deželami, kamor smo lani izvozili približno eno četrtno vsega izvoženega blaga.

Lanskoletni rezultati slovenske blagovne menjave so, povejmo ponovno, razveseljujoči, vendar hkrati obvezujejo naše gospodarske organizacije, ki naj bi v tem letu še nadalje razvijale svoje stike v tujini in izboljšale slovensko trgovsko bilanco. Kvalitetni in raznovrstni stiki s tujino so za slovensko gospodarstvo, ki okoli petnajst odstotkov svoje industrijske proizvodnje proda drugim deželam, izredno pomembni, saj se prav s tem naša republika vključuje v mednarodno delitev dela.

In prav to je tisto, kar obvezuje. Nastop naše republike na tujih tržiščih bo nekoliko olajšan, saj je Jugoslavija letos sklenila petletni trgovinski sporazum z evropsko gospodarsko skupnostjo, k izboljšanim stikom pa bodo gotovo pripomogli obiski nekateri državnikov v naši deželi, kar je bila dobra priložnost za navezavo tesnejših gospodarskih odnosov.

Vendar pa uspeh letošnje in prihodnjih trgovinskih obračunov ne bo odvisen le od tega, temveč bolj od naše sposobnosti za spremljanje mednarodnih gospodarskih tokov, od našega vključevanja v svetovni gospodarski prostor in od sposobnosti za osvajanje novih tržišč. Le tako bomo tudi v prihodnje lahko pisali pohvalne besede o naših gospodarskih stikih z drugimi deželami.

Božo Mašanovič

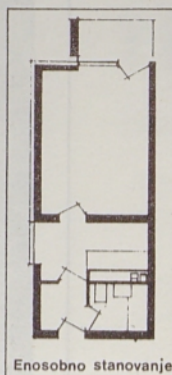
NAŠE PONUDBE IZPOLNJUJEJO VAŠE ŽELJE!

NUDIMO VAM

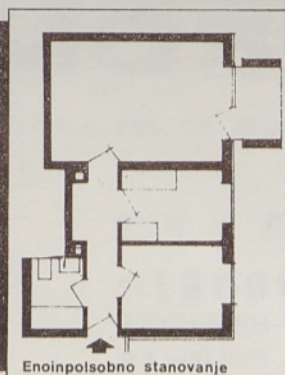
1 sobna

1,5 sobna

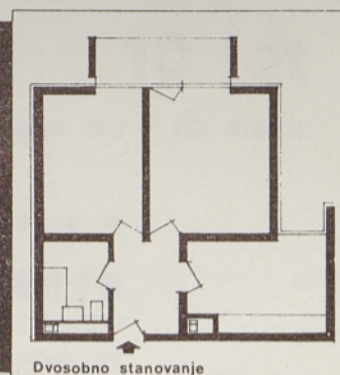
2 sobna

Enosobno stanovanje

Enoinpolsobno stanovanje

Dvosobno stanovanje

stanovanja v DRAVELJSKI GMAJNI
VSELJIVO 1974!

CENE SO DOKONČNE!

STANDARD INVEST

LJUBLJANA, Celovška 89 • tel. 57-477

YUGOTOURS

Telefon 322 458 in 321 794/795

LJUBLJANA, Titova 36, 9. nadstropje

VSEM ROJAKOM V TUJINI ŽELIMO SREČNO NOVO LETO 1974!

Yugotours vam kot specializirana agencija za potovanja v Sovjetsko zvezo priporoča svoj program potovanj v letu 1974:

MOSKVA — LENINGRAD — VOLGOGRAD (bivši Stalingrad)
SAMARKAND — BUHARA — TAŠKENT (Sovjetska Srednja Azija)
EREVAN — TBILISI (Kavkaz — Gruzija in Armenija)

Nudimo:

- neposreden polet letala iz Ljubljane v Moskvo oziroma Leningrad in nazaj
- penzijske storitve v hotelih A kategorije
- pester program turističnih ogledov z odličnimi lokalnimi vodniki

Pišite nam in poslali vam bomo programe potovanj!

dupi

vaša oranžada

TITAN

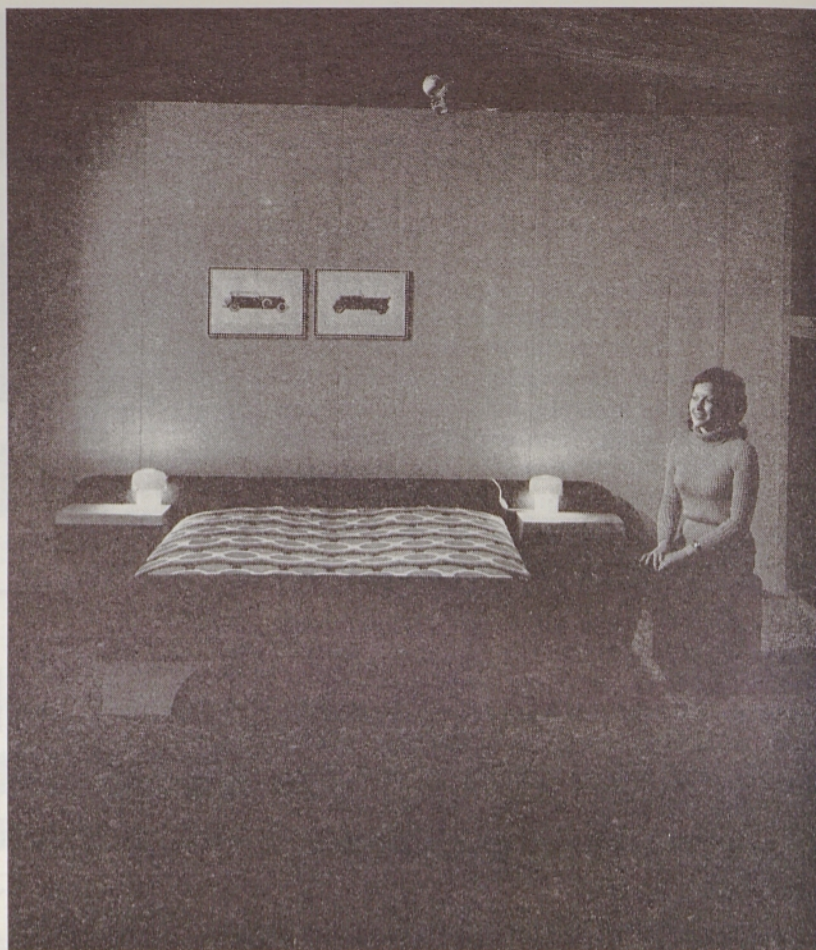
**tovarna kovinskih izdelkov
in livarna Kamnik**

proizvaja:

- fitinge,
- ključavnice, navadne in cilindrične,
- motorne mesoreznice,
- ulitke iz temprane litine za avtomobilsko elektro in strojno industrijo.

Cenjenim potrošnikom priporočamo naše renomirane izdelke.

TITAN

NOVOLES

Vam nudi obsežen program svoje proizvodnje:

— finalnih izdelkov: — stilne in moderne:

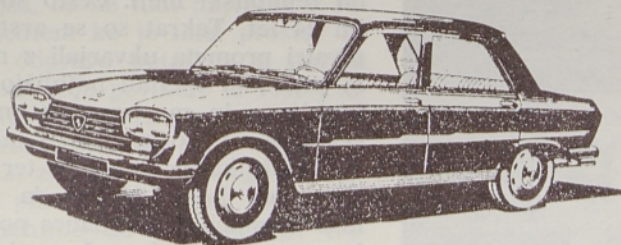
- spalnice,
- dnevne sobe,
- jedilnice,
- gugalnike;

— primarnih izdelkov:

- vezane plošče,
- žagan les,
- plastificirani predali.

V trgovini v Straži razstavljamo in prodajamo ves asortiman našega pohištva vsak dan od 10. ure do 17.30 ure, ob sobotah pa od 8. ure do 12. ure.

Nakup tudi kreditiramo!

PEUGEOT

VAŠ NOVI AVTO!

Cene:	104	FF 8.760.—	23.066,00 din
	204	FF 9.265.—	26.288,70 din
	304	FF 10.365.—	33.608,40 din
	404	FF 10.915.—	37.118,25 din
	504	FF 13.190.—	51.636,15 din

Devizni račun:

»TEHNOSERVIS« Beograd, št. 60811-620-58-32015-105-1339
Pred vplačilom zahtevajte podrobnejše informacije pri poslovalnicah Tehnoservisa, Ljubljana, Celovška 149, tel. 55-866, Zagreb, Martičeva 29, tel. 412-671, Beograd, Brankova 13-15, tel. 631-338, Rijeka, B. Polića 2, tel. 23-455.

IMOS
IMOS

10 let

LJUBLJANA • TRG VII. KONGRESA ZKJ • TEL 316-937

P R O D A J A

stanovanja

RAZLIČNIH VELIKOSTI

V LJUBLJANI — SOSESKE

BEŽIGRAD IN KODELJEVO

in poslovne prostore - lokale

IMOS
IMOS

10 let

INEX TURIST

TURISTIČNA AGENCIJA • TOURIST AND TRAVEL AGENCY

Rojaki, ko pridete v svojo staro domovino, obiščite tudi nas v naših poslovalnicah v Ljubljani, Mariboru in na Jesenicah, kjer vam nudimo vse vrste turističnih uslug:

- ⊙ informacije,
- ⊙ organizacije izletov po domovini in inozemstvu,
- ⊙ organizacije počitnic,
- ⊙ menjava tujih valut,
- ⊙ prodaja vseh vrst vozovnic.

Ko pridete na letališče Ljubljana, nudimo osebne avtomobile — RENT-A-CAR — vseh vrst po konkurenčnih cenah. Za daljše najeme vam dajemo posebne cene.

Se priporoča

INEX-TURIST

Filiala za SRS

LJUBLJANA, Titova 25

Telefon: 313-918, 312-955

RENT-A-CAR, telefon: 322-581

lth lth lth lth lth lth lth lth lth lth

loške tovarne hladilnikov

škofja loka

Vodilno podjetje za hladilno tehniko

— Za gostinstvo:

funkcionalni točilni pulti
hladilne omare

— Za kmetijstvo:

naprave za hlajenje mleka

— Za sodobna gospodinjstva:

zamrzovalne skrinje

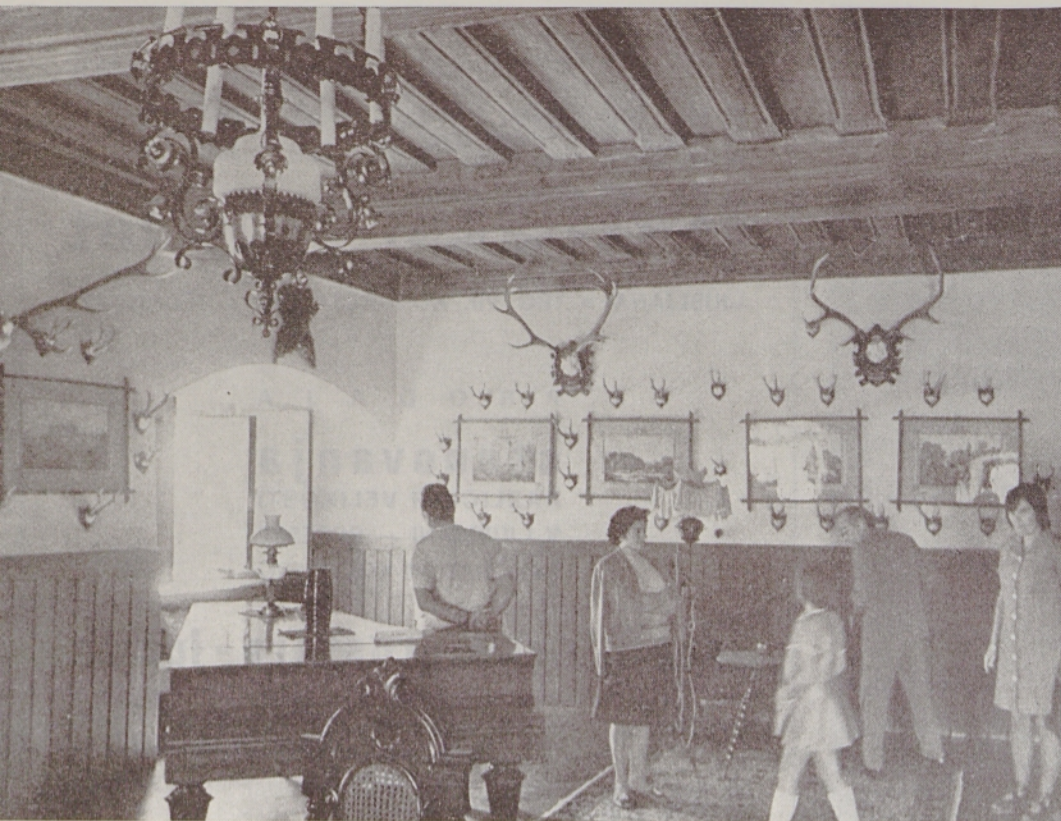
ZS-200

ZS-300

ZS-380

Kupcem dajemo brezplačni priročnik o zamrzovanju.
10 % popust za nakup z devizami.

lth lth lth lth lth lth lth lth lth lth

Obiskovalci muzeja v novoodprtem gradu Snežnik

Grad Snežnik – muzej

Tujski promet okrog Cerkniškega jezera, tega nenavadnega bisera slovenske zemlje, se kar noče in noče razviti iz poveljev. Če bi se v Cerknici toliko ukvarjali z urejanjem gostišč in izboljšavo cest, kolikor se ukvarjajo z jalovimi načrti za ustavitve vode v Cerkniškem jezeru, bi bil kraj lahko že veliko bolj privlačen za izletnika, kakor je v resnici.

Radi bi spremenili še neraziskana vodna pota na jezeru in v podzemlju pod njim ter postavljajo prepreke, da voda ne bi odtekala. Jezersko dno pa je rešeto, kjer bo voda vedno našla dovolj lukenj za svoj odtok v podzemlje.

Pa pustimo to, ob jezeru se vendarle marsikaj spreminja. Končno je prišlo cerkniško gostinstvo v boljše, lahko bi rekli v prave roke. Gostinsko podjetje iz Postojne, ki ima bogate izkušnje, je prevzelo domala vse cerkniške »oštarije«, od hotela v Rakovem Škocjanu do novega preurejenega gostišča pri gradu Snežnik.

Prav o tem — o gradu — naj steče beseda v tem sestavku... Od osvoboditve dalje upravlja grad IS slovenske skupščine, pred kratkim pa so grajske prostore, v katerih je ohranjena zanimiva starinska oprema (knjige, umetnine, lovske trofeje itn.), odprli za ogled turistov.

Grad Snežnik je vsekakor izreden po svoji notranjščini, ki je za čuda celó med vojno, ko je bilo območje med Snežnikom in Slivnico nenehno prizorišče hudih bojov, ostala nepoškodovana. Grad je ostal takorekoč nepoškodovan in to je njegova največja »znamenitost«. Danes se nam zdi, da grad stoji v samotni divjini, na robu brezmejnih gozdov, ki segajo tja do Ilirske Bistrice in domala do morja. Na prelomu stoletij so bili v rokah ene same rodbine (Schönburg-Waldenburg), ki je gospodarila v gradu vse od leta 1853 do konca druge svetovne vojne. Pred to rodbino pa so med posestniki gradu zabeležena imena Schneeberg, Lamberg, Eggenberg in Lichtenberg.

Grad je bil prvič omenjen v starih zapiskih leta 1377, a je gotovo, da je stal že prej. Nastal je v zgodnjem srednjem veku na temeljih (ali blizu njih) nekdanje rimske utrdbe, ki je svoj čas varovala eno glavnih rimskih cest med Istro in Panonijo. Takrat ni šla glavna cesta čez Postojnska vrata, temveč iz Ilirske Bistrice čez Snežniško pogorje, potem pa čez Bloke in mimo Turjaka v Emono. Šele v srednjem veku se je uveljavila smer, ki je bližja današnjim cestam. Takrat rimska trdnjava ni stala v samotnem zakotju, temveč ob eni najživahnjših cest imperija.

Še enkrat bi grad Snežnik skoraj postal pomembna postojanka ob pomembni cesti. Pred 101 letom je stara Avstrija pričela graditi cesto od gradu Snežnik proti Gomancam, danes majhnemu gozdarskemu zaselku onstran gore Snežnik ob republiški meji. Cesto so gradili celih 24 let. Takrat so se avstrijski načrtovalci prometa ukvarjali z načrtom, da bi prav tod speljali najbližjo cesto med Ljubljano in morjem. Šla naj bi nekje čez Bloke v Loško dolino in potem mimo Snežnika na Gomance ter dalje skozi Klano do Reke. Škoda, da tega načrta niso uresničili in se danes po trasi »velike ceste« vijejo le počasne in tu in tam precej poškodovane gozdarske poti.

D. K.

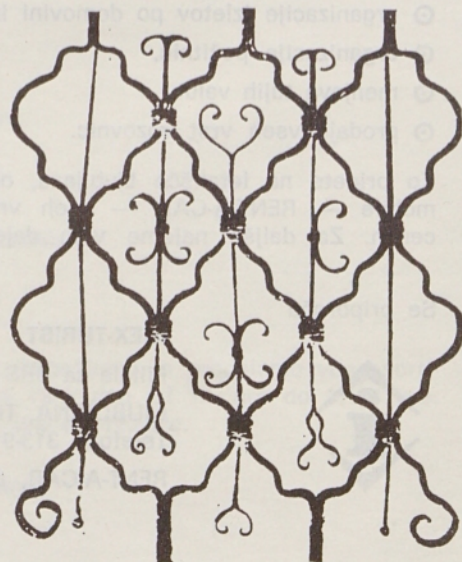
Med novimi knjigami

Kovane mreže

Založba »Partizanska knjiga« je pred kratkim izdala nenavadno knjigo fotografij kovanih okenskih mrež. Fotografije so bile posnete v vseh slovenskih pokrajinah, največ pa jih je z Gorenjske. Njihov avtor je Milan Kumar, ki se že dolga leta ljubiteljsko ukvarja s tem delom.

V Predgovoru h knjigi umetnostni zgodovinar Janez Mesesnel poudarja, da je okenska mreža že skoraj povsem izgubila svoj varovalni pomen, pridobiva pa pomen predvsem kot pomemben okras, kot dokaz lastnikove gmotne moči ter tudi kot spričevalo kovaške spretnosti in iznajdljivosti. Seveda pa so kovane okenske mreže tudi priča raznovrstnih kiparskih slogov, ki so se menjavali v preteklih stoletjih, in so svojevrstna umetnina iz železa.

Predgovor v knjigi je preveden tudi v srbohrvaški, angleški, nemški, italijanski, francoski in ruski jezik. Vzorna grafična ureditev knjige in odličen tisk prav gotovo še bolj potrjujeta njen reprezentančni pomen.

Nova letališka stavba na Brniku

Prve dni septembra so na letališču »Ljubljana« pri Brniku odprli novo letališko sprejemno stavbo, ki je trenutno naj sodobnejša, če ne tudi največja v Jugoslaviji. Medtem ko je imel prostor za sprejem in odpravo potnikov v starem letališkem poslopju površino le 1400 kvadratnih metrov, jih ima nova stavba kar 5000 kvadratnih metrov. Nova »hiša« je zelo sodobna; zgrajena je domala izključno iz jekla, plastike in stekla. Njene naprave, od tehtnic do transportnih trakov ter aparati za vodenje letal so naj sodobnejši. Razen tega pa je nova stavba urejena tako, da jo bo moč hitro in brez velikih stroškov spremeniti v tovorno letalsko postajo, kar bo postala koncem tega desetletja.

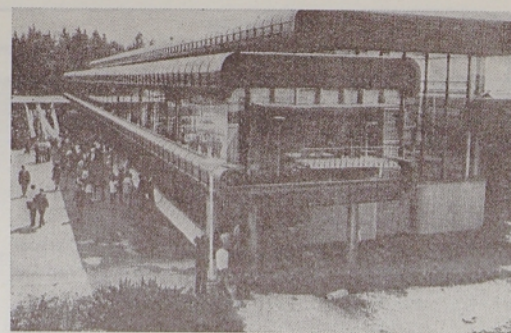
Medtem ko stoji sedanja letališka postaja ob cesti Ljubljana—Mengeš—Brnik—Kranj, bo nova letališka stavba stala ob bodoči avtocesti, ki bo tekla iz Medvoda mimo Smlednika in skozi Trboje v Kranj. Ob tej cesti naj bi začeli leta 1977 graditi novo letališko stavbo, ki bo še večja, kajti takrat bo promet na ljubljanskem letališču dosegel približno že 1 milijon potnikov na leto. Letališče bo zato seveda bolj dostopno, saj bo mimo šla velika cesta.

V prvi polovici letošnjega leta je pristalo in vzletelo na ljubljanskem letališču 1489 letal (velikih in malih!); lansko leto v istem času pa 1261 letal. V istem ob-

dobju lanskega leta je šlo skozi letališko stavbo 95.902 potnikov, letos pa v prvi polovici leta že 127.891. Medtem ko so lansko leto do konca junija na letališču naložili ali raztovorili z letal 907 tisoč ton tovora, pa so letos ob istem času oskrbeli kar 1339 ton. Večji potniški promet kot ga ima ljubljansko letališče, imajo v Jugoslaviji le še letališča v Beogradu in Zagrebu ter Dubrovniku in Splitu.

Pomen ljubljanskega letališča je zelo narasel odkar je JAT v zadnjih letih vpeljal redne letalske proge iz Ljubljane v Frankfurt, Amsterdam, Zürich in London. Tako je Ljubljana prek teh evropskih letališč dobro povezana z vsem svetom. Hkrati pa so postale tudi zveze z Beogradom pogostejše, saj letala, ki letijo iz Ljubljane v Evropo, priletijo iz Beograda in je Ljubljana pravzaprav le vmesna postaja. Nasplošno pa ima Ljubljana razmeroma slabe zveze z drugimi jugoslovanskimi letališči. Le v sezoni letijo letala JAT in Adria Airways v Dubrovnik, Split, Pulj in Tivat, sploh pa ni neposrednih letalskih zvez z Zagrebom, Reko, Zadrom, Titogradom in Skopjem.

Precej narašča število potnikov, ki priletno ali odletijo s čarterskimi letali. Med Ljubljano in Clevelandom je bil letos poleti vzpostavljen takorekoč »letalski most«, tako da je bilo nekaj negodovanja zaradi počasnega delovanja letališča; se-

daj pa bo v novi »hiši« vse boljše in hitreje. Z ljubljanskega letališča potujejo številni izletniki s čarterskimi letali neposredno pogosto v Moskvo, Leningrad, Atene in na Balearsko otočje.

Brniško letališče pa je postalo tudi priljubljeno izletišče za vso Gorenjsko. Parkirni prostor in razgledna terasa je pogosto prepoln. Otroci prihajajo prav radi gledat velika letala. Poleg letališča je velik gostinski park, kjer je majhno gostišče v prikupni hišici. V kratkem pa bodo uredili staro štirimotorno letalo v slikovito gostišče.

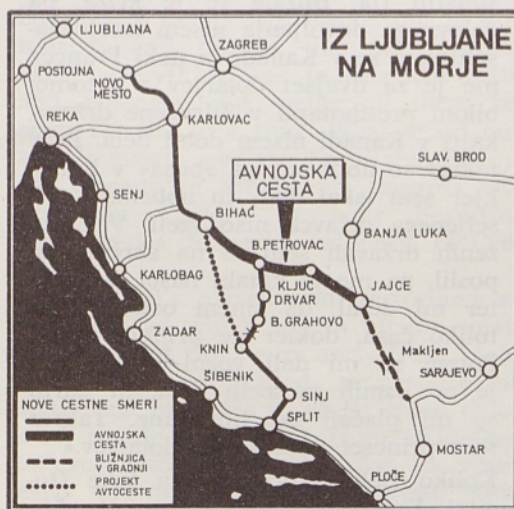
Že letos bodo začeli z deli za ureditev betonske ploščadi pred letališko stavbo, kjer naj bi bil prostor za »parkiranje« vsaj desetih velikih letal (DC-9). Prihodnje leto pa bodo podaljšali vzletno stezo za pol kilometra, da bodo lahko tudi največja letala pristajala in vzletala polno naložena.

D. K.

»Avnojska cesta« v srcu Jugoslavije

Ob praznovanju obletnice zasedanja Avnoja so odprli tudi novo cesto med Bihačem in Jajcem, imenovano tudi »Avnojska cesta«. Seveda pa ta cesta nima le spominskega značaja, saj povezuje kraje, ki so pomembni in se naglo razvijajo, hkrati pa je silno pomemben člen v celotnem jugoslovanskem cestnem omrežju. »Avnojska cesta«, dolga 170 kilometrov, gre iz Bihača pod Grmečem do Bosanskega Petrovca, potem pa čez obronke gore Srnetice v slikoviti in zgodovinski Ključ ter dalje skozi Mrkonjić grad do cilja. Kraji, skozi katere se vije ta lepa in sodobna cesta so še »neznani«, a pisani in zanimivi; marsikateri popotnik iz Slovenije se bo odločil za to cesto, če bo potoval skozi Bosno na Južni Jadran.

Iz Ljubljane do Jajca je po cesti skozi Zagreb in Banja Luko (kjer potujemo danes) 387 kilometrov;

po novi smeri, ki se odpira z »Avnojsko cesto«, pa je iz Ljubljane skozi Novo mesto, čez Belo krajino in skozi Bihač do Jajca sicer le dobrih 10 kilometrov manj, a peljemo se lahko ves čas po manj prometnih cestah, zlasti pa se izognemo Zagrebu in nevarnemu ter slabemu odseku ceste »bratstva in enotnosti«.

»Avnojska cesta« pa odpira tudi neko drugo zelo pomembno cestno smer. Velik »prometni primanjkljaj« na Hrvaškem je odsotnost dobre ceste med Karlovcem in Splitom. Danes potujemo iz Slovenije (in prek nje iz Evrope!) v Split ali čez Reko ali pa mimo Plitviških jezer in skozi Karlobag.

Pred dvema mesecema so odprli povsem novo in lepo cesto, ki gre iz Bosanskega Petrovca na jug skozi Drvar do Bosanskega Grahovega, dolga je 60 kilometrov. Od Bosanskega Grahovega do Knina na hrvaški strani je le še 36 kilometrov slabe ceste. Od Knina pa steče naprej kar dobra cesta (ponekod je modernizacija v teku) do še 93 km oddaljenega Splita.

D. K.

Mož je star in odet v nedeljski suk-njič. Njegove roke nosijo zname-nja spopada z življenjem. Polne brazd so in vzpetin. Tak je tudi svet tukaj, na obrobju Slovenije in Bele krajine, na Otovcu, ko se začne približevati gozdovom. Dvanajstega leta je šel Franc Medic v Ameriko prvič, drugič je šel čez lužo petindvajsetega, sedaj je že desetletja tukaj, med svojimi, najstarejši vaščan na Otovcu. Iz nje-govih ust govori Bela krajina.

»Amerikanec« Franc Medic

Tisti dan je bila vsa vas na nogah. Gasilci s Sel, Talčjega vrha in Otovca so kupili novo brizgalno. Enkrat na leto je tak praznik. Še upokojeni učitelj s podružnične šole na Talčjem vrhu bi prišel, če ne bi moral na vlak. Do postaje ga spremim popold-ne.

»Dvanajst učencev smo imeli v pre-teklek šolskem letu in v prihodnjem jih bo še manj. Tu sta samo prvi in drugi razred. Kam so šli ljudje, da ni otrok? Eh, v svet so šli, k indu-striji. Dalo bi se živeti na tem kam-nitem svetu, če bi se ljudje posvetili sadjarstvu. Zemlje pa je malo, pa še

ta, ki je, se ne da obdelovati s stroji, ker je vsepovsod kamenje. Letos bo-mo imeli še manj učencev.«

»Ej, z ladjo „La Loraine“ sem izplul iz Francije takrat prvič,« pravi Franc Medic in brska v spomin. »V Mines-sotti sem delal v rudniku. O, Jezus, kako je bilo težko. Na pot sem šel iz Avstroogrške, prišel sem nazaj v sta-ro Jugoslavijo. Pa dva tisoč dolarjev sem imel s seboj. Za vožnjo sem jih odštel devetdeset. Tam, v Ameriki, so

Praznik

V Beli krajini

bile nesreče, veste, pa kadar je bil štrajk, nismo dobili plače. Nekoč je trajal šest mesecev.«

Z gornjega dela vasi se napoti navzdol k vodnjaku skupina gasilcev. Pred njimi marširajo trije z glasbili, sliši pa se najbolj trobenta. Igrajo parti-zansko koračnico.

Zaustavijo se pri odru, pod katerim je nova brizgalna, pokrita z zastavo. Potem govorijo o napredku vasi, pri-penjajo značko za štiridesetletno de-lo pri gasilcih Francu Medicu in za dvajsetletno mlajšim, in ko je vse mimo, ko se posedejo na lesene klo-pi pri kozolcu sredi vasi, nadaljuje Medic:

»Ej, pa sem šel spet nazaj. Petindvaj-setega me je zvleklo nazaj čez lužo. Hotel sem v Ameriko, znal sem po amerikansko, pa me vseeno niso spustili tja. Bližala se je kriza, pa delovnega dovoljenja nisem imel. Na-selil sem se v Kanadi in neki Francoz me je za dvajset dolarjev z avtomo-bilom pretihotapil v Združene države, kajti v Kanadi nisem dobil dela. Prav takrat so ubili nekega »bosa« v kraju, kjer sem iskal delo, in nobenega pri-seljenega delavca niso vzeli. V Zdru-ženih državah sem se na skrivaj za-poslil, pa me je kmalu našel detektiv ter mi dejal, da smem ostati samo toliko časa, dokler ne pridejo pome. Potem so mi dali vozni listek, bilo je po osmih mesecih dela, in karto so mi plačali do Ljubljane. Takrat sem prinesel domov 750 dolarjev.«

Koliko Belokranjcev pozna take što-rije! Koliko od teh, ki so ta dan

namenili pogovorom na Otovcu, pri-jateljskemu pomenku... In štejejo hiše na Otovcu, pa jih je trinajst ali štirinajst, in živino, ki je ni dostikrat več. So pa poljedelski stroji, pravi prvi. Ampak stroji ne dajo gnoja, mu vrže nazaj drugi.

»Pa da ne boste mislili, da se je prej dobro živelo,« je pohitel Franc Medic. »Zakaj pa smo šli v Ameriko takrat in zakaj smo sedaj doma? Takrat v Avstroogrski sem šel bos služiti od doma, iz Rodin služiti sem dol, pod to vas, dobil se jesti in enkrat na leto denar za škorenjčke in hlače. Enkrat na leto sem šel domov, pa ni-sem imel kaj pokazati. Kako ne bi šel kasneje, ko sem odrasel, v Ame-riko?«

»Napredek, kakšen je napredek?« razmišlja o vprašanju upokojeni učitelj Rudolf Štangel, ko ga po košenici spremljam na železniško postajo. »Gotovo je velik. Sicer sva z ženo šele enajst let tukaj, prej sva učite-ljevala v Petrovi vasi, ampak spre-membe so bile tudi v tem času opaz-ne. Šolska kronika je dokument o njih. V njej imamo zapisano vse: kdaj je, na primer, prišel v vas prvi televizor, kako so se ljudje, ki so prej živeli od teh skromnih koščkov polj, zaposlovali. Ali veste, da danes skorajda ni hiše, pri kateri ne bi bil kdo v službi, nosil domov plače. Ve-liko se je spremenilo za Otovec, Sela, Tušev dol, Talčjo vrh, Rožič vrh in Naklo v teh nekaj letih, ...ampak, vseeno je napredek prepočasen. Ti ljudje zaslužijo večjega.«

In kakšne so možnosti za večji na-predek?

»Polja dajmo združiti,« pravi štiriin-osemdesetletni Franc Medic, pa se nasmehne pri tem, kot da bi videl pred sabo planjave rjave, rodne zem-lje, ki jo kmet v teh gričih nikoli ne bo mogel imeti.

»Turizem?« razmišlja upokojeni učitelj. »V bližini je rimski tempelj boga Mitre, tam v globeli v gozdu nad Rožancem. Ampak vse to je pre-majhno, preskromno za veliki svet.« Kaj potem?

Industrija, industrija, govorijo mladi Belokranjci. Tovarna. Njen razvoj v Semiču, v Črnomlju, na Vinici. Samo to nas obdrži tukaj, samo to nas lah-ko izkoplje.

Take so belokranjske štorije. Medici, ki jih ima Bela krajina veliko, moža-ki, stari čez osemdeset in več, pa še vedno razmišljajo o napredku doma-čega kraja.

Peter Breščak

Letters to the Editor

»Castles springing up out of the ruins«

Dear Editor,

It was with great interest and pleasure that I read your article in the July-August issue of *Rodna gruda* entitled »Castles springing up out of the ruins«. Upon your suggestion for topics of interest, I as an interested reader would appreciate more detailed articles about the castles in Slovenia. For many years the Soteska castle has held a certain fascination for me, especially since we have first-hand information about it from my father-in-law Louis Fefolt, who lived in the area (Drenje), and from my mother-in-law, Anna Kobe-Fefolt who as a young lady worked as governess in the castle. Incidentally, I have photographs of the castle before its destruction, and I would be happy to show them to you. If you so request it, I will deliver them to you personally upon our return visit to Slovenia in 1974. I am enclosing a photograph taken in the vineyards of Ivan Fefolt in Drenje overlooking my favorite spot, the Soteska Castle. Pictured with me are Majdica and Jože Fefolt, daughter and son of Ivan and Vera Fefolt; another son Ivan snapped the photo.

A dream of my lifetime came true in August 1972 when I had the pleasure of touring Slovenia with a group from Pittsburgh, Penn. Visits to relatives Golobs (Sevnica), Kobe in Ljubljana, Fefolts in Drenje (Soteska), and many friends in Trbovlje, Novo mesto, Breg, Litija, Žužemberk and Dolenjske Toplice has been the opening of a new world for my husband and I, especially since we shared the second trip in May of this year. The Peasant Wedding festivities surpassed all expectations and we are hoping to join the same tour in May 1974.

Cordially yours,

Mrs. Florence Fefolt
Venetia, Penn. U.S.A.

The Vadnals in Slovenia

Dear Editor,

It is already two months since we were in beautiful Slovenia. First of all, we will never forget the spectacular reception we got at the Brnik Airport. Of course we know that part of the exci-

Majda, Florence and Jože Fefolt in front of Soteska Castle

tement was due to the DC-10 and shall we say, partly for the »Vadnal's«; because we do love coming back and hope to do so for many years if good health permits...

We were surprised to see all the new improvements and developments being done at the airport at Brnik and are glad to see Yugoslavia is progressing for world wide travel.

As far as downtown Ljubljana was concerned, we noticed a few new buildings being put up but in general it was the same dear Ljubljana that we are familiar with from the past four years. We did have the opportunity to ride on the new highway for a short span coming back with the buses from Postojnska Jama and it was wonderful and time saving.

As you know our first week we toured »Slovenia« for four days. It was just like home week seeing the familiar sights and beauty of the countryside. To us, the Vadnal's, everything went as the previous years, and not too many changes as far as sightseeing, but to our tourists and friends that we brought along, everything was in excellent taste and grandeur and seeing all these resorts for the first time. What stood out to our guests was the hospitable hotels, the warmth of the people towards our American visitors in your beautiful countrysides, Slovenia and parts of Croatia...

The Vadnal's played and performed at »Radovljica« which was a quaint small village about two hours away from Ljubljana. They presented a concert of songs and melodies to about three thousand people who came from adjoining villages also and waited for us from early morning until we arrived. This concert was behind a corner gostilna in a picnic grove and we thought it was

rather different and natural. Such a beautiful, attentive audience they were and the boys were so well awarded with their applause. We wished we could have spent more time with the people and get better acquainted with them, but then who knows, maybe we can next year.

Then the next day the Vadnal's performed and played at a picnic at Žužemberk which was for the afternoon. The affair was a jolly picnic with dancing, delicious meals, wines and raffles. It seemed very similar such as we have here in Cleveland picnics. They also had two Napoleon dressed soldiers who jailed people that were recommended to be arrested at the different tables and were bailed out by their friends who in turn had to pay a ransom which all went to a worthy cause.

At the Brnik Airport on the day of departure, there was more excitement of which we knew nothing until we arrived home and it was told to us that our DC-10 and the whole tour was almost hi-jacked to South America. But they did find the four youths who were whisked away in time to still keep our flight for home, to America.

We had a beautiful plane ride home, and again many thanks to those people who came with us on this tour, and to those in Slovenia who made our stay so welcome.

All in all, we sum up this article as near a complete summary of our trip as we could but I know there were many more exciting moments too numerous to mention for the band and wives. We do love coming back to you, Slovenia, Yugoslavia and we want everyone to know it!

Na svidenje, and in American we say, »Till we Meet Again«!

Sincerely, Mary and Frank Vadnal

Vinska trgatev – Grape picking time

Vine plucking sounds of the nearby Ohio grape-growing regions reverberated at S.N.P.J. Recreation Farm during the autumn of 1973. »Vinska Trgatev« celebrations on Sunday, October 7 began when a tractor-drawn wagon carried the Vadnal Orchestra, button box accordionist Steve Valenčič, singers of »Zarja«, »Jadran« and »Mladinski Pevski Zbor« into the recreation farm grounds.

Emcee Joe Blatnik introduced the festival's wine-carrying mayor John Cech and his bread-baking wife Theresa Gorjanc. The couple agreed with the jovial singers »Mi Slovenci vinca ne prodamo«, then hurriedly shared their wine and bread.

The mayor and wife escorted the musicians and celebrants into the gaily ornamented hall, stepped lively to the first dance, then disappeared from view.

Suspended from the ceiling, grapes, apples, cigars and potica slices began disappearing as dancing couples moved about. Watchmen sent the looters to the nearby jail cell and fifteen, twenty and twenty-five cent fines were imposed by judges Mary Durn, Mary Kapel, Josephine Turkman and Alma Lazar.

A dozing guard was surprisingly carried into jail while genuine tears rolled down a young gal's face until her release by guard Anne Safred. The imprisoned girl's pride was hurt since she had money to pay for her offense.

Richie Vadnal's band played on and on until the shenanigans, goodies and dancers were exhausted.

Jo Mišič

The Vadnal orchestra on the »Vinska trgatev«

»Kres« brought back to life

Twirling skirts, clapping hands and high kicking boots rekindled the bonfires of KRES '73 folklore dance group on Saturday evening September 22 at the Slovenian National Home auditorium in Cleveland, Ohio, U.S.A.

Fifteen dancers, a quartet of singers and eleven youngsters accompanied by instrumentalists performed under Bernarda Mejač's direction.

Kres' popularity and long-awaited return, after a three year absence, was marked by the large audience's eager and proud responsiveness.

The dancers sweeping movements depicted the wonder of Triglav's seven lakes and a farewell to a beloved homeland.

Village skits portrayed a determined young man climbing the ladder to awaken his Lenka while another young chap, garbed in knee-length leather trousers, was found impressing four young beauties. Children on their way to school were distracted from their destination only to be chased by a sweeping housemaid.

All areas of Slovenia were represented in the choreography and costuming of the »Kres '73« production.

Jo Mišič

Ani Potočnik in Carinthian costume (below). Bernarda Mejač-Ovsenik (above, right). »Welcome« by »Kres ensemble« (right). Mitja Pavlovčič, Robert Zakrajšek and Andrej Gaser (below, right).

The peasant rebellion in 1573 – an inestimable heritage of human and national ideals

The great peasant revolution of the Croatian and Slovenian peasant-serfs began on January 28, 1573. Its moral, political, social and cultural emanation irradiated our historical and contemporary life for centuries.

Induced by this grand celebration of the four hundredth anniversary we will emphasize some of the contemporary significant social points of the Peasant Rebellion without which we would be unable to understand more profoundly — analytically and comprehensively — either our present history or our selfmanaging socialistic process and growth...

Among all the medieval insurrections — they appeared on the scene successively and permanently — this rebellion of the peasants left indelible traces in Croatian history, in the national entity and in its historical duration. Its spirit always was, and always will be present in each new historical event — its glory renewed and the hatred toward the conquerors-oppressors shall be »hidden deep in the heart.« The revolt was thus regenerated in various historical periods and transformed into a legend of the people.

What exactly did this rebellion contain that made the people embrace it so; that it influenced to such an extent their ideal and emotional conception of life and the world, as well as their whole being?

In spite of official histories and interpretations, it was just this that transformed the uprising into a legend. The rebellion and its dead protagonists for centuries kept on becoming a potential national and human power. Their conquerors were not able to vanquish the dead.

Though it sank in the universe in 1573, the star of Gubec never extinguished, it shone with new ardor in 1941 in the liberation struggle of the Croatian and Slovenian peoples as well as of all the Yugoslav nationals. Its bright national pledge was imprinted deeply and lastingly in Tito's appeal to the nation to join the struggle against the invaders and traitors; it was imprinted in our victorious socialist revolution, in its conti-

Gornja Radgona

nity and process of the liberation of man. The name of Gubec was borne by units of our revolutionists that took part in the great October Revolution and in the Civil War in Spain. The first Zagrebian partisan detachment in 1941 was named »Matija Gubec«. The legend in the Stubica region, according to which »Gubec lives in the caves of the mountain Medvednica with his captains, and when the time arrives, the mountain will open up and Gubec will fight for freedom« came to life in the People's Liberation Struggle. Numerous platoons, battalions, detachments and brigades of the People's Liberation Army, carrying in their hearts the legend and message of the Peasant Rebellion and the name of its leader, victoriously ended the war. In the liberated country the name and spirit of Gubec adorns many schools, organizations and industrial collectives which are continuing and realizing the socialist revolution.

Therefore, the great Peasant Rebellion of the Croatian and Slovenian serfs of the 16th century is not only significant with regard to the historical specific character of our peoples (the Croatian people in particular), but is also significant in respect of universal humanitarian aspirations. That makes it close and comprehensible to every freedom-loving man and to every liberty movement in the world who inscribe on their banners a trust in social justice, national and racial equality and freedom. That is why our people find the struggle for social and national freedom of all the oppressed nations close and comprehensible.

The Peasant Rebellion was not an accident due to superior forces which

befell the feudal Croatian nobility. It was a part of the history of the Croatian people, a part of its class content.

A peasant in Croatia and Slovenia in the 16th century lived a life »much more ignominious than that of a Roman slave« (Krlježa). Nevertheless, this peasant did have enough courage and consciousness to rebel against the dogmatic and scholastic spirit of the Middle Ages backed up by the power of feudal emperors and kings. The governing ideas were always the ideas of the ruling class, yet this Croatian and Slovenian inquiline did have the revolutionary consciousness to rebel against the governing ideas and the ruling class, because: »There can be a revolution only where there is consciousness« (Jaurès). It is necessary to emphasize that this peasant considered himself for a long time ideologically and historically, »and usum internum«, an unconscious physical rebel, whose revolt is justified by the discreditable treatment of individuals, while his conquerors and masters always did everything »ad maiorem Dei gloriam«.

The Peasant Rebellion signifies a distinctly revolutionary event with protagonists who were — in European proportions — inspired by ideas of a revolutionary awakening of man, by a consciousness of the right to act and create freely, at the time when »papism did not represent a moral conception any more« (Krlježa), and when »ecclesiastical dogmas were also political axioms and quotations from the bible had legal power in every court« (Engels). The program of this first social revolution of ours stresses ideas which are evidence of the class-consciousness of

the insurgent peasants; it points out the targets of social justice and equality, of survival in freedom. It emphasizes the idea regarding the inevitability of a more equitable social order and of ideas and intentions »to create a state of the people in which there will be no feudal exploitation« (Adamček). The significance of this program which was current for centuries and brought up to existing conditions in every crucial period of social relations, presented an inexhaustible source of our social, political and cultural consciousness. It presented a profound source of deep moving poetic and human visions. In the course of the development of our social and political conception these ideas were of great significance, playing an immense revolutionary role in all our environments. In uniting the Croatian and Slovenian peasants in the struggle for the rights of man and for social justice, regardless of the boundaries, of the ethnical, political and provincial distinctions, the Peasant Rebellion anticipated some essential principles of the future socialistic order of the community of the Yugoslav peoples based on their living and class interests.

Nothing was said or was allowed to be said about the class struggle of the Peasant Rebellion for centuries or about the class contents of its program in a broader context of the class history of the people. The conquerors, the Croatian aristocracy headed by Juraj Drašković, banus and bishop, put down the uprising in the most cruel manner. Thus they brutally widened the breach between the nobility and the people, and like their heirs tried to eradicate or discredit completely the importance, extent and aims of the Peasant Rebellion. This, also, confirmed its unmistakable class character — the character of a true people's revolution.* The bourgeois historiography tried, not only once, to present the uprising in a distorted mirror and reflect the magnates of the Croatian feudal nobility in a polished one. It is exactly this great national and historical class topic in which the contemporary ideal views of the world and its development may be recognized. The theme of the Peasant Rebellion was always the crossroad of progressive and reactionary forces in society.

For centuries the Peasant Rebellion served the people in their resistance against oppression and exploitation. In the second half of the 19th century Croatian democratic forces, unmasking the remains of the feudal Croatian society, made use of bare historical facts as well as the legendary traditions of Gubec's peasant insurrection in the 16th century.

In spite of the worthy historians who, particularly in recent times, are discovering new facts and are throwing new light upon the original power of the Peasant Rebellion as a product of the social history of our peoples (which should be accentuated separately), we are still indebted to the historical studies and Marxist elucidation of the Peasant Rebellion.

Furthermore, even the results of the tragic failure of the peasant social revolution in 1573 have not been examined sufficiently from the cultural-sociologic and psychologic aspect, whereas the antinomy between the petrified serf and lordly mentalities extends sometimes to the present, nourished by out-of-time logic and consciousness, by the inertia of heritage rights, aspirations, customs and comprehensions.

The Peasant Rebellion inspired, and will continue to inspire artists and poets and all the people who saw and still see that it reflects social justice and social freedom. This revolution gave many of our artists a soul, just as their own souls spiritualized this revolution. In Croatian and Slovene culture the Peasant Rebellion is a true and sincere source of artistic inspirations and realizations.

Tito in the World Press

The book »TITO IN THE WORLD PRESS« in English, French and Serbo-Croatian has recently been published by »Review«. The volume contains over 100 articles published in the world press in 1972, when President Tito celebrated his eightieth birthday. We are publishing a few excerpts from the book in this issue. Price per copy: 7\$US (or the equivalent in national currency).

THE NEW YORK TIMES, USA,
MAY 26, 1972

C. L. SULZBERGER:

»REBEL IN THE REVOLUTION«

Few people have had the opportunity to participate in destroying three empires, an opportunity handed by fate to Marshal Tito of Yugoslavia who became eighty years old today (Thursday, May 25).

Now a heavy, slow-moving man of surprising vigor, with the acquired Churchillian habit of Scotch highballs and cigars, it is hard to remember in this grandfatherly figure the lean conspirator and guerrilla genius of the past.

As Josip Broz (Tito is his Communist nom de guerre) he was a poor peasant from a Catholic family in Croatia, then a province of the Austro-Hungarian Empire. His most audacious youthful experience was a brief term as test driver for the old Daimler-Benz automobile concern. He was drafted into Vienna's Army during World War I, wounded on the Russian front, taken prisoner and converted to Communism. In that capacity he played a minor role in ousting the old regime.

In the late 1930's he was dispatched by Moscow to organize the Yugoslav underground party and, at its helm, he led the most famous guerrilla movement against Hitler. His partisans smashed the Nazi empire's southeastern corner and, largely unaided by the great power allies, created a dynamic new state.

At the time Tito was regarded as Stalin's most loyal ally in East Europe. However, in 1948, when the Soviet dictator tried to put his nose in Yugoslav affairs, the stubborn Marshal led his countrymen into furious opposition. He has had an exceptional opportunity and he has made the most of it. Certainly his feats as a partisan during World War II became as famous as those of the contemporary General Giap in Indochina, yet Tito received little material support from abroad.

It has been my good fortune to know Tito more than twentyseven years and talk with him many times at length. During this period he has, as would be expected, varied his views on a great many matters, both external and inter-

nal, which then seemed important but which have since faded into time. He shifted from a position of strict fidelity to the Soviet-sponsored Warsaw alliance to one of non-alignment in which he has taken a lead together with Cairo and New Delhi. He shifted from stern advocacy of rigid and enforced collectivization of farms to a tolerance which sees most agriculture privately managed. And he shifted from a system of political and industrial centralization to flexible local direction of both administration and production. But on two quintessential points he has never changed. From the time of his conversion in a Russian prisoner-of-war camp until the present, through personal and national vicissitudes, he has remained a devout Communist, hewing to his own concepts of what Marxism-Leninism means and seeks. And he has remained a Yugoslav nationalist seeking to weld into one state the south Slavic peoples so often pitted against each other in the past. He told me in 1968: »We still use Marxism as our main inspiration. Marxism remains a dogma but we apply it to our own special needs... Marxism must be applied according to the conditions prevailing in any country; and these differ everywhere...«

»I call this democratization, not Titoism. People in other countries are trying to democratize and liberalize situations that had previously been stagnant... It does not mean that they will follow the same path as we have pursued in Yugoslavia.

»But practice in the past has shown that changes are necessary. We are dialecticians and we know that what is good today or necessary today becomes neither as good nor necessary tomorrow.«

From »Yugoslav Review«

Yugoslavia's Co-operation With The Super-Powers

In the same week in which the visit to Yugoslavia of Aleksej Kosigin, the President of The Ministerial Council of the Soviet Union, came to an end, the American Secretaries of State for Finance and Trade, Shulz and Dent, arrived in Belgrade. There's nothing sensational, and nothing surprising or unusual, about this particular bit of news; that this is so, however, means a great deal. It means that Yugoslavia has in the world as a whole and in her relations with the latter's two most powerful countries made her influence felt as the sort of

country she is and wants to remain: independent, socialistic and non-aligned. All speculations that Yugoslavia might be tending to lean more to one side than to the other have become unnecessary.

Our economic co-operation with the Soviet Union and the U.S.A. is based upon mutual advantage and equal rights. This co-operation mainly takes the form of trade exchange, though other forms are now being developed. Last year the Soviet Union was the biggest importer of goods made in Yugoslavia, the U.S.A. being the fourth biggest, after Italy and West Germany. More of our goods are purchased by the Soviet Union than by the U.S.A., but both are behind West Germany and Italy. One of the main reasons for this, which may be noticed at first glance, is geographic distance. Now it is not possible to feel that differences in economic systems form much of an obstacle to economic co-operation. Our economy is elastic enough to be able to suit both the Soviet socialistic planned economy and the American free-trade economy at those points where a strengthening of relations is required.

Financial co-operation is one important side of our relations with the Super-powers in the field of the Economy. Here we are thinking mainly of the loans which are needed by Yugoslavia, as a country still under development, for reconstruction work and for the modernization of means of production. A loan equivalent to 540 million dollars, to be used for the purchase of equipment made in Russia, has been agreed upon with the Soviet Union, whereas nearly 1000 million dollars' worth of loans have already been approved by the American Export-Import Bank. Business-technical co-operation, which is one of the best ways of acquiring modern technology, has been developed by our working organizations with both American and Soviet firms.

The U.S.A. and the Soviet Union have the two strongest economies in the world, and are both highly industrially developed, whereas Yugoslavia is a country still being developed. For this reason it is understandable that these countries look quite differently at the problem of how to solve the world's economic difficulties. Among the non-aligned countries and the underdeveloped countries of the world Yugoslavia's aims are the putting right of unjust economic conditions, the abolition of intolerable differences between the poor and the rich countries of the world, and the correctly adjusted development of the whole World Economy. It is a fact that the underdeveloped countries of the world get the most help from the

Devil's Bridge near Tolmin

U.S.A. if the absolute sum of money provided is taken as the criterion. However U.S.A. policy is pretty much restrained as far as the realization of the international strategy of development is concerned. Help from the U.S.A. frequently serves the interests of Capital or of American political gain. The demands of the underdeveloped countries of the world are supported in principle by the Soviet Union, but help from the latter towards the solving of the difficulties of these countries is not very forthcoming. Such help is almost exclusively bilateral and very much politically orientated. So far bilateral co-operation between Yugoslavia and the two Super-powers has not been adversely affected by these differences. Nevertheless in her policies Yugoslavia favours the promotion of greater understanding by the developed countries of the world for the needs of countries still undergoing development; such understanding would be apparent principally in the formation of a new trade system and a new monetary system such as would together be sure to provide faster progress for the less developed countries, well-balanced development of all countries and co-operation with equal rights between them.

Farming collective's wine-cellar in Dobrova, Goriška brda

Smole: »Exchange Fluctuations Hit The Underdeveloped Countries The Hardest«

In his speech at the council of the World Bank and of the International Monetary Fund in Nairobi the Yugoslav Federal Secretary for Finance, Janko Smolej, certainly expressed the opinion of all the developing countries of the world when he layed emphasis on the same idea as was later proposed by the American Finance Minister in Bonn, namely that the new monetary system must be so formulated that individual countries will be able to adjust it to their actual economic circumstances and needs. Janko Smolej stressed the fact that, although the whole international community is being affected by fluctuations in the world monetary position, it is the small and underdeveloped countries which suffer the most. These countries neither have enough financial and other resources nor mechanisms by means of which they can protect themselves from risks and losses which occur on account of frequent and wide-ranging fluctuations in rates of exchange. The majority of member countries must co-operate in the preparation of the new monetary system and in decisions connected with it. The new system should accelerate the transfer of real resources to the underdeveloped countries. A more

productive role should be taken by the World Bank in the easing of the heavy load of external debts which result from the disadvantageous credit conditions characteristic for the majority of available loans. Yugoslavia is definitely in favour of the introduction of a new monetary system. Minister Smolej expressed regret at the fact that in spite of the efforts made by Committee 20 agreement had still not been reached about several basic questions. The use of the same monetary regulations for all countries without regard to their level of development results in an unequal distribution of privileges, so that the developed countries are favoured while the less developed have to bear the heavy loads. For this reason it will be necessary for the special position and needs of the underdeveloped countries to be taken into consideration when a more just monetary system is being set up. These countries must get an assurance of preferential treatment. They are specially interested in obtaining facilities to adjust their balances of payment to equilibrium.

The Yugoslav Federal Secretary for Finance was very much in favour of setting up of a link between the special rights for the obtaining of loans and the financing of development. This link could help considerably to increase the rate of transfer of financial and other resources to the developing countries of the world. It was stressed by Janko Smole that reform of the monetary system was not the only necessary part of the future world economy; among other factors he mentioned were the setting up of suitable agreements for international trade, for the movement of capital and investments, and for help to the underdeveloped countries. He also said that instruments should be created for each of these fields to assure accelerated growth to the undeveloped countries of the world by means of a suitable distribution of real resources.

Shultz In Favour Of Strengthening Economic Relations With Yugoslavia

It has been reported by the »Washington Post« that on October 6th the American Finance Minister George P. Shultz had meetings during his visit to Yugoslavia with President Tito, and also with the Minister President Džemal Bijedić, Vice-President Jakov Sirotković, and the Minister for Finance, Janko Smole. Economic relations between Yugoslavia and the U.S.A. were discussed. A considerable time was spent discussing the investment of German capital in Yugoslav firms on a joint venture basis. It was

agreed that a Special Board of Trade should be set up over the course of the next few months. The Board would be responsible for the furthering of business relations between American and Yugoslav firms and for the increase of investments.

It is estimated that this year the American-Yugoslav trading exchange will reach 420 million dollars, twice as much as in 1969. So far 9 joint venture contracts have been concluded, while another 5 more are still being agreed upon. Loans worth approximately 1000 million dollars have been granted by the American state-owned Export-Import for the purchase of American industrial equipment by Yugoslav firms.

More Yachts, Visitors And Foreign Currency On The Slovene Sea-Coast

There has been a considerable increase in the tourist trade on the Slovene Sea-coast in the first eight months of this year in comparison with last year. According to statistics provided by the three coastal urban districts there has been a noticeable increase in the number of visitors to this area during this time in comparison with last year; there has been a greater number of border crossings and more yachts have visited the ports.

Up to the end of August of this year a total of 282,928 visitors had paid a visit to this coastal region, which is 7% more than last year. There was a big increase in the number of foreign visitors (20%) whereas there was a 5% drop in the number of Yugoslav visitors. Most foreign visitors to the Slovene Sea-Coast came this year from West Germany (over 370,000 overnight stays); the second greatest number came from Austria (more than 120,000 overnight stays). Altogether about 1,510,000 overnights stays were recorded in the first eight months of this year (an increase of 10%).

Yacht traffic was up this year by 14%. Between January and the end of August altogether 12,000 yachts and motor-boats dropped anchor in the Slovene sea-ports. Together with these increases in the tourist trade there was a corresponding increase in the amount of foreign currency brought into the Slovene seacoast region.

World Bank Loan For Power-Station

The World Bank in Washington is prepared to provide credit next year for the construction of at least one power-

station in Yugoslavia if a plan worthy of priority is proposed in the immediate future.

The World Bank, which has so far granted Yugoslavia loans worth 760 million dollars under favourable conditions, is prepared to increase the amount of its financing which at present comes to about 100 million dollars a year. Apart from the recently granted loans of 31 million dollars for Macedonia's agricultural industry and of 59 million dollars for a gas pipeline to be built in the eastern part of Yugoslavia, talks in connection with the financing of the construction of a foundry in Kikinda and of a tractor-manufacturing industry in Belgrade will soon be starting. It appears that some tourist projects probably will not be granted credit.

So far credit has been granted for Project Bernardin near Portorož and for Project Babin Kuk near Dubrovnik. In January 1974 talks about a sixth grant of credit for the improvement of the Yugoslav road network will start. Representatives of the World Bank have stated that the Bank is prepared to finance the construction of the roads listed in the application, but they insist that an order of priority for the construction of motorways in Yugoslavia be laid down.

Next Year's Fairs In Ljubljana

A varied and interesting program of fairs and exhibitions for next year has been undergoing preparation by the authorities of the Economic Fairgrounds in Ljubljana. »Moda 74« (»Fashion 74«), the already well-known title of the 19th Exhibition of Ready-Made Clothes, Fashion Textiles, Leather Goods and Fashion Accessories, will be held from February 25th to March 2nd. The Fifth International Exhibition of Trade and Catering Equipment, »Jutro 74« (»Morning 74«), will be held from March 18th to 23rd. »Alpe-Adria« — the international fair for wide-consumption goods, tools, Do-it-yourself equipment and materials for the Home and Trade, sports and touristic equipment, and agricultural mechanization — will be held from the 5th to the 14th of April. Next year will also be held the Trade Fair for Textile Patterns and Accessories for the Clothing Industry for the spring and summer of 1975. This fair, under the title »Setex 74«, will be held from the 28th to the 30th of May. The 11th traditional Wood Industry Fair will be held from June 11th to 15th. The latest achievements in the field of the production of machines, equipment, tools and material for all stages in the processing and fashioning of wood will be all on

show there. The 20th International Fair of Wines, Spirituous Drinks, Fruit Juices and Associated Production Equipment will be held from August 30th to September 8th, which will be followed by the Flower and Fruit Exhibition from September 20th to 24th. The 21st International Exhibition of Electronics, Telecommunications, Automation, Electronic Data-Processing Machines and Nuclear Technics, »Elektronika 74«, will be held from October 8th to 12th. The last fair to be held during 1974 will be »Ski Expo«. At this exhibition, which will take place between the 4th and the 10th of December, winter-sports and winter-tourism products and equipment will be on show.

Decoration For Peter Ustinov

Recently the well-known English comedian, theatrical and film actor, director and writer, Peter Ustinov, flew in from Paris to Belgrade with his wife. The Order of the Yugoslav Flag with the Gold Wreath was presented to him in the Ceremonial Hall of the Belgrade City Council. He was awarded this decoration by President Tito for his outstanding services in the spreading of friendship and the increase of co-operation between nations through Art, and for his services in the bringing together of children all around the world as U.N.I.C.E.F.'s »Ambassador of Good-Will«.

American-Yugoslav Club in New York

A combined American-Yugoslav Club has recently been founded in New York by Yugoslav emigrants from the New York District and by Americans who are friends of Yugoslavia. A broad program of cultural, educational, sports and other events is planned, on a non-political basis. Telegrams were sent to President Tito and to President Nixon from the founding council.

In recognition of what Yugoslavs have contributed towards the development of the U.S.A., the City Council of New York has decided to celebrate October 1st as American-Yugoslav Day. October 1st was chosen as being the day when President Nixon came to visit Yugoslavia two years ago.

Economic Co-operation with Africa

Yugoslavia is one of the countries which has joined in a new form of help for Africa: this summer she became a found-

Solitary hay-rack at Dražgoše

der member of the Fund for the Development of Africa. This fund has been set up the countries which are co-signatories of the agreement and the African Bank for Development. The aim of the Fund is to help the Bank to contribute as effectively as possible to the economic and social development of her members, and towards the improvement of co-operation and the growth of international trade.

Among the countries which have the right to become member-countries/co-founders of the Fund for the Development of Africa are: Belgium, Brazil, Canada, Denmark, Finland, West Germany, Italy, Japan, The Netherlands, Norway, Spain, Sweden, Great Britain, the U.S.A., and Yugoslavia. Each of the above-named countries which pays at least 15 million dollars into the Fund after December 31st, 1973 will be counted as a founder-member of the Fund if the agreement is signed and ratified by December 31st, 1974.

The fund will consist of bank deposits, deposits by member-countries and other money received by the Fund, and of funds which flow in with operation, or those which belong to the fund for any other reason. Deposits must be made in convertible currency in three equal annual payments. Every member-country must maintain the convertibility of its currency unless it is otherwise agreed with the Fund.

Guía turística

Ljubljana. Capital de la Rep. Eslovena, se halla situada en una depresión bastante amplia. Tiene cerca de 300 mil habitantes. Es una ciudad simpática y limpia. En ella se pueden visitar anualmente varias exposiciones que se han hecho famosas. Son del orden internacional. Como ser p.ej. «Exp. Internac. del vino y bebidas sin alcohol», «Electrónica moderna», etc. Sin lugar a dudas, el espectáculo más visitado estos últimos años es el Casamiento campesino. A través de la ciudad podemos viajar con comodidad. A cada paso se encuentran rincones románticos, bellos monumentos, ejemplos de la arquitectura moderna. Un paseo de gran belleza, el Parque Tivoli. La ciudad tiene además modernos locales de todo tipo. Atraviesa esta capital un idílico río, su nombre: Lubianiza. (escríbese: Ljubljana).

Durante la Edad Media fue una ciudad fortificada. En medio de la misma se encuentra un hermoso castillo. Varios museos recopilan la época pasada. Aparte de las consabidas recreaciones de toda ciudad, tiene modernísimas, campos deportivos y centros de esparcimiento al aire libre. La Sala de Deportes (Hala Tivoli) es una de las conquistas arquitectónicas más modernas. Los lugares más visitados alrededor de Liubliana son Groblje pri Domžalah, Arboretum Volčji Potok, Kamnik, Velika Planina, Litijski, Urh, Turjak, Logatec, Muzej Goričane—Medvode, Bistra pri Vrhniki, Polhov Gradec, Zbiljsko Jezero etc.

De todo un poco

Ljubljana. Acaba de finalizar en esta ciudad el Campeonato Mundial de Automóviles (en miniatura) autodirigidos. Este tipo de competencia ya es el tercero en el orden internacional. Participaron los siguientes países: Austria, Italia y Yugoslavia. Lástima que no hayan envidado más representantes. Sin embargo, con todo, fue un espectáculo de gran categoría. Por primera vez se ha innovado en este tipo de carrera el sistema de competir por parejas. Es decir que cada participante tuvo que correr contra otro. Así se fueron eliminando y eligiendo los mejores. Al final quedaron los dos mejores. El campeón nacional absoluto para el año 1973 es el niño Viki Povše del Moto Club Ljubljana. Concurrió con un modelo Mercx GT. Segundo fue Karel Gnidica, también socio del mismo club. Tercero fue Dominik Omejc, también del MK Ljubljana.

En la Serie Internacional, con modelos del tipo sport, fue ganador de la misma Boris Engelman, participante austriaco. El segundo y el tercer puesto también pertenecieron a Austria.

Cosecha de lúpulo. Este año fue uno de los mejores. Calculan que la producción podrá abastecer no sólo la producción de cerveza del año en curso, sino además la del año 1974. Esto hace que la población del Valle de Savinja se haya alegrado tanto, que prometió a las autoridades del Consejo de Agonomía, aumentar la producción por hectárea del citado «oro verde», como le llaman aquí. Cerca de 7000 personas levantaron la cosecha. A ellos debemos sumar 61 máquinas especiales de recolección automática. Este año participaron también de la recolección personas jubiladas. Esto se hace para ampliar el campo de actividad y esparcimiento de las personas que se han jubilado siendo aún jóvenes. Además con ello ganan un honorario que viene bien en cualquier época.

Jesenice. En esta ciudad se han inaugurado una serie de escuelas y jardines de Infantes. Justamente el Jardín de Infantes de ésta ha cumplido hace poco 25 años de vida. Durante el mes de las conmemoraciones se la ha agregado a la antigua edificación, otra totalmente nueva, con una capacidad de 120 niños. Además del edificio, se ha logrado conquistar para el citado Jardín una serie de mejoras. Entre ellas el equipamiento de seis salas de juego. Además se podrán internar en el mismo, en casos de urgencia, los niños que tengan enfermedades no muy graves, pues el Jardín también posee una ambulancia modelo. Jesenice ha conquistado una nueva estructura: el Jardín Combinado. Es decir, no sólo será Jardín de Infantes sino además una Institución de Bienestar Social, ya que se podrán albergar en la misma hasta 260 niños de madres empleadas.

Otra de las nuevas conquistas es la Escuela Diferencial Modelo. Esta comenzará a funcionar en el actual período escolar.

Amor al estudio. El Sr. Luis Peserl de la localidad de Lenart, cerca de Slovenske Gorice, es hoy día maestro en la escuela primaria de la localidad Benedikt. Pensar que hace años atrás fue un simple chofer de autobús. Sin embargo, con gran «amor hacia el estudio», comenzó a estudiar como alumno libre en la escuela Superior de Música. A los pocos años se recibió de maestro de canto. El año pasado ha dirigido nada menos que cuatro coros. Y como si esto fuera poco, dirige el conjunto de teatro infantil, es director de un conjunto orquestal de música melódica y se está

preparando para fundar un nuevo conjunto de baile folklórico. Aparte, el maestro Peserl es un excelente deportista. En los ratos libres pesca y juega al básquet. También hace de albaní, pintor etc. Como compositor, escribe música y textos para su orquesta y para el coro de mujeres de la localidad. Felicitaciones!

Komen. En el pueblo Mali dol se han asfaltado el resto de los kilómetros de calle que faltaban. Los habitantes del lugar participaron con dinero y trabajo voluntario. La Municipalidad les facilitó el resto: ayuda técnica, máquinas, etc. Era una de las aspiraciones de los habitantes de Mali dol, es decir, unir este pueblo con la ruta que enlaza Sežana con Komen.

Ajdovščina. La firma Fructal de esta ciudad ha lanzado una serie nueva de jugos de fruta y otros. La calidad de los mismos es tan buena, que ya han conquistado varias medallas en las exposiciones de bebidas sin alcohol. Entre otros resaltaron los jugos de tomate, ananás, frutilla y el delicioso coctail de fruta y hortalizas. Además de las sucursales en Eslovenia, Fructal posee grandes plantaciones en varias zonas de Yugoslavia. Hace poco compró en Bosnia (Celič) una gran extensión de tierra. En ella hay frutales y una gran cámara frigorífica.

Jubileo de la Apicultura. Sabía Ud. que el primer apicultor y maestro en apicultura fue esloveno? No. Pues es cierto... su nombre: Anton Janša, primer maestro apicultor. Nació en Breznica en el año 1734. Murió en Viena (1773). A 200 años de su muerte se celebra en toda Eslovenia una serie de actos. La Unión de Clubes Apicultores de Eslovenia y la Unión Apicultora de Viena han organizado varias conferencias a tal fin. En Breznica, Gorenjska, se ha colocado una placa recordatoria en la casa de nacimiento del citado. El acto central tuvo lugar frente a ésta. Por ser el primer maestro de Apicultura del mundo, se le hizo un honor con este acto. Murió joven y olvidado. Tenía 39 años cuando dejó de existir lejos de su patria natal. Dejó en Breznica una serie de artículos, biblioteca y panales que aún hoy día se conservan en el museo de Breznica y en el Museo de Radovljica. No olvide, Anton JANŠA.

Música y alpinismo. El mes pasado, una orquesta a viento de la localidad de Gorje (BLED), ha logrado una aventura inaudita. Todo el conjunto con su director a la cabeza, lograron llegar a la cima del Triglav (la montaña más alta de Yugoslavia). Es decir qué, además de los consabidos elementos de escalar y las mochilas correspondientes, llevaban consigo sus trompetas, clarinetes, etc.

ZDA

Usahle korenine našega rodu

Dne 25. avgusta je v Fort Lauderdale na Floridi umrl naročnik Rodne grude, ugledni slovenski podjetnik, bivši Clevelandčan **John Drenik**, star 83 let. V Ameriko je prišel leta 1908 kot osemnajstleten fant. Le pridne roke in bistro glavo je prinesel s seboj ter se trdo, kakor večina naših ameriških rojakov, spoprijel z življenjem. Delal je na farmah, v tovarnah, razvažal premog itd. S pridnostjo in bistroumnostjo si je pomagal naprej in postal ustanovitelj in vodja dobro znanega podjetja »Drenik Beverage Distributory Inc.«. Zadnja leta je redil govedo in predvsem dirkalne konje na svojem posestvu na Floridi. Bil je član društva št. 158 Slovenske narodne podporne jednote in društva št. 37 Ameriške bratske zveze. Bil je plemenit človek in velik rodoljub. Podpiral je slovenske narodne in dobrodelne ustanove, pomagal je tudi posameznikom, če so se v stiski obrnili nanj. Nikoli ni pozabil, da je bil tudi sam nekoč siromak. Za njim žalujejo soproga Frances, hčerka, pet vnukov in pet pravnukov.

Dne 16. septembra je v Berwine, Ill. umrl najstarejši slovenski časnikar v ZDA **John Jerich**, markantna osebnost med našimi ameriški pionirji. Rojen je bil leta 1894 v Novem mestu. V Ameriko je prišel kot šestnajstletni fant. S časnikarstvom se je začel zgodaj ukvarjati. Najprej je izdajal in urejal slovenski dnevnik Edinost, zatem je prevzel uredništvo Novega sveta. Največ je živel v Chicagu, kjer je dolgo urejal Ameri-

kanskega Slovenca, nato pa je postal stalni sodelavec Ameriške domovine. Bil je razgledan mož, iskren rodoljub. Pisal je zelo poljudno in je bil med bralci zelo priljubljen. Zapušča soprogo, hčeri in sina.

V Fontani v Kaliforniji je konec avgusta umrla **Angela Šiškovičeva**, nekdanja lastnica znane trgovine in mesarije na Waterloo cesti v Clevelandu. Doma je bila iz Martinje vasi na Dolenjskem. Hčerka Florence je bila prva štipendistka Slovenske izseljenske matice. Njen oče Joseph Šiškoč pa je leta 1959 umrl v Ljubljani. Pokojna je bila zvesta naročnica Rodne grude. Svojcem izrekamo sožalje!

Baragov spomenik so odkrili

V nedeljo, 16. septembra so na griču v mestu L'Anse ob Michiganskem jezeru odkrili spomenik škofu Frideriku Baragi. Škofija Marquette, kjer je bil naš rojak Friderik Baraga prvi škof in misijonar med Indijanci, je ob odkritju organizirala Baragov spominski dan. Spomenik na griču, ki je blizu glavne avtomobilske ceste, je daleč viden, saj je visok 21 metrov. Prispevke za spomenik je zbrala posebna ustanova »Bishop Baraga Foundation«, ki jo vodi zgodovinar in pisatelj Bernard Lambert. Ta ustanova si bo prizadevala za zbližanje med različnimi krščanskimi verskimi skupnostmi v teh krajih.

Dva »asa« od Prešernovega zbora

Čikaški pevski zbor »France Prešeren«, ki je bil dolga leta moški zbor, je v zadnjih letih postal mešani zbor, o čemer smo že pisali. Danes vam na sliki predstavljamo znanega pevca tega zbora tenorista Koñrada Novaka. Zvedeli pa smo tudi, da namerava basist Rudy Korošec prihodnje leto obiskati Slovenijo. A pravi, da se malo »boji«, da se ne bi pri nas oženil. Rudyjeva soproga, ki mu je umrla pred nekaj leti, je bila iz Maribora. Spoznala sta se, ko je tam služil v ameriški armadi. O, kar brez skrbi, dragi rojak Korošec. Nič ne bomo hudi, če nam odpeljete katero od deklet, saj je izbira kar precejšnja.

Častno imenovanje

V Chicagu se z vneto pripravljajo na proslavitev dvestoletnice ZDA. Čikaški župan Richard J. Daley je v ta namen sestavil poseben pripravljalni odbor, v katerem so predstavniki raznih ustanov, podjetij in organizacij ter ugledni javni delavci. Med drugimi je bil v ta odbor imenovan tudi rojak dr. Ludvik Lesko-

Ana Klunova z možem Paulom iz Pittsburgha na eni izmed slovenskih prireditev v tem mestu. Na sredini je Miss SNPJ za leto 1974.

var, predsednik »Heart of Chicago Community Council« in dolgoletni direktor slovenskega radijskega programa v Chicagu.

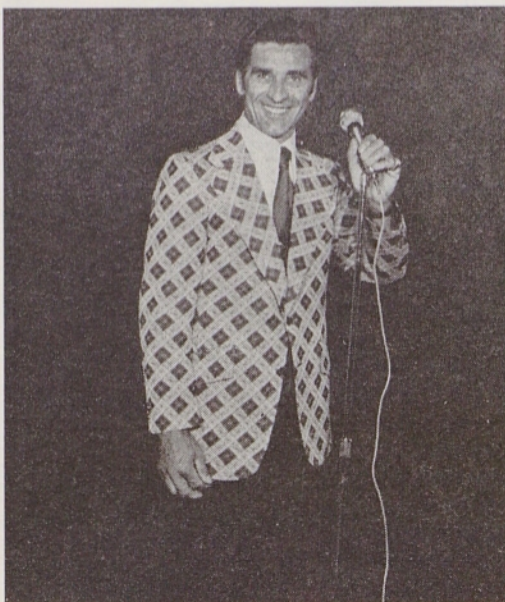
45 let Zvezine podružnice

V Jolietu, Illinois je 23. septembra praznovala 45-letnico podružnice št. 20 Slovenske ženske zveze, ki je bil ustanovljen pol leta po ustanovitvi matične organizacije. Ta je bila ustanovljena 19. decembra 1927, krožek št. 20. v Jolietu pa 11. junija 1928. Ob jubileju je podružnica izdala tudi spominsko knjižico, v kateri je poleg programa jubilejne prireditve kratka zgodovina podružnice z imeni odborov v posameznih letih itd. in čestitka ustanoviteljice organizacije in njene častne predsednice Marie Prislundove, ki med drugim pravi: »Obilo narodnega dela ste v teh letih izvršile. Vaša podružnica je vedno bila med prvimi v zvezinih aktivnostih, pa tudi ko se je šlo za dobrobit slovenskega naroda. Vaše delo je vredno občudovanja vseh narodnih delavcev.« Tudi mi čestitamo k lepemu društvenemu jubileju!

Argentina

Iz društvenega življenja pri Ljudskem odru

Dne 14. julija je pri našem društvu gostovala argentinska dijaška skupina na Grupo Testral del Norte. Igrali so zelo zanimivo delo, ki so ga sami sestavili na podlagi podatkov, ki so jih dobili na mestu dogajanja, v oddaljeni provinci Santa Fe, točneje v okraju Alcorta. Prikazali so kmečko vstajo v juniju 1912. To je prvo kmečko stavko, katere se je udeležilo nad 120.000 kmečkih delavcev. Kakor vsako leto smo tudi letos prvo nedeljo v avgustu priredili otroško zabavo. Po običajni čajanki z domačim pecivom so naši malčki z velikim zanimanjem sledili raznim zabavnim igram. Za zabavo je nastopil tudi društveni

Tenorist pevskega zbora »Prešeren« iz Chicaga Konrad Novak

A large group of students and faculty members posing for a group photo outdoors. The group is arranged in many rows, with some people standing in the back and others sitting or kneeling in the front. They are dressed in mid-20th-century attire.

A black and white photograph of five people in traditional Slovenian folk costumes standing behind a table covered with a white cloth. The table is decorated with flowers and various items, including a large cake. A sign in front of the table reads "Slovenian CLUB BLANICO".

32 — Rodna gruda —

Življenje — edina glasbena šola

BARITONIST FRANK BRADACH

V letošnjem novembru se je izteklo petinštirideset let od premiere prve slovenske opere, ki je bila z besedo in glasbo zasnovana in izvajana na ameriških tleh. To je bila opera »Turjaška Rozamunda«, glasbena stvaritev nedavno umrlega ameriškega rojaka, glasbenika Johna Ivanusha. Lepo je uresničila zamisel in željo nekaterih naših clevelandskih pevcev pionirjev.

Clevelandski pevski zbor Samostojna Zarja, kasneje preimenovan v Glasbeno matico, so sestavljali sami zavzeti ljubitelji petja. Prav nobeden izmed njih ni bil pevsko izšolan. Le dobro niti so znali in radi so peli, pri vsem drugem pa je pomagala njihova trdna volja, vztrajnost in navdušenje in pa seveda spretni, požrtvovalni zborovodje, kakor so bili pokojni John Ivanusha, Ivan Zorman in Anton Šubelj. Ti so pripomogli, da se je Samostojna Zarja — Glasbena matica s svojim zborom in odličnimi solisti povzpela v sam vrh slovenskih pevskih zborov v ZDA, saj je poleg rednih koncertov v preteklih letih uprizorila tudi vrsto klasičnih opernih del.

Večina od prvih pevcev — solistov, ki so po svojih nastopih dali zboru ime in veljavo, ne živi ali pa ne nastopa več. To so bili Louis Bele, Frank Plut, Josephine Milavec, Mary Ivanush, Tončka Simčič in še nekateri. A prve so zamenjali drugi. Ob srebrnem jubileju uprizoritve prve slovenske opere v Ameriki je Glasbena matica pod vodstvom Antona Šublja v novembru 1953 uprizorila dve krajši, a zahtevni operni deli: »Cavalerio Rusticano« in »Pagliacci«. O velikem uspehu te uprizoritve smo po poročilih v slovenskih ameriških listih objavili krajši povzetek tudi v prvi številki prvega letnika Rodne grude. Med solisti, ki so se zlasti uveljavili v »Cavalerii Rusticani« so bili imenovani: Anna Safred v vlogi Santuzze in June Price, ena najboljših pevk zbora,

dalje Tony Mihelič, Feliks Turel in drugi. Dalje je bilo zapisano:

V operi »Pagliacci« pa je pel glavno vlogo in se odlično uveljavil Frank Bradach, ki si mora, kakor vsi drugi, služiti kruh z delom svojih rok in se ob prostih večerih izobražuje v petju. S svojim petjem in igro je osvojil vsa srca. Zelo je ugajala tudi Caroline Budan, John Perenčević in drugi... »Kakšen je operni pevec, ki si svojega znanja ni pridobil na visokih šolah in glasbenih akademijah z zvenečimi imeni?

To smo hoteli zvedeti od Franka Bradacha, ko nas je letos poleti spet obiskal v Ljubljani. Frank Bradach, baritonist cleveland-ske Glasbene matice, pride na vsakih nekaj let pogledat »stari kraj«. In kadar pride, le malo utegne, saj se mu vselej nekam mudi. Pa smo ga končno le ujeli za pogovor.

Ves živahen, neprestano razgiban v kret-njah, se je zasmejal prvemu vprašanju.

»Žakaj, čemu, kako? Tega se res nisem nikoli vpraševal. Niti na misel mi ni prišlo. Rad sem pel, rad sem igral. Že v otroških letih sem imel veselje do tega. Oba z bratom sva bila dobra pevca. In ko so pri Samostojni Zarji začeli z opernimi deli, sem se tega lotil, no, in šlo je. Seveda sem se moral precej potruditi. Pa tudi drugi z menoj, predvsem pokojni Louis Bele...«

Njegova govorica je tako domača, ribniška, čeprav je rojen v Clevelandu.

»To imam po materi,« je povedal. »Doma je bila iz Prigorice pri Ribnici, oče pa iz Struge na Dolenjskem. Ko smo bili v družini štirje otroci, dva fanta in dve dekleti, se je mati z nami vrnila na svoj dom v Prigorico, oče pa je ostal v Clevelandu. Otroška leta sem preživel v Prigorici.«

Tako je iz Franka postal Francelj. Bil je živahen fant. Rad je nastopal v igrah, če je bila le prilika za to. V Dolenji vasi je sodeloval pri tamburaškem zboru. Oba z bratom sta bila dobra pevca. Potem pa je leta 1928 mati umrla. Naslednje leto, osem-najst let je imel takrat, je odšel spet k

Predsednik »Glasbene matice« Frank Bradach z ženo ob letošnjem obisku Slovenije

očetu v Cleveland. In tako je Francelj spet postal Frank.

Doma se je učil za zidarja. V Clevelandu pa za ta poklic ni bilo izgledov, pa se je lotil mesarske obrti. Bil je zaposlen v raznih prodajalnah mesa, zatem pa je štirinajst let vodil lastno mesnico. Ves dan je sekal in prodajal meso, ob večerih pa je hodil k »Samostojni Zarji« na pevske vaje. Član je bil že od leta 1930. Rekli so mu, da dobro poje in da mu tudi igralskega talenta ne manjka, kar pošteno naj poprime. In je poprijel.

Pri Samostojni Zarji je bilo v tistem času zelo razgibano. Zbor je vodil John Ivanush. Pripravljali so se za uprizoritev »Gorenjskega slavčka«. V Louisu Beletu, prvaku zbora, je mladi Bradach našel izkušenega, požrtvovalnega učitelja. Prav gotovo pa je tudi Bele v Bradachu imel zares dobrega učenca. Igralsko in pevsko je hitro napredoval.

In tako je Frank Bradach, prijazni in ustrežljivi prodajalec iz mesarije, postal operni pevec solist. Pel je krčmarja v »Gorenjskem slavčku«, bil je Fernando v »Trubadurju«, zdravnik v operi »Nikola Šubič Zrinjski«, Escamilo v »Carmen«, Judež v operi »Marija Magdalena«, Lothario v operi »Mignon«, oče v »Traviatti«. Pel je naslovno vlogo v »Rigolettu«, bil je grof v »Trubadurju«, Bartolo v »Poljubu«, Tonio v »Glumačih«, še in še bi lahko naštevati.

Petindvajset različnih solističnih opernih vlog, vsaka za sebe naštudirana v skopo odmerjenem prostem času, večidel v poznih večernih urah. Vsaka za sebe skrbno, z ljubeznijo, doživeto oblikovana in podana. Ali ni to res zelo veliko za umetnika amaterja, ki mu je bila edina glasbena šola življenje samo, pa velika zavzetost in predana ljubezen do umetnosti?

»In najljubša vloga?«

»Oče v »Traviatti«. Petkrat sem jo pel in vsakič mi je bila ljubša.«

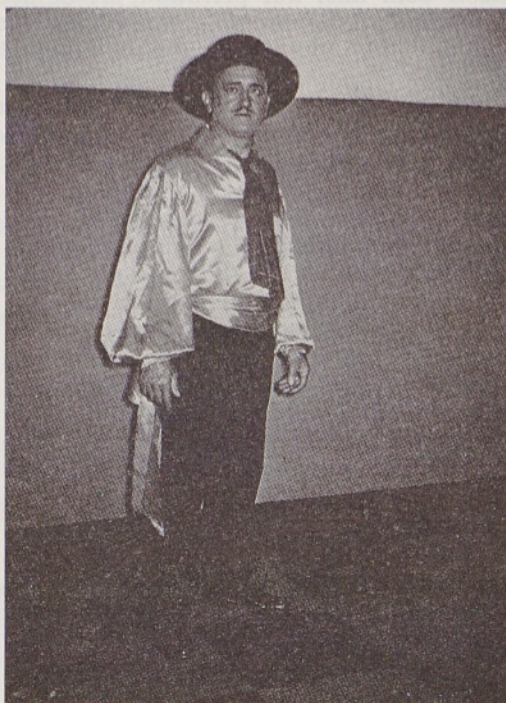
Letos poteka triinštirideseto leto, odkar je baritonist Frank Bradach, član Samostojne Zarje, zdaj Glasbene matice v Clevelandu. Zdaj je pri tem zboru eden vodilnih mož, saj so ga že tretjič izvolili za predsednika. A tudi že pri Samostojni Zarji je bil predsednik, ko je imel dvaindvajset let.

Triinštirideset članov ima zdaj zbor Glasbene matice, a vrsta vodilnih solistov se je zelo zredčila. Le nekaj jih je še. Že dolgo ne prirejajo več oper, pač pa vsako leto dva koncerta, jesenskega in pomladanskega. Jesenskega bodo imeli v decembru. Skrbno se pripravljajo nanj. Pevci se že zdaj vesele nastopa. To bo spet praznik za naš Slovenski narodni dom. Saj je tako lepo in prijetno peti zares iz srca, peti s srcem, ki je odprto na stežaj.

Ina S.

Frank Bradach kot Fernando v operi »Trubadur«

in kot Escamilo v operi »Carmen«

Tiskarska dejavnost

Po poklicu sem knjigotiskar, tukaj v tujini pa opravljam tiskarsko dejavnost kot offset tiskar. Po vrnitvi v domovino bi rad nadaljeval s tiskarsko dejavnostjo, in sicer na malem offset stroju. Prosim vas, če bi mi lahko odgovorili na naslednja vprašanja:

1. Kakšni so splošni pogoji za odpiranje tiskarske obrti?
2. Kako je s popoldansko obrtjo?
3. Ali lahko uvozim osnovna sredstva — mali offset stroj, kamero in kopijo? Carina?
4. Ali bi lahko odprl tiskarsko delavnico v Mariboru?
5. Kateri organ je za to merodajen?

Miroslav Košar
Stuttgart, ZR Nemčija

1. Tiskarska dejavnost spada med tiste dejavnosti, ki jih po določbah 4. člena obrtnega zakona ni mogoče opravljati z zasebnim delom. V istem členu je tudi določeno, da je v zasebnem delu dovoljeno tiskanje not, sitotisk in tiskarska dejavnost, ki je potrebna za izdelavo papirne, plastične in druge galanterije.
2. Popoldanska obrt oziroma opravljanje obrti kot postranske dejavnosti je po novem obrtnem zakonu možno le, kadar to določi občina v posebnem odloku. Razen tega mora imeti »popoldanski obrtnik« tudi pristanek delovne organizacije, kjer je redno zaposlen.
3. Offset tiskarski stroj je možno uvoziti potem, ko že imate dovoljenje občine za opravljanje obrti, vendar le do vrednosti 5 milijonov starih dinarjev. Ker opravljate ta posel tudi v tujini, bi bila v primeru, da dobite dovoljenje za opravljanje obrti doma, carinska tarifa nižja kot običajno. Podrobnosti boste lahko zvedeli na domači carinarnici (v Mariboru).
4. in 5. Za izdajo obrtnih dovoljenj v Mariboru je pristojna skupščina občine Maribor, Heroja Staneta 1.

Nemška rudarska renta

Sem rudar in delam v Zvezni republiki Nemčiji že od leta 1947. Po nemških zakonih bom imel po 300 mesecih vplačanih prispevkov za nemško rudarsko zavarovanje že pravico do nemške rudarske rente (delne). To dobo sem dopolnil v februarju tega leta, vendar so mi na nemškem uradu za rudarsko zavarovanje v Bochumu sporočili, da morajo urediti zadevo še z Jugoslavijo. Ker sem bral, da prevzame vsa obdobja do 1. 1. 1956 Jugoslavija, me zanima, koliko bom dobil od Jugoslavije za rudarsko delo pred 1. 1. 1956. Ali mi bo Jugosla-

vija plačevala v dinarskih zneskih, preračunanih v nemške marke (kar bi bilo precej manj kot nemška renta), ali pa v višini nemške rente za enako obdobje?

Matija Galičič, Herten

Če ste od leta 1947 ves čas živeli v Zvezni republiki Nemčiji, ne pride v poštev prevzem obdobja pred 1. 1. 1956 po Jugoslaviji. Za tak prevzem sta namreč potrebna dva pogoja: da je bil delavec na dan 1. 1. 1956 državljani tiste države, ki naj bi prevzela dobo (torej v vašem primeru jugoslovanski državljani), poleg tega pa je moral delavec na dan 1. 1. 1956 stalno živeti v tisti državi (torej vi v Jugoslaviji).

Ker ste vi očitno ves čas po vojni živeli v Zvezni republiki Nemčiji, ne pride v poštev prevzem obdobja dela v nemških rudnikih pred 1. 1. 1956 po jugoslovanskem zavarovanju, temveč vam bo rento za ves ta čas plačevala Zvezna republika Nemčija (Bundesknappschaft v Bochumu). Le v primeru, če bi vi delali nekaj časa tudi v Jugoslaviji (o čemer pa ne pišete), bi Jugoslavija plačala tisti del pokojnine, ki bi odpadel na čas dela v Jugoslaviji.

dr. Lev Svetek

Oprema za kemično čistilnico

Po dvanajstih letih začasnega dela v tujini se nameravam vrniti domov, kjer bom odprl obrtno delavnico za kemično čiščenje oblek. Za svojo delavnico želim uvoziti potrebno opremo (stroje), ki so že malo rabljeni in jih bom kupil po ugodni ceni. Zanima me, kakšne ugodnosti bom imel kot privatnik pri odmeri carine za to opremo?

Jože I. Francija

Državljan, ki se za stalno vračajo v Jugoslavijo iz tujine, kjer so bili na začasnem delu najmanj 24 mesecev, so upravičeni do prostega uvoza predmetov svojega gospodinjstva v skupni vrednosti do 10.000,00 din. Poleg tega lahko uvozijo brez carine stroje in aparature, ki jih potrebujejo za opravljanje svojega poklica v enaki vrednosti — do 10.000,00 dinarjev. V kolikor je oprema ocenjena višje, imajo v vrednosti od 10.000,00 do 100.000,00 dinarjev priznan še 10-odstotni carinski popust. Seveda pa to velja le za predmete, ki jih povratnik potrebuje za opravljanje svojega poklica (in je ta posel, ki ga namerava opravljati, po naših predpisih dovoljen) ter teh strojev in aparatur pri nas v Jugoslaviji ne izdelujemo.

Ker se oprema za kemično čiščenje oblek pri nas v Jugoslaviji ne proizvaja, ste torej upravičeni pri uvozu do opro-

stitve carinskih dajatev za vrednost do 10.000,00 din, za razliko vrednosti od 10.000,00 din do 100.000,00 din plačali 10 odstotkov carine.

Zdravstveno zavarovanje

Na delu v Nemčiji sem se ponesrečil in sem bil od nemškega socialnega zavarovanja proglašen za 10-odstotnega invalida ter prejemam rento. Ker živim z družino v Sloveniji, me zanima, če sem jaz in moji družinski člani upravičeni do zdravstvenega zavarovanja?

Anton K., Vinkovci

Po nemških predpisih vaša družina nima pravice do zdravstvenega zavarovanja na podlagi rente, ki jo prejimate, ker ste se v Nemčiji pri delu ponesrečili. Tudi vi sami ste le v toliko upravičeni do zdravstvene zaščite, kolikor je ta v zvezi z zdravljenjem posledic vaše nesreče. Svetujemo vam, da se javite pristojnemu zavodu za zaposlovanje, da vam preskrbe primerno zaposlitev, s čimer boste pridobili zase in za družino zdravstveno zavarovanje, rento, ki jo prejimate iz Nemčije, pa boste kljub ponovni zaposlitvi še nadalje obdržali.

Moj sin in šola

Z družino živim in delam v Nemčiji, kjer mislim ostati še dve ali tri leta, zatem pa se bomo za stalno vrnili v domači kraj. Zanima me, kako bo s šolanjem mojega sina, ki zdaj obiskuje tukaj v Münchnu prvi razred nemške srednje ekonomske šole, ki traja devet let. Prej pa je dokončal tukaj štirirazredno osnovno šolo. Ali bo po povratku lahko nadaljeval šolanje na gimnaziji v domovini?

France K., Nemčija

Prav gotovo vam je znano, da je v Jugoslaviji osnovna šola osemletna. V gimnazijo pa se učenec lahko vpiše po uspešno končani osemletki. Pri prehodu iz nemške šole na našo šolo po sedanjih predpisih vaš sin ne bo imel težav. Seveda pa bo lahko prestopil le v odgovarjajoči razred osemletke in šele zatem v srednjo šolo, ki pri nas traja štiri leta. Na podlagi predloženih spričeval bo pristojni organ (Republiški sekretariat za prosveto in kulturo) ocenil, v kateri razred osemletke ali srednje šole se bo vaš sin po povratku iz Nemčije lahko vpisal.

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p.p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Najuspešnejše Helidonove plošče

Založba Obzorja

Maribor

Helidon HELIDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

Long play gramofonske plošče

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	FLP 04-021/1-2
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-027
3. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	09-012
4. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	04-028
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-023
6. Ansambel L. Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-020
7. Slovenski oktet: Sedem rož	09-009
8. Ansambel bratov Avsenik: Odmev s Triglava	04-005
9. Štirje kovači: Pesem doline	04-022
10. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	04-024

Single play gramofonske plošče

1. Janko Ropret: Ti si moja	FSP 5-071
2. Urban Koder: Cvetje v jeseni	5-072
3. Lojze Slak: Na vinskem sejmu	4-021
4. Jože Burnik: Rojstni dan	4-025
5. Erazem in potepuh	2-002
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Janko Ropret: Lepa kot sen	5-063
8. Ansambel Odmev: Slovenija moja	4-026
9. Marjana Deržaj: Vrní se še kdaj v Ljubljano	5-068
10. Stanka Kovačič: Mili dom	4-018

Za vsakega novega naročnika – nagrada!

Številni naši naročniki, ki so nam pridobili nove prijatelje, se nam že iskreno zahvaljujejo za poslano nagrado. Pohitite, tudi vi si lahko prislužite lepo slovensko knjigo! Za več naročnikov je nagrada lepša! Na kratko ponavljamo: knjižno nagrado si prislužite, če nam hkrati z izpolnjeno spodnjo naročilnico pošljete tudi najmanj enoletno naročnino za novega naročnika »Rodne grude«. Ta razpis velja samo do konca leta 1973!

Prav gotovo imate znanca, prijatelja, sorodnika, ki mu bo revija »Rodna gruda« prav tako zvesta prijateljica, kot je vam. Izpolnite spodnji obrazec in ga v kuverti ali nalepljenega na dopisnico pošljite na naš naslov!

Rodna gruda 1973

Moj točen naslov:

Točen naslov novega naročnika:

Podpis:

IMPORTS FROM SLOVENIA, YUGOSLAVIA
Uvoz iz Slovenije, Jugoslavije

TIVOLI
Enterprises, Inc.

6419 St. Clair Avenue Cleveland, Ohio 44103,
Telefon: 431 5296

HANDCRAFT — BOOKS — TEAS — RECORDS
SHEET MUSIC — TRAVEL INFORMATION
Ročna dela — Knjige — Čaji — Plošče
Note — Informacije o potovanjih

Sprejemamo tudi naročila za SLOVENSKI KOLEDAR, ilustrirano revijo RODNA GRUDA in tečaj za učenje slovenskega jezika na gramofonskih ploščah ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD

TIVOLI
Enterprises, Inc.

Vsem rojakom želiva srečno novo leto 1974!
Jo in Andy Turkman

Vožnja skozi življenje

Azra Kristančič
dipl. psiholog

Vožnja z avtomobilom je v marsičem podobna »vožnji« skozi življenje. Na življenjski poti se nekateri bolj, drugi pa manj pehamo za uspehi, nekateri se na svoji poti ozrejo na sopotnike, drugi jih upoštevajo, jim dajo več prostora ob sebi ali pa jih vsaj začasno pustijo naprej ter jih spet skušajo dohiteti. S takšnim potovanjem »skoz življenje« bi nemara bili vsi zadovoljni, če ne bi bilo tistih voznikov, ki jim navadno pravimo brezobzirni divjak. Sicer pa takšno ugotavljanje ne zahteva, da imamo avtomobil; lahko smo le pešci, ki opazujejo situacijo oziroma voznike na križišču: ko na semaforu ugasne zelena luč, ko se prižge oranžna in hip nato rdeča, lahko vidimo posamezne voznike, ki ne pritisnejo na zavoro, temveč na plin, da bi šinili skozi križišče. To so isti ljudje, ki nam na avtomobilski cesti trgajo živce. Vsiljuje se misel, da bi najrajši pometli s ceste vse in sami divjali po njej. In če pomislimo na množico takšnih brezobzirnih voznikov in posledice takšnega divjaštva (smrtne nesreče, katerih število je čedalje večje), se takšna brezobzirna »zagnanost« kaže v nekoliko drugačni podobi.

Kaj žene moške, da se tako radi igrajo z življenjem? Ali ni prav vzgoja tista, ki razvija osnovno vodilo pri otroku: uveljaviti se za vsako ceno!? Otroka že od majhnih nog spodbujamo, naj ne dovoli svojim tovarišem, da bi ga tepli. Vrni mu! mu odločno svetujemo. Malokdaj ali nikoli pa ga ne spodbujamo, naj bo previden, obziren in popustljiv. Namesto tega mu ponujamo podobe neustrašnih in pogumnih vzornikov. Tako nastane v dečkovih očeh svet, v katerem se je treba odločno uveljaviti. Hkrati pa od otroka zahtevamo, da se ne sme upirati odraslim. Vedno se mora podrežati in ubogati ukaze. V šoli odloča učitelj, doma mora poslušati starše; torej nikjer nima možnosti, da bi uveljavil svojo voljo. Mlademu človeku se resničnost zdi kot svet, v katerem živita dve vrsti ljudi: tisti, ki ukazujejo in tisti, ki ubogajo, vladajoči in podreženi, vodje in vodeni.

Najbolj nazorno pa otrok občuti takšno razdelitev moči, kadar odrasli naredijo kaj nepravilnega. Če kaj pripomni na račun staršev, ga navadno takoj kaznujemo, tudi z zaušnico. Tako otroku z neštetimi primeri pokažemo, da ima pravi-

co tisti, ki ima oblast. Navadi se na takšno »ureditev« sveta, misli, da tako mora biti, se podredi, kdaj pa kdaj upre. Toda kakor hitro odraste, si takoj prisvoji pravico, da se glede na svoj položaj odločno in brezobzirno uveljavi. Danes življenje ni boj na življenje in smrt. In vendar še vedno pripravljamo otroke na sebični boj za obstanek. O tehnikah življenjskega boja imamo nešteto teorij in predpisov, toda življenje v sožitju, brej malih »bitk« in brez najrazličnejših brezobzirnosti je še vedno v povojih. Danes vemo, da nasilnost ni prirojena, temveč privzgojena lastnost. Pameten vzgojitelj ve, da moramo otroke, pri katerih je želja po uničevanju zelo izrazita, zaposliti. S skrbno izbiro zaposlitve postanejo iz takih »nasilnih« otrok živahni, sposobni ljudje, ki se pozneje v poklicu z velikim poletom lotijo težavnih nalog. Pri pomanjkljivi ali na-

pačni vzgoji pa se lahko želja po uničevanju v otroštvu pozneje razvije v kriminalna dejanja.

Nekateri starši si danes prizadevajo, da bi ustvarili otroku miroljubno okolje. Otroka, ki ga ne tepemo, tudi drugih otrok ne tepe. Današnje generacije staršev so vzgajali v glavnem s kaznimi in grožnjami. Privedli so jo k napadalnosti. Zato jim marsikdaj ni lahko, saj morajo privzgojeno napadalnost čim bolj obvladati.

Pot k miroljubnim ciljem je za mnoge težka. Precej lastnosti je treba imeti — pogum, vzdržljivost, voljo in smisel za strategijo. Uspešnost nekega posameznika pametni ljudje ne merijo po tem, kako si zna napolniti lastni žep.

Vsak človek lahko na nekem področju razvije sposobnosti, s katerimi se odlikuje pred drugimi. Te lastnosti moramo

Kam ...?

Foto: Ančka Tomšič

pri otroku, pri mladoletniku, odkrivati in jih oblikovati. Tako dajemo pojmu »uveljaviti se« nov smisel. Otrok naj se ne nauči uporabljati komolcev, da bi z njimi odrival sočloveka. Pomagati mu moramo, da spozna svoje sposobnosti in jih razvija.

Brž ko otrok ali mlad človek na kakršnemkoli področju pokaže kaj posebnega, se zdrami njegova zavest. Ta pa je nenehno v nevarnosti. Kaj hitro se lahko sprevrže v bahaštvo in nečimrnost, če mladostniku njegov uspeh »stopi v gla-

vo« in se povzdiguje nad druge. Uspeh dobi svojo pravo vsebino šele tedaj, če kakorkoli služi tudi sočloveku.

Seveda je takšno pojmovanje uspeha včasih težavno. V družbi, ki meri človekovo uspešnost po tem, kakšen je njegov bančni račun ali kako velik je njegov avtomobil, ni lahko mlademu človeku dopovedati, da dosežemo pravo zadovoljstvo ob uspehu, ki služi tudi drugim. Toda, da bi mladim dopovedali nekaj, moramo tudi sami sprejeti merila in vrednote, o katerih govorimo.

Rada bi si naredila narodno nošo

Moja mati je bila doma iz Vipavske doline, blizu Sv. Križa. Pred tremi leti je umrla, vendar pa bi si jaz rada naredila vipavsko narodno nošo. Ali mi lahko pomagate pri tem? Kakšna je »primorska« in kakšna »vipavska« noša?

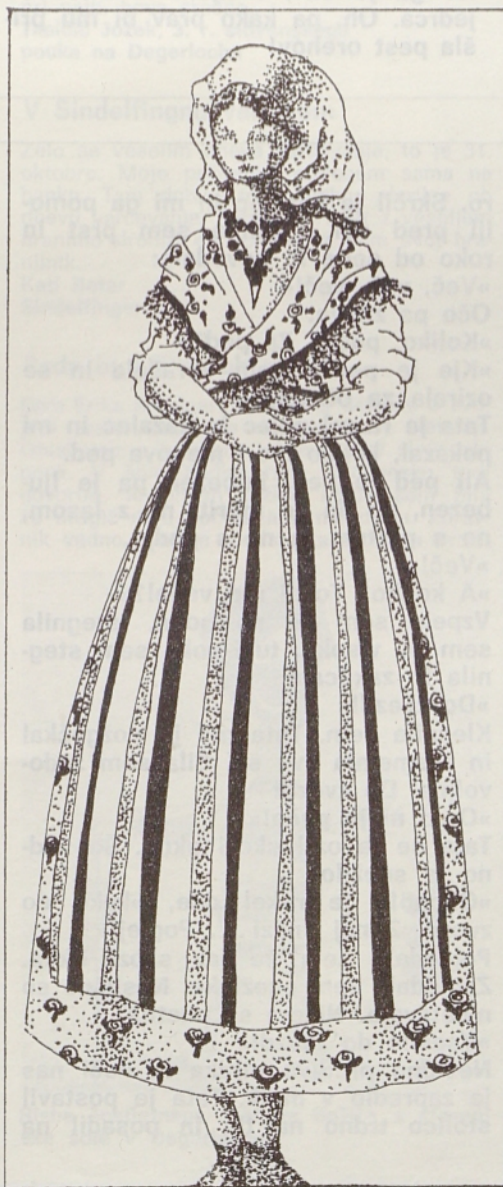
Amalia Raab
Cleveland, Ohio, ZDA

Risba (cela figura) prikazuje vipavsko narodno nošo iz srede 19. stoletja. Peča, dober meter velika ruta, je tkana iz domačega platna ali bombažnega blaga, ki je na vogalu, padajočem po hrbtu, okrašena s čipko. Peča je roza barve, čipka pa zelena. Zaveza je na tilniku. Modrc je prišit na krilo, ki je drobno nagubano. Ima velik ovratni izrez, ki sega do pasu. Krilo in modrc sta iz istega materiala, ki je lahko lister ali podobno blago, zelene in roza barve. Prek krila je zavezan črtast predpasnik, ki je v pasu skromno naguban in se zadaj podaljšuje v trakove. Blago je sive, rumene, črne in rdeče barve. Pod modrcem so rokavci. Bela, do pasu segajoča srajca (rokavci) iz platna ima krajši prsni razporek. Ramena pokriva rumena ruta z resami, okrašena z rožicami roza in zelene barve.

Na Primorskem ni mogoče govoriti o enotni noši, saj ima le-ta v vsaki pokrajini svoje značilnosti. Manjša risba prikazuje kraško ljudsko nošo. Peča je

bele barve in je zavezana na vrhu glave. Rdeč modrc ima ozke rokave z modrimi manšeti, sega prek pasu, spredaj se zavezuje z modrim trakom. Izrez na prsni je modro obrobljen, kakor tudi spodnji del modrcja. Svilena ruta je rumene barve z rdečimi cvetovi in je ujeta pod modrcem. Predpasnik je belo-rdeče črtast, krilo pa pisano, podobno kot pri vipavski noši, spodaj je zarobljeno z rdečim trakom.

(Po knjigi »Slovenska ljudska noša«)

Kosilo po primorsko

Jota

Vampi po primorsko

Zabeljen krompir

Polentina

Radič s fižolom

Jota

Četrť kilograma dobrega fižola zvečer namočimo in naslednji dan skuhamo. Posebej skuhamo dva do tri olupljene, na kose zrezane krompirje. Enako skuhamo posebej (lahko že prejšnji večer) četrť kg kislega zelja. Ko je vse troje skuhano, narežemo na kocke kos (do 10 dkg) prekajene slanin, jo razgrejemo v kozici ter prepražimo na njej manjšo drobno seseklano čebulo, dodamo dve jedilni žlici moke, prepražimo ter zalijemo s toplo vodo toliko, da se gladko razkuha. Temu prežganju zatem dodamo kuhan fižol, krompir in zelje vse z vodo vred (če je te preveč, je nekaj odlijemo). Jed odišavamo s strtim česnom, lovorjevim listom, svežim paradižnikom ali žlico paradižnikove mezge, solimo ter pustimo, da dobro prevre, zatem z joto postrežemo.

Vampi po primorsko

Kilogram vampov kuhamo z jušno zelenjavo in lovorjevim listom do dve uri. Lahko že prejšnji večer. Se bolje je seveda, če dobimo vampe že kuhane. Kuhane vampe zrežemo na tanke rezance. Na vročem olju precvremo 5 dkg zrezane prekajene slanin in 1 seseklano čebulo, dodamo tri stroke strtega česna in nekaj sesekljanega zelenega peteršilja. Ko se čebula napne in zabela zadiši, dodamo zrezane vampe, jih solimo, popramo in pražimo kakšne četrť ure. Zatem dodamo tri žlice paradižnikove mezge in 5 dkg naribanega sira parmezana. Dobro premešamo in z vampi, ki smo jih tudi povrh potresli z naribanim sirom, postrežemo.

Polentina

25 dkg surovega masla mešamo s 30 dkg sladkorne sipe 20 minut, nato dodajamo v presledkih drugo za drugim 8 jajc in mešamo deset minut, nazadnje primešamo 25 dkg moke, nekaj nstrgane limonine lupinice, žličico ruma (in za nožev konico pecilnega praška. Polentino spečemo v pomastčenem in pomokanem pekaču. Pečeno posipljemo s sladkorjem in zrežemo na rezine.

Konec leta

Debelo jabolko rdeče pobarvam,
na dvanajst koščkov ga zrežem
in dvanajstim otrokom
s krhli postrežem.

Ham! Jabolka ni več.

Otroci si gledajo prazne dlani...
Kaj bi! V kleti je polno jabolk,
v življenju še polno lepih dni!

Neža Maurer

Tone Seliškar

VEVERICA

Skupina partizanov je v globokem snegu omagala. Našli so zavetje pri starem gozdarju in si odpočivali. Toda s sabo so nosili važno sporočilo za brigado in morali bi koj naprej. Tedaj se je opogumil Matevžek, najmlajši, in rekel, da bo sam odnesel sporočilo. Res se je podal na težavno pot.

Hodil je in hodil, dokler ni utrujen in lačen onemogel in omahnil v sneg. In ko je tako zapuščen in žalosten čemel pod košato smreko, je nenadoma padel predenj oreh, takoj za njim pa še eden. Za orehom je švignila veverica navzdol, a ustrašila se je Matevžka, skočila je na drugo smreko in izginila. Matevžek pa je obračal oreh v prezebljih rokah. Ko ga je strl, v njem ni bilo več jedrca. Oh, pa kako prav bi mu prišla pest orehov!

Tedaj ga je prešinil imeniten domislek, pogumno se je nasmehnil in začel plezati na smreko. V trhlini debela je bila globoka luknja, in ko je segel z roko vanjo, je otipal orehe. Veveričina zimska zaloga! Natlačil si je vse žepe in ko je spet sedel pod smreko, jih je pričel tretji in si je s slastnimi jedrci potešil lakoto. Telo mu je oživel, pogumno je zagazil v sneg in zdaj je šlo mnogo laže. Gazil in gazil je in proti večeru je bil v brigadi.

Komandant ga je pohvalil in ko si je Matevžek odpočival v topli kmečki izbi, je mislil na veverico, ki ga je rešila iz gozda. Seveda veverica tega ni vedela, toda Matevžku se je vendar tako zdelo, kot bi bila veverica vedela za njegovo stisko in mu prišla pomagat. Še v sanjah jo je videl, kako sedi na smreki in mu meče orehe.

Ko se je zbudil, je hvaležno vzkliknil:

»O, ti dobra veverica!«

Branka Jurca:

Pozimi pa rožice ne cveto

Tata je bil doma, sedel je na stolici in se pozibaval. Jaz sem sedela v njegovem naročju. Ogenj v štedilniku je prasketal. Snežilo je in večerilo se je.

Oče je prižgal pipo in puhnil moder dim vame, v uho in v lice. Odmaknila sem se in ga pogledala: tátove temne oči so sijale naravnost vame. Brki pod nosom so bili poravnani, čopaste obrvi so se vzpele v dva loka, oči so se mi nasmihale.

»No, pnče, me imaš kaj rada?«

Pogledala sem ga še enkrat. Tata me ima rad! Privila sem se mu in rekla:

»Imam!«

»Že že, ampak koliko?«

»Tolikooo!« sem rekla in zapotegnila na široko o.

»Jaz bi pa rad vedel, koliko! Povej! Za tvoj las?«

Ozrla sem se za njim. S pleč mi je vzletel tenak svetel las, ki mi je izpadel, in mi ga poddržal pred nosom.

»O, ne! Več!«

»No, pnče, koliko? Za ta moj prst?« Pogledala sem za njim, kje ima me-

ro. Skrčil je kazalec in mi ga pomolil pred oči. Porinila sem prst in roko od sebe in povedala:

»Več, več, več!«

Oče pa znova:

»Koliko, pnče? Za ped?«

»Kje je ped?« sem vprašala in se ozirala za očetom.

Tata je razprl palec in kazalec in mi pokazal, koliko meri njegova ped.

Ali ped je ped, ljubezen pa je ljubezen, ne da se meriti ne z lasom, ne s prstom in ne s pedjo.

»Več!«

»A koliko? To bi rad vedel?«

Vzpela sem se na noge, stegnila sem se visoko, tudi roke sem stegnili in zaklicala:

»Do zvezd!«

Klecnila sem. Tata me je požgečkal in zasmejala sva se. Bila sem zadovoljna. Do zvezd!

»O, ti moje pnče!«

Tata se je ozrl skozi okno. Še vedno je snežilo.

»Ohoho!« je rekel oče, »kako do zvezd. Zunaj sneži... Poglej!«

Pogledala sem še jaz skozi okno. Zagledala sem snežinke. Neslišno so naletavale. Nisem se pustila.

»Vseeno do zvezd!«

Nevidno predivo mraka in noči nas je zapredlo v molk. Tata je postavil stolico trdno na tla in posadil na

drugo koleno še Cirila. Oba sva jahala na očetovih nogah v snežni mež.

»Zdaj pa zapojmo!« je predlagal oče.

»No, katero?« je vprašala mama.

»Tisto: Pozimi pa rožice ne cveto.«

In smo jo zapeli:

Pozimi pa rožice ne cveto,

kaj pa, oj dekle, za pušelček bo.

Dolga je vrsta knjig, ki jih je Branka Jurca napisala za otroke. Napisala je zgodbe za najmlajše, pa za tiste, ki že hodijo v šolo in radi prebirajo vesele in napete zgodbe in nezgode svojih sovrstnikov. Zgodbo »Pozimi pa rožice ne cveto« pa smo vzeli iz knjige »Rodiš se samo enkrat«, ki je namenjena otrokom od dvanajstega leta naprej pa tudi odraslim. V njej nam pisateljica z veselimi, šegavim peresom opisuje svoje otroštvo od rojstva pa tja do tistega neznanega hrepeneja, ki mu pravimo »prva ljubezen«, otroštva, ki je poznalo tudi lakoto in pomanjkanje, a ga je zlatila in toplila družinska ljubezen in neusahljiva šegavost, ki je nista zamorila ne pomanjkanje ne trdi, neusmiljeni vojni čas.

Krožek mladih dopisnikov

Moje počitnice

Na počitnice smo se peljali z avtom v Jugoslavijo. Nekaj časa smo bili na morju, potem smo šli z mamico, atijem in sestrico Mojco k stari mami na Kog pri Ljutomeru. Na morju sem se učila plavati. Najboljše pa je bilo za Mojco pri stari mami, ker se je lahko igrala z živalmi. Zdaj smo spet na Švedskem, kjer hodim v šolo.

Tanja Gruber
Göteborg, Švedska

TANJA Gruber 2C

Jesen v tujini

Tudi v te kraje je prišla jesen. Listje je rumeno in rdeče in počasi odletava od drevja. Od nas se poslavlja za to leto vsa narava. Dnevi so hladnejši, posebno tu v Schwarzwald, kjer stanujemo mi. Želeli bi še sonca, saj mamica pripoveduje, da je bila jesen v domovini mnogo lepša in bolj vesela. V naših krajih ni sadovnjakov in vinogradov. Le visoke in košate smreke povedo vsakomur, da je v Schwarzwald, ki je skoraj podoben našemu Pohorju v Sloveniji. V tujini smo prikrajšani za lepote jeseni, ne obiramo sadja, ne trgamo grozdja in ne skačemo po travnikih. Vsega tega si želimo. Bojim se, da ne bomo prerasli in se prepozno vrnili v domovino. Doma smo štirje otroci in jaz sem najstarejša. Mirni in tihi smo, ker tako zahteva tu red, mi bi pa radi skakali, se veselili. Le v domovini nas čaka prostost in pomlad.

Marija Knavs, učenka 8. razreda
slovenskega pouka v Calwu

Nedeljsko popoldne

Nedelje se vedno veselim. Takrat smo vsi doma. Mamica kuha, atek si najde svoje delo, jaz se dopoldan učim, Rezika pa riše. Včasih dovoli atek, da gledava televizijo. Po kosilu gremo vsi štirje skoraj vsako nedeljo na sprehod. Med tednom nikoli ne moremo nikamor. Atek in mamica delata ves dan. Z Reziko sva sama doma. S sestrico ob nedeljah skačeva in se loviva. Rezika se rada smeji. Jaz ji rad nagajam. Vesela sva, ker smo vsi štirje skupaj. Ko bomo doma,

Naš »krožek« radi prebirajo tudi v Ameriki. Zanj so nam poslali fotografijo Richard, Lorena in Frank Trebar iz kraja Wickliffe, Ohio, v ZDA. Takole so se letos fotografirali v osrčju slovenskih gor.

ne bova pustila mamice več delati. Če bo pri naju, bova srečna.

Tkalčič Jožek, 3. r. slovenskega
pouka na Degerlochu

V Sindelfingu varčujem

Zelo se veselim dneva varčevanja, to je 31. oktobra. Moje prihranke odnesem sama na banko. Tam dobim tudi majhno darilce ob dnevu varčevanja. Potem pa spet z veseljem hranimo drobiž, da polnimo z njim svoj hranilnik.

Kati Rotar
Sindelfingen

Rada bi hišico ob morju

Sem Erika Sprajcer, slovenska deklica. S svojimi starši živim že mnogo let v Nemčiji. Obiskujem z bratcem Jožetom tudi slovenski pouk. V šolo hodim rada. Slovensko tudi govorim, le pišem težko. Letos sem bila že drugič med počitnicami na morju. Zdravnik vedno svetuje mojim staršem, da preži-

vim počitnice ob morju. Večkrat sem prehlajena in bolna. Na morju upam, da se bom pozdravila. Toplo sonce me vso ogreje in zadovoljna sem že zato, ker sem v domovini.

Ob morju pri Ankaranu in Kopru sem videla mnogo lepih obmorskih hišic. Kako rada bi imela eno! Vsako leto bi prihajala tja. Ko bi končala šolanje, pa bi se odpeljala za vedno v domovino, na morje v svojo hišico.

Erika Sprajcer
Sindelfingen

Kupil si bom kolo

Vsak teden dobim od mojih staršev nekaj žepnine. Od tega denarja nekaj zapravim. Ostalo dam v hranilnik. Če mi kdo podari denar, ga tudi vržem v hranilnik. Ko bo moj hranilnik poln, ga bom nesel izprazniti na banko. Za moj denar si bom kupil lepo dirkalno kolo.

Aleksander Penz
Sindelfingen

V Nemčiji varčujem

Ime mi je Mojca. Hodim v slovensko šolo na Degerlochu. Vsak petek pripeljem s seboj tudi sestrico Sabino. Stara je 5 let. Moja učiteljica me je prejšnji petek pohvalila zato, ker nikoli ne manjkam pri pouku, čeprav se s sestrico pripeljeva daleč in morava do šole dvakrat presedati s tramvaja na tramvaj.

Učiteljica nam je povedala, da je mesec oktober posvečen nam otrokom, pa tudi to, da je to mesec varčevanja. Mnogi v razredu sprva nismo razumeli te besede. Vemo pa, kaj pomeni »šparati«.

Dinarje v domovini hranim za počitnice. Letos bi rada šla na morje. S prihranjenimi markami pa bi si rada kupila pony. Vzela bi ga s seboj v domovino in ga pokazala svojim sestricam.

Mojca Kovačič, učenka 5. razreda
slovenskega pouka na Degerlochu

Risba šestletnega Matjaža Božiča s slovenske šole v Degerlochu

Iskrini izdelki široke potrošnje

Znaten del proizvodnega programa Iskre, največjega jugoslovanskega proizvajalca na področju elektromehanike, telekomunikacij, elektronike in avtomatike, obsegajo izdelki široke potrošnje.

K elektrotehničnim izdelkom široke potrošnje prištevamo predvsem aparate za gospodinjstvo, radio in TV sprejemnike, gramofone, električno ročno orodje in druge električne pripomočke s katerimi si pomagamo pri vsakdanjem delu in razvedrilu.

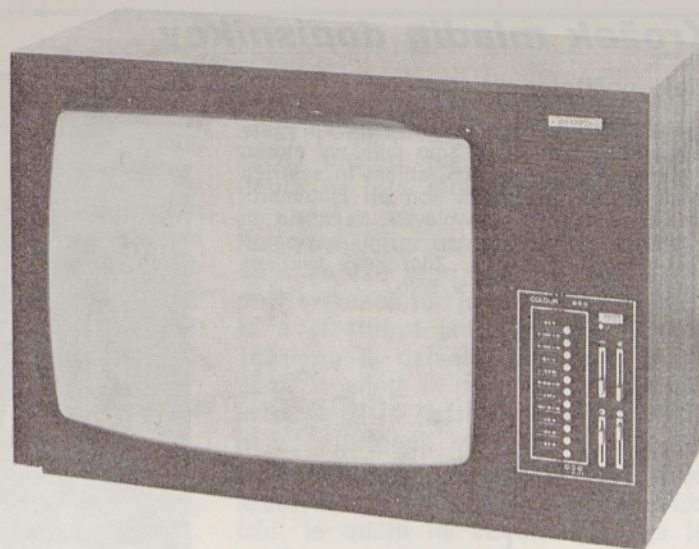
Kljub močni konkurenci domačih, predvsem pa uvoženih izdelkov te vrste, je Iskra uspelo, da se je z njimi na tržišču zelo uspešno plasirala. Zahvala gre predvsem Iskrinim strokovnjakom, ki neprestano izpopolnjujejo in dopolnjujejo proizvodni program, in s tem zagotavljajo izdelkom visoko kvaliteto ter sodobno obliko, z velikoserijsko proizvodnjo pa znižujejo proizvodne stroške in s tem ceno izdelkov. Da prizadevanja za proizvodnjo čim kvalitetnejših izdelkov niso bila zaman, priča dejstvo, da so Iskrini izdelki cenjeni tudi v tujini.

Zabavna elektronika

Iskrini izdelki zabavne elektronike imajo bogato tradicijo. Proizvodni program zajema več tipov radijskih sprejemnikov, gramofonov v mono in stereo tehniki, barvastih in črno-belih televizorjev itd., posebej pa je treba omeniti model radijskega sprejemnika z oznako SAVICA in barvni TV sprejemnik PANORAMA '73. SAVICA je popolnoma transistoriziran radijski sprejemnik, sodobno oblikovan, s kvalitetnim sprejemom programa na vseh treh valovnih območjih (UKV, KV, SV). Lahko ga dobimo kot samostojen radijski sprejemnik, ali pa z vgrajenim gramofonom ali kasetnim magnetofonom. PANORAMA '73 je barvni televizor. Je v celoti transistoriziran, odlikuje pa ga zelo čista slika v naravnih barvah.

Gospodinjski aparati

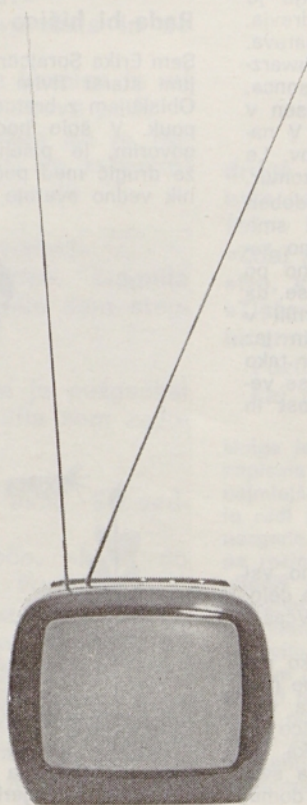
Večino gospodinjskih aparatov izdeluje Iskra v kooperaciji s priznanimi tujimi partnerji. Sesalnike, stepalnike in univerzalne čistilnike z angleškim Hooverjem, sokovnike, mlinčke za kavo, brivnike itd. z zahodnonemškim Braunom itd. Ti izdelki so na našem trgu zelo iskani in Iskra, kljub nenehnem pospeševanju proizvodnje, komaj dohaja potrošnjo.

Električno ročno orodje

Iskrin proizvodni program električnega ročnega orodja se še vedno širi. Tudi na tem področju sodeluje z renomiranimi tujimi proizvajalci, kot je npr. nizozemski Skil. Za široko potrošnjo je najbolj pomembno električno ročno orodje, ki ga imenujemo orodje za dom in obrt: »KOMBI« garniture, ki poleg osnovnega orodja — električnega ročnega vrtalnega stroja, vsebujejo tudi priključke, ki omogočajo obdelavo (žaganje, brušenje, vrtanje, poliranje itd.) materialov vseh vrst, vrtalni stroji različnih moči in velikosti, električne ročne škarje, sekalniki pločevine, brusilni stroji različnih izvedb, krožne žage, vibracijski vrtalni stroji za obdelavo trših materialov itd.

Poleg omenjenih izdelkov zajema Iskrin proizvodni program tudi električne pripomočke, ki so takorekoč že postali artikli široke potrošnje. To so: avtomatski telefonski aparati, polnilniki avtomobilskih akumulatorjev, TV in UKV antene itd. Trgovska mreža za prodajo Iskrinih izdelkov široke potrošnje zajema celotno Jugoslavijo, prek zastopstev pa tudi več evropskih, azijskih in ameriških držav.

TEKO

Prodaja za devize s popustom!

Ko opremljate svoj dom, ne izpustite ugodne priložnosti za nakup s popustom:

- litoželezni kotel za centralno kurjavo »Ideal standard« (Zah. Nemčija)
popust 8 %
- trajno žarni štedilniki in peč »Küppersbusch« (Zah. Nemčija)
popust 8 %
- toaletne omarice in pribor »Allibert«
popust 5 %
- električno ročno orodje s priključki za razna opravila »Black & Decker« (Anglija)
popust 5 %
- ostalo blago —
popust 2 %

Plačila z nakazilom, bančnimi čeki ali osebno v gotovini s predložitvijo potnega lista in z delovno vizo v naši prodajalni

TEKO

61000 LJUBLJANA

Trg OF št. 15 (pri želez. postaji)

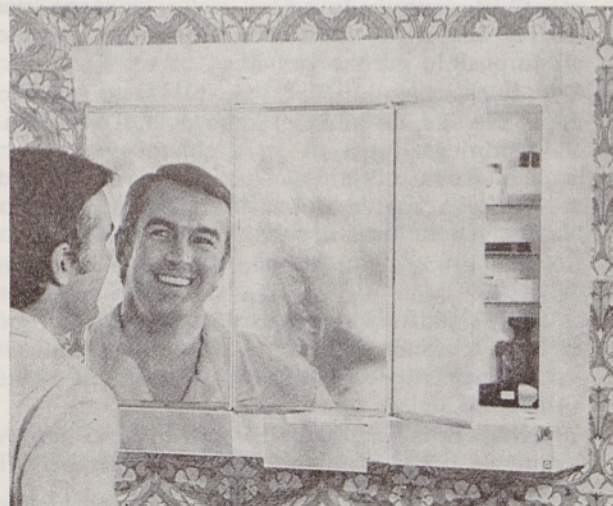
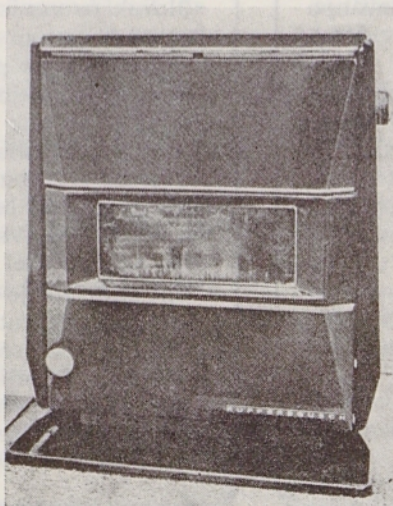
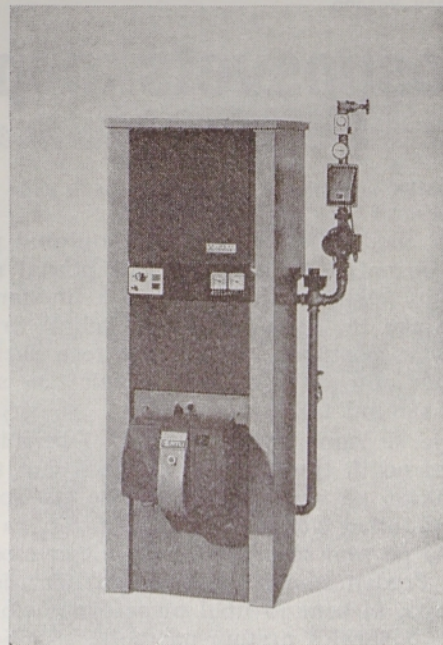
Tel. št. 312-104

Št. dev. računa:

50100-620-107-3096/865

Ljubljanska banka, Ljubljana

TEKO

Gosposvetsko polje

ODLOMEK iz zbirke »Od Kotelj do belih vod«

Svetá, med katerimi sem bil, dotihmal pravzaprav še nisem poznal. S kmetov sem pač poznal razne betežne be-rače in nekaj takih ljudi, ki so jih doma imenovali po-svetnjake in ki so pri ljudeh veljali za delomrzneže ter poklicne postopače. Nekaj več tega sveta sem srečal na svojem potovanju za srečo. Sedaj pa sem naenkrat bil med samimi takimi.

Gostje se zame sprva sploh niso brigali. Gotovo so bili vajeni novih ljudi, ki so prihajali sèm ter spet odhajali. Naenkrat pa sem opazil, da me od sosedne mize neki močan, mlad človek čudno gleda. Skraja me to ni motilo, kmalu pa sem se prepričal, da njegove oči strme na moje prsi. Preden sem se zavedel, da opazuje veliko, srebrno verižico, ki sem jo imel pripeto na telovniku, je mož že vstal, pokazal s prstom na moje prsi in rekel z neprijaznim, skoraj malo izzivalnim glasom:

»Kaj pa ta tukaj dela?«

Postalo mi je vroče. Verižica z uro, ki sem jo nosil pri sebi, je poleg tesaškega orodja dediščina mojega strica in mi je bila dragocen spomin. Bil sem edini s tako rečjo v sobi. Izzivača je pogled na to moje bahavo bogastvo izzival. Ker sem bil pa sit, sem se nevedoma mor-da še bolj bahavo napenjal za mizo.

Tedaj pa je vstal moj tovariš, ki me je pripeljal sem, in dejal z odločnim, pokroviteljskim glasom:

»Tiho bodi, kaj te briga. Moj tovariš je naš, kakor si ti...«

Njegov nastop je pri onem brž povzročil veliko spre-membo. Takoj se je spet spustil na sedež, njegove oči niso bile več sovražne, njegovo lice je postalo pomirljiv-jše. Tovarišev nastop me je znova opogumil; zavedel sem se, da imam v njem močnega, zelo veljavnega za-ščitnika.

Kmalu pa se je tudi v meni pričelo nekaj spreminjati. To je povzročila moja sitost. Prvotno na to nisem utegn-l misliti, ker je vsa moja bit težila k enemu samemu cilju: nasititi se in dobiti streho nad glavo. Zdaj pa, ko sem vse to dosegel, se je začel oglašati rahel odpor proti moji družbi. Začel sem si domišljati, da ne spadam vanjo, da sem boljši kakor ti gostje okrog mene. Na-posled le lahko grem domov, čeprav je ta dom tudi trd in siromašen. Ta zavest mi je šla tako v glavo, da sem začutil do svojih tovarišev neko vzvišeno pomilovanje. Ko pa sem se obenem spomnil svojih zeksarjev v žepu, mi je postalo grenko pri srcu...

Ker sem s svojim imetjem bil čisto pri koncu, sem napel vse sile, da bi našel kako delo. Tekal sem po mestu od zgodnjega jutra in spet obletal vse tovarne in de-lavnice. Toda nikjer me niso sprejeli. V industriji je bila nekaka mrtva doba. Marsikje sem se ponujal za hlapca, vendar brez uspeha.

Ko sem bil že čisto obupan, se mi je nenadoma vendar prikazala sreča. Prišel sem do celovške klavnice in si ogledoval snažno, moderno poslopje. Pred vhodom se je sprehajal vratar s kapo na glavi ter me po strani opa-zoval. Naenkrat je pristopil k meni ter me vprašal:

»Ali nimaš dela?«

»Pravkar ga iščem, gospod,« sem hlastno odgovoril. Vrtar je nekaj zamrmral in me še meril z očmi.

»Hm, ali znaš ravnati z živino?«

»Znam, doma sem bil pri živini.«

»Ali znaš kidati gnoj?«

»Znam...«

Njegov glas se mi je zdel malo prezirljiv in me je osupnil.

»Daj knjigo!«

Prelistal je mojo še skoraj popolnoma novo delavsko knjižico, si prikimal, potem pa rekel:

»Pojdi z menoj!«

Odginal me je v pisarno. Predstavil me je nekemu raz-meroma še mlademu gospodu z besedami:

»To bi bilo nekaj za nas.«

Z uradnikom sva ostala sama. Pisarna je bila svetla in prijazna ter je že sama po sebi vzbujala upanje. Uradnik je listal po moji knjižici; ko je to končal, se je z nekako zagonetnim obrazom obrnil k meni.

»Od kod pa si?« Govorila sva nemški.

»Iz Kotelj,« sem odgovoril strahoma.

»To vem,« se je zganil gospod. »Mislim namreč, kaj si...?«

»Kaj... kmečki sin, pravzaprav kajžarski...«

»Tudi to se vidi v knjižici. Kar bi rad vedel, je: ali si Slovenec ali Nemec...?«

Strmel je vame z bodečimi očmi.

Vprašanje mi je sprva zaprlo sapo; nikoli se mi še sanjalo ni, da me bo kdo pri iskanju dela kaj takega spraševal. Ko sem se spet znašel, sem odločno odgovoril:

»Slovenec sem, saj še kaj prida nemški ne znam...«

Bil sem prepričan, da bo moj odgovor uradniku zado-stoval, vendar sem se korenito motil. Mož je spet nekaj časa obračal knjižico, preden se je znova obrnil k meni. »Slovenec si — ali nisi nemara Vindišer? V tvojem kraju živijo Vindišerji...«

Brez premisleka sem s trdim glasom rekel:

»Jaz nisem Vindišer, temveč Slovenec. Pri nas živimo Slovenci...«

»A tako! Potem pa zate tukaj nimamo dela. Mi smo mestno podjetje.«

Njegov glas je bil zloben, odkrito sovražen, ko mi je vračal knjižico. Potem me ni več pogledal. Zapustil sem pisarno, ko da bi se bil v njej napil žganja. Bil sem tako zmešan, da nisem mogel zbrati svojih misli. V glavi mi je vrelo, po meni je gomazelo neko pekoče, ne-varno razburjenje, ki mi je slepilo oči. Niti opazil nisem, da stojim že pri vratarju. Naenkrat zaslišim dobroho-ten glas:

»No, kaj je, ali si sprejet?«

»Nisem...«

»Zakaj pa ne...?« Glas je bil začuden.

»Zato ne, ker sem Slovenec...«

Iz mene je krčevito bruhnilo. Vrtar je tlesnil z dlan-mi in se mi zakrohotal.

»Človek neumni, zakaj pa nisi rekel, da si Nemec.«

Zapustil sem ta nesrečni, sovražni kraj, ne da bi se bil ozrl, in izginil po cesti. Bil sem bolj razburjen kakor jezen, bilo me je sram. Delo, ki sem ga že imel v rokah, se mi je na tak čuden način naenkrat izmuznilo iz njih. Sram me je bilo ne zavoljo mene, temveč zaradi tistih, ki so me vrgli na cesto. Ker sem bil Slovenec, torej nisem bil vreden, da bi kidal gnoj v mestnih hlevih, opravljal najnižje delo! Vsega tega nisem mogel prav verjeti. Sam sebi sem se zdel neznansko smešen in neboljen.

Ponižanje me je gnalo iz mesta. Vse ceste so mi postale pretesne, prekratke. Zdelo se mi je, da mi ljudje z obra-za berejo, kaj se mi je zgodilo. Moral sem ven, v široko naravo, da bi mi prsi ne počile. Dan je bil lep, od sonca že ves prežarjen in pregret. Zrak je bil miren, pravi suščev zrak. Bregovi na severni strani mesta so že na lahko zeleneli, svet na južni strani mesta pa je bil še

Slovenska pokrajina je vedno slikovita, morda pozimi, v snegu še bolj kot v drugih letnih časih.

Foto: Ančka Tomšič

truden in dremoten. Nad širnim celovškim poljem, ki se je na vzhodu stapljalo s široko Podjuno, se je na lahno zbirala prosojna barva, v kateri se je slikala vedrina koroškega neba. V to širino so praznično strmeli Obir, Košuta, Baka, Stol na jugu, Svinja na vzhodu in Dobrač na zahodu ter še drugi gorski orjaki.

Brez premisleka sem šel dalje po cesti. Ni me zanimalo, kam pravzaprav grem, le iz mestne tesnobe me je gnalo. Naposled je mestni šum ostal daleč za menoj. Pred menoj se je med položnimi griči vila cesta dalje proti severu. Tu sem bil samotni popotnik in postalo mi je laže. Začel sem prosteje dihati. Dokler sem bil še v mestu, so se mi kljub razburjenosti sem in tja še prav na rahlo vrivale v možgane besede klavniškega vratarja: »Bedak, zakaj pa nisi rekel, da si Nemec...« Imel bi stalno službo, majhno sicer, a tako, ki bi ti odprla trdno pot navzgor, k napredovanju. Ta strupena misel me pa ni mogla obvladati, ker sem jo vselej hitro potlačil. Tu zunaj sem se spet začutil močnega in samozavestnega. Zdelo se mi je neskončno prav, da se nisem uklonil, da se nisem hotel prodati za tako nesramno ceno, s katero bi sam sebe zatajil. Bil sem tako zadovoljen sam s seboj, da sem pri tem pozabil na vse drugo, tudi na svoj obupni položaj.

Tako sem hodil morda uro, morda dve, ko sem naenkrat zagledal na desni strani nad cesto veliko cerkev z vasjo. Videl sem to podobo prvič v življenju, a sem takoj spoznal, da so to Svatne (Gospa sveta). Zdrznil sem se. O Svatnah sem že bral v naših domačih knjigah, a tudi iz pripovedovanja starih ljudi, ki so včasih romali sem, so mi bile znane.

Sedaj sem stal tu pred njimi, samotni popotnik sredi ceste, ki ga brez cilja žene dalje. Veličastna podoba »Svaten« me je vsega prevzela in me prikovala prednje. Pred menoj se je odpiralo lepo Gosposvetsko polje. Zgodovina tega kraja, kolikor sem jo poznal, je vstala pred menoj

v vsej svoji živosti. Tukaj so si nekdanji naši predniki volili svoje voditelje. Takrat še ni bilo ne grelnic ne mestnih klavnic, ne tega, kar je že tako zgodaj pričelo tlačiti mojo zavest človeške enakovrednosti. Vse to pa sem bolj slutil kakor razumel.

Sredi Svaten sem postal spet močan. Pred nekaj urami sem prebil veliko preizkušnjo tako dobro, da me zdaj ni bilo treba biti sram pred zgodovinsko podobo Svaten. V meni je rasel ponos. Govoril sem z ljudmi, ki so se sami ali pa že njih predniki prodajali celovski gospodi za kidovne vile, za dobre službe, za hiše in posestva, za ugodje in blaginjo tega sveta. Ali to me ni bolelo, čutil sem se vzvišenega nad njimi, sluteč, da bo prišel čas, ko bodo za svoj oportunitizem dajali obračun.

Tu na tem polju sem premleval vse svoje mladostne občutke, vse, kar sem doživel zadnje tedne. Pritrdil sem si, da me je razočaral hotel Trabesinger, da me je razočarala tudi tista velika palača v Vetrinjskem obmestju s svetim Mohorjem na pročelju. Le grelnica se mi je omilila, kolikor sem v njej našel človeškega čuta. In da me ni povsem osvojila, sem si ves presrečen priznal ravno tukaj. Odšel bi bil s Falaričem in bi bil morda izgubljen. Nisem spadal ne sem in ne tja. Slutil sem drugo pot. Kar na hitro sem se odločil:

»Domov...«

Nikamor drugam kakor domov. Pomisleki, da se vračam opoharjen za srečo, o kateri sem sanjal, da se bom vrnil osramočen, so splahneli. Domov se moram vrniti, še nocoj, takoj, dve kroni imam še pri sebi, ki me spet pripeljeta na trdna tla. To je rešitev. Doma bom delal, doma bom rasel, doma se bom boril proti krivicam, proti temu zasovraženemu mestu... In ne meneč se za glad in za utrujenost, sem jo ves preroben mahnil nazaj v Celovec.

Takrat sem prvič v življenju videl Gosposvetsko polje. Drugič sem ga videl ravno dvajset let pozneje...

Zavarovalnica SAVA

ZAVAROVALNICA IN
POZAVAROVALNICA SAVA
VAM ŽELI OBILO POSLOVNEGA
USPEHA V NOVEM LETU 1974.
VABI PA VAS, DA SE ZA VSE
ZAVAROVALNE PRIMERE
OBRAČATE NA POSLOVNE
ENOTE ŠIROM NAŠE
DOMOVINE, KJER VAM BODO
PO NAJUGODNEJŠIH TARIFAH
NUDILI POTREBNO
ZAVAROVALNO ZAŠČITO.

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero✕

aero
celje

KEMIČNA IN GRAFIČNA INDUSTRIJA

POZDRAV NAŠIM ROJAKOM PO VSEM SVETU IN NAJ-
LEPŠA NOVOLETNA VOŠČILA!

ČZP Kmečki glas

LJUBLJANA

vam priporoča naslednje svoje knjižne izdaje in publikacije:

A. Periodične publikacije:

- tednik »KMEČKI GLAS« je časopis namenjen ljudem na slovenskem podežlju
- revija »SODOBNO KMETIJSTVO« je strokovna revija za pospeševanje kmetijstva, živilstva in gospodarstva ter izhaja enkrat mesečno
- mesečna revija »MOJ MALI SVET« je namenjena vsem, ki imajo radi lepo okolje, se ukvarjajo z malimi živalmi, gojijo cvetje, vrtove ali hodijo na izlete v naravo.

B. Strokovne knjige

- Praktično gnojenje
- Gojenje v kmečkem gozdu
- Pitanje govedi
- Ureditev vinograda
- Pridelovanje krme
- Dosuševanje sena
- Živinozdravstveni nasveti
- Ureditev kmečke kuhinje
- Stroji za spravilo krme
- Pesek in spravilo lesa
- Črni ribez

Knjige so namenjene kmetovalcem in so pisane v poljudno-strokovnem jeziku. Napisali so jih priznani slovenski kmetijski strokovnjaki.

C. Leposlovne knjige:

Minka Krvina: NA STRANSKEM TIRU
Ivan Sivec: KDAJ BO SNEG SKOPNEL

Magda Stražišar: CIGANKA

Magda Stražišar: SKRIVAČ I., II. in III. del

Alojz Ravbar: KDO JE IZDAJALEC

Leposlovne knjige opisujejo življenje na vasi in so prijetno branje.

Naročila sprejema in priporoča:

ČZP KMEČKI GLAS
LJUBLJANA, Miklošičeva 4

DRAGI BRALCI! Naročila za

Slovenski koledar 1974

Koledar za Slovence po svetu sprejema

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in naši zastopniki po vsem svetu

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA

2657-59 So. Lawdale Ave.

CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.

6419 St. Clair Ave.

CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE

591 E. 185 St.

CLEVELAND, Ohio 44119

• • •

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revijo za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,

čitljivo izpolnite

in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

Spominski koledar december 1973

2. 12. 1972 so Slovenci v Göteborgu na Švedskem ustanovili Slovensko kulturno društvo France Prešeren.

3. 12. 1800 je bil v Vrbi na Gorenjskem rojen slovenski pesnik France Prešeren.

3. 12. 1965 je v Lievinu v Franciji umrl Jurij Artič, častni predsednik Združenja Jugoslovanov v Severni Franciji.

5. in 6. 12. 1942 je v ZDA zasedal Slovenski narodni kongres, na katerem je bil ustanovljen SANS (Slovensko ameriški narodni svet).

5. 12. 1936 je bil v Clevelandu ustanovljen slovenski moški pevski zbor Slovan.

11. 12. 1918 je v Ljubljani umrl slovenski pisatelj Ivan Cankar.

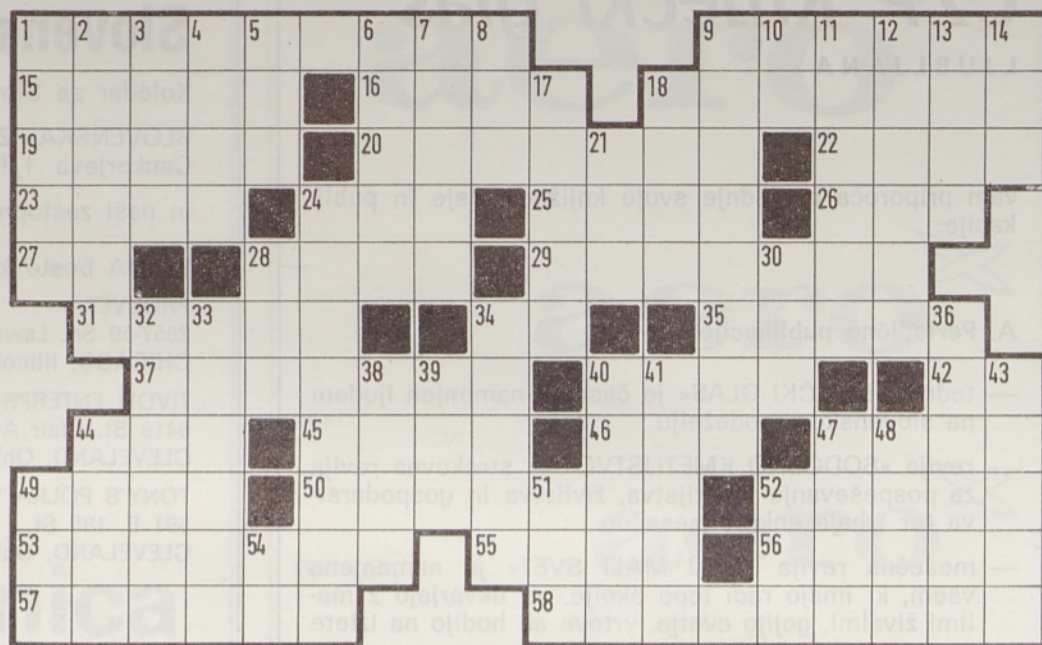
11. 12. 1926 je bilo v Aumetzu v Franciji ustanovljeno Slovensko delavsko društvo.

19. 12. 1926 je bila v ZDA ustanovljena Slovenska ženska zveza.

22. 12. praznujemo v Jugoslaviji Dan jugoslovanske armade.

28. 12. 1789 so v Ljubljani prvič uprizorili igro Tomaža Linharta »Županova Micka«.

Križanka

VODORAVNO: 1. do kolena segajoče otroško obuvalo, 9. zvišan del odra, 15. mornar, ki ravnja s krmilom, 16. velika, arhitektonsko lepa veža, 18. ogleduhinja, špijonka, 19. starogrška boginja modrosti in umetnosti, hči boga Zeusa, 20. krvoločna, tigru podobna zver iz družine mačk, 22. sodoben izraz za močno ritmično plesno glasbo, 23. z vrvo ograjeno borišče boksarjev, 24. barva kože, polt, 25. Ober, 26. kratica za »italijansko liro«, 27. različna soglasnika, 28. oklepno bojno vozilo, 29. del Ljubljane; tudi mesto na Koroškem severno od Celovca (Sankt Veit), 31. pomladni mesec; tudi roman Mire Miheličeve, 34. osebni zaimek, 35. slavnostna ali obredna oprava cerkvenih ali svetnih mogočnikov, 27. družina južnoameriških zelo počasnih drevesnih živali, ki preživijo skoraj vse življenje obešene na veje, 40. zemlja, 42. avtomobilska oznaka Kotora, 44. čarovnik, razlagalec sanj, vražar, 45. vodja priljubljenega slovenskega narodnozabavnega ansambla (Lojze), 46. oblika rastlinskega razcveta, 47. znižanje gladine vode, 49. značilna tvorba, ki služi razmnoževanju in razširjanju rastlin; sperma, 50. najdaljša in najtežja tekaška disciplina (42,2 km), 52. starogrško mesto na Halkidiki, 53. učen mož, znanstvenik, 55. krava rdeče barve, 56. prikazovanje slik med spanjem, sen, 57. zvezna državna enota v Švici, 58. ptica pevka, ki živi po odprtih planjavah.

NAVPIČNO: 1. izvrženo ali manjvredno blago, izmeček, 2. izrit kipek zemlje, 3. dobro ali slabo preroško znamenje, 4. stopnja v razvrščenju, urejeni celoti, 5. razdobje, vek, 6. slovenski pisatelj, avtor povesti »Ovčar Marko« in zgodovinskega romana »Bobri« (Janez, 1891—1966), 7. kratek, zveneč kovinski glas; tudi denar (drobiž), 8. ilovica, 9. porušenost, 10. medmet začudenja, veselja, 11. glavno mesto in pristanišče republike Irske (irsko Baile Atha Cliath), 12. znameniti Vergilov ep, ki opisuje beg trojanskega junaka Eneja iz goreče Troje v Italijo, 13. velika, močno sploščena »električna« morska riba, 14. kradljivec, zmikav, 17. hudodelci v vele mestnem podzemlju, zlasti v Parizu, 18. ptič s čvrstim kljunom in često krakajočim glasom, 21. pozdrav pri starih Rimljanih, 24. čarobno, vražno sredstvo, ki naj pri naša imetniku srečo in ga varuje zla, 28. ime hrvaškega književnika Ujevića, 30. nasad poleg hiše, 32. goreči plini ali pare, zubelj, 33. vladarjev namestnik, na primer zaradi vladarjeve mladoletnosti, 34. namestnik v duhovniških slu-

žbah, 36. izdelovanje tkanin, 38. železniška kompozicija, sestav več vagonov, 39. nekdanji slovenski vladarski naslov, 40. glas pri udarcu dlani ob dlan, 41. ranocelnik, 43. odtekanje, 44. zadnji, spodnji del noge, 47. nekdanji lahki poljski konjenik, oborožen s sabljo, pištolo in kopjem, 48. nemška pasma psov, večinoma s kratkim gobcem, 49. češki skladatelj, violinist in glasbeni pedagog (Josef, 1874—1935); tudi sukanje, 51. posebna barva za risanje in pisanje; prha, 52. nadležna žuželka, 54. okrajšano angloameriško moško ime.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE:

VODORAVNO: 1. Seliškar, 9. škatlica, 17. kraljevič, 19. kalendar, 20. Arno, 21. Alžir, 23. mat, 24. Olt, 25. log, 26. Pta, 27. eben, 29. olje, 30. Plutos, 32. Doberdob, 35. el, 36. srp, 37. matura, 38. Tom, 40. vf, 42. satanist, 44. kolera, 47. rast, 49. aras, 50. Ork, 51. lat, 52. Ate, 53. Art, 54. krsta, 57. Aida, 58. Župančič, 61. projektil, 63. arestant, 64. krastača.

Mali oglasi

UGODNO PRODAM

dvosobno komfortno stanovanje ca. 80 m² v centru Ljubljane, v bližini kolodvora. Trofazni tok, mestni plin in telefonski kabel. Možnost garažiranja v dvoriščni garaži. Vselitev takoj ali po dogovoru. Želim prodati v decembru ali v začetku januarja.

Karel ŽAGAR
Slomškova 12
61000 LJUBLJANA
Telefon 316-540

Prodajam hišo v Kranju; primerna je tudi za manjšo obrt.

Polde LENARDIČ
Iva Slavca 1
64000 KRANJ

Pločevinasti don Juan

Profesor Svarc je bil svetovno upoštevan izvedenec za vprašanja računskih strojev, pri ženskah pa ni imel dosti sreče. Medtem ko je lahko na simpozijih ure in ure govoril o computerjih, robotih in podobnih nadvse zanimivih rečeh, pa pri predstavnicah šibkega spola ni mogel najti niti najpreprostejših stavkov in je le pokašljeval in si praskal tilnik, ne vedoč kaj bi. Potem je še bleknil kakšno neumnost brez repa in glave in se tako zmedel, da mu ni preostalo nič drugega kot poiskati kakšen izgovor in ubežati, preklinjajoč samega sebe in še tistega, ki si je izmislil dvorjenje damam. Ker pa je profesorju Svarcu neka Rezika, izredno lepó raščeno dekle in še inteligentno po vrhu, ugajala kot le kaj, tako da sploh ni mogel več ne jesti ne spati, še manj pa delati, pač ni imel drugega izhoda, kot da jo na kak način osvoji in poroči. Samo kako? Kako streti ta oreh? Kam naj se obrne po nasvet? H computerju Mikiju vendar! Saj je bil vedno ustrežljiv in hiter in se ni nikoli zmotil. Profesor Svarc je brž napisal vprašanje na kartonček: Miki, prosim: kako naj osvojim Reziko, če sem sramežljiv? in ga pomolil computerju v usta. Ta je veselo zahrzal, utripajoč z vsemi lučkami in kmalu izvrget odgovor: Profesor Svarc, svetujem, naredi robota in mu daj tvojo obliko, programiraj ga, nauči ga in potem ga pošlji naj ti gre osvojiti prekrasno Reziko. Veliko sreče! Profesor Svarc je strmel v odgovor. Kaj tako genialnega ni bil pričakoval! Pa saj ta računalnik zasluzi Nobelovo nagrado!

Potem ko se je računalniku toplo zahvalil, se je brž vrgel na delo in v nekaj dneh je bil robot Don Juan nared. Bil je tako podoben profesorju Svarcu, da nihče ne bi mogel odkriti prevare. Potrpežljivo ga je poučil, kako in kaj, mu dal vse potrebne podatke in nasvete, mu zaščital, da Reziko ABSOLUTNO MORA osvojiti. Nakar se je z njim še rokoval, želeč mu vso srečo, in odhitel na simpozij o robotiki, na katerem je imel izredno pomembno predavanje, po katerem je požel toliko ploskanja in čestitk kot še nikoli poprej. Vsi časopisi so pisali o njem, moral je nastopiti celo na televiziji, kjer je razvijal naprej svojo vizijo o bodočem svetu, v katerem bodo vse za človeka mukotrpno delo opravljali roboti in to še dosti bolje od humanov samih. Njegov triumf bi se še nadaljeval, ko ne bi dobil sporočila od vestnega robota Don Juana: Gospod profesor Svarc, vrni se, Tereza te nestrpnostno pričakuje. Pohiti, tako sem ji zmešal glavo, da ti sploh ne bo treba govoriti. Sem v izredni zadregi, ker ne vem, kaj naj naredim z njo!

Profesor Svarc je ob tem sporočilu ves zardel od sreče, skočil na prvo letalo in že je bil v domovini. Na domenijskem kraju ga je potrpežljivo čakal robot Don Juan. »Profesor Svarc,« je rekel slovitemu znanstveniku, »moram vam sporočiti veselo novico, da ste poročeni. To se je zgodilo pred kako uro, s pričami in z vsemi dokumenti.«

Profesor je strmel. »Kdo ti je rekel, da se poročil?« »Rezika, gospod profesor. Je rekla: Oh, tu mi je pa res všeč, kako krasen razgled! Dajva, poročiva se! In sva se, to se pravi: sta se poročila. Tako sem vam prihranil nekaj dragocenih ur!«

Kako se oblačijo Slovenke

Tu so zimski dnevi in z njimi čas prireditvev in svečanih priložnosti. Prav vse smo rade ob svečanih trenutkih lepo oblečene, pa naj so te doma pri prijateljih ali v javnih prostorih. Če še niste izbrale primerne obleke, se lahko odločite za enega izmed modelov na skici.

Letošnje večerne obleke se odlikujejo predvsem z globokimi in različno oblikovanimi izrezi. Večerna moda je v znamenju črne barve. Za prvi model, ki je pod prsmi rahlo nabran, lahko izberete to modno barvo. »V« izrez na obleki sega do naborkov pod prsmi. Obleko poživlja čipka na ovratniku in manšeta, ki segajo do komolca. Barva čipke naj bo purpurno rdeča, karmin ali barva, ki pristaja vašim lasem, očem in črtalu za ustnice. Med materiali lahko izberete žoržet, svilen žamet, crep-deshine in jersey.

V pasu rezana, močno nabrana obleka z zanimivo krojenimi rokavi ima letos zelo moden »Hollywood« izrez. Kratki rokavi so nabrani pod pazduho in pršiti na izrez. Ker ti rokavi precej razširijo ramena, so primernejši za krhke postave. Za obleko je primeren muslin s cvetličnim vzorcem, ki je burdura na krilu. Zanimivost naslednjih dveh modelov so predvsem naborki in gube. Pri prvem modelu zbere gube v životu tanek pas, ki se proti koncu razširi, obleko pa poživijo zanimiv izrez, pod katerim se nabirajo gube. Druga obleka pa ima zvonasto nabrane rokave, globok pravokoten izrez in ozek život, rezan v štiri pole. Šiva na životu se končujeta pod boki, kjer je

obleka ob straneh nabrana. Pri obeh oblekah lahko izberemo lahen muslin.

Pri večernih oblekah igrajo veliko vlogo hrbtni izrezi — dekolteji. Letos so ti lahko najrazličnejših oblik in velikosti. Model na skici prikazuje eno izmed variant letošnjega izreza.

Zelo boste elegantni, če boste prek večerne obleke ogrnili pelerino z več ali manj dragocenim krznom, ki krasi vratni izrez in rob pelerine.

Beba H.

Elektrotehna

LJUBLJANA, TITOVA 51

TRGOVSKO

UVOZNO

IN IZVOZNO PODJETJE

Z ELEKTROTEHNIČNIM MATERIALOM

Zamenjava znamk

Kdo od Slovencev, doma in po svetu, bi želel zamenjati znamke držav, kjer živi, po predhodnem sporazumu?

Ferdinand POŽEK
724 N. Warman Ave.
INDIANAPOLIS, Indiana 46222
U.S.A.

Mali oglasi

Prodaj v Pobri 30 pri Opatiji enodružinsko hišo, tri sobe, kuhinjo, z vrtom 1000 m², s pravico nadzidave enega nadstropja, 10 minut od morja. Naslov:

Ana Grbič
POBRI 30
51211 MATULJI
Jugoslavija

Prodaj staro, enonadstropno kmečko hišo s stanovanjskimi prostori in prostori, primernimi za obrt, v Cerknici. Hišo in vrt prodaj za 14 starih milijonov. Ponudbe pošljite na naslov:

Venčeslava KUŠLIJAN
Rašiška 5
61000 LJUBLJANA

Prodaj nedograjeno hišo v tretji fazi, v Mariboru. Parcela velika 600 m², hiša 9 x 10 m², z okni in vrati, vodovod že v kleti. Cena 50.000 DM.

Interesenti naj pišejo na naslov:

Nada CREMER
Hansenstr. 58
5 KÖLN 60
Deutschland

Prodaj enodružinsko hišo v Kranju, po ugodni ceni, v četrti fazi. Hiša je na zelo lepem, sončnem in mirnem kraju, 10 minut oddaljena od glavne ceste Kranj—Golnik, avtobusne zveze s Kranjem vsakih 20 minut. Interesenti naj se javijo na naslov:

Vinko GRBAVAC
Eschenneweg 6
6340 BAAR — CH
Schweiz

Enodružinsko hišo z lastno centralno kurjavo in lepim vrtom, 13 km iz Ljubljane ob asfaltirani cesti prodaj. V neposredni bližini je šola, cerkev, trgovina, avtobusna in železniška postaja. Informacije dobite na naslovu:

Karel OVEN
Šarhova 34
61000 LJUBLJANA

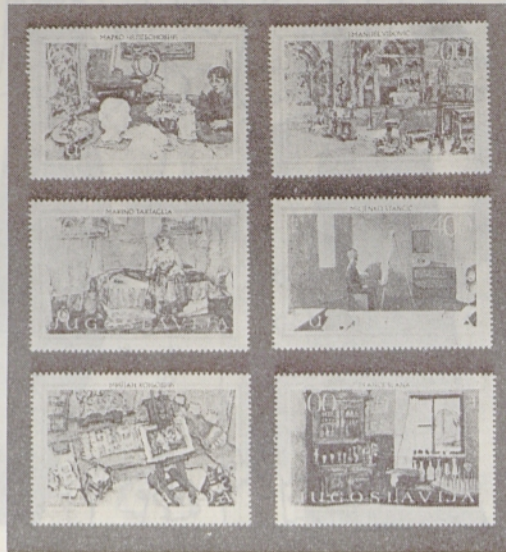
Prodaj ali zamenjam dvostanovanjsko hišo, vrt, sadovnjak, ca. 16 arov, v lepem kraju Slovenije. Informacije:

Joseph STRAUS
5 Rue de la 5 Devision
Blindeé
68000 COLMAR
France

V središču Šmarjete prodaj hišo z vrtom. Poizvedbe na naslovu:

Jože SKUŠEK
1 BERLIN — 13 Rohrdamm 6
BRD

Nove znamke v oktobru

V oktobru je poleg znamke za otroški teden izšlo še osem priložnostnih znamk, in sicer dve posamezno in šest v seriji »Umetnost Jugoslavije«.

Za 500-letnico smrti Juraja Dalmatinca, dalmatinskega kiparja in arhitekta, je 8. oktobra izšla spominska znamka za 80 par v nakladi 1.000.000 znamk.

Juraj Dalmatinac se je rodil v Zadru, umrl pa v Šibeniku leta 1473. Učil se je v Benetkah pri znanih predstavnikih beneške gotike in sodeloval pri zidavi dožev palače. V Šibeniku je nadaljeval gradnjo že začete šibeniške katedrale. Čeprav je tudi ni končal, sta načrt in oblika katedrale njegova zamisel. Delal pa ni samo v Šibeniku, ampak tudi v drugih dalmatinskih mestih. V Splitu je med drugim delal na cerkvi Sv. Evfemije, v Dubrovniku je dokončal najlepši Dubrovniški stolp Minčeta in ustvaril enega svojih največjih kipov, kip, Sv. Vlaho, zaščitnika dubrovniške republike. Na njegovi znamki je glava z njegovega spomenika v Šibeniku, ki ga je napravil znani jugoslovanski kipar Ivan Meštrović.

V počastitev stoletnice rojstva srbske umetnice Nadežde Petrovičeve je bila 12. oktobra izdana znamka za 2 din v nakladi 450.000 znamk. Na znamki je njen avtoportret.

Nadežda Petrović je začetnica moderne srbske umetnosti in ena najpomembnejših srbskih in jugoslovanskih umetnikov novejšega časa. Rodila se je 12. oktobra 1873 v Čačku v Srbiji in umrla 3. aprila 1915 v Valjevu.

Umetniško izobraževanje je začela v Beogradu, izpopolnjevala pa v Ažbetovi šoli v Münchnu, na Dunaju, v Italiji in Franciji. Prvo in edino samostojno razstavo je priredila v Beogradu leta 1900. Med študijem v Münchnu se je spozna-

la predvsem s skupino slovenskih slikarjev, s katerimi je sodelovala kot umetnik in pristaš jugoslovanske ideje. Bila je aktivna družbena delavka, ena od ustanoviteljev Kola srbskih sester, likovni kritik in pisec.

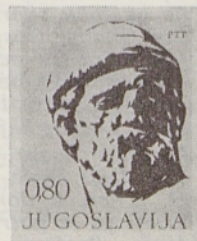
Vsakoletne znamke za stoletno umetnost v Jugoslaviji so izšle tudi letos, in sicer 20. oktobra. V seriji je šest znamk v vrednosti 20,80 din. Celih serij je bilo 200.000. Na njih so prikazana umetniška dela naših slikarjev in to interieri, podobe z notranjščinami.

Na prvi znamki za 80 par je delo srbskega slikarja Marka Čelebonovića, imenovano: Enterier s figuro in mavčno glavo. Svojo umetniško kariero je začel s kiparstvom, toda pozneje se je posvetil predvsem slikarstvu. Za njegove tovrstne podobe je značilen izjemen smisel za čutno razmišljanje, tragiko in minljivost človekovega življenja. Živi še danes.

Na drugi znamki za 2 din je notranjost sv. Duje, podoba dalmatinskega slikarja Emanuela Vidovića. Šolal se je v Italiji. Na svojih interierih je najraje upodabljal svoj atelje, pozneje pa notranjost splitskih in trogirskih cerkva.

Na tretji znamki za 3 din je stvaritev zagrebškega likovnika Marina Tartaglia, enterier s Totico. Šolal se je tudi v Italiji, kjer je delal pod vplivom futurizma. V Franciji se je zanimal za kubizem. Njegov kolorizem je močno vplival na naše slikarstvo v celoti.

Na četrti znamki za 4 din je umetnina z imenom »V čast Karasu« hrvaškega slikarja Miljenka Stančića. V začetku je rad slikal notranjosti s skorajda svetni-

škimi liki oseb ter se tako približal nadrealizmu.

Na peti znamki za 5 din je upodobil vodinski umetnik Milan Konjović svoj atelje. Šolal se je na Dunaju, v Pragi in v Parizu. Polno zrelost je doživel v svoji znani »modri fazi«. Od leta 1953 slika v močni skoraj eruptivni barvni sliki.

Slovenci v Južni Ameriki

V Južni Ameriki živi po neuradnih podatkih okrog 40.000 Slovencev. Največ jih je v Argentini, blizu 32.000, potem v Braziliji od 3000—5000 in v Urugvaju kakih tisoč. Živijo pa tudi v drugih južnoameriških državah, žal pa imamo o njih le malo podatkov. Razen v gornje tri države pošiljamo revijo Rodno grudo še v naslednje države:

V Venezueli v mesta: Caracas, Carabobo, Ciudad, Bolivar, Maracaibo in v Valenzio. V Peruju mammo naročnike v Limi, Tingo Maria, v Sullani in La Groyi, v Chileju pa pošiljamo revijo v glavnem v mesto Santiago in okolico, v državi Columbia v mesto Bogota in Antioquillo, v Ecuadorju pa v Manabo.

Podrobneje bomo spregovorili le o naših ljudeh v Argentini, Braziliji in Urugvaju.

V argentinski PROVINCI BUENOS AIRES živijo Slovenci še v naslednjih krajih: Bahia Blanca, kjer je kakih 100 Slovencev, General Rodriguez, Mira Mar, La Plata, kjer je 50 slovenskih družin, Mar del Plata, Tandil, Loma Negro — tu je 50 Slovencev, in v industrijskem mestu Berissa, kjer se je naselilo okrog 300 Slovencev. V PROVINCI CORDOBA je kakih 500 Slovencev, tudi tu večinoma s Primorske, so pa tudi iz drugih predelov Slovenije. Precej je Belokranjcev in tudi predsednik Slovenskega delavskega društva »Edinost« v mestu Cordoba, Anton Govednik je doma iz Bele krajine. Društvo so naši rojaki ustanovili leta 1928 in je še danes družabno središče cordobskih Slovencev. Med drugo vojno so si zgradili svoj društveni dom, ki so

ga v zadnjih letih tudi razširili in ga radi obiskujejo tudi otroci naših prvih priseljencev. Naši prvi priseljenci so delali v tovarnah, nekateri so tudi obrtniki, danes pa so že skoraj vsi upokojeanci.

V provinci Cordobi živijo Slovenci v naslednjih krajih: Alta Gracia, Rio Caballos, Salsupuedes, Carlos Paz, Cosquin, Unquillo, Villa Giardino, Capilla del Monte, Cruz del Eje, Jesus Maria, Arroyito, Gigena, Rio 4°, Berrotran, Camilo Aldao, Bel Vill in Saldan.

V PROVINCI SANTA FÉ živijo naši rojaki v mestu Santa Fé, v Rosario, San Cristobal, v Soldini itd. V Rosariu je največja naša naselbina s kakimi tisoč Slovencev in njihovimi potomci.

V PROVINCI SANTIAGO DEL ESTERO so znane slovenske naselbine: Santiago del Estero, Ojo de Agua in Termas del Rio Hondo.

Nadaljevanje na strani 52

Argentina

V Argentini živi okrog 32.000 Slovencev in njihovih potomcev.

Po nekaterih podatkih so že leta 1880 v južni Argentini živeli posamezni slovenski izobraženci. Prvi Slovenci, ki so bili doma iz Goriških brd, so se priselili v Argentino leta 1882 iz države Parana v Braziliji. V manjšem številu so začeli prihajati Slovenci leta 1919 zaradi neurejenih poveljnih gospodarskih razmer v Evropi. Po letu 1922 so bili primorski Slovenci oropani vseh narodnostnih pravic. Tedaj se je začelo množično izseljevanje naših ljudi iz Julijske krajine v Argentino, v manjšem številu pa tudi v Brazilijo in Urugvaj. Leta 1924 je bilo v Argentini že 25.000 Slovencev, večinoma iz Slovenskega Primorja. To letnico štejemo za nastanek slovenske naselbine v Argentini.

V glavnem so se naselili v Buenos Airesu in po vseh večjih mestih v notranjosti države. Spričo neznanja jezika, dolgotrajne gospodarske krize in brezposelnosti so morali prijeti za vsako delo, da so se skromno preživeli. Ko so se gospodarske razmere uredile, so si opomogli, dobili zaposlitve v tovarnah in raznih obrti, nekateri pa so si ustvarili celo gospodarsko trdna podjetja. Skoraj vsi so si zgradili hiše, največ v okolici Buenos Airesa.

Polovica vseh Slovencev, ki živijo v Argentini, prebiva v BUENOS AIRESU in bližnji okolici. Okrog leta 1930 je bilo slovensko središče na Paternalu, kjer je živel blizu 5000 Slovencev. Danes pa je največ Slovencev v buenosaireškem okraju Villa Devoto, kjer so tudi tri slovenska društva: Slovensko delavsko kulturno društvo »Ljudski oder«, ustanovljen leta 1925, Slovensko podporno društvo na Simbronu, ustanovljeno leta 1935 in Slovensko društvo »Zarja«, ustanovljeno leta 1958. Precej oddaljen od Villa Devoto je delavski okraj Saavedra, kjer so se naselile številne slovenske družine, in ustanovile svoje društvo »Ivan Cankar«, ki je bilo pravzaprav podružnica »Ljudskega odra«.

Po okrajih Buenos Airesa, kakor Maria Lurd, Caseros, San Martin, Tropezon, Progreso itd. je bilo že pred zadnjo vojno čez sto slovenskih družin. Več sto Slovencev se je naselilo v okraju Florida, blizu Saavedre, več slovenskih domov je v Matadoresu. Nekateri so šli dalje v Villa Lugano, kjer so se strnjeno naselili v delu ulice, prav tako kot v Saavedri. Tako se je slovenski življenjski raztresel po tem večmilijon-skem mestu.

Slovenci pa so še v Avellanedi, ki je z Buenos Airesom docela strnjena in jo od njega loči le na gosto premostena reka. Večinoma so tu ostali Prekmurci, ki so prišli iz Urugvaja in sestavljajo jedro naselbine.

Na območju Avellanede je bilo v letu 1940 kakih 1500 Slovencev.

sreča že to, da smo v tem prometu, kakršen je danes, sploh ostali še živi,« se je nasmehnil Slavko.

Seveda pa je bilo za enotnost ansambla potrebno še marsikaj. Predvsem pa je bila zanje velika spodbuda to, da so jih ljudje lepo sprejeli tako v Sloveniji kot tudi onstran meje. Nepozaben je njihov prvi nastop za rojake na Koroškem in tudi prvi nastopi za slovenske izseljence v Franciji leta 1954. Takrat so nastopali še kot Gorenjski kvartet. Kmalu zatem so sledila snemanja za slovensko oddajo radia Celovec, turneja po Koroški in vsej Avstriji. To je bil pravi začetek, saj jih je ob tej priložnosti prvič slišal njihov avstrijski in nemški menažer. »Čez noč ni bilo nič,« pravi Slavko. »Tudi po 180 koncertov na leto smo imeli. Ali si lahko predstavljate kakšen napor je to, imeti koncert več kot vsak drugi dan? Isti sestav ansambla se ni spremenil že 15 ali 16 let. In še to: zakaj smo šli ven, zakaj nastopamo v tujini? To je zahteval razvoj naše glasbe, Slovenija je za to premajhna. Še zdaj, po dvajsetih letih dela, lahko rečemo, da smo še vedno v razvoju. Ko bi nam bila televizija toliko naklonjena, kot je pop ansamblom, nam prav gotovo ne bi bilo treba toliko garati za razvoj te zvrsti glasbe.« »Od kod pa črpate motive za svoje melodije? Ali nanje vpliva jo slovenske narodne pesmi?«

»Vse, kar igramo, so lastne kompozicije, čeprav je najbrž vsa ta zvrst izšla iz ljudske glasbe. Veste, tako je bilo. Ko smo bili še otroci, nam je ata kupil harmoniko. Vilko pa je igral tudi klarinet. Kasneje je šel v glasbeno šolo in končal tudi akademijo za glasbo. Jaz pa sem, kot pravijo temu, naravno talentiran. Jaz si izmišljam melodije, brat pa jih aranžira. Za uspeh v tujini je treba imeti predvsem prvovrstne aranžmaje in izvajalce.«

»V Nemčiji nastopate na televiziji, imate javne koncerte, zani-ma pa me, kje, v katerih deželah največ nastopate?«

Slavko Avsenik: idealizem po dvajsetih letih

Nekdo v tujini je za Slavka Avsenika že predlagal ime »svetovni kralj polke«, kot je nekronan a priznan že Frank Jankovič »ameriški kralj polke«. Vendar pa sveta ni tako lahko osvojiti; pravimo, da je majhen, vendar ga Avseniki osvajajo že dvajset let in zatrjujejo, da imajo »dela« še za prav toliko let. In, ali so uspešni pri tem osvajanju? Očitno so. O njih celo tujci marsikdaj vedo več kot domačini, veliko več njihovi plošč je bilo posnetih zunaj domovine, njihova priljubljenost je nenehno na vrhuncu. V Sloveniji deluje danes okrog 300 narodno-zabavnih ansamblov, 60 od teh imamo posnetih na plošče, vendar pa je ime Avsenik še vedno pojem v slovenski narodno-zabavni glasbi.

Ali niso tudi Avseniki neke vrste izseljenci, saj si služijo kruh v glavnem v tujini? Kakšni so njihovi vtisi s srečanj s Slovenci po svetu? Kaj menijo Avseniki o očitkih, ki jih slišimo doma, da so se prodali tujcem, da pojejo po nemško? Tudi taka vprašanja sem imel pripravljena, ko sem vstopil v Avsenikovo hišo v Staničevi ulici v Ljubljani.

V prijetni dnevni sobi, katere največji okras so zbrane vse zlate in diamantne plošče, kljub temu pa prvotno vzdušje ostaja predvsem domače, gorenjsko, sva se s Slavkom Avsenikom odločila, da je najbolje, če začnemo kar pri začetku. Dvajset let že nastopajo in vprašal sem ga, kaj jim je dalo toliko moči, da v skoraj nespremenjenem sestavu toliko časa nastopajo skupaj.

»Ko pomislim na pretekla leta, se zavedam predvsem, koliko fizičnega napora, garanja je bilo potrebno, da smo ansambel obdržali skupaj. Vsak od nas ima za seboj več kot milijon prevoženih kilometrov samo z avtomobili. Mislim, da je velika

»Res je, da smo osvojili že skoraj vse druge nemške dežele razen Porurja. Cilj in sanje vseh v Nemčiji pa je osvojiti Porurje. Od tod ni težko priti v Anglijo in Skandinavijo. Zdaj se za nastope tam že dogovarjamo in za prihodnje leto imamo v načrtu tudi Porurje. Sicer pa je naše delovno področje za zdaj predvsem Nemčija, Avstrija in Švica.«

»Ali nimate kdaj občutka, da imate nekaj skupnega z našimi ljudmi, ki odhajajo na tuje zaradi boljšega zaslužka?«

»Sploh nimamo tega občutka,« je skoraj užaljeno dejal Slavko. »Tega se sploh ne da primerjati. Ne da bi se hvalil, moram reči, da je moje ime eno največjih v glasbenem svetu. Naše ime polni dvorane, ob koncertih ne potrebujemo nobenega drugega ansambla.«

»Pa se vseeno ne morem znebiti občutka, da mora biti nekaj skupnega; vi delate na svojem področju, naši delavci, izseljenci pač na svojem,« sem še vztrajal.

»Takole je to: res moramo imeti dovoljenje za delo in dovoljenje za bivanje v ZR Nemčiji. Vendar pa imamo mi lastno direkcijsko, mi rečemo, kje bomo igrali, kaj bomo igrali. Sami sestavljamo program in postavljamo ceno. V tem je bistvena razlika! Sploh se nismo prodali, kot mi je nekdo očital, ravno obratno!«

»Ko smo že pri očitkih, kaj menite o zameri, da požete predvsem nemško?« sem začel izpolnjevati moje naprej pripravljeno vprašanje.

»Predstavljajte si, kaj bi imela naša tuja publika od tega, če bi mi vztrajali na tem, da pojemo samo slovensko. Ljudje hočejo vendar razumeti, o čem pojemo. Tudi besedilo je važno. Meni se ne zdi popolnoma nič čudno, če bomo na naših

koncertih v Angliji peli po angleško, na Japonskem pa po japonsko.

Moram pa povedati, kar nekateri naši ljudje ne vedo, da na vseh koncertih naš napovedovalec pove, od kod prihajamo, pa tudi prva pesem, ki jo zapojemo in zaigramo, je vedno slovenska. Z njo pozdravimo vse Jugoslovane, ki so v dvorani,« je ponosno poudaril Slavko.

»Vaši koncerti v krajih, kjer živi veliko naših ljudi, so prav gotovo priložnost tudi za številna srečanja z njimi...«

»Vedno občutimo, kdaj je v dvorani veliko naših ljudi. Na naše koncerte pa ne prihajajo samo Slovenci, tudi Dalmatinci, hrvaški Zagorci, Makedonci in Srbi pridejo. Meni osebno se kar dobro zdi, da mi celo Dalmatinci kličejo »naš Slavko...« Marsikdaj so mi ljudje zatrdili, da po našem koncertu v njihovem kraju delodajalci drugače gledajo nanje. Tudi ti delavci so doma od tam kot Avseniki, pravijo.

Po koncertih pa ni veliko priložnosti za srečanja. Odidemo pač vsak na svoj konec.

Glede na razpoložljive proste dneve bomo posebej za naše rojake vedno radi nastopali. V maju prihodnje leto sem obljubil, da bomo igrali za Slovence v Münchnu, prav gotovo pa bomo izpolnili tudi obljubo Slovencem v Merlebach-Freymingu.

»Znano mi je, da si vas žele videti in poslušati tudi Slovenci v Ameriki, Avstraliji in še kje. Ali imate v načrtu tudi gostovanja v teh državah?«

»Dogovarjamo se za gostovanja v Avstraliji in v Združenih državah Amerike, kjer želimo, da bi bila na prvem mestu predvsem snemanja za televizijo. Seveda pa bomo z veseljem nastopili tudi za naše izseljence in pričakujemo, da bomo pri tem sodelovali tudi s Slovensko izseljensko matico več, kot smo doslej. Zanimivo je, da smo prejeli tudi povabilo za gostovanje na Japonskem, kjer bi nas radi imeli kar tri mesece, vendar pa za dalj kot tri tedne ne gremo nikamor več.«

»V tujem tisku precej pišejo o vaših zasluških. Upam, da ne boste zamerili, če vas še jaz vprašam po tem, saj se tudi pri nas širijo razne govorice.«

»Zaslužim dobro,« se je nasmehnil Slavko Avsenik, »ljudje pa večinoma ne vedo, koliko porabimo že sproti, za potovanja, za hotele in vse drugo. Zaslužili bi v resnici lahko še veliko več, vendar pa bi v tem primeru nekdo iz naše skupine moral imeti vsaj ekonomsko fakulteto, da bi študiral samo finance. Verjemite pa mi, če bi Avseniki šli v tujino samo zaradi denarja, nikoli ne bi dosegli takih uspehov. Prepričan sem, da je v našem ansamblu še vedno prav toliko idealizma, kot ga je bilo pred dvajsetimi leti!«

Slavko Avsenik ima za Bežigradom v Ljubljani hišo, kjer se pogosto zberejo vsi člani ansambla, vadijo, se pomenkujejo o svojih poteh po svetu. Z zanimanjem sledijo tem pogovorom tudi Slavkova žena in trije otroci, od katerih pravijo, da bo vsaj eden tak glasbenik, kot je njegov oče.

»Kaj pa menite o vaših posnemovalcih, ki jih je veliko doma in na tujem?«

»To, da jih je veliko, ki nas posnemajo, nas lahko samo veseli. To pomeni, da je naša glasba dobra. Drugače pa je s tistimi, ki kradejo naše melodije, ali ki se skušajo uveljaviti na račun našega imena. V tujini nastopa pod imenom »Oberkrainer« kar 24 naših in tujih ansamblov. In nihče ne ukrene ničesar. Tudi mi sami ne utegnemo. Ko bi se hoteli tožiti, bi lahko hodili ves čas samo po sodnijah.«

Omeniti moram še to, da je doslej ansambel Avsenik posnel že okrog 500 gramofonskih plošč, za nadaljnjih 250 pa imajo že podpisane pogodbe. Posebej Slovencem po svetu je posvečena njihova plošča »Zlati zvoki«, ki pa jo je za tujino izdelala tvrdka Telefunken. V aprilu prihodnje leto, ko bodo Avseniki dobili svojo deseto zlato ploščo, želijo, da bi bilo to v Ljubljani na koncertu, katerega čisti dobiček bi bil namenjen v dobrodelne namene.

»Vsekakor napišite,« mi je dejal Slavko Avsenik na koncu, »da smo vedno in bomo tudi v prihodnje s posebnim veseljem nastopali za naše rojake po svetu.«

Jože Prešeren

ALPINA

Modna ženska in moška obutev

Smučarski čevlji

Planinski čevlji

Tekaški čevlji

Obutev za otroke in mladino

Priznana kvaliteta

Velika izbira obutve v naših trgovinah v Jugoslaviji

Posmeh ženski srboritosti. Fantastični dvoboj. Leta 1837.

Slovenski koledar 1974

Enaindvajseti letnik »Slovenskega koledarja« za leto 1974 te dni že potuje k svojim naročnikom in bralcem po svetu. K nekaterim bo prispel prej, k drugim pa nekaj kasneje, odvisno od tega, kako dolga je pot. Seveda imajo v upravi še nekaj teh lepih knjig za tiste, ki ga bodo

še naročili. A zaloga ni velika, zato naj pohite z naročili.

In kakšen je Slovenski koledar za leto 1974? Na kratko naj rečemo le, da je to zares izredno lepa in vsebinsko bogata knjiga. Ima blizu sto zanimivo napisanih člankov in reportaž, ki so

bogato ilustrirane. Eno tretjino tekstov, opremljenih s številnimi slikami, so napisali naši rojaki sami. Z vseh koncev sveta so in pripovedujejo o nekdanjem in zdajšnjem življenju in delu naših izseljenih ljudi.

Predolgo bi bilo, če bi pobliže naštevati, kaj vse je objavljeno v koledarju od zunaj in iz domovine. Vse boste z zanimanjem prebrali. Posebej veseli boste prav gotovo tudi številnih slik. Morda boste v množici domačih krajev našli tudi svoj rojstni kraj, med številnimi slikami z izseljenjskih srečanj in prireditve, pa svoje prijatelje in znance, lahko celo sami sebe, če ste bili letos na obisku pri nas.

Koledar ima tudi štiri barvne priloge: motiv iz Verda pri Vrhniki, kjer izvira Ljubljana; slika iz Slovenskih goric; s planine Uskovnice nad Bohinjem in Vilko Šoštarčič pa naš lepi stari Piran. Koledarski del je z risbami opremil akademski slikar Ive Šubic. Na naslovni strani pa je motiv iz Maribora.

Posebno darilo Slovenske izseljenske matice je priloženi stenski koledar z dvanajstimi barvnimi podobami starih slovenskih panjskih končnic. Pri vsaki sliki je razlaga v slovensčini, angleščini in nemščini, da bo tudi naš mlajši rod na tujem, ki mu je ta stara zvrst naše ljudske umetnosti kaj malo znana, vedel, kaj pomenijo slike na panjskih končnicah.

Slovenski koledar 1974 je zares lepa knjiga, ki bo prav gotovo zelo razveselila naše rojake po svetu, katerim je predvsem namenjena. Uredil jo je uredniški odbor. Odgovorna urednica je Mila Šenkova. Likovno je koledar oblikoval Peter Žebre. Barvne posnetke originalnih starih slovenskih barvnih končnic je prispeval Etnografski muzej. Tiskala ga je Tiskarna Toneta Tomšiča v Ljubljani.

Nadaljevanje s strani 49

V PROVINCI CHUBUT so se naši rojaki naselili v mestu Comodoro Rivadavia, kjer so bili zaposleni v naftni industriji.

V PROVINCI TUCUMAN najdemo Slovence le v glavnem mestu Tucuman, v PROVINCI CATA-MARCA v mestu Bolzon in v PROVINCI MENDOZA je v istoimenskem mestu okrog 300 slovenskih naseljencev.

V PROVINCI CHACO je razmeroma malo Slovencev, med prvimi so bili tu Belokranjci in tudi iz drugih predelov Slovenije. Zaposlili so se največ v kmetijstvu. Največ jih je v mestu Las Breñas in okolici ter v mestu Villa Angelo. V provinci Chaco je okrog 500 Slovencev, nekateri imajo svoje farme ali pa delajo v drugih poklicih.

Na skrajnem jugu ima Argentina tri federalne teritorije, ki jih združuje skupno ime — Patagonija, te so: Chubut, Santa Cruz in Tierra del Fuego. Prav na jugu Patagonije je PROVINCA RIO NEGRO, kjer se je naselilo kakih tisoč Slovencev. Znana so naselja naših rojakov: Villa Regina, Centenario, Cipoletti, San Carlos de Bariloche, Bellavista, Neuquen, Cinco Saltos in Monte Grande. Največje naselje v Rio Negro je Villa Regina, ki je nastalo že leta 1925, a je začelo šele leta 1930 s priseljevanjem naših rojakov. Večina je bila doma iz Vipavske doline in Goriških brd in so prinesli s seboj dragoceno znanje iz sadjarstva in vinogradništva. V začetku so obdelovali le tuja zemljišča, šele leta 1935 so postali lastniki svojih farm. Pridelujejo fige, hruške, jabolka, breskve, marelice in češnje ter celo hmelj, ki ga tamkajšnje pivovarne komaj poznajo. Veliko svojih pridelkov tudi izvažajo. Kot zanimivost naj omenimo, da se je v tej provinci že leta 1911 naselil rojak ing. Ivan Benigar, ki se je znanstveno ukvarjal s vprašanji Indijancev.

Po drugi svetovni vojni je prišlo iz Slovenije v Argentino okrog 7000 političnih beguncev, največ iz taborišč v Italiji in Avstriji. Ta skupina je prišla v mnogo bolj urejene razmere kot naši prvi naseljenci. Večina se je zaposlila v

tovarnah in pri javnih delih ali pa so se gospodarsko osamosvojili. Živijo v Buenos Airesu in okolici, v večjih skupinah pa še v Mar del Plati, Mendoza, San Luisu in v Barilochah.

Slovenci v Braziliji

V Braziliji žive Slovenci raztreseni po vsej deželi, največ pa jih je v Sao Paulu. Po neuradnih podatkih jih je z drugo generacijo okrog 3000. Prvi Slovenci so prišli v Brazilijo okrog leta 1888 in so se v večjih in manjših skupinah naseljevali vse do leta 1900. Sem so se naseljevali večinoma Dolenjci, Primorci in Notranjci. Starih priseljencev iz Slovenije, ki so prišli v Brazilijo v drugi polovici preteklega stoletja, je bilo okrog leta 1900 200 družin in približno toliko posameznikov. Družine so se tedaj zaposlile večinoma na plantažah kave in sladkornega trsa, samski delavci pa tudi pri gradnji cest in eksploataciji gozdov. Delovni pogoji pa so bili zelo težki, zato so naši ljudje težko vzdržali in so si poiskali delo drugod, tudi v drugih državah Južne Amerike ali v Združenih državah Amerike, nekaj pa se jih je vrnilo.

V letih 1924—1928 se je priselilo v Brazilijo kakih 30 slovenskih družin iz krajev, ki jih je zasedla Italija, predvsem iz Vipavske doline in Krasi. Fašistični oblastniki so izseljevanje podpirali, da bi tako še hitreje raznarodovali slovenski živelj v okupirani Juljski krajini.

Večji del teh rojakov se je naselilo in ostalo v Sao Paulu, nekaj v mestu Londrino v državi Paraná, nekaj se jih je kasneje preselilo v mesto Porto Alegre v državi Rio Grande do Sul, nekaj pa v veliko mesto Belo Horizonte v državi Minas Gerais.

Precejšnje število se jih je spet priselilo v Brazilijo s stopnjevanjem fašističnega terorja na Primorskem in v Istri v letih 1929—1933. V Sao Paulu je nastala največja slovenska naselbina. Po drugi svetovni vojni so prišle le manjše skupine, ki so se naselile na jugu države.

Leta 1928 so naši rojaki ustanovili svoje društvo Ornus, ki so ga leta 1943 preimenovali v Naš dom, po letu 1949 pa je dobilo novo por-

tugalsko ime »Sociedade Beneficiente e Recreativa Bertioaga«, vendar pa naši še vedno uporabljajo staro ime Naš dom.

Revijo Rodno grudo pošiljamo v mesta: Sao Paulo, Belo Horizonte, Canoas, Maseio-Alagoas, Rio de Janeiro, Rio Niteroi in Vitoria.

Slovenci v Urugvaju

Po prvi svetovni vojni se je priselilo v Urugvaj okrog 7000 jugoslovanskih izseljencev, danes pa jih je le še okrog 3.500. Slovencev je od 800 do 1000, med temi jih je nekaj, ki so se priselili po drugi vojni.

Zaradi slabih gospodarskih razmer ni priseljevanja mladih ljudi v to južnoameriško državo in v zadnjih letih se ni priselil vanjo noben Jugoslovčan.

Slovenci živijo v glavnem mestu Montevideu ter okolici. Pretežni del je doma iz Prekmurja in imajo tudi svoje »Prvo slovensko prekmursko društvo«, ustanovljeno leta 1935, ki je še danes zelo aktivno. Pohvalijo se lahko z novim domom, ki so ga zgradili pred sedmimi leti in ga imenovali Slovenski dom, da bi tako dali možnost enakopravnega sodelovanja vseh Slovencev. Spričo tega, da društvo sedaj razpolaga z največjimi prostori v jugoslovanski naselbini, je tudi pomembno središče meddruštvenih manifestacij. Naši stari izseljenci so že skoraj vsi upokojenci in smrt hitro redči njihove vrste. Mladina je odtujena, je pa ponosna na svoj rod in rada zahaja v društva, ki so jih ustanovili njihovi starši in dedi.

V društvih jugoslovanskih izseljencev, ki jih je kar pet in še ženske imajo svojo Komisijo žena, organizirajo proslave raznih praznikov in družabne prireditve s poudarkom na ohranjanju jugoslovanskih narodnih običajev. Naročnike Rodne grude imamo le v glavnem mestu Montevideu in okolici, kjer so Slovenci tudi najbolj strnjeno naseljeni.

Zahvaljujemo se rojaku Antonu Govedniku iz Cordobe za izčrpne podatke o Slovencih v vsej Argentini, ki nam jih je izročil in povedal ustno ob svojem obisku v domovini. Uredništvo

Trden most med domovino in tujino je tisk

Odločite se vsaj za eno izmed naštetih glasil:

DELO

NAJVEČJI SLOVENSKI DNEVNIK

TT

TEDNIK — REPORTAŽE, ZANIMIVOSTI, HUMOR, ROMANI

AVTO

POLJUDNO ZNANSTVENA REVIJA ZA AVTOMOBILIZEM, V SLOVENŠČINI IN SRBOHRVAŠČINI

tovariš

TEDENSKA REVIJA, ČRNOBELE IN BARVNE SLIKE, REPORTAŽE, KRIŽANKE, SODOBNA PROBLEMATIKA, IZJEMNE ZANIMIVOSTI

stop

TEDENSKA REVIJA V PODOBAH ZA FILM, RADIO IN TELEVIZIJO. NOVICE IZ FILMSKEGA, ODRSKEGA SVETA, POPEVKARJI, ANSAMBLI

KIT križanke in humor

MESEČNIK Z UGANKAMI; KRIŽANKE, REBUSI, KRATKE ZGODBE, KRIMINALKE, HUMOR, DUHOVITOSTI

Jana

TEDENSKA REVIJA Z BARVNIMI PODOBAMI ZA ŽENSKO, Z ZGODBAMI IZ ŽIVLJENJA, PRAKTIČNI NASVETI

nr razgledi

ŠTIRINAJSTDNEVNIK ZA DRUŽBENA, GOSPODARSKA IN KULTURNA PODROČJA

ZABAVNIK

NAJVEČJI MLADINSKI, BARVNI TEDNIK V JUGOSLAVIJI. ZANIMIV TUDI ZA STAREJŠE. IZHAJA V SLOVENŠČINI, HRVAŠČINI IN SRBSČINI

CENIK

Letna naročnina:	Lit	\$	DM	Sfrs
DELO	25.086	42,60	136,80	165,00
TT	5.860	10,00	32,00	38,50
TOVARIŠ	10.035	17,00	54,70	65,65
AVTO	6.690	11,30	36,50	44,00
NAŠI RAZGLEDI	2.509	4,20	13,68	16,50
STOP	10.035	17,00	54,70	66,00
JANA	8.362	14,20	45,60	55,00
KIH	4.182	7,00	22,80	27,50
ZABAVNIK	8.362	14,20	45,60	55,00

Vse našteto lahko naročite na
naslov: ČGP »DELO« —

Naročniški oddelek, Tomšičeva
1/III, 61000 LJUBLJANA

JESENSKA PODOBA PTUJA, ENEGA OD NAJSTAREJŠIH SLOVENSKIH MEST